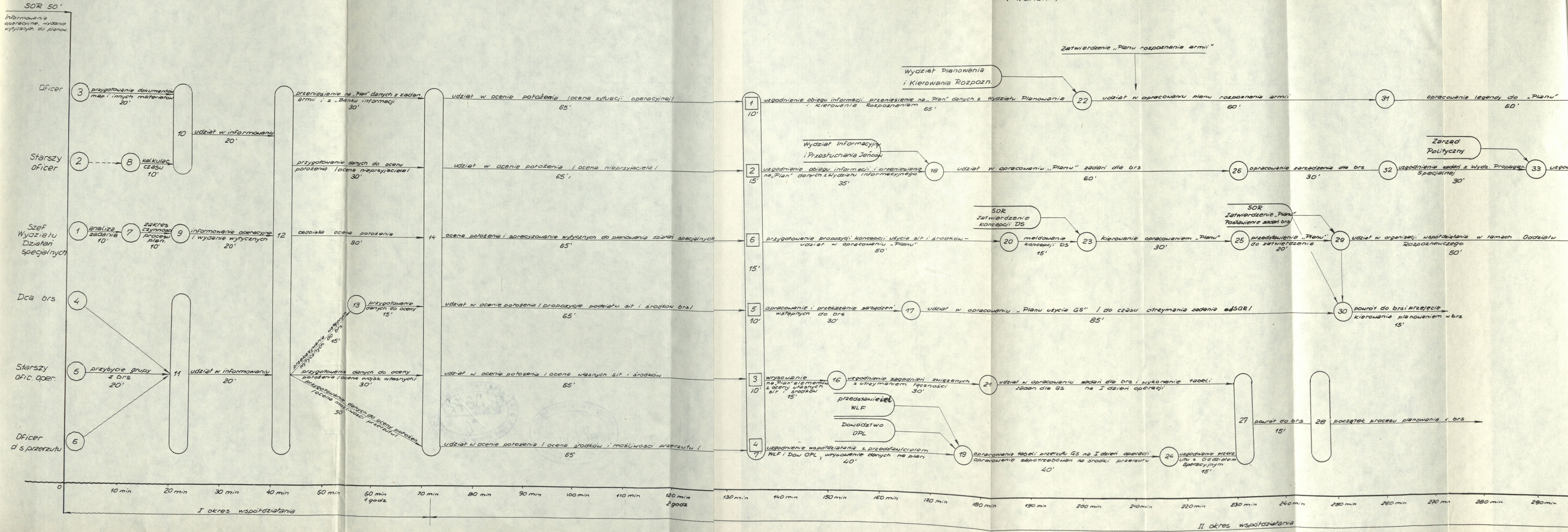
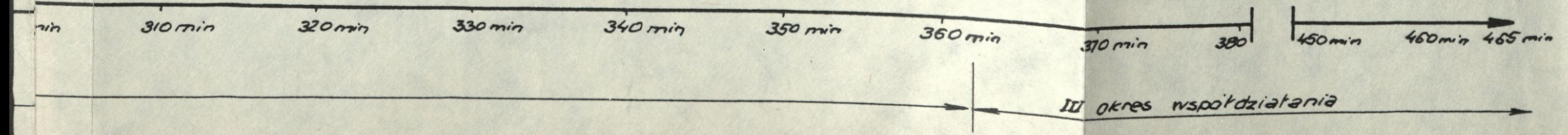
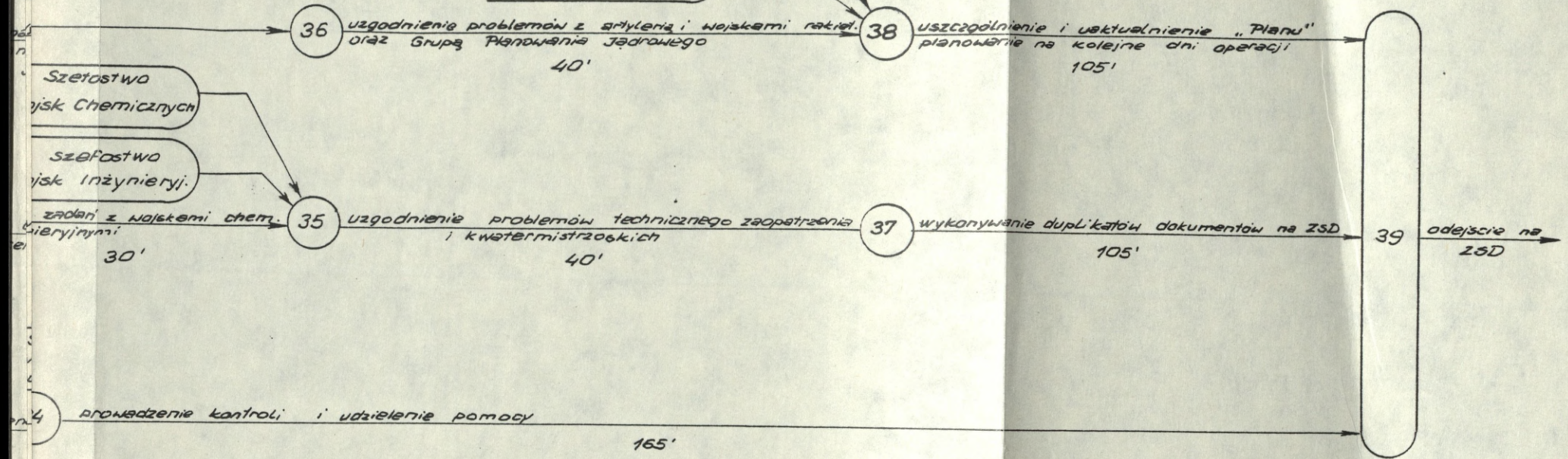

HARMONOGRAM CZASOWEGO ZESTAWIENIA WAŻNIEJSZYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANIA W WYDZIALE DZIAŁAŃ SPECJALNYCH ODDZIAŁU ROZPOZNAWCZEGO SZTABU ARMII / Wariant I

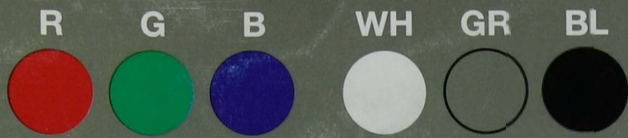

Schemat nr 2

Dowództwo
Wojsk Rakiet i Art.
Grupa Planowania
Jądrowego

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

~~POJENIE~~

Egz. Nr. 6

Płk dypl. inż. Tomasz LIMANOWSKI
Mjr dypl. inż. Wiesław ZAJDZIŃSKI

**UŻYCIE GRUP SPECJALNYCH
W OPERACJI ZACZEPNEJ
FRONTU I ARMII**

Część II

Zespołowa rozprawa doktorska

49466

WARSZAWA 1988

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

POJENIE

Egz. Nr..... 6

Płk dypl. inż. Tomasz LIMANOWSKI
Mjr dypl. inż. Wiesław ZAJDZIŃSKI

**UŻYCIE GRUP SPECJALNYCH
W OPERACJI ZACZEPNEJ
FRONTU I ARMII**

Część II

Zespołowa rozprawa doktorska

49166

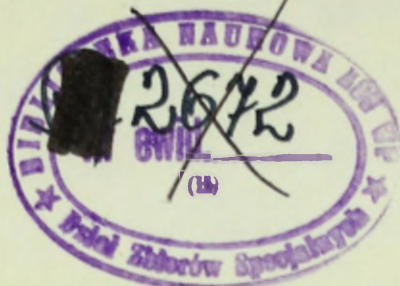
Zal.	Do pisma	wychodz.	Nr	PF 3341
Nr. e		wchodz.		
	zdnie	17 X	19	88

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr. 11 poz. 95)

JAWNE

Egz. nr ... 6

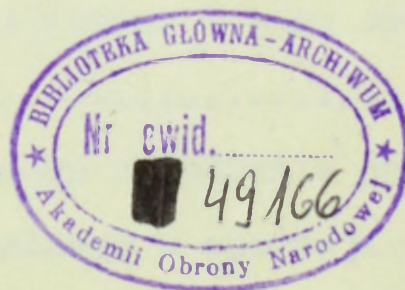
Ppłk dypl.inż. Tomasz LIMANOWSKI

Mjr dypl.inż. Wiesław ZAJDZIŃSKI

UŻYCIĘ GRUP SPECJALNYCH W OPERACJI
ZACZEPNEJ FRONTU I ARMII

Część II

Zespołowa rozprawa doktorska

Opracowano pod kierownictwem
naukowym

płk.prof.dr.Kazimierza NOŻKI

1. ORGANIZACJA DZIAŁAŃ SPECJALNYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ FRONTU I ARMII	4
1.1. Cel i zadania działań specjalnych w operacji zaczepnej frontu i armii	11
1.2. Rola dowódcy i szefa sztabu oraz zadania zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/.....	20
1.3. Praca oddziału /wydziału/ działań specjalnych zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/ w czasie organizacji operacji zaczepnej	26
1.3.1. Zadania oddziału /wydziału/ oraz ogólne obowiązki /zadania/ szefa i poszczególnych osób funkcyjnych	28
1.3.2. Planowanie działań specjalnych	33
1.3.3. Stawianie zadań	50
1.3.4. Organizacja współdziałania	55
1.3.5. Kierowanie oraz praca informacyjna oddziału /wydziału/ działań specjalnych w toku operacji zaczepnej	63
1.4. Praca dowództwa, sztabu i zespołu dowodzenia pułku i batalionu rozpoznania specjalnego w operacji zaczepnej	81
1.4.1. Ogólne zasady dowodzenia jednostką działań specjalnych	82
1.4.2. Rola i zadania poszczególnych komórek organizacyjnych i wybranych osób funkcyjnych w organizacji pracy jednostki działań specjalnych	85
1.4.3. Planowanie użycia sił i środków pułku /batalionu/ rozpoznania specjalnego	100

1.4.4.	Stawianie zadań, przygotowanie, odprawa i przerzut grup specjalnych	105
1.4.5.	Dowodzenie grupami specjalnymi w toku prowadzenia operacji zaczepnej	136
2.	PROWADZENIE DZIAŁAŃ SPECJALNYCH W TOKU OPERACJI ZACZEPNEJ.	148
2.1.	Wpływ warunków fizyczno-geograficznych i sytuacji militarnej oraz społeczno-politycznej na możliwości działania grup specjalnych	148
2.2.	Charakterystyka obiektów nieprzyjaciela rozpoznawanych i niszczonych /obezwładnianych/ przez grupy specjalne	169
2.3.	Wybrane sposoby realizacji zadań przez grupy specjalne	211
3.	DOSKONALENIE STRUKTUR ORGANIZACYJNYCH JEDNOSTEK DZIAŁAŃ SPECJALNYCH, ICH WYPOSAŻENIA ORAZ UŻYCIA W OPERACJI ZACZEPNEJ	235
3.1.	Poglądy na zasady bojowego wykorzystania grup specjalnych /grup specjalnych kadrowych/ w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych	236
3.2.	Użycie sił działań specjalnych w zwalczaniu obiektów pierwszej kolejności rozpoznania i niszczenia ...	267
3.3.	Tendencje dalszego doskonalenia struktur organizacyjnych komórek sztabowych i jednostek działań specjalnych	275
3.4.	Zmiany w wyposażeniu, uzbrojeniu i szkoleniu pododdziałów działań specjalnych	278
	ZAKOŃCZENIE	286
	BIBLIOGRAFIA	292

1. ORGANIZACJA DZIAŁAŃ SPECJALNYCH W OPERACJI ZACZEPNEJ FRONTU I ARMII

Front WP posiada zmienną strukturę organizacyjną i przeznaczony jest do prowadzenia operacji na ZTDW. Może być zorganizowany ze związków operacyjnych, taktycznych i oddziałów narodowych lub w jego skład wejdą również związki i oddziały wojsk sojusznicznych.

Miejsce frontu w operacji strategicznej będzie uzależnione od jego roli w strategicznym ugrupowaniu ZSZ na ZTDW przechodzących do operacji zaczepnej. Najczęściej front będzie rozpoczynać operację zaczepną z ugrupowania obronnego. Nie należy jednak wykluczać sytuacji, że już w okresie operacyjnego rozwijania, jego główne siły wejdą w skład zgrupowania uderzeniowego wojsk sojusznicznych przechodzących do przeciwnatarcia.

Niezależnie od miejsca i roli frontu w operacji strategicznej najczęściej będzie on wykonywał swoje zadania wspólnie z frontami wojsk sojusznicznych, które także mogą przechodzić do przeciwnatarcia lub mogą nadal prowadzić operację obronną, zapewniając frontowi dogodne warunki wejścia do bitwy i rozwijania operacji zaczepnej.

W zależności od miejsca i roli frontu w operacji strategicznej cel operacji zaczepnej frontu może być różny. Ogólnym jednak celem będzie rozgromienie /rozbicie/, we współdziałaniu z sąsiednim frontem i marynarką wojenną, głównego ugrupowania wojsk nieprzyjaciela będącego w pasie frontu, zerwanie natarcia i przeniesienie działań wojennych na jego terytorium oraz opanowanie rejonów i obszarów na jednym lub kilku kierunkach operacyjnych, a także przejęcie inicjatywy operacyjnej lub uczestniczenie w wywalczeniu inicjatywy strategicznej.

Cel operacji frontowej osiąga się stopniowo wykonując następujące zadania:

Po pierwsze - niezależnie od tego, czy operacja będzie prowadzona z użycie broni masowego rażenia, czy też nie - front planuje i w razie konieczności wykonuje pierwsze zmasowane uderzenie jądrowe, najczęściej też będzie uczestniczyć w operacji powietrznej.

Po drugie - planuje i wykonuje zmasowane uderzenia ogniowe na obiekty pierwszej kolejności rażenia.

Po trzecie - planuje i wykonuje zadanie bliższe i zadanie dalsze frontu.

Zadanie bliższe frontu obejmuje:

- zniszczenie środków napadu jądrowego i składów amunicji specjalnej ABC oraz systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;
- rozgromienie operacyjnych zgrupowań nieprzyjaciela, z zasady na głębokość pierwszego rzutu operacyjnego grupy armii i ewentualnie drugiego rzutu, jeżeli wykonywał on przeciwuderzenie w czasie wykonywania zadania bliższego frontu;
- przeniesienie działań w przestrzeń operacyjną przeciwnika;
- opanowanie ważnych obiektów przemysłowych, rejonów i rubieży, których uchwycenie ograniczy operacyjne możliwości stawiania skutecznego oporu przez wojska nieprzyjaciela, udaremni mu wykorzystanie rezerw osobowych i zasobów miejscowych do prowadzenia dalszych działań bojowych.

Głębokość zadania bliższego frontu może wynosić od 100 do 150 km. Czas trwania wykonania zadania bliższego może wynosić 5-6 lub 7-8 dób.

Zadanie dalsze frontu obejmuje:

- zniszczenie nowo wykrytych środków napadu jądrowego i sys-

temów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- rozwinięcie w szybkim tempie operacji na wybranych kierunkach, wyjścia na skrzydła i tyły odwodów grupy armii, ostateczne rozgromienie sił głównych korpusów pierwszego rzutu;

- rozbitcie podchodzących głębokich odwodów operacyjnych, nie dopuszczenie do ustabilizowania przez nieprzyjaciela frontu obrony, opanowanie węzłów lotnisk PTSP;

- opanowanie ważnych rejonów i obiektów przemysłowych, a na kierunku nadmorskim - baz i portów morskich oraz rubieży zapewniających osiągnięcie celu końcowego operacji zaczepnej i stworzenie warunków przejścia do kolejnej operacji.

Głębokość zadania dalszego frontu może wynosić od 150 do 200 i więcej kilometrów. Przeciętne tempo 20-25 km na dobę, a czas wykonania zadania 8-9 dób.

Cel operacji zaczepnej i zadania frontu formułuje się jednako zarówno w wypadku działań w warunkach użycia broni konwencjonalnej jak i jądrowej.

Głębokość operacji zaczepnej frontu może wynosić od 250 do 350 i więcej kilometrów. Czas trwania operacji 14-15 lub 15-17 dób. Szerokość pasa operacji zaczepnej frontu może sięgać 250 do 350 km.

Armia jest operacyjnym związkiem sił zbrojnych przeznaczonym do realizacji celów operacyjnych z zasady w ramach operacji prowadzonej przez front na kontynentalnym TDW.

Rola i miejsce armii w ramach pierwszej operacji zaczepnej frontu uzależnione będą od celu i zadania jakie on realizuje. Armia może prowadzić działania w składzie pierwszego rzutu operacyjnego frontu i rozwijać operację zaczepną na głównym lub na innym kierunku w pasie operacji zaczepnej frontu. W toku operacji zaczepnej

rola i miejsce armii w operacji frontowej mogą ulegać zmianom.

Ogólnym celem operacji zaczepnej armii może być rozbicie, we współdziałaniu z sąsiednimi armiami i lotnictwem, głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela będących w pasie armii oraz opanowanie tych obiektów i rejonów, które pozbawią nieprzyjaciela możliwości bazowania lotnictwa i wojsk raketowych oraz naruszą operacyjną trwałość jego obrony, a także zapewnią dogodne warunki do kolejnych operacji armijnych.

Cel operacji armijnej osiąga się podobnie jak frontowej, wykonując zadania w ramach części wyszczególnionych wcześniej zadań frontu, a także samodzielne zadania armijne - zadanie bliższe i dalsze.

Zadanie bliższe armii obejmuje:

- zniszczenie środków napadu jądrowego, składów amunicji specjalnej oraz systemów precyzyjnego i powietrznego rażenia;
- rozbicie broniących się w pasie armii wojsk korpusów pierwszego rzutu grupy armii i bliższych odwodów operacyjnych;
- opanowanie ważnych rejonów i rubieży, które w znaczny sposób wpływać mogą na trwałość obrony nieprzyjaciela i jego operacyjne możliwości.

Głębokość zadania bliższego armii może wynosić od 50 do 80 km. Czas trwania zadania może wynosić 3-4 doby.

Zadanie dalsze armii obejmuje:

- zniszczenie wykrytych w toku operacji środków napadu jądrowego nieprzyjaciela;
- ostateczne rozbicie jego zgrupowań obronnych i podchodzących bliższych odwodów operacyjnych, wyjście na skrzydła i tyły odwodów korpusu oraz ostateczne rozgromienie sił głównych dywizji pierwszego rzutu;
- opanowanie ważnych rejonów, obiektów, rubieży określających

zwykle zadanie bliższe frontu oraz umożliwiających rozpoczęcie kolejnej operacji armijnej.

Głębokość zadania dalszego armii może wynosić około 50-80 km.

Głębokość operacji zaczepnej armii może wynosić 100-160 km, szerokość pasa obrony 80-100 km, a czas trwania 6-8 dób.

Szczególne role w okresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej frontu i armii przypadnie rozpoznaniu własnemu oraz przeciwdziałaniu rozpoznaniu nieprzyjaciela, ograniczeniu do minimum jego skuteczności, a nawet wręcz wyeliminowanie go z działań. Na pierwszy plan wysuwać się będzie skuteczne rozpoznawanie i zwalczanie systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, głównie takich jak: "PLSS", "J-SAC", systemów wojny elektronicznej /"Tacelis", "Abtelis", "Tacjam"/ oraz broni rakietowo-jądrowej. Toczyć się więc będzie ostra i zacięta walka we wszystkich wymiarach, o uzyskanie przewagi nad nieprzyjacielem w określonym czasie i na kierunkach decydujących o osiągnięciu celu operacji.

Rozpoznanie operacyjne jako jeden z zasadniczych elementów systemu zabezpieczenia operacyjnego działań bojowych wojsk frontu i armii, stanowi kompleks przedsięwzięć organizacyjno-wykonawczych przeznaczonych do zdobywania i opracowywania informacji o nieprzyjacielu i terenie przyszłych działań, niezbędnych do podjęcie uzasadnionej decyzji oraz zachowaniu ciągłości w racjonalnym kierowaniu /dowodzeniu/ wojskami.

Zasadniczym celem rozpoznania w operacji zaczepnej frontu i armii jest ustalenie we właściwym czasie możliwości i terminów przejścia nieprzyjaciela do działań z użyciem broni jądrowej, wykrycie rozmieszczenia jego środków napadu jądrowego oraz precyzyjnego i powierzchniowego rażenia, określenie ugrupowania wojsk nieprzyjaciela w pasie frontu i armii, ustalenie możliwości oraz

sposobów ich działania lub przeciwdziałania, a także określenie charakteru terenu i sposobów jego operacyjnego przygotowania.

Jednym z rodzajów rozpoznania operacyjnego są działania specjalne. Ponieważ, w dostępnych źródłach encyklopedycznych, jak i w dokumentach normatywnych wydanych przez Sztab Generalny WP nie można doszukać się pełnego, odpowiadającego współczesnej rzeczywistości i stanowi faktycznemu określenia terminu "działania specjalne", koniecznym wydaje się termin ten zdefiniować.

"DZIAŁANIA SPECJALNE" - rodzaj rozpoznania wojskowego mający na celu zdobywanie wiadomości o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych na obszarze działań wojennych, a także wykonywanie /przeprowadzanie/ akcji wpływających na osłabienie potencjału militarnego, ekonomicznego i politycznego tych państw.

Specyfika działań specjalnych polega głównie na prowadzeniu samodzielnych działań przez kilkusobowe zespoły /grupy specjalne - GS, grupy specjalne pływonurków - GSP, grupy specjalne kadrowe - GSK/ w ugrupowaniu, a nawet na głębokim zapleczu nieprzyjaciela, z zasady w środowisku nieprzyjaznym, a nawet wrogo nastawionej ludności cywilnej, przy całkowitym osamotnieniu, często bez możliwości uzyskania z zewnątrz natychmiastowej pomocy lub wsparcia.

Działania specjalne mogą być prowadzone różnymi sposobami, których dotychczas jeszcze nie usystematyzowano. Doświadczenia minionych wojen oraz współcześnie prowadzonych ćwiczeń wskazują na potrzebę określenia dodatkowych, nowych jakościowo sposobów prowadzenia działań specjalnych, a także na usystematyzowanie ich, zebranie w umowne grupy /działy/. Celowym więc byłoby, grupy te określić, kierując się przy tym cechami charakterystycznymi i spójnymi dla tych sposobów. Proponowany podział przedstawia schemat nr 1.

DZIAŁANIA SPECJALNE

RODZAJE

działania rozpoznawcze

sposoby:

- obserwacja
- fotografowanie
- analiza i badanie
- przesłuchiwanie ludności cywilnej i rozpytywanie
- patrolowanie
- podsłuchiwanie
- namierzanie
- badanie zdobytych dokumentów i rodzajów uzbrojenia
- patrolowanie /dozorowanie, zwiad/ podwodne

działania dywersyjno-sabotażowe

sposoby:

- napad
- najście
- bojowe uzbrojenie terenu i wykonywanie niszczeń
- minowanie podwodne
- niszczenie i uszkodzanie narzędzi produkcji
- zakłócanie produkcji
- wzniesienie pożarów
- mylenie

działania propagandowo-psychologiczne

sposoby:

- rozpowszechnianie propagandy drukowanej
- wykrywanie i niszczenie technicznych środków aparatu psychol. npla
- przekazywanie informacji o skuteczności działań propagandy specjalnej
- szerzenie paniki

działania szturmowe

sposoby:

- zasadzka
- szturm naziemny
- szturm powietrzny

działania terrorystyczne

sposoby:

- likwidowanie osób z aparatu politycznego i administracyjnego
- porywanie przywódców i dowódców
- stosowanie przemocy w stosunku do ludności cywilnej
- wykonywanie zamachów bombowych

Podany podział, jak też i w dalszej części określenie celów i zadań dla poszczególnych rodzajów działań specjalnych, ma znaczenie umowne, systematyzujące, ułatwiające analizę różnorodnych możliwości wykonania zadań przez siły działań specjalnych, przy czym kolejność rodzajów działań specjalnych jest ułożona bez jakiegokolwiek związku przyczynowego. W praktyce wyraźne wyodrębnienie poszczególnych rodzajów jest bardzo trudne, bowiem w czasie prowadzenia działań mogą one wzajemnie się przeplatać lub stopniowo przekształcać z jednych w drugie. Należy podkreślić, że przyjęty podział nie jest ostateczny. Często także jednoznaczne stwierdzenie czy konkretne zaistniałe działanie lub fakt należy odnieść do któregoś z rodzajów działań specjalnych jest bardzo trudne. Niemniej jednak przyjęcie takiego podziału jest z logicznego punktu widzenia potrzebne i wskazane.

1.1. Cel i zadania działań specjalnych w operacji zaczepnej frontu i armii

Cel działań specjalnych wyraża treść całego kompleksu zadań realizowanych przez siły i środki działań specjalnych. Jest on uwarunkowany zamiarem operacji ~~zaczepnej~~ frontu i armii, zadaniami stojącymi przed wojskami, a także uzależniony od składu ugrupowania wojsk nieprzyjaciela i przewidywanego charakteru jego działania.

Dlatego też celem działań specjalnych w operacji ~~zaczepnej~~ frontu i armii będzie prowadzenie rozpoznania nieprzyjaciela, warunków meteorologicznych i terenu, oddziaływanie dywersyjno-sabotażowe na wojska i obiekty nieprzyjaciela, a w określonych sytuacjach także zamierzone działanie psychologiczno-propagandowe i terrorystyczne na wojska, aparat polityczno-administracyj-

ny, a nawet ludność cywilną, zwłaszcza nam nie sprzyjającą. W szczególnych i uzasadnionych przypadkach możliwe będzie również udzielanie pomocy oddziałom prowadzącym działania nieregularne i partyzanckie, a w sprzyjających przypadkach tylko na szczeblu frontu udzielanie wsparcia ruchowi oporu i wykonywanie innych zadań o charakterze szczególnym /nawet w okresie poprzedzającym wybuch wojny/.

W operacji zaczepnej frontu i armii we wszystkich w zasadzie sytuacjach zadania działań specjalnych będą następujące:

- śledzenie zmian dyslokacji /bazowania/, przegrupowania wojsk oraz rozwijania sił zbrojnych, ze szczególną uwagą skierowaną na ustalenie głównych zgrupowań pierwszego rzutu operacyjnego wojsk nieprzyjaciela, ich stanów ilościowo-jakościowych, kierunków działania i prawdopodobnych zadań;

- ustalenie sił, składu i rejonów rozmieszczenia drugich rzutów i odwodów operacyjnych, ich przegrupowań do obszaru działań bojowych, możliwych kierunków, rubieży i terminów wprowadzenia ich do działań;

- śledzenie przegrupowań i manewru w pasie operacji frontu i armii sił ekspedycyjnych, dyslokowanych na obszarach poza europejskim teatrem wojny oraz wykorzystania baz morskich i lotniczych do przerzutu wojsk;

- określenie możliwości i przebieg formowania nowych związków, stopnia osiągnięcia przez nie gotowości bojowej i prawdopodobnego czasu osiągnięcia przez nie zdolności do działań;

- ustalenie stanu gotowości stacjonarnych i rozwijających się polowych systemów dowodzenia sił zbrojnych /związków operacyjnych/;

- ustalenie stanu, rozwinięcia i możliwości użycia broni

masowego i precyzyjnego rażenia, głównie środków przenoszenia broni jądrowej, systemów dowodzenia i zaopatrywania sił jądrowych oraz systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- ciągłe śledzenie i aktualizacja danych dotyczących rejonów rozmieszczenia innych ważnych obiektów nieprzyjaciela;

- określenie zmian stopnia operacyjnego przygotowania terenu na kierunkach planowanych działań frontu i armii;

- śledzenie przedsięwzięć realizowanych w systemie obrony terytorialnej na obszarach będących w zainteresowaniu dowódców frontu i armii;

- ustalenie stanu i dyslokacji sił powietrznych oraz zmian w bazowaniu lotnictwa;

- ustalenie stanu moralno-politycznego i gotowości bojowej wojsk oraz nastrojów i poglądów ludności cywilnej;

- ustalenie zakresu, form i zasad oddziaływania propagandowego i psychologicznego na wojska i ludność cywilną nieprzyjaciela.

Ponadto grupy specjalne mogą wykonywać zadania o charakterze szczególnym, takie jak:

- określanie stopnia obezwładnienia obiektów nieprzyjaciela przez własną broń jądrową i lotnictwo;

- udział w opanowywaniu i utrzymaniu, do podejścia wojsk własnych ważnych obiektów terenowych;

- zdobywanie jeńców wojennych /pilotów, oficerów sztabu, naukowców itp./;

- uwalnianie jeńców wojennych i więźniów politycznych;

- uprowadzanie ważnych osobistości politycznych, wojskowych i administracyjnych;

- nawiązywanie kontaktów z przedstawicielami ruchu oporu

i udzielanie im pomocy;

- wykonywanie innych zadań, w tym sabotażowych i dywersyjnych.

Zadania realizowane w ramach działań specjalnych powinny zapewniać terminowe pozyskiwanie części odpowiedniej ilości danych niezbędnych do wypracowania przez poszczególnych dowódców decyzji do użycia wojsk, jak i wykonanie uderzeń ogniowych, a także osłabienie możliwości bojowych i ekonomicznych nieprzyjaciela. Są one ściśle związane z działaniami bojowymi wojsk własnych oraz wynikają z celów i zadań poszczególnych etapów operacji i są im podporządkowane.

Główny wysiłek działań specjalnych powinien być skupiony na tych elementach ugrupowania bojowego nieprzyjaciela, które w danym etapie operacji stanowią o jego potencjale - są najbardziej groźne dla naszych wojsk, których zniszczenie /obezwładnienie/, bądź dezorganizacja funkcjonowania, ma decydujące znaczenie dla osiągnięcia sukcesu przez wojska własne.

Biorąc pod uwagę przyjęty podział działań specjalnych przedstawiony na schemacie nr 1, celem działań rozpoznawczych będzie zdobywanie wiadomości o nieprzyjacielu, terenie, warunkach meteorologicznych i rejonie przyszłych działań, niezbędnych do skutecznego prowadzenia operacji przez front i armię.

Do szczególnych zadań stojących przed działaniami specjalnymi zaliczyć można:

- wykrywanie środków napadu jądrowego, ich systemów kierowania, składów amunicji specjalnej oraz symptomów świadczących o przygotowaniu ich do użycia;

- wykrywanie systemów /jednostek/ broni precyzyjnego i powierzchniowego rażenia oraz systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;

- wykrywanie systemów dowodzenia i węzłów łączności;

- wykrywanie środków rozpoznania radioelektronicznego, powiadamiania i naprowadzania wojsk lotniczych;
- rozpoznanie urządzeń i obiektów obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej;
- rozpoznanie rejonów ześrodkowania wojsk oraz kierunków ich przegrupowania;
- potwierdzenie i rozpoznanie lotnisk, lądowisk, portów, baz morskich, obiektów obrony wybrzeża i urządzeń zabezpieczających ich funkcjonowanie;
- rozpoznanie obiektów komunikacyjnych oraz systemów materiałowego i technicznego zabezpieczenia wojsk;
- rozpoznanie zapór inżynierskich, w tym głównie jądrowych, szerokich przeszkód wodnych, urządzeń hydrotechnicznych itp.

Dla jaśniejszego przedstawienia celów jak i w dalszej części, zadań działań dywersyjno-sabotażowych, rozdzielono je określając cele i zadania dla każdego z nich osobno.

Celem działań dywersyjnych będzie bezpośrednio niszczenie, uszkodzenie lub pośrednio niszczenie, bądź też dezorganizacja funkcjonowania ważnych obiektów - urządzeń obronnych, produkcyjnych, komunikacyjnych itp.

Celem działań sabotażowych będzie świadome, celowe i skryte uszkodzenie lub pośrednio niszczenie ważnych obiektów, środków produkcji i innych przedmiotów mających poważne znaczenie dla państwa, przez żołnierzy-zwiadowców grup specjalnych i ludność cywilną /forma czynna/. Ponadto unieruchomienie lub utrudnianie prawidłowego funkcjonowania zakładów, urządzeń albo instytucji o poważnym znaczeniu dla państwa przy współudziale ludności miejscowej inspirowanej i kierowanej przez grupy specjalne /forma w zasadzie bierna/. Przy czym celem obu tych postaci, a zarazem

i celem końcowym działań sabotażowych ma być osłabienie władzy, wywołanie zaburzeń/zakłóceń/w funkcjonowaniu gospodarki narodowej. Należy także liczyć /przy odpowiednim oddziaływaniu grup specjalnych i innych bodźców na ludność miejscową i wykorzystaniu dogodnych sprzyjających temu sytuacji /na zamierzone, celowe uchylenie się ludności miejscowej od wykonywania odpowiednich funkcji i zadań.

W działaniach dywersyjnych głównymi zadaniami będą:

- dezorganizacja systemu dowodzenia wojskami nieprzyjaciela, ich łączności i kierowania ogniem broni raketowej;
- niszczenie, uszkodzanie /obezwładnianie/, bądź dezorganizacja funkcjonowania ważnych obiektów /centrów administracyjnych, SD, systemów rozpoznawczo-uderzeniowych itp./;
- zwalczanie nieprzyjacielskiego systemu komunikacji;
- osłabianie gospodarki nieprzyjaciela, zwłaszcza przez ograniczanie eksploatacji własnych, jak i okupowanych terenów.

Należy podkreślić, że skutki działalności dywersyjnej mają ponadto duże znaczenie psychologiczne odbijające się na psychice żołnierzy, pracowników aparatu administracyjnego i ludności cywilnej nieprzyjaciela.

W działaniach sabotażowych zaś zadania będą następujące:

- skryta dezorganizacja gospodarki wojennej nieprzyjaciela;
- zwalczanie nieprzyjacielskiego systemu komunikacji, łączności i zaopatrywania wojsk;
- walka z aparatem ucisku i administracji nieprzyjaciela.

Zadania powinny być realizowane skrycie i tak aby wyniki wykonanych zadań były zauważalne nie w momencie realizacji, lecz dopiero po jakimś czasie. Uniemożliwi to nieprzyjacielowi wykrycie wykonawców zadania i da im możliwość dalszego prowadzenia działań-

ności sabotażowej.

Zaznaczyć przy tym także należy i to, że wykonywanie zadań sabotażowych podnosi skuteczność działań propagandowo-psychologicznych.

Celem działań propagandowo-psychologicznych będzie prowadzenie planowych, zorganizowanych i ofensywnych działań ideologicznych, politycznych i psychologicznych dla osłabienia stanu moralno-politycznego wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela.

Zadania ich będą następujące:

- osłabianie stanu moralno-politycznego i wartości bojowej wojsk nieprzyjaciela;
- załamywanie morale i gotowości do walki ludności nieprzyjaciela;
- wykrywanie i niszczenie technicznych środków aparatu wojny psychologicznej nieprzyjaciela;
- przekazywanie informacji o skuteczności działań propagandy specjalnej wojsk własnych;
- prowadzenie /rozpowszechnianie/ propagandy drukowanej;
- współudział w maskowaniu planów operacyjnych wojsk własnych;
- ustalanie stanu moralno-politycznego i gotowości bojowej wojsk oraz nastrojów i poglądów ludności cywilnej nieprzyjaciela;
- ustalanie zakresu, form i zasad oddziaływania propagandowego i psychologicznego w stosunku do wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela.

Celem działań terrorystycznych będzie podstępne działanie, nie liczące się z wielkością ofiar, skierowane przeciwko aparatowi władzy politycznej, administracyjnej i gospodarczej dla spotęgowania zastraszenia, wywołania nastrojów paniki, niepewności i niezadowolenia wśród wojsk i ludności cywilnej nieprzy-

jaciela.

W tych działaniach realizowane będą następujące zadania:

- stosowanie terroru indywidualnego;
- stosowanie terroru masowego;
- wykonywanie zamachów bombowych.

Celem działań szturmowych będzie bezpośrednio otwarte atakowanie opłacalnych obiektów nieprzyjaciela i chwilowe opanowywanie ich dla dokonywania niszczeń, uprowadzeń oraz uwalniania jeńców i więźniów, a niekiedy również dla zabezpieczenia ich przed niszczeniami^{1/}.

W działaniach szturmowych wykonywane będą następujące zadania:

- walka z siłami zbrojnymi nieprzyjaciela i jego aparatem ucisku i administracji;
- zwalczanie nieprzyjacielskiego systemu komunikacji, łączności i zaopatrywania wojsk;
- niszczenie /obezwładnienie/ ważnych obiektów nieprzyjaciela /w tym obiektów pierwszej kolejności rozpoznania/;
- udzielanie pomocy desantom;
- uchwytowanie przepraw /mostów/ na kierunkach natarcia wojsk własnych /w tym na rzecz operacyjnej grupy manewrowej/;
- wzbranianie wycofywania się nieprzyjaciela;
- zapobieganie niszczeniom obiektów mających duże znaczenie dla wojsk własnych;

1/ Cele szczegółowe opracowano na podstawie "Regulaminu propagandy specjalnej sił zbrojnych PRL w działaniach bojowych" /projekt/. Wydawnictwo MON GZP WP 1983 r. s.5-10. "Zeszytu naukowego" nr 3/1974, Wydawnictwo ASG WP 1974 r. s.11-69. "Niektórych aspektów rozwoju terroryzmu i działań antyterrorystycznych w świecie" Wydawnictwo MON Zarząd II 1982 r.

- uniemożliwianie wywiezienia poszczególnych urządzeń z zakładów przemysłowych i fabryk.

- Sposoby realizacji celów szczegółowych rodzajów działań specjalnych przedstawiono na schemacie nr 1.

Za priorytetowe w działaniach specjalnych uważa się działania rozpoznawcze. Dlatego też, główny wysiłek działań specjalnych w operacji zaczepnej frontu i armii skoncentrowany będzie na wykrywaniu, rozpoznawaniu i ciągłym śledzeniu ważnych obiektów nieprzyjaciela /w tym obiektów pierwszej kolejności rozpoznania^{2/}. Pozostałe rodzaje działań specjalnych realizowane będą w określonych sytuacjach i warunkach, przy uwzględnieniu możliwości grup. I tak; w armii dominować będą działania rozpoznawcze, a jako drugorzędne traktowane będą działania dywersyjne i propagandowo-psychologiczne, we froncie zaś, działania rozpoznawcze, dywersyjne i propagandowo-psychologiczne będą jednakowo ważne, a jako drugorzędne, zależne od sytuacji i warunków, organizowane będą działania sabotażowe, szturmowe czy też terrorystyczne.

W wielu wypadkach zadania mogą być precyzowane w celu zabezpieczenia działań /zadań/ wywiadowczych i innych o charakterze szczególnym. Skutki działań szturmowych - podobnie jak, a nawet bardziej niż działań sabotażowych i dywersyjnych - mają ponadto duże znaczenie psychologiczne.

Doświadczenia minionych wojen, a także wnioski z ćwiczeń potwierdzają celowość, a nawet konieczność stosowania działań specjalnych. Zdolność grup specjalnych do aktywnego oddziaływania

---

2/ Są to ważne obiekty, których zniszczenie lub obezwładnienie w poważnym stopniu może bezpośrednio wpłynąć na uzyskanie powodzenia walczących wojsk /problematyka ta została szczegółowo rozpatrzona w podrozdziale 2.2. części II/.

bezpośrednio na nieprzyjaciela w głębi jego ugrupowania, a nade wszystko do ciągłego rozpoznawania wojsk, terenu, warunków meteorologicznych, bez względu na porę doby i pogodę, stanowi o ich znaczeniu w ogólnym systemie walki, a szczególnie o roli w ogólnym systemie rozpoznania wojskowego.

Istotną cechą działań specjalnych jest to, że grupy specjalne w trakcie wykonywania zadań w zasadzie nie są uzależnione od warunków atmosferycznych, pory roku czy dnia. Przeciwnie, trudne warunki ułatwiają im skryte przemieszczanie się w terenie, przenikanie do obiektów działań i wykonywanie zadań.

1.2. Rola dowódcy i szefa sztabu oraz zadania zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/

Dowódca frontu /armii/ ponosi pełną odpowiedzialność za gotowość bojową jednostki działań specjalnych, jej stan moralno-polityczny, przygotowanie do działań i wykonanie zadań bojowych. Kieruje jednostką osobiście i poprzez szefa sztabu, a także szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/, który jest realizatorem jego wytycznych i zadań.

Dowódca odpowiada za organizację działań specjalnych, której podstawowym warunkiem jest umiejętność wyodrębnienia przez niego głównych zadań stojących przed działaniami specjalnymi i skupienia wysiłku sił i środków na ich wykonaniu.

W ramach określania zadań rozpoznania dowódca powinien w części dotyczącej działań specjalnych określić: cel działań, główne zadania, siły i środki do ich realizacji, rejony /obiekty, rubieże/, na których należy skupić szczególną uwagę i wysiłek oraz terminy dostarczania potrzebnych informacji.

Sposób i czas określania przez dowódcę celów i głównych za-

dań zależy każdorazowo od konkretnej sytuacji. Podczas organizacji działań specjalnych metodą pracy równoległej dowódca powinien postawić zadania bezpośrednio po dokonaniu analizy zadania w ramach ogólnie stawianych zadań rozpoznania i sprecyzować je po ocenie położenia i ogłoszeniu zamiaru. Jest to niezmiernie ważne, ponieważ pozwala wcześniej przystąpić do planowania użycia GS, przygotowania ich do działań oraz ich materiałowo-technicznego zabezpieczenia. Natomiast po podjęciu decyzji dowódca może sprecyzować zadania dla grup przerzucanych w późniejszym czasie lub kolejnych dniach operacji zaczepnej, a nawet w szczególnych przypadkach zmienić /udokładnić/ zadania GS, które je otrzymały wcześniej lub które już rozpoczęły działania /np. grupy rzutu awan-gardowego/.

Dowódca zapoznaje się z planem rozpoznania w operacji zaczepnej i zatwierdza go, wysłuchuje meldunku szefa sztabu i szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego odnośnie organizacji rozpoznania. Tym samym akceptuje plan użycia GS.

Wskazaniem jest aby dowódca frontu /armii/ osobiście stawiał zadania tym grupom, które wykonują najważniejsze zadania lub od których wyników /efektów/ działania będą zależne inne pociągnięcia decyzyjne dowódcy. W szczególnych przypadkach dowódca może brać udział w uroczystej odprawie GS przed przerzutem ich w ugrupowanie nieprzyjaciela.

Ponadto powinien osobiście kontrolować wykonanie zadań postawionych przed działaniami specjalnymi, systematycznie studiować organizację i sposoby działania GS. Dbać o pełne ukończenie, uzbrojenie i wyposażenie jednostki działań specjalnych. Interesować się problematyką szkolenia specjalnego oraz właściwym doborem żołnierzy do tego rodzaju jednostki.

Szef sztabu frontu /armii/ jest organizatorem i koordynatorem przedsięwzięć działań specjalnych związku operacyjnego. Odpowiada za organizację działań specjalnych, ciągłość i efektywność ich prowadzenia oraz ukierunkowanie ich głównego wysiłku. Powinien zawsze orientować się w aktualnej sytuacji operacyjnej działań specjalnych, znać nieprzyjaciela i być w gotowości do meldowania dowódcy wniosków dotyczących użycia sił i środków działań specjalnych.

Ponadto udokładnia treść zadań dowódcy do organizacji działań specjalnych, w których precyzuje /udokładnia/ obiekty /rejonny, rubieże/ działania GS; konkretyzuje cele, główny wysiłek i zasadnicze zadania oraz terminy ich wykonania; podaje siły i środki wzmocnienia działań specjalnych /przydzielane jednostce/; określa siły i środki wydzielane z jednostki działań specjalnych dla innych operacyjnych i taktycznych związków; podaje czas osiągnięcia gotowości do działań, rozpoczęcia przerzutu grup i przystąpienia ich do wykonania zadań; przydziela środki transportowe do przerzutu grup; określa wielkość odwodu sił i środków oraz sposoby uzupełnienia strat bojowych; określa najważniejsze elementy materiałowo-technicznego i operacyjnego zabezpieczenia działań grup specjalnych.

Oprócz tego szef sztabu określa jakie informacje dotyczące współdziałania i koordynacji działań specjalnych i w jakim terminie należy uzyskać ze sztabu wyższego, od sąsiadów i podwładnych oraz sposób wykorzystania środków transportu /przerzutu/ grup z lotnictwem i marynarką wojenną /na nadmorskim kierunku/ i wojskami prowadzącymi działania bojowe w styczności z nieprzyjacielem.

Szef sztabu obecny jest przy zatwierdzaniu planu rozpoznania,

a więc orientuje się w koncepcji użycia sił i środków działań specjalnych i w chwili nieobecności dowódcy kieruje nimi. Może także stawiać zadania GS i brać udział w ich uroczystej odprawie przed przerzutem w ugrupowanie nieprzyjaciela.

Szef sztabu organizuje także współdziałanie oddziału /wydziału/ działań specjalnych z komórkami sztabu, rodzajów wojsk i służb. W sprawach wyszkolenia, przygotowania i użycia grup ponosi taką samą odpowiedzialność jak dowódca.

Zarząd /oddział/ rozpoznawczy. Organem kierowania rozpoznaniem, a w tym i działaniami specjalnymi na szczeblu frontu jest zarząd rozpoznawczy sztabu frontu; natomiast w armii oddział rozpoznawczy sztabu armii. Są to etatowe komórki rozpoznawcze, które kierują bezpośrednio podległymi siłami i środkami rozpoznania frontu /armii/ oraz koordynują działalność rozpoznawczą armii /dywizji/, wojsk lotniczych frontu oraz rodzajów wojsk.

Szef zarządu rozpoznawczego jest odpowiedzialny za organizację i prowadzenie rozpoznania na szczeblu związku operacyjnego. Odpowiada również za koordynację rozpoznania we froncie /armii/, terminowe informowanie dowódcy i szefa sztabu o nieprzyjacielu, a także za stan i położenie organów rozpoznawczych - w tym jednostek działań specjalnych.

Do podstawowych zadań zarządu /oddziału/ rozpoznawczego należy:

- planowanie i kierowanie działaniami specjalnymi, rozpoznaniem radioelektronicznym, ogólnowojskowym, a także poprzez komórki rozpoznawcze rodzajów wojsk i służb oraz wojsk lotniczych frontu koordynowanie wykorzystaniem sił i środków w kompleksowym systemie rozpoznania;
- opracowywanie planu rozpoznania z legendą oraz innych niez-

będnych dokumentów do kierowania rozpoznaniem, w których odzwierciedla się użycie sił i środków działań specjalnych;

- opracowywanie mapy oceny nieprzyjaciela oraz dokumentacji informacyjnej i wniosków z ilościowej i jakościowej oceny nieprzyjaciela, które stanowią podstawę do określania obiektów do działania GS;

- przedstawienie we właściwym czasie dowódcy /szefowi sztabu/ frontu /armii/ wniosków z oceny nieprzyjaciela oraz koncepcję rozpoznania - w tym i działań specjalnych;

- przedstawianie charakterystyki celów /obiektów/ i określanie ich położenia w przypadku planowania wykonania na nie uderzeń własną bronią jądrową;

- kontrolowanie pracy podległych komórek i jednostek działań specjalnych;

- organizowanie i kierowanie szkoleniem oraz przygotowaniem do planowanych działań specjalnych;

- czuwanie nad pełnym ukończeniem w stanie osobowym i sprzęcie oddziałów /pododdziałów/ oraz komórek zajmujących się działaniami specjalnymi;

- dopilnowanie prawidłowego zaopatrzenia w niezbędne środki materiałowe podległych jednostek działań specjalnych;

- uczestniczenie w pracy zespołu przygotowującego dane do pierwszego uderzenia jądrowego mając na względzie określenie w tym celu zadań dla GS i przedsięwzięcia zabezpieczenia ich żywotności;

- współpraca z zarządem politycznym w zakresie wykorzystania zadań propagandy specjalnej na korzyść działających GS;

- uczestniczenie w opracowaniu i realizacji wspólnie z zarządem /oddziałem/ operacyjnym planu maskowania i dezinformacji nie-

przyjaciela w zakresie dotyczącym działania GS, planu zwalczania rozpoznania nieprzyjaciela oraz planu odtwarzania zdolności bojowej po uderzeniach bronią masowego rażenia;

- współdziałanie z wojskami lotniczymi frontu /marynarką wojenną/ w zakresie zabezpieczenia przerzutu grup;

- prowadzenie mapy roboczej i niezbędnych dokumentów do analitycznej oceny działalności GS;

- uaktualnianie "banku informacji o nieprzyjacielu" oraz przygotowanie danych wyjściowych niezbędnych do ich maszynowego przetwarzania;

- studiowanie doświadczeń bojowych grup specjalnych własnych i nieprzyjaciela, opracowywanie wniosków i propozycji w tej dziedzinie.

W zakresie organizacji działań specjalnych szef zarządu /oddziału/ rozpoznawczego zobowiązany jest do:

- wydania wytycznych do organizacji działań specjalnych;

- wysłuchania i zatwierdzenia koncepcji użycia GS;

- zatwierdzenia planu użycia GS w operacji zaczepnej frontu /armii/;

- postawienia zadań jednostce działań specjalnych;

- zorganizowania współdziałania pomiędzy rodzajami rozpoznania występującymi we froncie /armii/;

- wzięcia udziału w stawianiu zadań dla GS;

- wzięcia udziału w odprawie grup przerzucanych w ugrupowanie nieprzyjaciela;

- udzielenia pomocy w organizowaniu działań specjalnych w podległej jednostce oraz kontroli wykonania wybranych zadań.

W zarządzie /oddziale/ rozpoznawczym występuje etatowa komórka, która zajmuje się działaniami specjalnymi. We froncie jest nim

oddział działań specjalnych, który liczy 6 osób /szef oddziału i pięciu oficerów/ oraz w armii wydział działań specjalnych i rozpoznania radioelektronicznego - liczący 5 osób /szef wydziału i czterech oficerów - z tego dwóch oficerów zajmujących się działaniami specjalnymi^{3/}/. Ze względu na rozpatrywanie problematyki działań specjalnych, w dalszej części rozprawy używane jest pojęcie "wydział działań specjalnych" z pominięciem rozpoznania radioelektronicznego.

1.3. Praca oddziału /wydziału/ działań specjalnych zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/ w czasie organizacji operacji zaczepnej

Oddział /wydział/ działań specjalnych jest organem wykonawczym zarządu /oddziału/ rozpoznawczego w zakresie organizacji i kierowania działaniami specjalnymi. Praca oddziału /wydziału/ działań specjalnych charakteryzuje się szeregiem specyficznych właściwości. Inne bowiem będą właściwości pracy tej komórki w okresie przygotowawczym do operacji zaczepnej i inne w czasie jej trwania.

W okresie przygotowawczym istniejące dokumenty planistyczne wymagają jedynie aktualizacji stosownie do rozwoju sytuacji operacyjnej. Nie wyklucza się jednak konieczności planowania od podstaw, w wypadku otrzymania przez związek operacyjny nowego kierunku działania podyktowanego nagłą zmianą sytuacji polityczno-militarnej.

3/ Etat przyjęto na podstawie opracowania "Album schematów ćwiczebnych jednostek rozpoznawczych", Zarząd II Szt.Gen. 1986 r.

W okresie tym może zaistnieć konieczność użycia GS /zwłaszcza kadrowych/. Wówczas oddział /wydział/ działań specjalnych uaktualnia /precyzuje/ dla nich zadania zgodnie z planem użycia GS frontu /armii/. Dodatkowe informacje oddział /wydział/ zdobywa ze sztabu TDW /sztabu frontu/; organów rozpoznawczych WOPK WLIOP i MW; sąsiadów, zwłaszcza działających w strefie przygranicznej oraz własnych sił i środków rozpoznania.

W okresie przygotowawczym oddział / wydział/ szczególną uwagę powinien skupić na: opracowaniu i przekazywaniu z wyprzedzeniem czasowym podległym jednostkom zarządzeń przygotowawczych zadań; ciągłej wymianie informacji, planowaniu i utrzymywaniu w pełnej gotowości do użycia GS rzutu awangardowego.

W toku trwania operacji zaczepnej związku operacyjnego oddział /wydział/ działań specjalnych skupia uwagę na:

- przygotowaniu GS do wykonywania zadań;
- analizie i ocenie sytuacji w rejonach planowanych działań GS;
- zabezpieczeniu materiałowo-technicznym i operacyjnym działań specjalnych;
- aktualizacji planu użycia GS.

Oddział /wydział/ pod koniec każdego dnia operacji zaczepnej precyzuje liczbę przerzucanych grup, czas i środki transportu oraz zadania na dzień następny.

Oficerowie oddziału /wydziału/ biorą bezpośredni udział w przygotowaniu grup, stawianiu zadań, zabezpieczają sztaby jednostek działań specjalnych w niezbędne informacje i dokumenty o nieprzyjacielu oraz udzielają maksymalnej pomocy w przygotowaniu grup do działań.

Istotnym problemem przedsięwzięć organizacyjnych jest zabez-

pieczenie przerzutu GS na tyły nieprzyjaciela. Na podstawie planu przerzutu GS oficerowie oddziału /wydziału/ omawiają z przedstawicielami lotnictwa transportowego /marynarki wojennej i wojsk lądowych/ sposoby przerzutu grup oraz ich zabezpieczenie.

1.3.1. Zadania oddziału /wydziału/ oraz ogólne obowiązki /zadania/ szefa i poszczególnych osób funkcyjnych

Oddział /wydział/ działań specjalnych w stosunku do jednostek działań specjalnych spełnia funkcję organu nadrzędnego. Organizuje działalność podległych jednostek i innych sił wyznaczonych do prowadzenia działań specjalnych, a także koordynuje użycie i działalność GS /rozpoznawczych/ armii /dywizji/.

Do podstawowych jego zadań należy:

- zapewnienie utrzymania wysokiej gotowości bojowej podległej jednostki;
- ocena sytuacji operacyjno-taktycznej pod kątem prowadzenia działań specjalnych;
- znajomość aktualnego stanu i możliwości jednostki;
- organizacja działań specjalnych;
- koordynowanie działań specjalnych z innymi rodzajami rozpoznania, szczególnie z agenturalnym wywiadem operacyjnym oraz organami propagandy specjalnej;
- organizacja operacyjnego i materiałowo-technicznego zabezpieczenia oraz przerzut grup w ugrupowanie nieprzyjaciela i ich odzyskiwanie;
- sprawowanie nadzoru nad przygotowaniem i działalnością GS;
- kierowanie działaniami specjalnymi;
- zbieranie, ewidencjonowanie i wstępna ocena informacji

uzyskiwanych od działających grup;

- opracowanie dokumentów oraz meldunków;
- organizacja kontroli i pomocy dla oddziałów /pododdziałów/ działań specjalnych frontu /armii/ oraz komórek zajmujących się działaniami specjalnymi w armii /dywizji/ w zakresie sposobów realizacji wydanych zarządzeń przez sztab frontu /armii/.

Szef oddziału /wydziału/ działań specjalnych podlega bezpośrednio szefowi zarządu /oddziału/ rozpoznawczego. Kieruje i jest odpowiedzialny za całokształt przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem sił i środków działań specjalnych frontu /armii/.

Do zasadniczych obowiązków szefa należy:

- analiza i ocena położenia nieprzyjaciela w pasie działania związku operacyjnego, a szczególnie w przyszłych rejonach działań GS i na podejściach do nich;
- ocena sytuacji przeciwdwersyjnej w przyszłym rejonie działania grup ze szczególnym uwzględnieniem możliwości pododdziałów i oddziałów OT nieprzyjaciela;
- ocena charakteru i przeznaczenia obiektów, urządzeń infrastruktury oraz ich obrony i ochrony;
- opracowywanie propozycji dotyczących organizacji i prowadzenia działań specjalnych oraz sporządzanie planu użycia GS;
- uzgodnienie z zarządem /oddziałem/ rozpoznawczym zadań dla GS oraz udział w opracowaniu planu rozpoznania;
- uzgodnienie z agenturalnym wywiadem operacyjnym wspólnie wykonywanych zadań /tylko na szczeblu frontu/;
- udzielanie podległym oficerom oddziału /wydziału/ wytycznych do opracowania zarządzeń i innych dokumentów dla jednostek działań specjalnych, w tym szczególnie opracowywanie zadań dla GS oraz danych do zarządzeń rozpoznawczych dla armii /dywizji/;

- udzielanie pomocy oraz kontrola pracy Zespołu Dowodzenia /ZD - pojęcie to szerzej przedstawiono w podrozdziale 1.4./ jednostki działań specjalnych i jej sztabu w zakresie planowania, przygotowania i kierowania działaniami GS;

- analiza i ocena położenia nieprzyjaciela oraz działania GS w toku operacji zaczepnej, udzielanie wytycznych dotyczących opracowania i przekazywania grupom dodatkowych zadań, ich zaopatrzenia, ewakuacji i przerzutu nowych GS w ugrupowanie nieprzyjaciela;

- informowanie na bieżąco szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego o stanie pododdziałów działań specjalnych, sytuacji i stopniu realizacji zadań przez GS;

- czuwanie nad bieżącym informowaniem i przekazywaniem aktualnych zadań i danych oficerom zarządu /oddziału/ na zapasowym stanowisku dowodzenia /ZSD/;

- regulowanie toku pracy, odpoczynku i zamiany funkcji w oddziale /wydziale/.

Szefowi oddziału działań specjalnych podlega pięciu oficerów - dwóch starszych oficerów i trzech oficerów. Natomiast szefowi wydziału działań specjalnych podporządkowanych jest dwóch oficerów - starszy oficer i oficer.

Do zasadniczych obowiązków starszego oficera oddziału /wydziału/ należy:

- wspólnie z szefem uczestniczyć w ocenie nieprzyjaciela;

- opracowywać zestawienia w zakresie stanu i możliwości jednostek działań specjalnych oraz koncepcję użycia GS;

- opracowywanie legendy do planu użycia GS oraz danych do zarządzenia rozpoznawczego dla armii /dywizji/ w zakresie ich dotyczącym;

- opracowywanie dokumentów dotyczących rozmieszczenia, przegrupowania, organizacji łączności i zabezpieczenia działań jednostek specjalnych;

- zapotrzebowywać środki transportu do przerzutu grup w Wojskach Lotniczych /Marynarce Wojennej/;

- na bieżąco współpracować z oddziałami /wydziałami/ zarządu /oddziału/ w zakresie opracowania danych o nieprzyjacielu uzyskiwanych od działających grup, stawiania zadań grupom; z zarządem /oddziałem/ operacyjnym - odnośnie planowania uderzeń jądrowych, z szefostwem łączności - w zakresie uzgodnienia danych łączności niezbędnych do jej organizacji w pododdziałach działań specjalnych oraz oddziałem propagandy specjalnej - w celu wymiany danych o aktualnej sytuacji w rejonie działań GS i zapotrzebowaniu przez nie odpowiednich materiałów dotyczących nieprzyjaciela;

- prowadzenie na bieżąco mapy roboczej.

Starszy oficer może być wyznaczony do zespołu zapasowego stanowiska dowodzenia frontu /armii/. Do momentu wyjazdu na ZSD, bierze udział w początkowym okresie planowania działań specjalnych na SD, gdzie wykonuje duplikaty niezbędnych dokumentów potrzebnych na ZSD. W sytuacji kiedy przegrupowywane jest SD przejmuje kierownictwo działaniami specjalnymi do czasu osiągnięcia gotowości do pracy SD na nowym miejscu. Utrzymuje kontakt z oficerami oddziału /wydziału/ znajdującymi się na SD, zbiera dane i uaktualnia posiadane dokumenty oraz informuje szefa rozpoznania na ZSD o zaistniałych zmianach i zadaniach pododdziałów działań specjalnych. W koniecznej sytuacji przejmuje kierowanie ZD jednostki działań specjalnych, organizuje przerzut nowych GS i zaopatrzenie dla nich w ugrupowanie nieprzyjaciela.

Ponadto starszy oficer współpracuje z oddziałem /wydziałem/ informacyjnym w zakresie posiadania aktualnych danych o położeniu nieprzyjaciela w pasie działania wojsk frontu /armii/ i przekazuje uzyskane przez grupy informacje o nim.

Do podstawowych obowiązków oficera oddziału /wydziału/ należy:

- analiza i ocena położenia nieprzyjaciela w pasie związku operacyjnego, a szczególnie w przyszłych rejonach działań GS oraz ocena sytuacji przeciwdwersyjnej pod kątem możliwości użycia sił i środków OT nieprzyjaciela, charakteru i znaczenia obiektów infrastruktury, ich obrony i ochrony oraz działalności partyzanckiej i ruchu oporu;

- udział w opracowaniu zestawień /tabel/ dotyczących możliwości pododdziałów działań specjalnych;

- uczestniczenie w opracowywaniu planu użycia GS oraz głównych zadań dla pododdziałów działań specjalnych armii /dywizji/;

- opracowanie wytycznych i planu szkolenia dla pododdziałów działań specjalnych oraz kontrola ich realizacji;

- prowadzenie punktu kodowego;

- wykonanie drugiego egzemplarza planu użycia GS oraz kompletowanie po jednym egzemplarzu innych dokumentów niezbędnych do kierowania działaniami specjalnymi;

- współpraca z oddziałem /wydziałem/ planowania w zakresie podziału zadań.

W przypadku wyznaczenia do zespołu ZSD podlega on starszemu oficerowi /tylko we froncie/. Na ZSD zbiera informacje i uaktualnia posiadane dokumenty w oparciu o dane wypracowane na SD.

W koniecznej sytuacji może przejąć kierowanie ZD jednostki działań specjalnych poprzez stawianie dodatkowych zadań dla dzia-

łających GS, organizuje przerzut nowych grup i zaopatrzenia dla nich w ugrupowanie nieprzyjaciela.

Ponadto współpracuje z innymi oddziałami /wydziałami/ na ZSD w zakresie posiadania aktualnych danych o położeniu nieprzyjaciela w pasie działania wojsk związku operacyjnego, planowaniu własnych uderzeń jądrowych oraz przekazuje uzyskane przez GS informacje o nieprzyjacielu.

1.3.2. Planowanie działań specjalnych

Jednym z ważniejszych i najbardziej złożonych przedsięwzięć organizacji działań specjalnych w oddziale /wydziale/ jest planowanie.

Planowanie działań specjalnych to obmyślenie - zaprojektowanie /a według Fayola - przewidywanie/ przyszłego działania grup specjalnych, określenie środków i sposobów działania dla osiągnięcia zamierzonego celu ich użycia w określonych warunkach operacji zaczepnej. Szczególnie zaś dotyczy to przewidywania na podstawie aktualnych tendencji, przyszłego układu warunków, środków działania i rozwoju wydarzeń. Dopiero po uwzględnieniu prognoz w tym względzie można określić kierunki działania oddziału /wydziału/ działań specjalnych frontu i armii^{4/}.

Należy podkreślić, że bardzo istotnym jest przestrzeganie podstawowych zasad planowania. Do nich /zdaniem autorów/ między innymi należałoby zaliczyć:

- zasadę konkretności;
- zasadę terminowości;
- zasadę elastyczności;
- zasadę optymalnego horyzontu czasowego.

4/ Opracowano na podstawie - Zbigniew Martyniak "Organizatoryka" PWE W-wa 1987 r., s.97-99.

Algorytm planowania działań specjalnych powinien zawierać:

- konkretyzację celów;
- wariantowanie rozwiązań;
- wybór jednego rozwiązania;
- opracowanie planu;
- określenie zasobów.

Planowanie działań specjalnych powinno przede wszystkim zapewnić:

- pełne i efektywne wykorzystanie możliwości sił i środków działań specjalnych;

- elastyczny manewr siłami i środkami działań specjalnych w celu potęgowania wysiłku w czasie prowadzenia operacji zaczepnej;

- objęcie działaniami specjalnymi maksymalnej liczby obiektów nieprzyjaciela /uwzględniając możliwości grup/ mających zasadnicze znaczenie /według kolejności, ważności/ dla wykonania przez wojska postawionych zadań bojowych;

- zdecydowane ześrodkowanie GS w rejonie /głównym kierunku rozpoznania/ lub w rejonach szczególnego zainteresowania;

- ciągłość działań specjalnych;

- skryte przygotowanie działań i GS;

- utrzymanie zdolności bojowej jednostek działań specjalnych i szybkie jej odtworzenie po uderzeniach bronią jądrową /masowego rażenia/;

- żywotność organów /komórek/ kierowania działaniami specjalnymi /możliwość systematycznego odtwarzania systemów dowodzenia i łączności/ oraz GS, GSP, GSK .

Niejako zasadą jest, że szczegółowe planowanie użycia sił i środków działań specjalnych /GS, GSP, GSK/ dokonuje się na dobę

walki, a doba ta zazwyczaj zaczyna się w godzinach wieczornych.

Działania specjalne planuje się według zadań /etapów/ operacji, a w tym, szczegółowe planowanie obejmuje okresy: przygotowania operacji; zmasowanego uderzenia jądrowego frontu; zabezpieczenia operacji desantowej; dezorganizacji systemu kierowania i dowodzenia; zniszczenia odwodów strategicznych /front/ i uniemożliwienia przerzutu wojsk z innych obszarów oraz okres wykonywania zadania bliższego frontu i armii.

Podczas określania użycia sił i środków działań specjalnych na głębokość zadania bliższego, działania specjalne planuje się według najważniejszych zadań bojowych wykonywanych w kolejnych dniach operacji. Zadaniem tymi mogą być: pokonanie pasa przesłaniania i rozbicie wojsk nieprzyjaciela na zasadniczej rubieży obrony, odparcie przeciwuderzenia zgrupowania wojsk lądowych, forsowanie szerokiej przeszkody wodnej, wprowadzanie do bitwy operacyjnej grupy manewrowej frontu /armii/, drugiego rzutu itp.

Planowanie działań specjalnych na okres wykonywania zadania następnego powinno być bardziej ogólne i sprowadzać się do określenia głównych kierunków /rejonów, obiektów/ lub pakietu zadań, na których należy skupić zasadnicze wysiłki GS w celu wykrycia nie obezwładnionych lub świeżo przerzucanych zgrupowań wojsk nieprzyjaciela, rejonów rozmieszczenia środków przenoszenia broni jądrowej, precyzyjnego i powierzchniowego rażenia, rubieży obronnych i innych obiektów w pasie działania.

Należy podkreślić, że planowanie działań specjalnych jest procesem ciągłym realizowanym od początku przygotowania operacji, aż do jej zakończenia.

Celem planowania działań specjalnych jest zintegrowanie i wzajemne skoordynowanie działań sił i środków działań specjal-

nych w jeden system w myśl zamiaru dowódcy, stosownie do sytuacji, potrzeb i zgodnie z możliwościami oddziałów i pododdziałów działań specjalnych. Ważnym czynnikiem będzie także zgranie działań specjalnych z działaniami innych rodzajów rozpoznania i oddziaływania na nieprzyjaciela. Osiągnięcie celu planowania powinno polegać na jak najkorzystniejszym i najefektywniejszym /przy minimalnych stratach własnych/ użyciu GS w stosunku do potrzeb i wymogów sytuacji operacyjnej, decyzji dowódcy i posiadanych możliwości.

Planowanie działań specjalnych polega na określeniu:

- głównego wysiłku /rejonów, kierunków, obiektów/ działań specjalnych;
- kolejności i terminów wykonania postawionych zadań;
- zasadniczych sposobów działań i współdziałania z innymi siłami;
- terminów i sposobów przerzutu grup w rejony działań i ich odzyskiwanie;
- zasad dowodzenia działającymi grupami i obiegu informacji;
- przedsięwzięć bojowego i operacyjnego zabezpieczenia działań specjalnych.

Metoda planowania powinna być dostosowana do konkretnej sytuacji operacyjnej, sposobów realizacji celów operacji, stylu pracy, systemów dowodzenia i posiadanego czasu. Najkorzystniejszą jest metoda pracy równoległej, obejmująca równocześnie planowanie, dowodzenie oraz zbieranie, opracowywanie i rozpowszechnianie informacji. Najkorzystniej byłoby aby planowanie odbywało się jednocześnie na wszystkich szczeblach dowodzenia.

Podstawę do planowania działań specjalnych stanowią:

- zamiar /decyzja/ dowódcy frontu i armii;
- zarządzenie nadrzędnych organów dowodzenia;

- wytyczne szefa sztabu do planowania działań specjalnych;
- skonkretyzowane i usystematyzowane wytyczne szefa zarządu /wydziału/ rozpoznawczego do planowania działań specjalnych;
- znajomość i posiadane wiadomości o nieprzyjacielu w pasie planowanych działań frontu i armii;
- stan i możliwości jednostki działań specjalnych i innych przydzielonych sił i środków.

Należy podkreślić, że szef sztabu może postawić wytyczne szefowi oddziału /wydziału/ osobiście w obecności szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego, w tym wypadku szef zarządu /oddziału/ podaje dodatkowe informacje, terminy, zadania i ustalenia. W wariancie kiedy szef oddziału /wydziału/ nie wysłuchuje wytycznych szefa sztabu, szef zarządu /oddziału/ zobowiązany jest postawić je według problemów /układu/ podanego poniżej: cele, główny wysiłek i zadania działań specjalnych oraz zamiar użycia grup w poszczególnych okresach /etapach/ operacji z określeniem ważniejszych obiektów do działania na nich GS; końcową rubież prowadzenia działań specjalnych; wielkość sił i środków wzmocnienia; wielkość sił i środków wydzielanych innym szczeblom; wielkość odwodu sił i środków oraz sposób uzupełniania strat bojowych; czas osiągnięcia gotowości do działań, rozpoczęcia przerzutu grup i przejścia ich do działań; przydział środków transportowych do przerzutu grup; miejsce rozwinięcia jednostki działań specjalnych, ZD oraz grupy środków odbiorczych i nadawczych; organizację systemu dowodzenia i łączności; bojowe, operacyjne i materiałowo-techniczne zabezpieczenie; organizację współdziałania i współpracy z pozostałymi rodzajami rozpoznania oraz innymi zainteresowanymi komórkami sztabowymi; układ i termin składania meldunku przez szefa oddziału /wydziału/; organizację pracy plani-

stycznej w zarządzie /oddziale/ rozpoznawczym.

Podstawą do planowania będą także otrzymane w ramach współdziałania i wymiany informacji z oddziału /wydziału/ planowania dane dotyczące obiektów i zadań jakie w ich rejonach działania powinny wykonać grupy; przybliżone terminy ich wykonania lub dostarczenia informacji; rejony /kierunki/ działania sił działań specjalnych; ogólną ilość grup użytych w poszczególnych etapach operacji, rejony zastrzeżone, rejony szczególnego zainteresowania, oś przesunięcia SD i jednostki działań specjalnych; problemy wymagające uzgodnień z innymi komórkami zwłaszcza w zakresie zabezpieczenia wprowadzenia elementów działań specjalnych oraz odpowiedzialności za ich realizację.

Z oddziału /wydziału/ informacyjnego w ramach wymiany informacji do planowania powinno wykorzystywać się wiadomości dotyczące: położenia, działalności i charakterystyk obiektów nieprzyjaciela będących w obszarze zainteresowania działań specjalnych; uaktualnienia informacji posiadanych w "Banku Informacji".

Posiadane i otrzymane w ramach wytycznych oraz wymiany informacji pozwalają na rozpoczęcie planowania działań specjalnych w oddziale /wydziale/ działań specjalnych.

Planowanie działań obejmuje następujące przedsięwzięcia:

- ustalenie celów i zadań działań specjalnych;
- analiza potrzeb uzyskania wiadomości, sposobów i terminów ich zdobywania, określenia zadań o charakterze specjalnym /dywersja, działania szturmowe, sabotaż/ i terminów ich wykonania;
- podział sił i środków według zadań z uwzględnieniem ich możliwości;
- określenie czasu potrzebnego do przygotowania sił i środków działań specjalnych oraz do wykonania zadań;

- wybór zasadniczych i zapasowych rejonów działań grup i określenie sposobu ich przygotowania i przerzutu w te rejony /obiekty, kierunki/;

- wydzielenie odwodu sił i środków działań specjalnych.

Planowaniem kieruje osobiście szef oddziału /wydziału/ działań specjalnych i realizuje je przy ścisłej współpracy z oddziałem /wydziałem/ informacyjnym, planowania i kierowania rozpoznaniem, rozpoznania radioelektronicznego, agenturalnego wywiadu operacyjnego /tylko front/, propagandy specjalnej i wydzieloną komórką SD WL i OPL frontu /grupą dowodzenia WL frontu/. Obowiązany jest również uzgadniać i współdziałać z odpowiednimi komórkami rodzajów wojsk i służb.

Z uwagi na ograniczone stany osobowe oddziału /wydziału/ działań specjalnych, potrzebę angażowania oficerów do innych zadań /wydzielenie do obsady ZSD, grupy planowania jądrowego i porażenia ogniowego, udziału w zespole planowania rozpoznania zarządu /oddziału/ rozpoznawczego, przyjęcia jako podstawowej - metody pracy równoległego planowania, dążenia do zminimalizowania czasu potrzebnego na organizację działań specjalnych, a także konieczność opracowania wielu dokumentów planistycznych zachodzi potrzeba wydzielania z ZD jednostki działań specjalnych grupy oficerów, którzy wzięliby udział w planowaniu działań specjalnych w komórce sztabowej frontu /armii/. Należy podkreślić, że potrzeba taka zachodzić będzie prawie zawsze w armii, we froncie zaś w uzasadnionych przypadkach.

Przykładowy wariant organizacji pracy w komórce sztabowej armii przedstawia schemat nr 2. Wariant ten został przez autorów opracowany na podstawie badań przeprowadzonych w oddziałach rozpoznawczych okręgów wojskowych w czasie ćwiczeń armijnych

Załącznik do schematu nr 2

WYNIKI BADAŃ

CZASU POTRZEBNEGO NA OPRACOWANIE /WYKONANIE/
 CZYNNOŚCI PLANISTYCZNYCH PRZEPROWADZONE W CZASIE
 ĆWICZEŃ ARMIJNYCH W WOW, ŚOW, POW ORAZ W ĆWICZENIACH ZE
 SŁUCHACZAMI III ROKU WWLąd ASG WP W LATACH 1985-1988

Czynności od-do	CZAS POTRZEBNY NA WYKONANIE CZYNNOŚCI /w min/												Przyjęty w har- mono- gramie
	WOW			ŚOW			POW			ASG WP			
	MAX	MIN	ŚRE- DNI	MAX	MIN	ŚRE- DNI	MAX	MIN	ŚRE- DNI	MAX	MIN	ŚRE- DNI	
1-7	12	9	10,5	13	8	10,5	10	8	9	15	12	13,5	10
7-9	15	10	12,5	16	12	14	12	10	11	10	8	9	10
9-12	25	17	21	22	21	21,5	23	20	22,5	25	24	24,5	20
12-14	35	30	32,5	30	30	30	28	29	28,5	40	35	37,5	30
14-15	65	60	62,5	57	55	56,5	60	58	59	65	65	65	65
15-20	-	-	-	60	50	55	65	60	62,5	60	50	65	50
20-23	17	14	15,5	15	15	15	17	16	16,5	20	18	19	15
23-25	40	30	35	25	20	22,5	30	28	29	10	10	10	30
25-29	20	16	18	25	20	22,5	20	18	19	30	25	22,5	20
29-34	50	45	47,5	30	28	29	35	30	32,5	-	-	-	50

Uwaga: W przeprowadzonych badaniach określono tylko maksymalne i minimalne czasy poszczególnych przedsięwzięć planistycznych szefa wydziału działań specjalnych. Wyniki te wzięto jako podstawę do opracowania harmonogramu czynności wydziału działań specjalnych.

oraz podczas ćwiczeń prowadzonych ze słuchaczami grupy rozpoznania wojskowego III KWWL ASG WP na bazie Szkolnego Ośrodka Dowodzenia. Autorzy obserwowali przebieg i sposób organizacji pracy w wydziale działań specjalnych, określali czas wykonywania zasadniczych przedsięwzięć planistycznych realizowanych przez szefa wydziału /patrz załącznik do schematu nr 2/ i na tej podstawie opracowano wariant harmonogramu czasowego zestawienia ważniejszych przedsięwzięć planowania wykonywanych przez wydział działań specjalnych.

Autorzy stoją na stanowisku, że podczas planowania działań specjalnych w sztabie armii wydział działań specjalnych powinien być wzmocniony grupą 2-4 oficerów z batalionu rozpoznania specjalnego w celu udzielenia pomocy w planowaniu, a w tym skrócenia czasu /szczególne znaczenie ma to przy planowaniu równoległym/, a także zaangażowanie do planowania w okresie planowania początkowego /przygotowania operacji/ starszego oficera wydziału, wydzielonego zgodnie z etatem na ZSD. Taki sposób pracy pozwala na pełne przeprowadzenie wszystkich przedsięwzięć planowania w określonym czasie /7-8 godzin^{5/} oraz wykorzystanie wszystkich rezerw czasowo-ludzkich do maksimum.

Zdaniem autorów, na szczeblu frontu wskazanym jest, aby planowanie odbywało się w etatowym składzie oddziału /bez wzmocnienia oficerami pułku rozpoznania specjalnego/ i w tym przypadku należy przyjąć metodę pracy planowania kolejnego z zastosowaniem /w niektórych przypadkach lub okresach pracy/ elementów metody pracy planowania równoległego. Tłumaczyć to należy większą ilością osób /sześć/ ich specjalnościami /np. specjalista lotnik

---

5/ Czas określono na podstawie wywiadów przeprowadzonych z SOR okręgów wojskowych /WOW, ŚOW/.

ds. przerzutu/ a także czasem jaki potrzebuje front na przygotowanie operacji /21-23 godziny/^{6/} oraz tym, że część czynności planistycznych we froncie wykonana zostanie już w okresie pokoju^{7/}.

Podczas planowania użycia GS należy uwzględnić, że działania specjalne prowadzi się na całą głębokość zadań frontu i armii /niekiedy głębokości te mogą sięgać poza zadania frontu i armii/ - szczególnie ma to miejsce po wprowadzeniu pojęcia "rejon zainteresowania F i A/. Jednakże większość GS koncentrować należy w obszarach /rejonach/ rozmieszczenia zasadniczych elementów ugrupowania nieprzyjaciela tj. odpowiednio - do 200 km na szczeblu armii i do 300 km na szczeblu frontu. W strefach tych wykorzystuje się około 60-70% grup frontu i armii pierwszego rzutu. Głębokość ta prawie pokrywa się z zadaniem dalszym zarówno frontu /250-300 km/ jak i armii /100-150 km/, dlatego też, ta ilość grup będzie wykorzystana w okresie wykonywania zadania bliższego, ale głębokość użycia grup w tym okresie sięgać będzie zadania dalszego.

Jednoznaczne rozgraniczenie, ustawienie bariery /granicy/ będzie niezwykle trudne - dla przykładu, grupy wyrzucane w okresie wykonywania zadania bliższego działać będą na korzyść zadań wykonywanych w tym okresie ale głębokość ich użycia sięgać będzie zadania dalszego. Autorzy do swoich naliczeń przyjęli średnie umowne wartości.

Ilość GS działających na różnych głębokościach uzależniona jest od sytuacji operacyjnej na polu walki, możliwości i sposo-

---

6/ Czas podano na podstawie wywiadu przeprowadzonego w GZSzB jako, że z jego etatu wydziela się ZR frontu na czas "W".

7/ Schemat pracy w brs przedstawia załącznik nr 30.

bu organizacji ich przerzutu. Przed wejściem do bitwy wojsk frontu i armii przerzucić należy w ugrupowanie nieprzyjaciela co najmniej 25% grup, zaś w kolejnych dniach operacji dalsze 55% grup. W odwodzie pozostawia się zwykle około 20% grup.

W zależności od głębokości i rejonów działania, sytuacji operacyjnej i wynikających z niej potrzeb, GS mogą być wykorzystywane do realizacji różnych zadań.

Uwzględniając przyjęte procentowe wielkości użycia grup, ich możliwości bojowe, przypuszczalne straty, od jednostek działań specjalnych /frontu i armii/ należy oczekiwać następującej średniej ilości wykonanych zadań. Możliwości te przedstawiają tabele - nr 1 dla prs i nr 2 dla brs.

W obydwu tabelach przedstawiono możliwości wykonania zadań w podstawowych rodzajach działań specjalnych. Wynoszą one średnio: rozpoznawcze - F-154; A-80; dywersyjne - F-77, A-40; specjalne - F-26, A-19. Są to wartości uzyskane przy założeniu, że działające grupy wykonywać będą tylko jeden rodzaj zadań.

Biorąc pod uwagę stwierdzenie z rozdziału 1.1. s.19 wiersz .5... do .17.. w opracowaniu założono, że w armii zadania rozpoznawcze stanowić będą 70% zadań, dywersyjne 20%, a specjalne /szczególne/ 10%. We froncie stosunek ten wyglądać będzie następująco - zadania rozpoznawcze 50%, dywersyjne 30%, a inne 20%.

Uwzględniając możliwości grup i przyjęte wielkości procentowe daje to następujące wielkości: dla armii zadania rozpoznawcze - 56, dywersyjne - 8, a specjalne -2. Razem wynosi to 66 zadań. We froncie odpowiednio: rozpoznawcze - 77, dywersyjne - 23, i inne 6. Razem 106 zadań. Ogólnie należy stwierdzić, że średnio w armii tylko 50-55% GS planowanych do działań w okresie wykonywania zadania bliższego zrealizuje te zadania. Wielkość ta dla frontu wyniesie około 40-45%. W opracowaniu nie uwzględniono grup

MOŻLIWOŚCI WYKONANIA ZADAŃ PRZEZ prs W CZASIE WYKONYWANIA ZADANIA BLIŻSZEGO PRZEZ FRONT

/Wariant/

Stan	Dzień	% użycia	Ilość grup	Ilość działających grup po uwzględnieniu strat /przerzut,w działaniach/								Razem
				prze- rzut	po 1 dniu	po 2 dniu	po 3 dniu	po 4 dniu	po 5 dniu	po 6 dniu	po 7 dniu	
50	1	15	7	5	4	4	3	2	2	1	1	
43	2	10	5	4	-	4	3	3	3	2	1	
38	3	10	5	4	-	-	4	4	3	2	2	
33	4	15	7	5	-	-	-	5	4	4	3	
26	5	8	4	3	-	-	-	-	3	3	2	
22	6	7	4	4	-	-	-	-	-	2	1	
18	7	5	2	2	-	-	-	-	-	-	2	
16 - odwód		użyto -34		27	4	8	10	14	15	14	12	
zadania rozpoznawcze					8	16	20	28	30	28	24	154
zadania dywersyjne					4	8	10	14	15	14	12	77
zadania dywersyjne /obiekt chroniony/					-	4	4	6	3	6	3	26

- Uwaga:
- do działania użyto 70% grup
  - straty przy przerwaniu wynoszą 20% - współczynnik 0,8
  - straty po dniu działania wynoszą 10% - współczynnik 0,9
  - zadania rozpoznawcze - 2 na dobę
  - zadania dywersyjne - 1 na dobę
  - zadania dywersyjne na obiekt chroniony - 1 na dwie doby

MOŻLIWOŚCI WYKONANIA ZADAŃ PRZEZ BRN W CZASIE WYKONYWANIA ZADANIA BLIŻSZEGO
PRZEZ ARMIE
/wariant/

Stan	Dzień	% użycia	Ilość grup	Ilość działających grup po uwzględnieniu strat /przerzut, w działaniach/					Razem
				przerzut	po 1 dniu	po 2 dniu	po 3 dniu	po 4 dniu	
35	1	25	8	7	6	5	4		
27	2	10	4	-	3	3	2		
23	3	20	7	-	-	4	3		
16	4	15	5	4	-	-	3		
11	odwód	użyto -24		19	7	9	12	12	
zadania rozpoznawcze					14	18	24	24	80
zadania dywersyjne					7	9	12	12	40
zadania dywersyjne /obiekt chroniony/					-	7	3	9	19

Uwaga: - do działania użyto 70% grup
 - straty przy przerwaniu wynoszą 20% - współczynnik 0,8
 - straty po dniu działania wynoszą 10% - współczynnik 0,9
 - zadania rozpoznawcze - 2 na dobę
 - zadania dywersyjne - 1 na dobę
 - zadania dywersyjne na obiekt chroniony - 1 na dwie doby

odzyskiwanych w trakcie działań bojowych. Realnie pierwsze grupy mogłyby być odzyskane w armii w trzecim dniu operacji, a we froncie w czwartym dniu. Uwzględniając te wartości i instrukcyjny czas potrzebny na odtworzenie zdolności bojowej grup /średnio 7-10 dni^{8/}, mogłyby być one użyte powtórnie w 10-14 dniu operacji, a więc pod koniec operacji zaczepnej frontu i kolejnej operacji zaczepnej armii.

Biorąc za podstawę ideowy schemat użycia grup specjalnych i rozpoznawczych w operacji zaczepnej frontu^{9/}, ogólna ilość użytych grup przez wojska frontu będzie następująca: dywizje I i II rzutu - 60 GR, armie I i II rzutu - 72 GS, front - 35 GS, /w naliczeniach uwzględniono pozostawienie w odwodzie 30% grup/. Daje to razem 146 grup. Przyjmując podane powyżej zasady wykorzystania grup w wykonaniu poszczególnych zadań, ilość tych zadań wykonywanych przez grupy w ramach operacji przedstawia tabela nr 3.

Tabela nr 3

Szczebel	Ilość grup	Zadania rozpoznawcze	Zadania dywersyjne	Zadania specjalne	Uwagi
Dywizje	60	180	-	-	trzy zadania rozpoznawcze
Armie	72	100	15	7	
Front	34	34	12	5	
Razem	166	314	27	12	
		135-180	11-14	5-6	

8/ Opracowano na podstawie "Organizacja i prowadzenie rozpoznania operacyjnego /front,armia/ Zarząd II Szt.Gen.zał.nr 2.

9/ Przedstawia załącznik nr 31.

Uwaga: W naliczeniach nie uwzględniono stawiania dodatkowych zadań grupom, a także strat poniesionych w trakcie działań. Uwzględniając straty końcowe ilość wykonanych zadań przedstawiałaby się następująco /ostatnia rubryka/.

Ważnym problemem planowania działań specjalnych będzie koordynacja działań na szczeblu front-armia-dywizja. Zdaniem autorów do wykonania tej czynności należy zaangażować informatykę. Przy rozwiązywaniu tego problemu powinno się kierować następującymi kryteriami:

1. Program powinien obejmować wszystkie jednostki organizacyjne frontu prowadzące działania specjalne: sztab frontu, sztaby 2-3 armii, sztaby 8-12 dywizji. Wykorzystać należałoby do tego polowy zautomatyzowany system dowodzenia PASUW, włączając do niego elektroniczną maszynę cyfrową.

2. Program powinien być tak opracowany, aby dane wejściowe dotyczące planowania grup /rejon, obiekty, czasy, środki przerzutu, kryptonimy, rodzaj zadań, czas działania itp./ na wszystkich szczeblach mogli wprowadzać w pamięć maszyny wszyscy zainteresowani, natomiast uzyskiwać je z komputera mogły tylko jednostki nadrzędne. Np. dane dotyczące działania grup rozpoznawczych dywizji mogły być znane tylko dywizji wysyłającej grupy i sztabom nadrzędnym. Armia mogłaby korzystać z informacji dotyczącej swoich grup i grup dywizji działających w jej pasie. Front zaś dysponowałby wszystkimi danymi dotyczącymi działających grup w jego pasie. W przypadku zaplanowania grup np. dywizyjnych w rejonach działania grup frontowych komputer powinien wykazać te rejon, jako zastrzeżone.

3. W program ten powinien być częściowo włączony program "GROT" w części dotyczącej położenia obiektów operacyjnego przygotowania terenu. Z tych informacji powinni korzystać także wszyscy zainteresowani.

4. Stworzyć należałoby też program na wzór "GROTA" ale dotyczący wszystkich obiektów /oprócz obiektów OPT/ operacyjnego ugrupowania wojsk nieprzyjaciela.

Stworzenie takiego programu pozwoliłoby na bardziej scentralizowane, a co za tym idzie bezkolizyjne planowanie działań specjalnych, skrócenie czasu planowania, objęcie działaniami specjalnymi większej ilości obiektów /w tym obiektów pierwszej kolejności rozpoznania i rażenia/, przegląd sytuacji operacyjnej, ilości działających grup i zadań przez nie wykonywanych, a także na skrócenie czasu wyboru obiektów na zadania realizowane dodatkowo w trakcie działań.

Autorzy już kilkakrotnie prowadzili doświadczenia przy wykorzystaniu programu "GROT" w określaniu obiektów działania GS. Prace te dotyczyły określenia obiektów OPT w planowanych rejonach działań grup. Należało tylko określić współrzędne geograficzne czterech skrajnych punktów rejonu działania grupy, aby po kilku minutach /około 1 minuty na jedną grupę/ otrzymać wydruk z pełną informacją o znajdujących się w tym rejonie obiektach OPT^{10/}.

Autorzy uważają, że stworzenie takiego programu w znacznym stopniu ułatwiłoby planowanie działań specjalnych, dowodzenie nimi i koordynację wysiłku. Ze względu na założenia pracy, jej objętość i inne uwarunkowania autorzy nakreślili tylko ogólne ramy programu. Opracowanie takiego programu ze względu na cel

---

10/ Wydruki takie otrzymane w ramach ćwiczenia "SOJUZ-87" dla trzech GS zawiera załącznik nr 32.

pracy i przygotowanie specjalistyczne autorów nie było w pracy brane pod uwagę.

1.3.3. Stawianie zadań

Stawianie zadań bojowych w zakresie działań specjalnych jest jednym z istotnych przedsięwzięć organizacji rozpoznania. Po opracowaniu zadań dla jednostki działań specjalnych jak i sztabu armii /dywizji/ w zakresie ich dotyczącym, ustala się sposób i formę przekazania wykonawcom. Najlepszym sposobem przekazywania zadań jest bezpośrednio stawianie ich przez szefa sztabu frontu /armii/, szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego lub szefa, bądź wyznaczonego przez niego oficera kierunkowego oddziału /wydziału/ działań specjalnych. BOWIEM bezpośrednio styczność oficerów zapewni skrytość przekazywanych zadań oraz pozwoli na miejscu wyjśnić niejasne kwestie wynikające niekiedy z treści zadania. Mankamentem jest wydłużenie czasu przekazania zadania, wiąże się to najczęściej z wyjazdem oficera do jednostki działań specjalnych. Przed wyjazdem oficera kierunkowego do jednostki /sztabu/, szef zarządu /oddziału/ powinien sprawdzić czy właściwie zrozumiał on zadanie. Jeśli oficer zabiera ze sobą dokumenty /mapę, szkice, zarządzenia, wyciągi z planów itp./, na których jest wyrażona treść zadania bojowego, to szef powinien sprawdzić ich treść i je podpisać.

Jeśli natomiast dowódca lub oficerowie ZD jednostki działań specjalnych uczestniczą w procesie planowania oddziału /wydziału/ działań specjalnych to automatycznie skraca się czas przekazywania zadań. Ponadto zaletą tego sposobu jest to, że oficerowie ci mają możliwość zapoznania się z zadaniami w poszczególnych etapach planowania, zamiarem prowadzenia działań specjalnych oraz wykorzystania ich sił i środków co zapewni optymalne

użycie GS i znacznie skróci czas organizacji działań w jednostce.

Zadania bojowe dla jednostki przekazywane ustnie powinny być zapisane w dzienniku działań bojowych /lub utrwalone w inny sposób/.

Innym sposobem przekazywania zadań może być ich przekazywanie za pomocą wojskowej poczty polowej lub przez techniczne środki łączności przy wykorzystaniu sformalizowanej bojowej dokumentacji rozpoznawczej. Te sposoby mają jednak wiele wad, chociażby wydłużenie czasu dostarczenia zadania, zakodowanie i rozkodowanie ich treści, angażowanie dodatkowych sił i środków. Pomimo tych wad, nie wyklucza się stosowania tego sposobu; a wręcz przeciwnie - często jest stosowany w wojskach. W dotychczas przeprowadzonych ćwiczeniach regułą było, że sztaby armii /dywizji/ oraz jednostki działań specjalnych otrzymywały zadania bojowe w formie zarządzeń rozpoznawczych przesyłane wojskową pocztą polową. W niewielkim procencie wykorzystywane były techniczne środki łączności, podyktowane to było zbyt długim okresem kodowania treści zarządzenia.

Wraz z zadaniem bojowym przekazuje się podległym jednostkom i sztabom niezbędne informacje dotyczące organizacji dowodzenia, łączności, współdziałania oraz zabezpieczenia działań bojowych.

Zadania przekazuje się w formie zarządzeń rozpoznawczych, które są podstawowym dokumentem bojowym. Opracowuje się je równolegle z planem rozpoznania frontu /armii/ i planem użycia grup specjalnych. W pierwszej kolejności zarządzenia przekazuje się tym wykonawcom, którzy wykonują najpilniejsze i najważniejsze zadania, rozpoczynają działania specjalne wcześniej niż inni wykonawcy lub którzy potrzebują więcej czasu na ich przygotowanie.

Sztab frontu przekazuje zarządzenia rozpoznawcze dla podległych sztabów armii oraz frontowej jednostki działań specjalnych. Natomiast armia dla swoich związków taktycznych i batalionu rozpoznania specjalnego.

W zarządzeniu rozpoznawczym dla podległych armii /dywizji/ w punkcie dotyczącym działań specjalnych podaje się:

- zadania i główny wysiłek działań specjalnych;
- siły i środki oraz czas prowadzenia działań;
- sposób przerzutu GS w ugrupowanie nieprzyjaciela;
- rejony zastrzeżone.

Natomiast w zarządzeniu rozpoznawczym wysyłanym do jednostki działań specjalnych podaje się:

- ogólną charakterystykę działań nieprzyjaciela w pasie frontu /armii/ oraz wiadomości o sytuacji operacyjno-taktycznej w rejonie planowanych działań;
- niezbędne dane o sytuacji wywiadowczej w rejonie przyszłych działań GS;
- zadania i główny wysiłek działań specjalnych;
- siły i środki do wykonania zadań o charakterze szczególnym oraz sposoby ich realizacji;
- sposób współdziałania grup z innymi siłami;
- rejony zastrzeżone;
- elementy bojowego i materiałowo-technicznego zabezpieczenia /przedsięwzięcia związane z przerzutem grup/;
- zasadnicze elementy organizacji dowodzenia i łączności;
- terminy realizacji najistotniejszych przedsięwzięć /osiągnięcie gotowości bojowej, przerzut i przystąpienie do wykonywania zadań, przedstawienie do zatwierdzenia dokumentów planistycznych jednostki/;
- sposoby przekazywania wyników działań;

- organizację odzyskiwania grup;
- inne dane /według potrzeb/.

W celu zapewnienia podległym sztabom i jednostkom możliwości równoległego planowania i przygotowania do działań GS sztab frontu /armii/ wydaje wstępne zarządzenie rozpoznawcze opracowywane przez oddział /wydział/ działań specjalnych. W zarządzeniu wstępnym przekazuje się niezbędne informacje, które należy niezwłocznie wykonać. Treść zarządzenia może być dowolna - zależna od sytuacji. Powinno ono ukierunkować jednostkę /sztab/ w przygotowaniach do oczekujących ją zadań i umożliwić skrócenie czasu realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Zarządzenie wstępne może zawierać:

- przewidywane kierunki działań armii i dywizji;
- orientacyjną liczbę oraz przewidywane rejony działania grup, ich skład i wyposażenie;
- zakres przygotowywania grup i orientacyjny czas gotowości do przerzutu /ukierunkowanie w szkoleniu/;
- sposoby przerzutu grup /rodzaj środka, miejsce załadowania, kierunek przerzutu/;
- kierunek przegrupowania jednostki w nowy rejon;
- sposób uzupełnienia sił i środków materiałowo-technicznego zabezpieczenia;
- przedsięwzięcia organizacji dowodzenia i łączności;
- miejsce i czas oraz sposób otrzymania zarządzenia rozpoznawczego /zadań bojowych/.

Zarządzenie rozpoznawcze wysyłane do sztabu armii /dywizji/ podpisuje szef sztabu frontu /armii/ i szef zarządu /oddziału/ rozpoznawczego. Natomiast wysyłane do jednostki działań specjalnych podpisuje szef zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu

frontu /armii/ oraz szef oddziału /wydziału/ działań specjalnych.

Każdorazowo sposób i formę przekazywania zadań bojowych należy dostosować do aktualnej sytuacji operacyjno-taktycznej, posiadanych sił i środków łączności oraz czasu niezbędnego wykonawcom na ich realizację. Chodzi bowiem o to aby wykonawcy mieli niezbędną ilość czasu na zorganizowanie działań specjalnych.

Zazwyczaj będzie ograniczony czas na realizację działań specjalnych, w tej sytuacji zadania powinny być przekazywane natychmiast po zaakceptowaniu koncepcji użycia GS. Będą to przede wszystkim zadania cząstkowe, niepełne i w związku z tym w miarę organizowania działań - a w tym planowania - znajdzie konieczność dodatkowego przekazywania ich wykonawcom.

W skracaniu czasu przekazywania zadań dużą rolę spełnia wykorzystanie techniki komputerowej. Na ćwiczeniach pk. "SOJUZ-87" i "PRZYJAŹŃ -87", które odbyły się w sierpniu i październiku 1987 roku autorzy wykorzystali urządzenia peryferyjne komputera takie jak monitory i drukarki do przekazywania zarządzeń rozpoznawczych z zarządu rozpoznawczego sztabu frontu do sztabu armii i batalionu szturmowego. Były one zamontowane u wykonawców, gdzie w czasie rzeczywistym treść zarządzenia była wyświetlana na ekranie monitora i drukowana na drukarce. Efektem tego było całkowite wyeliminowanie straty czasu, który trzeba byłoby przeznaczyć na dostarczenie zarządzeń do wykonawcy ich kodowanie i rozkodowywanie. Ponadto w zarządzie rozpoznawczym z wyprzedzeniem czasowym przygotowano sformalizowane zarządzenia rozpoznawcze uwzględniające różne sytuacje operacyjno-taktyczne, które zostały "zapisane" w pamięci komputera - na dysku. W przypadku kiedy znajdzie konieczność wysłania go do odbiorcy wystarczy kilkanaście sekund na odszukanie w pamięci komputera żądanego zarządzenia i wpisanie

treści brakujących danych. Ta operacja wpisania treści zajmuje zwykle kilkanaście minut po czym gotowe zarządzenie może być natychmiast wyświetlane na ekranie monitora bądź na żądanie odbiorcy wydrukowane na drukarce w sztabie podległych armii bądź jednostce działań specjalnych.

Jak na razie były to udane próby na szczeblu frontu; można je z powodzeniem również stosować na niższych szczeblach dowodzenia, dysponując oczywiście odpowiednim sprzętem. Bowiem samo przeszkolenie oficerów jest bardzo proste. Należy liczyć się z powszechnością ich stosowania już w niedalekiej przyszłości, kiedy to w wojskach będą używane na szeroką skalę automatyczne polowe systemy dowodzenia.

1.3.4. Organizacja współdziałania

Jednym z ważniejszych przedsięwzięć organizacji działań specjalnych jest współdziałanie. Definicja współdziałania dosyć często występuje w podręcznikach i fachowych artykułach publicystycznych. Niezależnie od pewnych różnic w sformułowaniach używanych w literaturze fachowej, ich autorzy są na ogół zgodni w poglądach na istotę rzeczy. Uogólniając je, w stosunku do działań specjalnych można zaproponować następującą definicję: "współdziałanie to uzgodnione wysiłki uczestników działań specjalnych na rzecz wykonania wspólnego zadania".

To sformułowanie wydaje się właściwe, bo posiadając zaletę zwięzłości, oddaje jednocześnie istotę współdziałania wyrażającą się we "wspólnym działaniu na rzecz osiągnięcia wspólnego celu".

Współdziałanie osiąga się poprzez uzgodnione działanie organów działań specjalnych według zadań /obiektów, rejonów/, cza-

su i sposobów działania oraz utrzymania niezawodnej łączności i wzajemnej wymiany informacji między zarządami /oddziałami/ oraz innymi komórkami sztabu frontu /armii/, a niekiedy również GS.

Na współdziałanie składa się:

- celowy podział zadań /obiektów/ pomiędzy poszczególne GS oraz precyzyjne ich wykonanie w określonym rejonie i terminie;
- jednoznaczne interpretowanie przez oddział /wydział/ i jednostki działań specjalnych wspólnie realizowanych zadań oraz ustalenie kolejności działania w najbardziej aktywny sposób;
- rozmieszczenie jednostki działań specjalnych w sposób sprzyjający wykonaniu zadań oraz osobiste kontaktowanie się oficerów ze współdziałającymi ze sobą zarządami /oddziałami/ i innymi komórkami sztabowymi;
- przestrzeganie w praktycznej realizacji podstawowych zasad współdziałania: dokładności, kompleksowości, ciągłości, elastyczności i operatywności.

Na podstawie decyzji dowódcy, wytycznych szefa sztabu frontu /armii/, sztabu nadrzędnego, szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego szef oddziału /wydziału/ działań specjalnych organizuje współdziałanie podległych i współdziałających organów działań specjalnych.

Sztab frontu /armii/ utrzymuje łączność z sąsiadami i współdziałającymi związkami operacyjnymi /taktycznymi/, wymienia z nimi informacje o nieprzyjacielu, położeniu i działaniu jednostek rozpoznawczych, a w razie potrzeby koordynuje wysiłek grup specjalnych i rozpoznawczych współdziałających stron.

Koordynacja wysiłku stanowi zresztą obowiązującą zasadę w planowaniu rozpoznania. W tym też celu organizuje się współdzia-

łanie. Zasadniczym dokumentem obrazującym uzgodnienia w tym zakresie jest plan rozpoznania i plan użycia GS.

Często utożsamia się organizację współdziałania z przekazaniem przez szefa oddziału /wydziału/ odpowiednich wytycznych zwykle po zaplanowaniu działań i przekazaniu zadań. Jest to uproszczony pogląd, bowiem treść współdziałania musi zostać wypracowana przy współudziale oficerów oddziału /wydziału/ działań specjalnych i objąć szeroki zakres rozpatrywanych zagadnień. W związku z tym, ten proces organizacyjny współdziałania rozpocznie się już w momencie zapoznania szefa oddziału /wydziału/ z zadaniem i będzie trwał do czasu rozpoczęcia jego realizacji.

W celu zrozumienia istoty współdziałania w oddziale /wydziale/ działań specjalnych można realizację tych przedsięwzięć organizacyjnych umiejscowić w trzech okresach.

I okres - rozpoczyna się z chwilą zapoznania szefa oddziału /wydziału/ działań specjalnych z zadaniem, a kończy w trakcie oceny sytuacji. Otwiera go jednosobowa praca szefa - analiza zadania. W trakcie jej trwania staje się coraz wyraźniejsza koncepcja użycia GS, bardziej ściśle związana, niejako nakładana na planowane działanie grup. Tutaj właśnie, na linii jednostka działań specjalnych - oddział /wydział/ powstają pierwsze elementy współdziałania. Jego istnienie jest bezsporne mimo że jeszcze niezbyt wyraźnie kojarzy się z organizacją współdziałania, szczególnie w potocznym znaczeniu.

Z zasady praca oddziału /wydziału/ polega na planowaniu użycia sił i środków działań specjalnych. Jest więc czynnością warunkującą postawienie im zadań i użycie w operacji. Jest więc niezbędna, nie można jej pominąć. Ponieważ działania specjalne organizuje się na korzyść zgrupowań uderzeniowych frontu /armii/,

planowanie ich musi uwzględniać sposób użycia tych ostatnich, który we wstępnym zamiarze zarysowany został ogólnie. Dlatego elementy współdziałania występujące w tym okresie są jeszcze niezbyt widoczne. Nie dostrzegane - istnieją jednak i są warunkiem wykonania następnych przedsięwzięć w ramach organizacji współdziałania. Często ten okres organizacji współdziałania jest niezauważalny, a jego rola widziana jedynie w kontekście bezpośrednich zadań planistycznych. Uwzględniając powyższe, można stwierdzić, że okres ten ma raczej przygotowawczy charakter do organizacji współdziałania.

II okres - rozpoczyna się w trakcie oceny sytuacji, a kończy z chwilą rozpoczęcia przez szefa oddziału /wydziału/ bezpośrednich uzgodnień problematyki współdziałania z oficerami komórek sztabowych frontu /armii/ oraz sąsiadów w zakresie ich dotyczącym. W tym momencie organizacja współdziałania ma ostatecznie sprecyzowaną i pewną podstawę, jaką jest plan użycia grup specjalnych. W tym okresie wchodzi się w fazę jednoznacznych rozstrzygnięć - ustaleń.

Działanie poszczególnych komórek sztabowych na korzyść działań specjalnych wymaga zsynchronizowania ich działania w czasie i przestrzeni. Podstawą do takiej synchronizacji jest oczywiście planowane użycie GS.

Oficerowie oddziału / wydziału / działań specjalnych uzgadniają z uczestnikami organizacji współdziałania niezbędne przedsięwzięcia dotyczące działań specjalnych. Oficerowie ci biorą bezpośredni udział w opracowywaniu wszelkich szczegółów planu użycia GS. Są w stanie odpowiedzieć na każde pytanie dotyczące użycia grup, wyjaśnić każdy problem. W związku z tym są w stanie rozwiązywać problemy współdziałania, bowiem jest ich wiele w różnych komórkach sztabowych. Uwzględniając czynnik czasowy,

wydaże się słusznym aby ci oficerowie wspólnie z szefem oddziału /wydziału/ równolegle organizowali współdziałanie z zainteresowanymi komórkami sztabu frontu /armii/.

W ramach organizacji współdziałania oddział /wydział/ działań specjalnych uzgadnia czynności i sposoby ich realizacji z poszczególnymi komórkami sztabowymi frontu /armii/. Uzgodnienia te powinny przede wszystkim dotyczyć:

a/ z zarządem /oddziałem operacyjnym:

- zadań GS wykonywanych na korzyść związków operacyjnych i taktycznych pierwszego i drugiego rzutu, wojsk raketowych i artylerii, lotnictwa i desantów oraz terminy ich realizacji;
- sposobów przerzutu GS w ugrupowanie nieprzyjaciela przy pomocy czołgów, BWP, transporterów opancerzonych, samochodów itp.;
- sposobów przekazywania /przesyłania/ zdobytych dokumentów, wzorów uzbrojenia, jeńców itp.;
- rejonów rozwinięcia jednostek działań specjalnych, czasów i kierunków przegrupowania ich w toku operacji;
- działania podczas realizacji zadań specjalnych /opanowanie przepraw, baz itp./;
- rejonów zastrzeżonych;
- sygnałów /dokumentów/ współdziałania, znaków rozpoznawczych itp.;
- innych danych wg potrzeb.

b/ z dowództwem wojsk raketowych i artylerii:

- ujednoczenia numeracji celów /obiektów/, sposobów przekazywania ich współrzędnych;
- sposobów wskazywania celów.

c/ z szefostwem wojsk inżynieryjnych:

- sprzętu i materiałów inżynieryjnych dla GS, pomocy w zakresie ich przygotowania do działania;

- ilości, rodzaju i jakości zapór jądrowych nieprzyjaciela oraz zagadnień dotyczących rozbudowy inżynieryjnej terenu, pól minowych w głębi jego ugrupowania;

- charakterystyki terenu oraz możliwego wpływu uderzeń jądrowych na jego ukształtowanie, powstawanie zalewów, pożarów itp.

d/ z szefostwem wojsk chemicznych:

- charakterystyki środków chemicznych nieprzyjaciela i możliwości ich wykorzystania na wojska frontu /armii/;

- lokalizacji zakładów chemicznych w rejonie działania GS, magazynów i składów środków chemicznych;

- elektrowni jądrowych i zakładów uzdatniania pierwiastków rozszczepialnych.

e/ z komórką wojsk łączności:

- organizacji łączności z GS;

- zabezpieczenia sprawnego obiegu informacji, zarówno w kanałach łączności wewnętrznej jak i ze sztabem wyższym oraz sztabami sąsiednimi i współdziałającymi.

f/ z oddziałem rozpoznawczym sztabu wojsk lotniczych frontu:

- sposobów wskazywania celów do uderzeń lotnictwa;

- zabezpieczenia transportu powietrznego do przerzutu GS.

g/ z Marynarką Wojenną:

- sposobów przerzutu GS przy pomocy różnych środków pływających.

h/ z zarządem politycznym:

- form politycznego i psychologicznego oddziaływania na żołnierzy i ludność cywilną nieprzyjaciela oraz własną ludność miejscową;

- przedsięwzięć związanych z prowadzeniem propagandy specjalnej i przeciwdziałania wojnie psychologicznej prowadzonej przez nieprzyjaciela;

- partyjno-politycznego zabezpieczenia działań specjalnych.

i/ z kwatermistrzostwem:

- zabezpieczenia materiałowo-technicznego działań specjalnych.

j/ z sąsiadami:

- sposobów rozpoznawania obiektów znajdujących się na skrzydłach /stykach/ związków operacyjnych;

- sposobów wzajemnej wymiany informacji.

III okres - rozpoczyna się dopiero po rozwiązaniu zasadniczych problemów współdziałania w sztabie frontu /armii/ i z sąsiadami. Celem pracy w tym okresie jest doprowadzenie do jednostki działań specjalnych treści współdziałania, a także sprawdzenie ich zrozumienia.

Treścią przedsięwzięć współdziałania w sztabie jednostki działań specjalnych może być:

- omówienie wspólnego działania kilku grup podczas realizacji zadania;

- sposób i zakres współpracy grup z siłami i środkami AWO, prowadzenia propagandy specjalnej, pododdziałami partyzanckimi i innymi;

- sposoby działania grup na korzyść desantów, lotnictwa oraz wskazywanie celów;

- sposoby działania grup w wypadku poniesienia strat w sile żywej i sprzęcie;

- sposoby przekazywania /przesyłania/ dokumentów, wzorów uzbro-

jenia itp.;

- sygnały i znaki rozpoznawcze;
- inne przedsięwzięcia - według potrzeb.

Oddział /wydział/ działań specjalnych w zakresie pracy organizacji współdziałania ze sztabem jednostki działań specjalnych powinien kierować się następującą chronologią:

- omówienie sposobu realizacji poszczególnych czynności decydujących o powodzeniu wykonania zadania;
- skontrolowanie zrozumienia treści współdziałania;
- rozegranie współdziałania /jeśli jest to możliwe sprawdzić i utrwalić sposób działania metodą gry/;
- nadzorować dokonanie niezbędnych uzgodnień przez oficerów sztabu jednostki ze swoimi podwładnymi.

Bardzo ważnym fragmentem pracy z oficerami sztabu jednostki jest kontrolowanie zrozumienia treści współdziałania. Obserwacja ćwiczeń dowodzi, że w praktyce bywa często pomijana.

W realizacji rozważany fragment pracy oddziału /wydziału/ jest bardzo prosty. Sprowadza się do kontroli drogą pytań, zapamiętania i zrozumienia ustaleń dotyczących współdziałania. Przejście od wytycznych do kontroli powinno być poprzedzone wyjaśnieniem ewentualnych wątpliwości oficerów sztabu jednostki, a więc odpowiedzią na ich pytania. Dopiero później można wymagać pełnej znajomości treści współdziałania. Pytania zmierzające do jej sprawdzenia muszą dotyczyć tylko ważnych, węzłowych i istotnych zagadnień. Stwierdzenie niepełnej znajomości ustaleń współdziałania zmusza do powtórzenia niektórych fragmentów.

Zagadnienia współdziałania sił działań specjalnych ujmuje się w legendzie do planu użycia grup specjalnych przeważnie w formie tabelarycznej. W tabeli przedstawiającej najistotniejsze przedsięwzięcia współdziałania uwzględnia się:

- etapy operacji;
- przewidywany sposób działania nieprzyjaciela;
- sposób działania współdziałających sił i środków AWO i propagandy specjalnej;
- sposób działania GS przełożonego na korzyść związku operacyjnego;
- sygnały współdziałania;
- organizację łączności;
- sposoby wzajemnej wymiany informacji.

1.3.5. Kierowanie oraz praca informacyjna oddziału /wydziału/ działań specjalnych w toku operacji zaczepnej

a/ Kierowanie działaniami specjalnymi

Kierowanie działaniami specjalnymi to całokształt celowej działalności szefa i oddziału /wydziału/ działań specjalnych w ramach kompleksowego systemu kierowania rozpoznaniem. Działalność ta powinna zapewnić wysoką gotowość bojową jednostek działań specjalnych, ich właściwe przygotowanie do realizacji czekających zadań, zaplanowanie działań GS, we właściwym czasie postawienie zadań bojowych, organizowanie i utrzymanie współdziałania oraz materiałowo-technicznego i operacyjnego zabezpieczenia działań specjalnych, a także kontrola ich wykonania.

Istota kierowania działaniami specjalnymi tkwi we właściwym zaplanowaniu użycia GS i konsekwentnym wprowadzaniu w życie założeń planu rozpoznania i planu użycia grup specjalnych oraz egzekwowaniu terminowego wykonywania zadań przez grupy.

Kierowanie działaniami specjalnymi polega na:

- utrzymywaniu wysokiego stanu moralno-politycznego i zdolności bojowej podległej jednostki działań specjalnych;
- terminowym planowaniu użycia GS;

- przekazywaniu zadań podległym organom działań specjalnych oraz informowaniu o sytuacji wojsk własnych i nieprzyjaciela w zakresie ich dotyczącym;
- ciągłym zdobywaniu danych o sytuacji i prawdopodobnych zamiarach nieprzyjaciela;
- precyzowaniu i przekazywaniu dodatkowych zadań w toku prowadzonych działań specjalnych;
- organizowaniu i utrzymywaniu współdziałania oraz materiało-wo-technicznego i operacyjnego zabezpieczenia działań specjalnych;
- utrzymywaniu ciągłej i niezawodnej łączności z ZD jednostki działań specjalnych i poprzez niego z GS;
- organizowaniu przerzutu grup w ugrupowanie nieprzyjaciela i ich odzyskiwanie;
- uzupełnianiu strat oraz odtwarzaniu odwodu sił i środków działań specjalnych;
- stałym kontrolowaniu wykonania zadań i udzielaniu niezbędnej pomocy w ich realizacji.

Kierowanie działaniami specjalnymi charakteryzuje się specyficznymi właściwościami, do których należy zaliczyć: celowość, ciągłość, elastyczność, operatywność, przewidywanie i skrytość.

Celowość kierowania polega na zgodności celu działania GS z zabezpieczeniem realizacji decyzji dowódcy, uwzględniając możliwości jednostki działań specjalnych oraz sytuację operacyjno-taktyczną. BOWIEM działania specjalne muszą być ściśle podporządkowane ogólnej koncepcji prowadzenia walki, jaką jest decyzja dowódcy.

Celowość kierowania osiąga się przez prawidłowe określanie obiektów, rejonów i zadań na podstawie głębokiej znajomości sytuacji operacyjno-taktycznej i zadań jakie otrzymał front /armia/

oraz przez prowadzenie działań według planu rozpoznania i planu użycia grup specjalnych.

Celowość osiąga się również przez scentralizowane kierowanie całością sił i środków działań specjalnych oraz zbieranie, analizowanie i opracowywanie wszystkich zdobytych danych w oddziale /wydziale/ działań specjalnych.

Ciągłość kierowania polega na zapewnieniu odpowiedzialnym za prowadzenie działań specjalnych osobom funkcyjnym - możliwości nieustannego wpływania na przebieg działań specjalnych w każdej sytuacji, w dzień i w nocy niezależnie od warunków meteorologicznych i terenowych. Osiąga się ją przez utrzymywanie niezawodnej łączności z przełożonym, podwładnymi i współdziałającymi organami rozpoznawczymi, odpowiednie rozmieszczenie stanowisk dowodzenia i środków łączności oraz sprawne ich przegrupowanie i funkcjonowanie, a także odtwarzanie naruszonego systemu dowodzenia działaniami specjalnymi.

Elastyczność kierowania polega na umiejętnym reagowaniu we właściwym czasie na zmiany sytuacji operacyjno-taktycznej przez wnoszenie nieodzownych poprawek do planu rozpoznania i planu użycia grup specjalnych; w razie potrzeby korygowaniu koncepcji prowadzenia działań specjalnych oraz wypracowaniu i stawianiu nowych zadań.

Operatywność kierowania polega na sprawnej realizacji, w jak najkrótszym czasie, niezbędnych przedsięwzięć zapewniających wyprzedzające użycie /przerzut i działanie/ GS w stosunku do działań wojsk operacyjnych i terminowe wykonanie postawionych im zadań. Osiąga się ją przez stosowanie właściwych metod pracy, umiejętność wykorzystanie technicznych środków dowodzenia i zapewnienia ciągłej łączności, znajomość decyzji /zamiaru/ dowódcy, znajomość

stanu i możliwości podległej jednostki działań specjalnych oraz systematyczne studiowanie rozwoju sytuacji w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Operatywność kierowania powinna zapewnić szybkie podejmowanie decyzji, wypracowywanie i przekazywanie zadań wykonawcom, stwarzając tym samym warunki do terminowej ich realizacji oraz natychmiastowego reagowania na zaistniałą sytuację.

Przewidywanie polega na określeniu możliwych do zaistnienia zmian w ugrupowaniu nieprzyjaciela, charakterze jego działań i ich przebiegu oraz wynikających z nich konsekwencji dla kierowania działaniami specjalnymi. Osiąga się to przez prowadzenie wnikliwej i systematycznej oceny sytuacji.

Skrytość kierowania polega na zachowaniu w tajemnicy przed nieprzyjacielem istnienia i położenia jednostek działań specjalnych oraz wszelkich przedsięwzięć związanych z użyciem GS. Osiąga się ją głównie przez dopuszczenie do dokumentów działań specjalnych wąskiego grona osób oraz ścisłe przestrzeganie zasad maskowania i przepisów o ochronie tajemnicy.

Kierowanie działaniami specjalnymi funkcjonuje w kompleksowym systemie kierowania rozpoznaniem frontu /armii/. Jest więc jego częścią składową - podsystemem^{11/}. Obejmuje on dowódcę, szefa sztabu, szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego oraz oddział /wydział/ działań specjalnych frontu /armii/ wraz z technicznymi środkami łączności. Decydująca rola w podsystemie kierowania działaniami specjalnymi przypadnie oddziałowi /wydziałowi/ działań specjalnych. Wynika to zresztą z zakresu obowiązków i problematyki rozpatrywanej przez tę komórkę.

11/ Kierowanie działaniami specjalnymi w kompleksowym systemie kierowania rozpoznaniem frontu przedstawia załącznik nr 33.

Oddział /wydział/ działań specjalnych jest organem wykonawczym szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego w zakresie kierowania działaniami specjalnymi poprzez ZD jednostki działań specjalnych oraz zbierania, opracowywania i obiegu informacji pochodzących od grup specjalnych i z innych źródeł rozpoznania.

Techniczne środki łączności służą do przyjmowania, przetwarzania, zobrazowania i przesyłania informacji oraz zapewniają osobom funkcyjnym zajmujących się działaniami specjalnymi dogodne warunki do pracy na punktach kierowania tymi działaniami.

W celu zapewnienia ciągłości kierowania działaniami specjalnymi oddział /wydział/ działań specjalnych wydziela ze swego składu część oficerów do równoległej pracy na SD i ZSD frontu /armii/. Jest zasadą, że na SD powinno znajdować się 80% stanu osobowego oddziału /wydziału/, natomiast na ZSD - 20%. Przyjmując taką zasadę, podział stanu osobowego oddziału /wydziału/ na punkty dowodzenia może być następujący:

- na SD frontu - szef oddziału i 3-4 oficerów;
- na SD armii - szef wydziału i oficer;
- na ZSD frontu - 1-2 oficerów /w tym starszy oficer/;
- na ZSD armii - oficer.

Struktura organizacyjno-funkcjonalna podsystemu kierowania działaniami specjalnymi uzależniona jest od przyjętego schematu kompleksowego systemu kierowania rozpoznaniem, możliwości jednostek działań specjalnych, technicznych środków łączności i przetwarzania danych oraz metod pracy. Stąd też przyjęty schemat nie może być stały i powinien być każdorazowo dostosowany do konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej.

W dotychczasowej praktyce podczas przeprowadzanych ćwiczeń stosowano różne schematy organizacyjno-funkcjonalne, które były oparte o etatową strukturę organizacyjną zarządu /oddziału/ roz-

poznawczego^{12/}. Poszczególne oddziały /wydziały/, w tym i działów specjalnych, realizowały stojące przed nimi zadania samodzielnie.

W miarę doskonalenia ogólnowojskowego systemu kierowania udoskonalono również schemat organizacyjno-funkcjonalny systemu kierowania rozpoznaniem. W jego skład weszły dwa zasadnicze elementy funkcjonalne, to jest oddział /wydział/ planowania i koordynacji rozpoznania /w jego składzie znajdowała się komórka zajmująca się działaniami specjalnymi/ oraz oddział /wydział/ informacyjny.

W kolejnych latach w wyniku przeprowadzonych prac naukowo-badawczych wypracowano nową, doświadczalną strukturę organizacyjno-funkcjonalną zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/. W skład tej struktury weszły następujące komórki:

- oddział /wydział/ planowania i koordynacji rozpoznania /w jego składzie znajduje się zespół oficerów działań specjalnych/;
- oddział /wydział/ informacyjny;
- oddział /wydział/ kierunków /tutaj znajdują się oficerowie kierunkowi działań specjalnych/;
- oddział AWO /tylko we froncie/;
- pododdziały zabezpieczenia materiałowo-technicznego i łączności.

Przedstawione schematy organizacyjno-funkcjonalne mają wiele zalet i wad; mają również wielu zwolenników jak i przeciwników w ich przyjmowaniu. Zdaniem autorów najbardziej korzystnym byłoby przyjęcie schematu organizacyjno-funkcjonalnego opartego na bazie etatowej struktury organizacyjnej zarządu /oddziału/ rozpoznaw-

---

12/ Rozwój struktur organizacyjno-funkcjonalnych w zarządzie i oddziale sztabów frontu i armii przedstawiają załączniki nr 34, 35, 36 i 37.

czego frontu /armii/^{13/}.

Za przyjęciem tej struktury - a w niej wyodrębnionej komórki zajmującej się działaniami specjalnymi przemawiają następujące fakty:

- obowiązuje zachowanie w tajemnicy, przed nieprzyjacielem oraz przed szerokim gronem osób, istnienie i położenie jednostki działań specjalnych oraz wszelkich przedsięwzięć związanych z użyciem GS;

- do dokumentów działań specjalnych dopuszczona jest tylko wąska grupa specjalistów i to w zakresie niezbędnym do jej działalności;

- zajmowanie się jedną problematyką w obrębie danego elementu struktury organizacyjno-funkcjonalnej;

- na wyposażenie poszczególnych oddziałów /wydziałów/ wchodzi komputery z ich urządzeniami peryferyjnymi i do ich "pamięci" powinno mieć dostęp ograniczone grono ludzi. Ponadto każda komórka będzie miała opracowany program dotyczący zagadnień tylko ją interesujących.

Jednym z podstawowych czynników składających się na sprawne kierowanie działaniami specjalnymi jest ciągła i niezawodna łączność.

Łączność w działaniach specjalnych powinna zapewnić:

- szybkie i bezpośrednie uzyskiwanie połączeń między oddziałem /wydziałem/ działań specjalnych, a pozostałymi komórkami sztabowymi frontu /armii/ oraz sąsiednich i współdziałających związków operacyjnych i taktycznych;

- ciągłe kierowanie jednostką specjalną poprzez zapewnienie łączności w kilku niezależnych /co najmniej dwóch/ kanałach tak, aby w wypadku wyłączenia jednego z nich nie została ona zdezorganizowana;

13/ Załącznik nr 38 "Struktury organizacyjne komórek rozpoznawczych sztabu frontu i armii".

- skrócenie do minimum czasu obiegu informacji;
- odporność na przeciwdziałanie ze strony nieprzyjaciela i uderzenia środków masowego rażenia.

Łączność radiowa jest podstawowym sposobem kierowania w działaniach specjalnych. Organizuje się ją w oparciu o siły i środki wydzielane z wojsk łączności frontu /armii/, zgodnie z wytycznymi szefa sztabu oraz etatowe środki łączności /radiostacje i aparaty radioodbiorcze/ jednostki działań specjalnych.

Na potrzeby oddziału /wydziału/ działań specjalnych organizuje się łączność radiową z ZD jednostki działań specjalnych w kierunku radiowym za pomocą radiostacji UKF małej mocy; z komórkami zajmującymi się działaniami specjalnymi w armii /dywizji/ - w sieci radiowej szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego.

Wymiana informacji między oficerami działań specjalnych pracującymi na SD i ZSD frontu /armii/ odbywa się w sieciach radiowych szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego przez wydzielenie na ZSD radiostacji KF R-140.

Dla zabezpieczenia sprawnego obiegu informacji wykorzystuje się ogólnowojskowy system łączności radioliniowo-przewodowej sztabu frontu /armii/. Oddział /wydział/ działań specjalnych wykorzystuje ten system do obiegu informacji z pozostałymi komórkami sztabowymi frontu /armii/, sąsiednich i współdziałających związków taktycznych i operacyjnych oraz podległych jednostek działań specjalnych. Korzystanie z tego systemu zapewnia się przez instalowanie aparatów telefonicznych łączności dalekosiężnej na SD i ZSD w miejscach umożliwiających korzystanie z nich oficerom działań specjalnych.

Jak wykazały badania prowadzone podczas ćwiczeń oficerowie działań specjalnych korzystali przede wszystkim z aparatów TI.

Podyktowane to było oszczędnością czasu w przekazywaniu informacji /bez konieczności kodowania/ oraz łatwością posługiwania się tym środkiem. Mankamentem była bardzo znikoma ilość aparatów tego typu instalowanych w miejscu pracy oddziału /wydziału/ w stosunku do potrzeb.

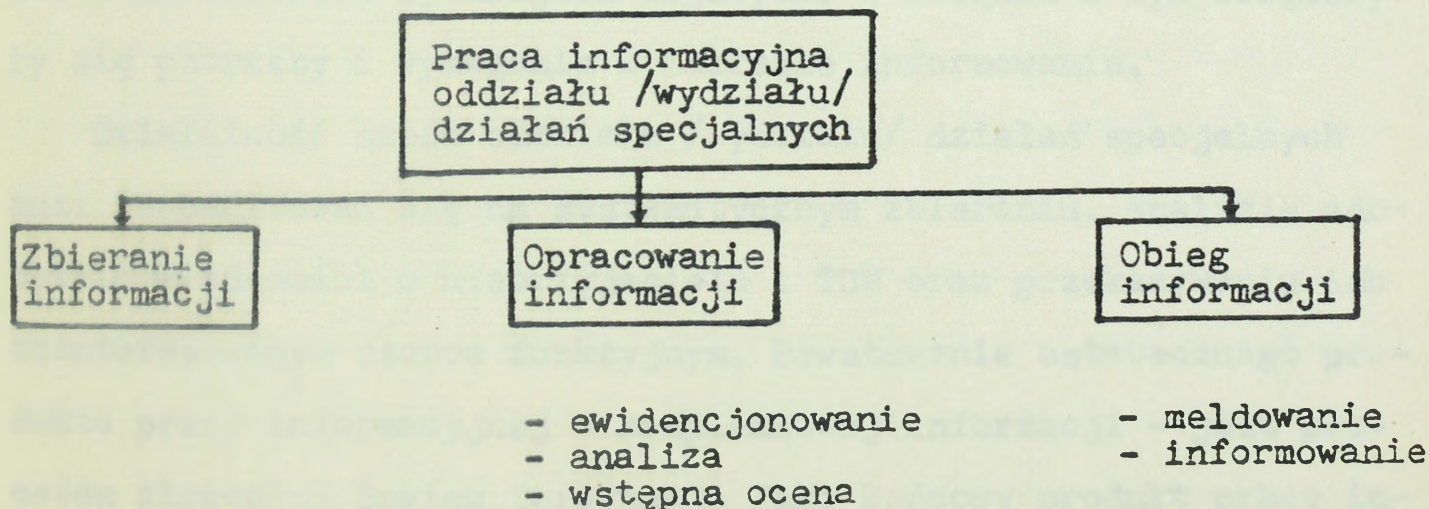
W razie potrzeby oficerowie działań specjalnych mogą również korzystać z bezpośrednich kierunków łączności przewodowej zarządu /oddziału/ rozpoznawczego do poszczególnych komórek sztabowych frontu /armii/.

Ponadto wykorzystuje się również ogólnowojskowy system łączności telegraficznej.

b/ Praca informacyjna oddziału /wydziału/ działań specjalnych

Jednym z zasadniczych przedsięwzięć działalności oddziału /wydziału/ działań specjalnych jest praca informacyjna. Jej treścią jest zbieranie, opracowywanie oraz obieg informacji /schemat nr 3/.

Schemat nr 3

Praca informacyjna jest procesem ciągłym, wykraczającym poza czas trwania operacji zaczepnej. Pozostaje ona w ścisłej współzależności z innymi przedsięwzięciami działań specjalnych.

Praca informacyjna w oddziale /wydziale/ działań specjalnych powinna być tak zorganizowana, aby szef oddziału /wydziału/ w każdej chwili był w stanie przedstawić dowódcy, szefowi sztabu lub szefowi zarządu /oddziału/ rozpoznawczego swoją ocenę oraz wnioski dotyczące nieprzyjaciela i TDW w rejonach działania grup specjalnych. Z zasady szef oddziału /wydziału/ będzie przedstawiał swoją ocenę i wnioski bezpośrednio szefowi zarządu /oddziału/; nie wyklucza się również, że na żądanie może ją przedstawić bezpośrednio dowódcy lub szefowi sztabu frontu /armii/.

Niezmiernie ważną rolę w pracy informacyjnej odgrywa czas. Sprawne przekazywanie zdobytych wiadomości, szybkie opracowywanie i dostarczanie zainteresowanym osobom funkcyjnym pozwoli wykorzystać ich wartość, w odpowiednim czasie postawić wojskom zadania i w rezultacie zniszczyć /obezwładnić/ wykryte obiekty /cele/ nieprzyjaciela. Sprawny obieg informacji jest czynnikiem szczególnie ważnym w warunkach coraz doskonalszej techniki bojowej. Zmiany te powodują konieczność szybszego reagowania dowódców w określonych sytuacjach bojowych. W związku z tym zwiększyły się potrzeby i wymagania w zakresie informowania.

Działalność szefa oddziału /wydziału/ działań specjalnych musi koncentrować się na systematycznym zbieraniu, analizie zdobytych wiadomości o nieprzyjacielu i TDW oraz przekazywaniu ich zainteresowanym osobom funkcyjnym. Powstawanie ostatecznego produktu pracy informacyjnej - kompleksowej informacji - jest procesem złożonym. Bowiem informacja jako końcowy produkt pracy informacyjnej przedstawiona zainteresowanym osobom funkcyjnym oparta będzie na wiadomościach pochodzących z różnych źródeł, w większym lub mniejszym stopniu wiarygodnych, nieraz wręcz ogólnikowych. Natomiast źle zorganizowana praca informacyjna może zniwe-

czyć najlepsze nawet wyniki grup specjalnych, zespołów dowodzenia jednostek działań specjalnych oraz najbardziej wartościowe informacje.

Proces informacyjny w oddziale /wydziale/ determinowany jest również jakością sił i środków działań specjalnych. Na wyposażenie tych jednostek i komórek sztabowych wprowadzane są coraz nowsze, doskonalsze środki łączności, przetwarzania i zobrazowania danych, dzięki którym można zwiększyć ilość przekazywanych wiadomości oraz skrócić ich czas obiegu. Pociąga to za sobą zwiększoną ilość przekazywanych meldunków przez co zmniejsza się czas na ich analizę i ocenę. W tej sytuacji zachodzi konieczność dalszego doskonalenia procesów informacyjnych. Osiąga się to przez szkolenie oficerów oddziału /wydziału/, wprowadzanie komputerów z urządzeniami peryferyjnymi, aparatury do odwzorowywania sytuacji na mapach i szkicach itp.

Pracą informacyjną oddziału /wydziału/ działań specjalnych kieruje szef zarządu /oddziału/ rozpoznawczego. Określa on zasadnicze zadania w zakresie zbierania i opracowywania wiadomości, czas oraz sposoby meldowania /przekazywania/ informacji o nieprzyjacielu i TDW przełożonym osobom funkcyjnym, podległym i współdziałającym oraz innym zainteresowanym komórkom sztabowym.

Zbieranie informacji jest procesem ciągłym. Informacje o nieprzyjacielu i TDW napływają do oddziału /wydziału/ działań specjalnych z różnych źródeł. Źródłem informacji są: nieprzyjaciel, jego wyposażenie, uzbrojenie i działalność, teren wraz ze znajdującymi się na nim obiektami i warunki atmosferyczne, działające grupy specjalne frontu /armii/, sztaby podległych związków operacyjnych /taktycznych/, sztaby wyższe i sąsiednich związków, szefowie komórek rozpoznawczych, ludność cywilna, opisy woj-

skowo-geograficzne, mapy, informatory, zdjęcia lotnicze i kosmiczne, prognozy pogody, meldunki i sprawozdania opracowane przez jednostki działań specjalnych, biuletyny i komunikaty rozpoznawcze sztabów nadrzędnych i sąsiadów.

Oficerów oddziału /wydziału/ działań specjalnych powinien cechować upór, inicjatywa oraz stała dążność do zdobywania informacji z różnych źródeł. W wypadku braku napływu informacji powinni niezwłocznie podjąć niezbędne działania, ażeby spowodować ponowny ich napływ. W tym celu można wysyłać oficera do zainteresowanych sztabów, aby odtworzyć system współdziałania, nawiązać łączność lub wykonać inne przedsięwzięcia. Nie można biernie oczekiwać na napływ pożądanych informacji.

Sposoby zbierania informacji uzależnione są od przyjętego schematu kierowania działaniami specjalnymi. Jeden z wariantów zbierania informacji może być następujący. Dane o nieprzyjacielu i terenie zdobywane są przez GS. Uzyskane tą drogą dane trafiają do ZD jednostki działań specjalnych, gdzie dokonuje się ich analizy, zbiorczej syntezy i opracowania. Opracowane w jednostce informacje w postaci meldunków są przekazywane do oddziału /wydziału/ działań specjalnych. Tutaj otrzymane informacje ewidencjonuje się, analizuje i wstępnie ocenia.

Ewidencjonowanie informacji polega na zwięzłym ich ujęciu oraz zgrupowaniu według poszczególnych zagadnień /problemów, działów/. Ewidencjonowanie na bieżąco otrzymywanych informacji ułatwia analizę i wstępną ocenę merytorycznych problemów. O konieczności ewidencjonowania otrzymywanych informacji świadczy fakt ich masowego napływu z różnych źródeł i to w niewielkich odstępach czasu. Będą to informacje o różnym stopniu wiarygodności, których w żaden sposób nie wolno zaniedbać, bowiem z pozoru mało istotna

informacja może okazać się ważną podczas oceny jakiegoś problemu czy zjawiska. Masowość napływu informacji z różnych źródeł wymaga od oficerów oddziału /wydziału/ działań specjalnych wszechstronnej znajomości nieprzyjaciela i zdolności do przeprowadzania głębokich analiz i ocen, umiejętności prognozowania i uogólniania problemów, a także znajomość języków obcych szczególnie niemieckiego i angielskiego. Ponadto pociąga to za sobą zastosowania elektronicznych maszyn cyfrowych /EMC/ zdolnych do gromadzenia informacji według pożądanej problematyki. W ewidencjonowaniu informacji niezbędnymi są mapy robocze, dzienniki działań bojowych, meldunki, sprawozdania, materiały banku informacji, tabele, zestawienia i inne.

Informacje, które wpływają do oddziału /wydziału/ działań specjalnych są rozkodowywane /rozszyfrowywane/, po czym oficerowie zapoznają się z ich treścią, określają stopień ważności i terminy ich "obróbki" /natychmiast czy w późniejszym czasie/. Kolejną czynnością jest wrysowywanie ich na mapę roboczą lub do innego dokumentu ze wskazaniem źródła i czasu otrzymania. Następnie klasyfikują treść informacji np. według obiektów, uzbrojenia i sprzętu, terenu itp. W dalszej części analizują usystematyzowane wiadomości, porównują je z wiadomościami uzyskiwanymi z innych źródeł dotyczącymi tych samych zagadnień, określają stopień wiarygodności, ustalają te które wymagają sprawdzenia bądź potwierdzenia. Końcową czynnością oficerów jest uogólnianie wiadomości i opracowanie wniosków.

Kolejność opracowania wiadomości zależy od ich ważności, terminowości, źródła informacji i od tego, dla kogo są przeznaczone. W niektórych przypadkach napływające wiadomości po krótkim przestudiowaniu przekazuje się zainteresowanym osobom funkcyjnym, a do-

piero potem je opracowuje, kiedy indziej przekazuje się je natychmiast po otrzymaniu /wiadomości o przygotowaniach nieprzyjaciela do uderzeń jądrowych lub miejscach rozmieszczenia ważnych obiektów /celów/, które mogą być obiektami uderzeń własnej broni jądrowej/, jeszcze inne dostarcza się zainteresowanym osobom po uprzednim ich opracowaniu.

W czasie wstępnego zapoznania określa się, które wiadomości są ważne i powinny być w pełni opracowane, jakie należy uwzględnić częściowo bez opracowania, a także powtarzające się lub nieaktualne. Ustala się także czas, okoliczności zdobycia wiadomości oraz, odpowiednio do posiadanych danych, analizuje się sytuację. Z wiadomościami o nieprzyjacielu zapoznaje się systematycznie w czasie ich napływania, przyznając jednak pierwszeństwo danym o broni jądrowej i innych ważnych obiektach, które są niezbędne dowódcy /szefowi sztabu/ do podejmowania decyzji.

Analiza wiadomości o nieprzyjacielu polega na zbadaniu ich treści i warunków w jakich zostały one zdobyte, porównaniu z innymi materiałami oraz posegregowaniu ich pod względem wiarygodności, ważności, wartości i przydatności dla zainteresowanych odbiorców. Określenie wiarygodności danych polega na określeniu stopnia pewności źródła, z którego otrzymano wiadomości o nieprzyjacielu. Jej trafność zależy przede wszystkim od doświadczenia i nawyków oficerów oddziału /wydziału/ działań specjalnych, od tego, w jakim stopniu znają sytuację operacyjno-taktyczną oraz możliwości poszczególnych grup specjalnych podległej jednostki w zakresie zdobywania wiadomości o nieprzyjacielu, rejonie działań itp. Jeżeli nie ma pewności co do wiarygodności danych uzyskanych od GS, wówczas oficerowie oddziału /wydziału/ powinni dążyć do uzyskania brakujących danych w innych komórkach rozpoznawczych sztabu frontu /ar-

mii/ lub wyjaśnić w sztabie nadrzędnym. Niektóre wiadomości uzyskiwane od działających GS mimo że są wiarygodne wymagają potwierdzenia. Należą do nich wiadomości o środkach napadu jądrowego oraz o obiektach, na które przewiduje się wykonać uderzenia własną bronią jądrową.

Ważność zdobytych informacji wynika z ich charakteru. Do szczególnie ważnych zalicza się informacje o broni jądrowej. Zależnie od ważności i terminowości ustala się kolejność ich opracowywania. W niektórych przypadkach otrzymane informacje, po wstępnej analizie przekazuje się natychmiast zainteresowanym osobom funkcyjnym, w innych przypadkach, stosownie do ich ważności, podlegają one normalnemu procesowi opracowywania i obiegu.

Przydatność otrzymywanych wiadomości określa się na podstawie wartości otrzymanego materiału oraz możliwości natychmiastowego jego wykorzystania w organizacji i prowadzeniu operacji zaczepnej frontu /armii/.

W stosunku do ważności i terminu informacji napływających do oddziału /wydziału/ działań specjalnych, ustala się sposób oraz kolejność ich opracowania. Jeśli mają ważne znaczenie dla przełożonych, podwładnych i sąsiadów lub współdziałających sztabów, przekazuje się je natychmiast, a jednocześnie opracowuje w zależności od posiadanego czasu, w formie skróconej lub pełnej. Dane przydatne w kolejnych etapach operacji zaczepnej opracowuje się w formie pełnej i w miarę potrzeb melduje się zainteresowanym osobom funkcyjnym.

Opracowanie wiadomości polega na ich wszechstronnym przeanalizowaniu, wyciągnięciu prawidłowych i uzasadnionych wniosków co do działania i możliwości nieprzyjaciela. Ważny jest przy tym obiektywizm w ocenie wiadomości.

Końcowym etapem opracowywania informacji w oddziale /wydziale/ działań specjalnych jest wstępna ocena informacji uzyskanych od grup specjalnych uwzględniająca położenie, zamiar i możliwości nieprzyjaciela w rejonach objętych działaniami GS.

Opracowaniem informacji zajmują się wszyscy oficerowie oddziału /wydziału/ działań specjalnych, jednak ostateczną wstępną ocenę informacji wykonuje wyłącznie szef tego oddziału /wydziału/ po czym melduje ją szefowi zarządu /oddziału/ rozpoznawczego i przekazuje do oddziału /wydziału/ informacyjnego zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/.

Szef oddziału /wydziału/ działań specjalnych zobowiązany jest do prowadzenia ciągłej oceny nieprzyjaciela, aby w dowolnym czasie mógł złożyć meldunek szefowi zarządu /oddziału/, przekazać oddziałowi /wydziałowi/ informacyjnemu interesujące go wnioski dotyczące oceny oraz udzielać wyjaśnień na ich pytania. Informacje dotyczące rozpoczęcia działań bojowych, rozmieszczenia środków przenoszenia broni jądrowej, nowych środków walki, a także nagłych zmian w charakterze działań nieprzyjaciela przekazuje się szefowi zarządu /oddziału/ natychmiast. Pozostałe informacje przekazuje się szefowi zarządu /oddziału/ i oddziałowi /wydziałowi/ informacyjnemu w ustalonym terminie.

Dla zapewnienia zainteresowanym osobom funkcyjnym sztabu frontu /armii/, sztabom współdziałającym, przełożonym i podwładnym ciągłego dopływu wiadomości o nieprzyjacielu i TDW w rejonach działania GS oddział /wydział/ działań specjalnych uczestniczy w obiegu informacji organizowanym przez zarząd /oddział/ rozpoznawczy frontu /armii/. Obieg informacji polega na przekazywaniu zdobytych wiadomości o nieprzyjacielu, terenie, warunkach meteorologicznych i innych informacji uzyskanych przez oddział /wydział/ działań

specjalnych z różnych źródeł, jak również na ich wymianie wewnątrz sztabu oraz między oficerami zajmującymi się działaniami specjalnymi w sztabie wyższym, w sztabach podległych i sąsiednich.

Oddział /wydział/ działań specjalnych spełni swe zadania w tym zakresie wówczas, jeśli zdobyte wiadomości po ich opracowaniu i uogólnieniu będą dostarczone zainteresowanym osobom funkcyjnym.

Na obieg informacji składa się meldowanie i informowanie. Melduje się przełożonym, natomiast za wiedzą /na polecenie/ szefa zarządu /oddziału/ informuje się komórki zajmujące się działaniami specjalnymi w sąsiednich sztabach, współdziałających, podwładnych oraz inne komórki sztabowe wewnątrz sztabu własnego w zakresie ich dotyczącym. Szef zarządu /oddziału/ określa szefowi oddziału /wydziału/ działania specjalnych zasadnicze zadania w zakresie zbierania, opracowywania wiadomości, terminy i sposoby składania meldunków przełożonym oraz terminy informowania podległych i współdziałających sztabów w zakresie ich dotyczącym.

Wszelkie informacje przekazuje się bezpośrednio drogą osobistego kontaktu, przez oficerów kierunkowych oraz techniczne środki łączności i pocztę polową.

W oddziale /wydziale/ działań specjalnych realizowane jest informowanie bieżące i okresowe. Informowanie bieżące polega na ciągłym i systematycznym przekazywaniu opracowanych informacji szefowi zarządu /oddziału/. Natomiast okresowe polega na przekazywaniu informacji zainteresowanym na ustalony okres / etap/ działań GS.

Wstępną ocenę nieprzyjaciela w rejonach działań GS szef oddziału /wydziału/ przekazuje szefowi zarządu /oddziału/ lub do oddziału /wydziału/ informacyjnego sztabu frontu /armii/ w formie meldunku o określonej godzinie. Wewnątrz zarządu /oddziału/ z za-

sady stosuje się ustne meldunki i krótkie informacje, niekiedy pisemne. Komórkom działań specjalnych wyższego szczebla na polecenie szefa zarządu /oddziału/ meldunki przekazuje się przez techniczne środki łączności, a dokumenty przesyła się pocztą, ruchomymi środkami łączności lub przedstawia się osobiście /przez oficerów kierunkowych/. W niedalekiej przyszłości wykorzystywane będą do tego celu środki automatycznego systemu dowodzenia.

Podległym komórkom działań specjalnych, współdziałającym oraz sąsiadom dostarcza się informacje przede wszystkim przez techniczne środki łączności lub przez oficerów kierunkowych /kopie meldunków, wyciągi z dokumentów itp./.

Określając sposób przekazywania informacji, należy kierować się tym, aby zainteresowane komórki działań specjalnych otrzymywały je w odpowiednim czasie oraz mogły wprowadzić w swoich dokumentach niezbędne korekty.

W celu skrócenia czasu zebrania, opracowania i przesłania meldunku bądź informacji przez techniczne środki łączności w maksymalnym stopniu należy wykorzystywać typowe formy podstawowych dokumentów wchodzących w skład sformalizowanej bojowej dokumentacji rozpoznawczej /blankiety itp./. Typowymi dokumentami stosowanymi w pracy informacyjnej oddziału /wydziału/ działań specjalnych są dokumenty sprawozdawczo-informacyjne i pomocnicze. Dokumenty sprawozdawczo-informacyjne zawierają informacje o sytuacji i położeniu własnych organów działań specjalnych oraz położeniu wojsk nieprzyjaciela, o realizacji zadań bojowych, a także o stanie ukończenia, zaopatrzenia, stratach bojowych itp. Należą do nich meldunki, sprawozdania, dzienniki działań bojowych, mapy sprawozdawcze i informacyjne, komunikaty rozpoznawcze i inne. Dokumenty pomocnicze zawierają informacje i obliczenia uzasadniające koncepcję użycia sił działań specjalnych oraz dane uzupełniają-

ce dokumenty dowodzenia i sprawozdawcze. Należą do nich materiały banku informacji, harmonogramy, różnego rodzaju notatki, obliczenia, szkice, tabele, wykresy, zestawienia, zapotrzebowania i inne.

1.4. Praca dowództwa, sztabu i zespołu dowodzenia pułku i batalionu rozpoznania specjalnego w operacji zaczepnej

Do prowadzenia działań specjalnych w operacji prowadzonej przez front /armię/ przeznaczone są organiczne, samodzielne oddziały działań specjalnych tych związków operacyjnych. Na szczelnie frontu jest to pułk rozpoznania specjalnego^{14/}, natomiast w armii batalion rozpoznania specjalnego^{15/}.

Działania specjalne prowadzi się głównie przy użyciu sił etatowych GS, GSP, GSK - złożonych głównie z żołnierzy zawodowych wydzielonych z jednostek działań specjalnych. Skład bojowy grup specjalnych, zarówno pod względem liczby zwiadowców, jak i ich specjalności wojskowych nie jest stały. Ustala go dla każdej oddzielnie ZD^{16/} stosownie do planowanych zadań, charakteru rejonu i środowiska działań oraz sposobu przerzutu /możliwości środka transportowego/. W okresie pokoju z uwagi na łatwość szkolenia i zgrywania etat grup frontowych jak i armijnych wynosi 9 zwiadowców /wyjątek stanowią czteroosobowe GSK/. W okresie działań bojowych stan grupy wynosić może od 3 do 9 i więcej zwiadowców.

14/ Organizację przedstawia załącznik nr 27.

15/ Organizację przedstawia załącznik nr 28.

16/ ZD - etatowa sztabowa komórka jednostki utworzona w celu sprawnego dowodzenia GS; ograniczona do minimum liczba ludzi biorących udział w organizowaniu, planowaniu i dowodzeniu działaniami specjalnymi.

Każda grupa powinna się składać z:

- dowódcy grupy /oficer lub chorąży/;
- zastępcy dowódcy grupy /podoficer, niekiedy chorąży - grupy o większych stanach posiadają dwóch zastępców/;
- zwiadowcy radiotelegrafisty /podoficer lub szeregowy-dwóch w grupach o większych stanach/;
- zwiadowcy /szeregowi, niekiedy podoficerowie - specjaliści różnych dziedzin/.

Grupy mogą występować w składzie jednorodnym /np. zwiadowców lub zwiadowców płetwonurków/ względnie mieszanym /np. zwiadowców i zwiadowców płetwonurków/. W składzie jednorodnym występować będą grupy wykonujące zadania w jednym środowisku, natomiast mieszanym te, które zadania wykonywać będą częściowo na lądzie a częściowo w wodzie. Sporadycznie w skład grupy mogą być włączani inni żołnierze i osoby - wybitni specjaliści niezbędni ze względu na charakter zadań i teren działania grupy. Mogą to być: minerzy, monterzy, hydrotechnicy, radiooperatorzy, elektroenergetycy, przewodnicy, piloci, tłumacze, taternicy, grotolazi itp. W szczególnych przypadkach na rozkaz /za zezwoleniem/dowódcy frontu /armii/, po sprawdzeniu przez organy WSW w skład grupy mogą być włączani zbiegowie z wojsk nieprzyjaciela.

1.4.1. Ogólne zasady dowodzenia jednostką działań specjalnych

Sprawne i umiejętne dowodzenie jednostką działań specjalnych na współczesnym polu walki nabiera szczególnego znaczenia z punktu widzenia skuteczności tego rodzaju rozpoznania. Wynika to ze specyfiki współczesnego pola walki, które charakteryzuje się dużą dynamiką działań, gwałtowną zmianą sytuacji, utechniczaniem wojsk i ciągłym zagrożeniem użycia broni masowego rażenia.

GS działające na rozległych przestrzeniach i prowadzące rozpoznanie, niszczenie i obezwładnianie obiektów nieprzyjaciela stale zmieniające swoje położenie, przy ciągłym zagrożeniu i przeciwdziałaniu ze strony nieprzyjaciela wymagają specyficznego dostosowanego do prowadzonych działań sposobu dowodzenia.

Od umiejętnego i operatywnego dowodzenia zależą w dużym stopniu same wyniki działań jak i ich wykorzystanie.

Dowodzenie jednostką działań specjalnych realizowane jest przez dowództwo, ZD i sztab. Ma ono na celu zapewnienie wykonania zadań przez siły i środki działań specjalnych.

Istota dowodzenia jednostką polega na podejmowaniu odpowiednio do zaistniałej sytuacji decyzji co do użycia i działania GS, konsekwentnego wprowadzania jej w życie i egzekwowania terminowego wykonawstwa.

Specyficzna sytuacja w jakiej działają grupy: odosobnienie, zdanie na własne siły, niemożliwość udzielenia im pomocy w działaniu, trudności w ich zaopatrzeniu lub niemożliwość w ogóle ich dodatkowego zaopatrzenia, ciągłe zagrożenie ze strony nieprzyjaciela, trudne warunki zmuszają organa dowodzenia jednostki do zwiększonego wysiłku nad dokładnym i realnym stawianiem zadań zgodnie z możliwościami poszczególnych grup.

Dlatego w dowodzeniu jednostką szczególną uwagę należy zwrócić na:

- dokładną znajomość podwładnych i ich wysoką sprawność bojową;
- ciągle zdobywanie, zbieranie, studiowanie i uogólnianie danych i informacji o sytuacji;
- terminowe podejmowanie decyzji, wnikliwe jej rozpracowywanie w odnośnych planach i stawianie zadań podwładnym;

- organizowanie wszechstronnego zabezpieczenia;
- utrzymywanie gotowości i zdolności bojowej sił działań specjalnych /grupy rzutu awangardowego powinny posiadać zdolność przejścia do działań/przerzutu/ po czterech godzinach/ i prowadzenie pracy partyjno-politycznej;
- organizowanie niezawodnego systemu dowodzenia i łączności;
- kierowanie przygotowaniem grup specjalnych do działań;
- organizowanie przerzutu GS w ugrupowanie nieprzyjaciela i ich odzyskiwanie;
- uzupełnianie strat i odtwarzanie odwodu sił i środków;
- stałe kontrolowanie wykonania zadań i udzielanie w miarę możliwości pomocy w ich realizacji.

Sprawną realizacją wyżej wymienionych przedsięwzięć zapewni efektywne użycie posiadanych sił i środków jednostki, skupienie wysiłku działań specjalnych na wykonaniu głównych zadań poprzez szybką reakcję stosowanie do zaistniałej sytuacji bojowej.

Na skuteczność i jakość procesu dowodzenia ma zatem zasadniczy wpływ praca oficerów realizujących go. Musi ich cechować umiejętność określania zadań dla GS i operatywność działania. Decydującą rolę w tym procesie odgrywa dowódca jednostki.

"Regulamin walki wojsk lądowych sił zbrojnych PRL" cz.II^{17/} jak również podręcznik "Działania specjalne"^{18/} stwierdzają "Podstawą dowodzenia jest decyzja dowódcy". Takie ogólne, a zarazem jednoznaczne przedstawienie roli dowódcy w procesie dowodzenia określa dowodzenie jako ukierunkowaną działalność dowódców i sztabów mającą na celu powzięcie /podjęcie/ przez dowódcę właściwej decyzji oraz zapewnienie jej pełnej realizacji w nakazanym czasie przy jak najmniejszych stratach własnych.

17/ Tamże s.41 p.47.

18/ Tamże s.95.

Odnosząc powyższe do jednostki działań specjalnych, dowodzenie jednostką to celowa działalność dowódcy, sztabu, ZD, sekcji politycznej, służb technicznych i kwatermistrzostwa mająca na celu przygotowanie i utrzymanie sił batalionu i pułku w pełnej gotowości do wykonania decyzji dowódcy wynikającej z otrzymanego zadania. Z tak ujętej roli dowódcy w procesie dowodzenia i funkcji dowodzenia, jak również specyfiki działań specjalnych wynikają zasady, których przestrzeganie gwarantuje sukces w dowodzeniu jednostką i wykonaniu postawionych zadań.

Do podstawowych zasad dowodzenia jednostką należą: jednoosobowość, centralizacja, celowość, przewidywanie, operatywność, ciągłość, stanowczość, elastyczność i skrytość.

1.4.2. Rola i zadania poszczególnych komórek organizacyjnych i wybranych osób funkcyjnych w organizacji pracy jednostki działań specjalnych

Organizacja działań jednostki to całokształt przedsięwzięć organizacyjno-planistycznych prowadzonych przez dowództwo, ZD, sztab oraz szefów rodzajów wojsk i służb w celu przygotowania i prowadzenia działań specjalnych mających na celu zdobycie wiadomości rozpoznawczych, wykonanie różnorodnych akcji bojowych w rejonie planowanych działań bojowych. Organizacja działań obejmuje następujące ważniejsze przedsięwzięcia:

- utrzymanie jednostki w stałej gotowości do przyjęcia i wykonania postawionych zadań;
- planowanie działań specjalnych;
- przygotowanie wydzielonych GS do prowadzenia działań i stawianie im zadań;
- kontrolę wykonania wydanych rozkazów;

- organizację łączności w systemie działań specjalnych;
- dokonanie przerzutu GS w ugrupowanie nieprzyjaciela;
- zbieranie, opracowywanie i rozpowszechnianie wiadomości /organizacja obiegu informacji/;
- ciągłe dowodzenie;
- odzyskiwanie grup;
- odtwarzanie odwodu i uzupełnianie strat;
- szkolenie zwiadowców rezerwy przybyłych na uzupełnienie poniesionych strat.

W celu właściwego dowodzenia taką specyficzną jednostką jaką jest pułk i batalion rozpoznania specjalnego utworzono następujące komórki dowodzenia i zabezpieczenia działań^{19/}.

Zwraca uwagę wyodrębnienie w strukturze organów dowodzenia komórki zajmującej się wyłącznie organizacją, a w tym planowaniem działań specjalnych - to jest ZD^{20/}.

Dowództwo spełnia nadrzędną i koordynacyjną rolę w stosunku do pozostałych komórek. Dowódca jednostki wchodzi równocześnie w skład dowództwa, jak i ZD, którym kieruje i skąd dowodzi grupami. Tak więc bezpośrednim dowodzeniem działaniami specjalnymi zajmuje się dowódca i pracujący pod jego kierownictwem ZD, którego jest szefem.

Szef sztabu przy pomocy oficerów sztabu jednostki działań specjalnych dowodzi pododdziałami zabezpieczenia oraz szkoli i przygotowuje grupy do działania.

Kwatermistrzostwo i służby techniczne prowadzą działalność usługową w przygotowaniu i wyposażeniu grup.

19/ Organizacja prs i brs załącznik nr 27, 28.

20/ Organizacja ZD prs - załącznik nr 39, brs - załącznik nr 40.

ZD jako etatowa komórka jednostki dowodzi działaniami GS i dlatego jego rola jest szczególnie ważna.

W celu zabezpieczenia ciągłości dowodzenia ZD pracuje równoległe na dwóch stanowiskach dowodzenia - SD i ZSD. Na ZSD wydziela się 20% sił i środków, pozostałe siły i środki pracują na SD^{21/}.

ZD wraz ze środkami łączności /tylko radiowe centrum odbiorcze/ rozmieszcza się w zależności od istniejącej sytuacji w rejonie rozmieszczenia jednostki zwykle 10-20 km od SD frontu/armii/ lub w bezpośredniej odległości /do 0,5 km/ od sztabowej komórki działań specjalnych. Rozmieszczenie ZD jednak powinno w każdej konkretnej sytuacji być podporządkowane ułatwieniu utrzymania kontaktu z oddziałem /wydziałem/ działań specjalnych oraz zapewniać sprawne i skryte przygotowanie GS do działania, ich przerzut, ciągłe dowodzenie nimi i szybki obieg informacji. Grupa środków nadawczych /radiowe centrum nadawcze/ rozmieszcza się w odległości 10-15 km od ZD zapewniając z nim łączność.

W wypadku poniesienia znacznych strat osobowych przez organa dowodzenia zarówno oddziału /wydziału/ jak i prs /brs/ oficerowie ZD mogą wchodzić w skład zespołu działań specjalnych /ZDS/ i pracować na SD frontu /armii/^{22/}.

Organizacja jednolitego organu dowodzenia działaniami specjalnymi /ZDS/ skraca czas potrzebny na wypracowanie i podjęcie decyzji, a także ułatwia obieg informacji. Utrudnia to jednak kontakt z jednostką, a tym samym przygotowanie grup i kontrolę ich przygotowania, jak również praktyczną realizację podjętej

---

21/ Skład sił i środków wydzielonych na ZSD - załącznik nr 41.

22/ Zespół działań specjalnych /ZDS/ w miarę potrzeby doraźnie organizowana sztabowa komórka. Organizowana z oficerów komórki sztabowej i jednostki. Może spełniać funkcje organu dowodzenia, planistycznego i organizacyjnego. Jest podporządkowana szefowi ZR /OR/ sztabu i pracuje na SD frontu /armii/.

decyzji.

W realizacji zadań ZD utrzymuje stały kontakt z oddziałem /wydziałem/ działań specjalnych.

Do zasadniczych obowiązków ZD należy:

- utrzymanie GS w wysokim stopniu gotowości bojowej, a rządu awangardowego w gotowości do natychmiastowego użycia;
- śledzenie rozwoju sytuacji na linii frontu i w obszarach zainteresowania działań specjalnych;
- znajomość /prognozowanie/ położenia nieprzyjaciela /obiektów oddziaływania grup/ i sytuacji wywiadowczej^{23/};
- opracowanie i stawianie zadań dowódcom grup oraz specjalistyczne szkolenie i przygotowanie GS do działań;
- organizacja i zabezpieczenie terminowego przerzutu grup do działań oraz ich odzyskiwanie i odtwarzanie gotowości do ponownego użycia;
- organizacja i zabezpieczenie ciągłej łączności z działającymi grupami oraz dowodzenie ich działaniami;
- znajomość położenia, stanu i możliwości bojowych działających grup oraz odwodu sił i środków działań specjalnych;
- opracowanie i ocena informacji uzyskiwanych od działających grup i natychmiastowe ich przekazywanie do sztabu frontu /armii/;
- składanie meldunków z działań grup oraz występowanie o uzupełnienie odwodu sił i środków do prowadzenia działań specjalnych;

23/ Sytuacja wywiadowcza - ogół czynników demograficznych, społecznych, politycznych, ekonomicznych i militarnych charakterystycznych dla danego obszaru /rejonu/ działań specjalnych i tras przerzutu grup drogą lądową, utrudniających /ułatwiających/ prowadzenie działań specjalnych, określających stopień zagrożenia dla działających grup.

- ocena działań grup i występowanie z wnioskami o wyróżnienie poszczególnych zwiadowców;
- zbieranie i uogólnianie doświadczeń i wniosków z działań grup;
- wydzielenie części sił do pracy na ZSD.

Do pracy na ZSD wydziela się przeważnie po jednym oficerze /przedstawicielu/ z poszczególnych sekcji organizacyjnych ZD oraz niezbędne środki łączności, tak aby w razie potrzeby lub konieczności mogło ono przejąć funkcję SD i pracującego na nim ZD.

Skład ZSD nie jest stały i w zależności od potrzeb, możliwości oraz przewidywanego rodzaju /charakteru/ działań może ulegać zmianie.

ZSD prowadzi duplikaty wszystkich dokumentów planistycznych, dowodzenia i informacyjnych oraz znajduje się w stałej gotowości do przejęcia funkcji SD. Po przekazaniu przez SD dowodzenia grupami na ZSD funkcję dowodzenia w zakresie działań specjalnych przejmuje szef grupy ZSD. Po przybyciu dowódcy i większości ZD może ono przekształcić się w SD, a dotychczasowe SD przejąć rolę ZSD.

Do najważniejszych zadań ZSD należy:

- prowadzenie planu użycia jednostki z legendą;
- prowadzenie dokumentacji bojowej /dziennika działań bojowych, mapy informacyjnej oraz banku informacji/;
- śledzenie rozwoju sytuacji na linii frontu i w obszarze zainteresowania działań specjalnych;
- znajomość położenia i możliwości bojowych grup oraz odwo-
du sił i środków działań specjalnych;
- prowadzenie dziennika działań ZSD.

W skład ZD organicznie wchodzi trzy sekcje^{24/} i specjalny punkt kodowy /SPK/. Dowódca jednostki /szef ZD/ jest bezpośrednim przełożonym szefów poszczególnych sekcji.

Pod względem planowania i wykonywania zadań działań specjalnych szef ZD podlega szefowi zarządu /oddziału/ rozpoznawczego, a pod względem podległości służbowej szefowi sztabu frontu /armii/.

Do podstawowych jego obowiązków należy:

- utrzymanie wysokiego stanu gotowości bojowej jednostki;
- znajomość sytuacji wywiadowczej, położenia i możliwości działania nieprzyjaciela w obszarze działań specjalnych;
- znajomość położenia stron i możliwości jednostki, działających grup i odwodu;
- terminowe podejmowanie decyzji i stawianie zadań podwładnym;
- organizowanie systemu dowodzenia i łączności;
- kierowanie przygotowaniem grup do działań i prowadzenie pracy partyjno-politycznej;
- organizowanie i zabezpieczanie przerzutu grup na tyły i ich odzyskiwanie;
- stałe kontrolowanie wykonania zadań, udzielanie pomocy w ich realizacji oraz stawianie nowych zadań;
- uzupełnianie strat i odtwarzanie odwodu sił i środków działań specjalnych.

Obowiązki swoje realizuje poprzez pracę podległych mu sekcji.

Sekcja planowania i kierowania zajmuje się całokształtem przedsięwzięć planowania i przygotowania grup do działań oraz dowodzeniem nimi w działaniach bojowych. Dla wszechstronnego przygotowania poszczególnych grup do działań wyznacza się z sekcji

---

24/ Organizacja ZD prs załącznik nr 39, brs załącznik nr 40.

oficerów kierunkowych odpowiedzialnych za przygotowanie grupy.

Oficer kierunkowy jest rzecznikiem grupy, jej opiekunem i towarzyszy jej od momentu postawienia zadania do czasu załadowania na środek przerzutu /jeśli przerzut następuje drogą lądową to do czasu przekroczenia linii frontu/. W imieniu dowódcy grupy załatwia wszystkie sprawy wymagające kontaktowania się z innymi osobami, w tym również odpowiada za zabezpieczenie materiałowo-techniczne /wspólnie z innymi oficerami z jednostki odpowiedzialnymi za te przedsięwzięcia/ grup.

Na sekcji planowania i kierowania spoczywa obowiązek opracowania:

- planu użycia sił i środków jednostki z legendą;
- zadań dla poszczególnych grup;
- meldunków, sprawozdań i zapotrzebowań oraz zbierania i uogólniania doświadczeń z działań grup;

Sekcja prowadzi również dokumentację bojową:

- arkusze działań grup;
- dziennik działań bojowych;
- mapę informacyjną;
- bank informacji.

Bezpośrednio za pracę sekcji odpowiada i kieruje nią szef sekcji, którym jest zwykle zastępca dowódcy do spraw liniowych.

Szef sekcji planowania i kierowania powinien:

- znać sytuację bojową w obszarze zainteresowania działań specjalnych;
- znać sytuację wywiadowczą, położenie oraz przewidywać charakter działań nieprzyjaciela w zakresie przeciwdziałania grupom w rejonie ich działań;
- kierować opracowaniem planu użycia sił i środków zgodnie z zamiarem i decyzją szefa ZD;

- kierować opracowaniem zadań dla poszczególnych grup przez oficerów kierunkowych oraz niezbędnych dokumentów bojowych;
- znać położenie, stan i możliwości bojowe działających grup oraz odwodu sił i środków;
- kierować opracowaniem i oceną informacji uzyskiwanych od działających grup oraz natychmiast po zatwierdzeniu przez szefa ZD przekazywać je do oddziału /wydziału/ działań specjalnych;
- kierować opracowaniem dodatkowych zadań dla działających grup zgodnie z wytycznymi szefa komórki sztabowej działań specjalnych i potrzebami;
- nadzorować prowadzenie mapy informacyjnej, dziennika działań bojowych oraz banku informacji;
- wykonywać inne zadania wynikłe w trakcie działań i stawiane przez szefa ZD.

Szczególną rolę w dowodzeniu grupami spełnia oficer kierunkowy. Jest to specyficzna funkcja nie spotykana w innych rodzajach działań, nie ze względu na nazwę, lecz ze względu na charakterystyczny sposób wykonywania swoich zadań i obowiązków. Specyfika tych obowiązków i zadań wynika z konieczności zachowania ścisłej tajemnicy o planowanym użyciu, zadaniach, rejonach działań, a nawet wykonaniu zadań przez grupę, co gwarantuje nie tylko wykonanie zadań ale i bezpieczeństwo grupy. W zakresie przygotowania grupy do działań podlega bezpośrednio szefowi i w jego imieniu wydaje polecenia wykonawcom.

Do jego obowiązków należy:

- ustalenie składu osobowego grupy;
- opracowanie planu przygotowania grupy do czasu zajęcia rejonu odosobnienia;

- opracowanie planu działań;
- opracowanie arkusza działań grupy;
- udanie się z grupą w odosobnienie i po sprawdzeniu nakazanych do wykonania czynności postawienie zadań dowódcy grupy i jego zastępcy;
- pomoc dowódcy grupy w wypracowaniu decyzji;
- zatwierdzenie decyzji dowódcy grupy na planie działania;
- udzielenie pomocy w skompletowaniu środków materiałowych niezbędnych do wykonania zadania bojowego zgodnie z zatwierdzoną decyzją i prośbami dowódcy grupy;
- nadzorowanie specjalistycznego szkolenia w zakresie przygotowania do wykonania zadań, udzielanie pomocy dowódcy grupy w organizacji, prowadzeniu i materiałowym zabezpieczeniu zajęć;
- udzielenie pomocy dowódcy grupy w opracowaniu na piśmie rozkazu bojowego oraz obecność w czasie stawiania rozkazu bojowego przez dowódcę grupy przy stole plastycznym /makięcie obiektu/;
- obecność w rejonie odosobnienia w czasie uroczystej odprawy grupy przez przełożonego oraz w czasie wspólnego posiłku;
- przekazanie grupy oficerowi do spraw przerzutu po zakończeniu przygotowań i osiągnięciu przez grupę pełnej gotowości do działań /następuje to zazwyczaj na lotnisku - lądowisku/.

Z przedstawionych zadań jakie stoją przed sekcją planowania i kierowania oraz jej członkami wynika, że sekcja ta jest wiodąca w ZD. Od należytej pracy tej sekcji zależy sprawność działania całej jednostki oraz osiągnięte przez grupy efekty działania.

Kolejną sekcją organizacyjnie wchodzącą w skład ZD jest sekcja przerzutu. W skład sekcji wchodzi specjaliści służb: spadochronowej, płetwonurków i meteorologicznej.

Sekcja przerzutu zajmuje się całokształtem organizacji i zabezpieczenia przerzutu grup w ugrupowanie nieprzyjaciela, ich odzyskiwaniem, przecelowywaniem przy wykorzystaniu transportu powietrznego /wodnego/ oraz przerzutu dodatkowego wyposażenia materiałowo-technicznego dla działających grup.

W celu sprawnej realizacji zadań sekcja współpracuje z dowódcami i sztabami jednostek dysponujących środkami transportu powietrznego, morskiego i lądowego.

W ramach tej współpracy ustala się sposób i czas wykorzystania posiadanego /przydzielonego/ limitu środków transportowych biorąc pod uwagę możliwości techniczne sprzętu, warunki meteorologiczne, potrzeby jednostki oraz bezpieczeństwo grup i środków transportu.

W wypadku przenikania przez linię frontu ustala się z odpowiednimi dowódcami /szefami/ wojsk będących w styczności sprawy związane z zabezpieczeniem przenikania i bezpieczeństwem grup.

Do najważniejszych zadań sekcji należy:

- opracowanie planu przerzutu grup i jego ciągłe uaktualnianie;
- udział w opracowaniu tabeli przerzutu grup /wykonuje to np. w armii oficer ds. przerzutu biorący udział w planowaniu w wydziale działań specjalnych/;
- udział w przygotowaniu zwiadowców i sprzętu do przerzutu;
- przyjęcie grup i zabezpieczenie ich przewozu /wspólnie z oficerem kierunkowym/ do momentu załadowania na środki przerzutu.

Za pracę sekcji odpowiada i kieruje nią szef sekcji, którym jest zwykle szef służby spadochronowej jednostki. Zadania i wytyczne do pracy otrzymuje od dowódcy ZD. W swojej pracy uwzględnia też ustalenia sekcji planowania i łączności, z którymi sekcja

przerzutu utrzymuje ścisłe współdziałanie w ramach pracy ZD.

Szef sekcji przerwotu powinien w ramach swych obowiązków:

- znać sytuację na froncie i położenie nieprzyjaciela na trasie przerwotu oraz w rejonie desantowania /lądowania, wysadzenia, przenikania/;

- znać sytuację służby spadochronowej i pletwonurków oraz stan i możliwości posiadanych /przydzielonych/ sił i środków do przerwotu grup;

- czuwać nad należytym stanem technicznym, właściwą eksploatacją, terminową naprawą i wymianą /uzupełnieniem/ sprzętu desantowego /pletwonurków/;

- organizować szkolenie spadochronowe;

- organizować pracę służby spadochronowej w zakresie przygotowania sprzętu desantowego do użytku;

- instruować dowódców grup i zwiadowców w zakresie przestrzegania warunków bezpieczeństwa w czasie przerwotu i desantowania /wysadzenia/;

- sprawdzić stan techniczny sprzętu desantowego przed przerwotem;

- brać udział w przygotowaniu zwiadowców i sprzętu do przerwotu;

- zorganizować przyjęcie grup od oficera kierunkowego i zabezpieczyć przewóz do momentu załadowania zwiadowców na środki przerwotu;

- organizować pracę podległej sekcji i rozdzielać zadania na jej członków w celu zabezpieczenia przerwotu grup.

Zadania pozostałych członków sekcji wynikają z ich specjalności oraz potrzeb konkretnej sytuacji i są jakby podporządkowane spełnieniu swojej roli przez sekcję.

Znaczenie i rola sekcji wynika z faktu, że sekcja nie tylko planuje ale i praktycznie realizuje czynności związane z przygotowaniem grup do przerzutu. Od jej pracy zależy bezpieczeństwo i życie zwiadowców w trakcie przerzutu, a także zabezpieczenie materiałowo-techniczne w trakcie działań. Z kolei z roli i zadań sekcji wynika duża odpowiedzialność zarówno szefa jak i pozostałych członków. Każdy, nawet najmniejszy błąd lub niedopatrzenie tych ludzi może spowodować nieodwracalne, tragiczne skutki dla zwiadowców grupy, a także ujemnie wpłynąć na wykonanie zadań. Błąd popełniony w trakcie przygotowania do przerzutu jest bardzo trudny lub wręcz niemożliwy do naprawienia w trakcie samego przerzutu.

Sekcja łączności zajmuje się całością przedsięwzięć dotyczących organizacji łączności jednostki zarówno wewnętrznej jak i zewnętrznej /z GS/ oraz utrzymaniem łączności ze sztabem frontu /armii/ i miejscem załadowania grup na środki transportu^{25/}.

W ramach realizowanych zadań utrzymuje stały kontakt roboczy z odpowiednią komórką szefostwa wojsk łączności sztabu frontu /armii/ w celu:

- pozyskiwania danych do łączności radiowej;
- uzgodnienia miejsc rozwijania środków łączności /grupy środków nadawczych i grupy środków odbiorczych/;
- naprawy, wymiany i uzupełnienia sprzętu łączności.

Do najważniejszych zadań praktycznych sekcji z zakresu organizacji łączności z działającymi grupami należy:

- opracowanie planu łączności jednostki;
- opracowanie danych radiowych dla poszczególnych grup;
- prowadzenie mapy roboczej;

25/ Organizacja łączności prs - załącznik nr 42, brs - załącznik nr 43.

- organizacja i szkolenie /doskonalenie/ radiotelegrafistów, dowódców grup i zwiadowców w obsłudze i eksploatacji sprzętu radiowego oraz ich instruowanie w zakresie rozwijania radiostacji, nawiązywania łączności i wymiany korespondencji;

- sprawdzenie stanu technicznego sprzętu łączności i rozpoznania radioelektronicznego grup przed ich przerzutem i dokonanie odnośnych wpisów w arkuszach działań;

- wybór i urządzenie miejsc pracy, organizacja przegrupowania oraz terminowość rozwijania środków łączności, a także organizacja ich obrony i ochrony.

Z zadań sekcji, wynika jej zasadnicza rola w uzyskiwaniu danych od grup. Tylko właściwa praca sekcji umożliwia terminowe zbieranie meldunków o nieprzyjacielu i ich wykorzystywanie, jak również sprawne i elastyczne dowodzenie grupami, a tym samym szybkie reagowanie na zmiany sytuacji.

Za pracę sekcji odpowiada bezpośrednio przed dowódcą ZD szef sekcji, do którego najważniejszych obowiązków należy:

- znajomość sytuacji łączności oraz stanu posiadanych sił i środków;

- zgłaszanie zapotrzebowań na uzupełnienie strat osobowych specjalistów łączności oraz organizowanie ich szkolenia po przybyciu do jednostki;

- nadzór nad przestrzeganiem zasad tajnego dowodzenia i dyscypliny pracy;

- organizacja przedsięwzięć w celu likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia na elementy łączności;

- nadzór nad przygotowaniem sprzętu łączności i rozpoznania radioelektronicznego grup przed ich przerzutem.

Rola szefa sekcji łączności wynika z zakresu zadań jakie ma

do wypełnienia on i podlegała jemu sekcja. Jeśli zawiedzie łączność z grupami oraz sprzęt łączności grupy podczas działania, wówczas praktycznie nie będzie możliwa jego wymiana czy naprawa. Zmarnowany w tym wypadku zostałby cały wysiłek grupy. Do takiej sytuacji dopuścić nie można. Dlatego szef sekcji musi dogłębnie wnikać w problemy łączności i niedopuszczać do najmniejszych zaniedbań. Ponadto w skład ZD wchodzi specjalny punkt kodowy /SPK/. Zapewnia on sprawne kodowanie i rozkodowywanie wiadomości wchodzących i wychodzących z ZD. Opracowuje i aktualizuje dokumenty kodowe, szkoli dowódców grup i ich zastępców w umiejętnym posługiwaniu się dokumentami kodowymi i wyposaża w nie grupy przerzucane do działań. Opracowuje również plan łączności kodowej i inne dokumenty niezbędne do pracy SPK. Miejsce jego pracy znajduje się w pobliżu aparatu radiodbiornych. Rozkodowane dane przekazuje się do sekcji planowania i kierowania gdzie zostają poddane "obróbce".

Analizując zakres zadań całego ZD jak i poszczególnych jego sekcji oraz wymagań jakie stawia dowodzenie grupami, uzmysłowić powinno się w pełni potrzebę wydzielenia w strukturze organów dowodzenia pułku jak i batalionu zespołu dowodzenia skupiającego cały swój wysiłek wyłącznie na organizacji działań specjalnych.

Skład sił i środków wydzielanych do pracy w ZD oraz jego organizacja wskazują rolę jaką spełnia w systemie dowodzenia jednostką.

Od niezawodności, elastyczności i sprawności pracy ZD zależy nie tylko wykonanie przez jednostkę zadań, ale często bezpieczeństwo i życie zwiadowców wysyłanych do działań. Dlatego należy szczególną uwagę poświęcić na dobór ludzi przewidzianych do pracy w ZD oraz należyte ich przygotowanie.

Pozostałe komórki dowodzenia i zabezpieczenia: sztab, służby

techniczne, kwatermistrzostwo, sekcja polityczna, sekcja WSW nie są bezpośrednimi organizatorami działań specjalnych, niemniej jednak na bazie ich prawidłowej pracy możliwe jest funkcjonowanie jednostki i prowadzenie przez nią działań. One stwarzają właściwe warunki pracy ZD oraz zajmują się całokształtem działalności organizacyjnej, mobilizacyjnej, materiałowo-technicznej i ideowo-politycznej.

Do zadań szeroko pojętego sztabu jednostki w zakresie organizacji działań specjalnych należy:

- utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego grup;
- utrzymanie stałej gotowości do działań;
- organizacja szkolenia grup;
- zapewnienie żądanego wyposażenia materiałowo-technicznego;
- zapewnienie bezpieczeństwa pracy ZD i ochrony grupom środków łączności;
- udzielenie w razie potrzeby pomocy merytorycznej w specjalistycznym przygotowaniu grup;
- wysyłanie zapotrzebowań na uzupełnienie odwodu sił i środków łączności;
- wysyłanie zapotrzebowań na uzupełnienie odwodu sił i środków jednostki oraz poniesionych strat;
- przyjęcie rezerw /uzupełnień/, organizacja ich szkolenia i adaptacja w jednostce;
- organizacja i zabezpieczenie przegrupowania elementów ugrupowania bojowego jednostki.

Z wymienionych wyżej zadań sztabu wynika, że praca sztabu podporządkowana jest stworzeniu warunków ZD do prawidłowej i sprawnej pracy. Sztab zapewnia swą pracą żywotność i właściwe funkcjonowanie całej jednostki.

1.4.3. Planowanie użycia sił i środków pułku /batalionu/ rozpoznania specjalnego

Praca dowódcy, ZD i sztabu podczas planowania działań, jej kolejność i zakres zależy od ilości czasu jakim dysponuje jednostka na przygotowanie działań, wypracowanie decyzji i wcielenie jej w życie.

Mając na uwadze kryterium czasu wyodrębnia się dwie zasadnicze metody pracy organów dowodzenia, a mianowicie metodę kolejnego i równoległego przygotowania działań jednostki. Biorąc pod uwagę wysoce manewrowy charakter współczesnych działań i szybko zmieniającą się sytuację na polu walki "Regulamin walki wojsk lądowych sił zbrojnych PRL"^{26/} określa metodę równoległego planowania jako metodę podstawową. Jej istotę stanowi organizowanie walki na szczeblach niższych, natychmiast po ogłoszeniu zamiaru przez przełożonego na podstawie wydanych przez niego wstępnych zarządzeń bojowych. Taki system pracy jest najbardziej charakterystyczny dla pracy w batalionie rozpoznania specjalnego^{27/}. W pułku rozpoznania specjalnego preferuje się metodę pracy kolejnego planowania z elementami pracy równoległej.

W sztabie frontu /armii/ opracowuje się plan rozpoznania, który umożliwia oddziałowi /wydziałowi/ działań specjalnych wypracowanie ogólnej koncepcji użycia całości sił i środków działań specjalnych wszystkich szczebli /odnosi się to do centralizacji i koordynacji działań specjalnych/. Niekiedy, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, w komórce sztabowej mogą być opracowywane szczegółowe plany działań dla wybranych grup przewidzianych do

---

26/ Tamże s.47 p.56.

27/ Ideowy schemat tego rodzaju pracy w brs przedstawia załącznik nr 30.

wykonania ważnych zadań.

W ZD jednostki opracowuje się szczegółowy plan użycia grup, jak również działanie każdej grupy. Podstawą do planowania jest: wstępne zarządzenie bojowe dla jednostki, wytyczne szczegółowe szefa oddziału /wydziału/ działań specjalnych, zadanie jednostki działań specjalnych, zamiar dowódcy jednostki, jego decyzja, stopień znajomości nieprzyjaciela w przewidywanych rejonach działania grup oraz stan i możliwości jednostki, a także grup.

ZD rozpoczyna planowanie działań specjalnych w momencie otrzymania wstępnego zarządzenia bojowego. Przewidując jednak charakter przyszłych działań prowadzi już wcześniej przygotowania, które mają wpływ na szybkość podjęcia decyzji, organizację i planowanie działań specjalnych. Do przedsięwzięć tych należy zaliczyć: studiowanie terenu i nieprzyjaciela w przewidywanych rejonach działań specjalnych, analizowanie sytuacji wywiadowczej, przygotowanie map do pracy dla ZD i do działania dla grup, gromadzenie zapasów i sprzętu w niezbędnych ilościach na zabezpieczenie potrzeb wysyłanych grup oraz sprawdzenie jakości i sprawności tego sprzętu, prowadzenie pracy partyjno-politycznej, w tym szczególnie grup rzutu awangardowego.

Po otrzymaniu zadania i zapoznaniu się z nim szef lub oficer kierunkowy ZD stawia zadania w zakresie szkolenia specjalistycznego, uzupełniającego i przygotowania wyposażenia materiałowo-technicznego grup przewidzianych do użycia w tym i następnym dniu oraz rozpoczyna planowanie i opracowywanie niezbędnych dokumentów planistycznych do których zaliczyć należy:

- plan użycia jednostki w operacji z legendą;
- plan przerzutu grup w rejony ich działań;
- plan łączności i dane radiowe dla poszczególnych grup;
- arkusze działań grup i plany ich działań;

- harmonogram - plan przygotowania poszczególnych grup;
- mapy robocze;
- meldunki sprawozdań i zapotrzebowania do sztabu frontu /armii/.

Ponadto bierze udział w przygotowaniu grup do działań oraz organizuje ich przerzut.

Szef sztabu w tym czasie; wykorzystując do tego sztab, kwatermistrzostwo, służby techniczne, zabezpiecza warunki do szkolenia i odpoczynku grup, organizuje zabezpieczenie materiałowo-techniczne zgodnie z potrzebami przedstawionymi przez dowódców grup za pośrednictwem oficerów kierunkowych. W razie potrzeby opracowuje plany przegrupowania jednostki i organizuje rozpoznanie nowych rejonów ześrodkowania jednostki.

Szef służb technicznych zabezpiecza transport na dowóz grup z rejonu odosobnienia do rejonu załadowania lub rejonu przenikania.

Analizę zadania prowadzi szef ZD przy współudziale szefów sekcji i innych oficerów odpowiedzialnych za poszczególne problemy. Analiza zadania musi uzmysłwić szefowi ZD jakie zadania wykonywać i w jakim czasie, na co zwrócić szczególną uwagę i jak spożytkować racjonalnie siły i środki.

Następnie rozpatruje zakres zadań pod względem potrzeb wydzielienia określonej ilości grup do wykonania tych zadań mając na uwadze złożoność danego zadania oraz siły potrzebne do jego wykonania w żądanym terminie.

Po zakończeniu analizy zadania określa przedsięwzięcia, które należy wykonać w celu szybkiego przygotowania jednostki do wykonania postawionych zadań. Dotyczą one czynności wykonywanych pod kierunkiem szefa sztabu, zastępcy do spraw technicznych i kwatermistrza.

Następnie przeprowadza lub zatwierdza kalkulację czasu przygotowaną przez szefa sekcji planowania i kierowania. Przed przystąpieniem do oceny sytuacji nakazuje także szefowi sztabu zapoznać z zadaniem pozostałych zastępców, którzy nie byli obecni przy stawianiu zadań, a którym jest to niezbędne do pracy. Szefom poszczególnych sekcji ZD nakazuje przygotować potrzebne dane do podjęcia decyzji.

Ocena sytuacji daje obraz warunków w jakich przyjdzie prowadzić działania i uzmysławia co należy robić, jak działać żeby prowadzone działania były skuteczne. Prowadzona ona jest przez szefa ZD przy szerokim udziale przedstawicieli poszczególnych sekcji w zakresie ich kompetencji.

Ocena sytuacji obejmuje: ocenę nieprzyjaciela; ocenę sytuacji operacyjnej; ocenę warunków meteorologicznych; ocenę sił i środków do prowadzenia działań specjalnych oraz ocenę stanu i położenia środków przerzutu grup.

Ustalenia z oceny sytuacji są podstawą do sformułowania zamiaru, który szef ZD melduje szefowi zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/ lub w wyjątkowych wypadkach szefowi oddziału /wydziału/ działań specjalnych. Po zatwierdzeniu go przez szefa zarządu /oddziału/ zapoznaje z nim zastępców i ZD, który szczegółowo rozpracowuje poszczególne elementy decyzji i wykonuje dokumentację, a w tym jako zasadniczy dokument plan użycia sił i środków jednostki działań specjalnych. Po zapoznaniu z zamiarem wydawane są wstępne zarządzenia bojowe dla grup, a ostateczne sformułowanie zadań dla grup następuje po wpłynięciu zarządzenia bojowego i zakończeniu podejmowania decyzji z mapy.

Planowanie działań specjalnych, a w tym użycie grup w ćwiczących armiach prowadzone jest według pewnych, utartych, przyjętych

już za zasadę wzorców. Duża rozbieżność panuje podczas określania procentowego użycia grup w poszczególnych dniach i etapach operacji. Oczywiście będzie to zależne od sytuacji, zadań, ilości obiektów, aktualnych możliwości jednostki, a także od innych czynników. Autorzy postanowili zbadać bliżej zasady użycia grup w poszczególnych armiach i we froncie. Szczegółowe badania przeprowadzono w jednostce ŚOW, a pozostałe jednostki poddano wywiadowi i ankietowaniu.

Badania przeprowadzone w 62 ks ŚOW wykazały, że w ciągu dwóch lat /1986-87 rok/ we wszystkich ćwiczeniach batalion^{28/} organizował pozostawienie grup w terenie przewidzianym do zajęcia przez nieprzyjaciela. Średnio przewidywano do pozostawienia 4-6 grup w rejonie przygranicznym /granica RFN - NRD/. Każdej grupie średnio przydzielano trzy zadania. Do momentu rozpoczęcia działań wojennych /dzień przed rozpoczęciem operacji/ średnio wykorzystano 10 grup /3-4 w strefie granicznej i 5-6 przerzucano drogą powietrzną/. Wszystkie ćwiczenia jak już podkreślono rozgrywane były w początkowym okresie wojny w warunkach użycia grup w strefie przygranicznej. Dlatego też dla uzyskania pełnego obrazu na pogląd użycia grup w optymalnych warunkach przeprowadzono wywiady z dowództwem jednostki. Uważają oni między innymi, że około 30% zadań dla grup powinno dotyczyć dywersji lub innych specjalnych działań, a 70% to zadania rozpoznawcze.

W 56 ks POW ćwiczenia w zasadzie dotyczyły też początkowego okresu wojny, lecz tam w zasadzie nie zakładano pozostawienia grup w strefie przygranicznej.

W 48 ks WOW użycie grup następowało według ogólnie przyję-

28/ Wykaz przebadanych ćwiczeń zawiera załącznik nr 44.

tych zasad w operacji zaczepnej armii. Armia zresztą wchodziła do bitwy jako drugi rzut frontu, tym samym uzyskiwała dłuższy czas potrzebny na przygotowanie grup i możliwości ich wcześniejszego przerzucenia w ugrupowanie nieprzyjaciela.

W 1 bsz nigdy nie pozostawiano grup w strefie przygranicznej i przerzucano je nawet na 1-2 dni przed wejściem frontu do działań.

Poglądy przedstawione powyżej są z zasady zbieżne z poglądami komórek sztabowych działań specjalnych armii i frontu, jako że to właśnie one wstępnie planują użycie sił i środków jednostek działań specjalnych w operacji.

Na podstawie analizy użycia GS w operacji zaczepnej frontu i armii przeprowadzonej w ćwiczeniach w latach 1986-88 autorzy uważają za słuszne określić pewne procentowe wielkości wykorzystania grup w poszczególnych etapach.

Wynoszą one:

- do momentu rozpoczęcia operacji zaczepnej - 25% grup;
- w okresie wykonywania zadania bliższego - 35% grup;
- w okresie wykonywania zadania dalszego - 20% grup;
- w odwodzie posiadać - 20% grup.

1.4.4. Stawianie zadań, przygotowanie, odprawa i przerzut grup specjalnych

Stawianie zadań

Stawianie zadań dla GS obejmuje: opracowanie treści zadań w ZD jednostki działań specjalnych oraz postawienie ich dowódcom grup w rejonach wyjściowych do działań.

Zadania bojowe do działania GS opracowują oficerowie kierunkowi ZD odpowiedzialni za ich przygotowanie. Zadania opracowuje

się na podstawie planu użycia jednostki działań specjalnych w operacji zaczepnej frontu /armii/, planu przerzutu grup specjalnych w rejony ich działań, planu łączności i danych radiowych dla poszczególnych GS, mapy roboczej ZD i innych niezbędnych materiałów.

Zadania bojowe dla poszczególnych GS opracowuje się w formie tekstowej, dokonując odpowiednich wpisów do arkusza działań grupy specjalnej^{29/}. Ponadto, jako załączniki do arkusza działań grupy specjalnej opracowuje się: plan działania GS na mapie w skali 1:100 000 lub 1:50 000^{30/} oraz zarządzenie łączności^{31/} zawierające zadania dotyczące łączności GS.

Arkusz działań grupy specjalnej składa się z trzech części. Część pierwsza zawiera zadania grupy. W niej ujmuje się: skład osobowy grupy, wyposażenie, rejon /kierunek/ działania, sytuację w rejonie /na kierunku/ działania, sytuację wywiadowczą, zadania i terminy ich wykonania, zagadnienia przerzutu i łączności, schowki materiałowe, sposób działania po wykonaniu zadań oraz zagadnienia dotyczące połączenia się z wojskami własnymi i inne dane według potrzeb.

Część druga zawiera opis działania grupy: miejsce /rejon/ desantowania, czas nawiązania łączności z grupą, uwagi o wykonaniu zadań, ocenę działania grupy, jakie dodatkowe zadania postawiono grupie, zmiany rejonu działania grupy, dodatkowe potrzeby materiałowe zgłaszane przez dowódcę grupy, jakie wyposażenie grupa otrzymała dodatkowo oraz uwagi o odzyskaniu grupy.

29/ Arkusz działań GS zawiera załącznik nr 45.

30/ Plan działania GS zawiera załącznik nr 46.

31/ Zarządzenie łączności zawiera załącznik nr 47.

Część trzecia zawiera dane o zmianie podporządkowania grupy. Wypełnia się ją wówczas gdy GS przechodzi w podporządkowanie innego związku operacyjnego. Może to mieć miejsce w przypadku zmiany zadania frontu /armii/, zmiany kierunku bądź pasa działania lub wyjścia z walki i przejścia do drugiego rzutu. W tej sytuacji pewna część grup, a niekiedy i wszystkie działające GS danego związku operacyjnego mogą się znaleźć poza jego pasem działania, ewentualnie w jego pasie działania znajdują się grupy innych związków operacyjnych.

Gdy grupa znajdzie się poza pasem działania macierzystego związku operacyjnego należy ją przecelować w nowy rejon /kierunek/ działania /w nowy pas działania/ lub gdy to z różnych powodów jest utrudnione, podporządkować ją związkowi operacyjnemu rozwijającemu działania na jego kierunku, czyli zmienić jej podporządkowanie.

Zmiana podporządkowania GS polega na protokólnym przekazaniu jej ZD jednostki działań specjalnych innego związku operacyjnego. W tym celu w czasie spotkania przedstawicieli oddziałów /wydziałów/ działań specjalnych zarządów /oddziałów/ rozpoznawczych sztabów frontów /armii/ oraz ZD jednostek działań specjalnych - przekazującego i przyjmującego - wypełnia się część trzecią arkusza. Zawiera ona nazwy związków operacyjnych przekazującego i przyjmującego, rejon /kierunek/ działania grupy, aktualnie wykonywane zadanie, stan osobowy, wyposażenie i jej możliwości, inne dane o grupie, dane informacyjne przesłane grupie podczas zmiany jej podporządkowania, wykaz dokumentów przekazanych przyjmującemu grupę, miejsce, datę oraz podpisy pokwitujących zmianę podporządkowania grupy. Oryginały dokumentów bojowych grupy pozostają nadal w macierzystym ZD jednostki działań specjal-

nych. Przyjmujący ZD otrzymuje odpisy całego arkusza działań GS i innych niezbędnych dokumentów. Dowódcy grupy z zasady nie powiadamia się o zmianie podporządkowania, jedynie gdy sytuacja tego wymaga, informuje się go o zmianie kierunku nadawania na radiostację przyjmującego i terminach seansów radiowych.

Mapa /plan działania grupy/ jest dokumentem odzwierciedlającym działanie GS w określonym rejonie. Wykonuje ją oficer kierunkowy ZD. W sytuacji gdy grupa posiada odpowiednią ilość czasu na przygotowanie się, plan działania opracowuje osobiście dowódca grupy uzupełniając go danymi z podjętej decyzji do działań specjalnych podległej GS.

Mapa /plan działania/ zawiera:

- wiadomości o nieprzyjacielu i położeniu jego ważnych obiektów znajdujących się w rejonie działań grupy i w odległości kilkudziesięciu km poza jego granicami;

- granicę rejonu działania /trasę przemarszu/ grupy;

- podział administracyjny z zaznaczeniem granic obwodów, powiatów itp. oraz dyslokacji władz administracyjno-politycznych;

- rejony zastrzeżone;

- miejsca desantowania /lądowania lub pozostania w terenie/, a w razie przenikania - kierunek przejścia przez rubież starcia wojsk;

- główne i zapasowe punkty zbiórki, miejsca baz oraz punkty kontaktowe, miejsca schowków i zrzutu zaopatrzenia /jeśli się je przewiduje/;

- miejsca wykonania poszczególnych zadań;

- miejsca oczekiwania na połączenie się z wojskami własnymi /w przypadku planowanej ewakuacji/ - punkt załadowania jej na środek transportowy lub jej trasę powrotną i miejsce przenikania przez rubież starcia. Dowódca GS w trakcie przygotowania do dzia-

łań powyższe uzupełnia danymi z podjętej decyzji do działań. Na mapie /planie działań GS/ w formie tabelarycznej zamieszcza się orientacyjną kalkulację sił i środków, czas wykonania poszczególnych zadań i inne dane według potrzeb.

W zarządzeniu łączności przedstawia się dane radiowe do pracy radiostacji, zasady i sposoby utrzymywania łączności oraz wymiany korespondencji w relacji grupa środków odbiorczych - GS - grupa środków nadawczych /stacjonarne centrum odbiorcze/. Wyciąg z danych radiowych przed przerzutem otrzymuje dowódca grupy i radiotelegrafista.

Arkusze działań grupy specjalnej wraz z załącznikami przechowuje się w ZD jednostki działań specjalnych.

Przed przerzutem w ugrupowanie nieprzyjaciela wydzielona GS z jednostki działań specjalnych zajmuje rejon wyjściowy do działań. Jest to rejon odizolowany gdzie zwiadowcy przygotowują się do oczekujących ich zadań. Od tego momentu nie wolno oddalać się im z tego rejonu i kontaktować z osobami postronnymi. Kontakt z grupą utrzymuje wyznaczony oficer kierunkowy z ZD, który opracował dla grupy zadanie.

W rejonie wyjściowym dowódca GS otrzymuje zadanie, opracowuje decyzję do działania grupy i melduje ją oficerowi kierunkowemu. Zadanie bojowe przekazuje się w formie ustnego rozkazu. Z zasady zadanie będzie stawiał oficer kierunkowy, nie wyklucza się stawiania zadania przez szefa oddziału /wydziału/ działań specjalnych lub oficerów oddziału /wydziału/, a nawet przez szefa zarządu /oddziału/ rozpoznawczego frontu /armii/. W szczególnych przypadkach zadanie bojowe dowódcy grupy specjalnej może postawić nawet dowódca /szef sztabu/ frontu /armii/.

Zadanie dla dowódcy GS stawia się w obecności jego zastępcy

na podstawie arkusza działań grupy specjalnej.

W zadaniu bojowym dowódcy grupy podaje się:

- skład grupy, jej uzbrojenie i wyposażenie;
- rejon /kierunek/ działania;
- wiadomości o nieprzyjacielu w rejonie /na kierunku/ działania i na trasie przerzutu oraz w bliskim sąsiedztwie rejonu działania /do kilkunastu km/;
- sposób i czas przerzutu oraz miejsce desantowania, a przy przerzucie drogą lądową - miejsce, czas i sposób przekroczenia linii frontu i trasę przemarszu grupy;
- zadania GS i terminy ich wykonania;
- miejsce rozmieszczenia bazy /głównej i zapasowej/, schowków materiałowych oraz punkty kontaktowe z grupą;
- sposób utrzymywania łączności i przekazywania informacji oraz kontaktowanie się z innymi osobami;
- sposób działania grupy po wykonaniu zadań, połączenie się z wojskami własnymi /ewakuacja z rejonu dotychczasowego działania/;
- inne dane - według potrzeb.

W trakcie stawiania zadania bojowego dowódcy grupy, należy bardzo dokładnie zapoznać go z warunkami przyszłego rejonu /kierunku/ działań, a szczególnie z sytuacją demograficzną, militarną, metodami przeciwdziałania nieprzyjaciela. Konieczne jest szczegółowe omówienie sposobów działania grupy w trakcie wykonywania poszczególnych zadań. Omówienia wymagają również zasady i sposoby maskowania oraz ubezpieczenia w czasie odpoczynków, przemarszów i podczas wykonywania akcji, sposoby wycofania przed pościgiem nieprzyjaciela po wykonaniu akcji i wyjścia z okrążenia.

Po postawieniu zadań, należy sprawdzić czy dowódca grupy je zrozumiał, zna czas i kolejność ich wykonywania, jakimi siłami i

środkami będzie wykonywał poszczególne zadania oraz po jakich trasach będzie przechodził do kolejnych obiektów. Następnie stawiający zadanie omawia bardzo szczegółowo sposoby działania grupy podczas wykonywania poszczególnych zadań oraz w miarę możliwości rozgrywa z nim wiele różnych sytuacji jakie mogą zaistnieć w toku działania grupy. Podczas omawiania działania grupy na konkretnych obiektach koniecznym jest aby stawiający jej zadanie oficer posługiwał się odpowiednimi materiałami /zdjęcia, szkice, plany itp./. W celu lepszego zrozumienia wykonania szczególnie ważnych zadań należy posługiwać się makietami obiektów, na których grupa będzie działać /jest to niezmiernie ważne gdy jedno zadanie będą realizowały dwie i więcej grup/.

Kolejnym przedsięwzięciem jakie powinien rozpatrzyć oficer stawiający zadanie jest omówienie sposobów działania grupy w sytuacjach nieprzewidzianych np. uszkodzenie radiostacji głównej, postępowanie z chorymi i rannymi zwiadowcami oraz inne nieprzewidziane okoliczności. W takich sytuacjach możliwych do przewidzenia koniecznym jest poinformowanie dowódcy grupy jak ma postępować. Bowiem działanie w ugrupowaniu nieprzyjaciela będzie przynosiło wiele niespodziewanych, nawet wręcz zaskakujących sytuacji i wówczas jeśli ewentualność ich zaistnienia można było przewidzieć podczas stawiania zadań i im zapobiec, to nowe sytuacje niekorzystne dla grupy będą musiały być rozpatrywane li tylko przez dowódcę.

Po wysłuchaniu zadania bojowego, dowódca grupy wraz z zastępcą w obecności i przy pomocy oficera, który stawiał zadanie przystępuje do jego analizy i oceny sytuacji oraz wypracowuje decyzję do działania grupy. Po wysłuchaniu decyzji oficer kierunkowy zatwierdza ją.

Przygotowanie GS do działań

Grupy przygotowują się do działań w początkowym okresie w macierzystym pododdziale jednostki działań specjalnych według wcześniej opracowanego planu szkolenia doskonalącego, który przechowywany jest w jednostce wraz z dokumentacją mobilizacyjną. Dalsze przygotowywanie grup jest kontynuowane w rejonach wyjściowych do działań^{32/}.

Ze względu na ograniczone możliwości udzielenia działającym grupom doraźnej pomocy bądź wsparcia oraz niemożliwość kontrolowania ich działań, przygotowanie powinno być niezwykle staranne i w miarę wszechstronne. W przygotowaniach nie można pominąć najdrobniejszego szczegółu, bowiem pominięcie go może w pewnym stopniu rzutować na wykonanie zadania w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Grupy z chwilą wejścia w ugrupowanie nieprzyjaciela stają się w pełni samodzielnymi i samowystarczającymi pododdziałami.

Sposób i zakres przygotowania grupy do działań może być różny i zależny głównie od czasu jakim dysponuje grupa oraz doświadczenia dowódcy grupy i zwiadowców. Należy dążyć do starannego i szczegółowego przygotowania grupy do działań i przewidzieć na to odpowiednią ilość czasu. W zależności od charakteru wykonywanych zadań wskazane jest wykorzystać w przygotowaniu zwiadowców innych oficerów, także spoza ZD - specjalistów określonych dziedzin.

W jednostce działań specjalnych prowadzi się szkolenie doskonalące w zakresie sposobów prowadzenia rozpoznania, dywersji, działań propagandowo-psychologicznych i innych niezbędnych w przygotowaniu grupy do czekających zadań. W szkoleniu uwzględnia się najnowsze doświadczenia z prowadzonych działań. Zwiadowców szkoli

---

32/ Harmonogram przygotowania grupy przedstawia załącznik nr 48.

się w zakresie techniki skrytego poruszania się, działań samoobronnych i maskujących. Dużo uwagi poświęca się znajomości nieprzyjaciela, zwłaszcza jego obiektów, na które jest nacelowane działanie grupy, zasad ich rozwijania, obrony i ochrony, sposobów prowadzenia przez niego działań przeciwdywersyjnych. Grupa zapoznaje się z warunkami terenowymi i demograficznymi w przewidywanych rejonach działania, studiując opisy wojskowo-geograficzne, mapy, plany, zdjęcia i inne materiały. Sprawdza się uzbrojenie, sprzęt łączności, inżynieryjno-saperski i inny, który grupa zabiera ze sobą.

Jeśli grupa dysponuje większą ilością czasu wówczas prowadzi się ze zwiadowcami zajęcia praktyczne w terenie w formie ćwiczeń taktycznych gdzie można przeprowadzić pozorowaną akcję na wybrany obiekt rzeczywisty lub jego makietę. Ponadto można odbyć strzelania, treningi w nawiązywaniu łączności i wymianie telegramów, skoki ze spadochronem w warunkach ograniczonej widoczności w nieznanym terenie. Można również zorganizować przemarsz na dużą odległość z bytowaniem w odosobnionych miejscach przy wzmożonym oddziaływaniu pozorowanych sił nieprzyjaciela.

Zakres tematyczny zajęć może być urozmaicony, jednak należy pamiętać o tym, że szkolenie zwiadowców ma się odbywać pod kątem zadań jakie grupa będzie wykonywała w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Czas szkolenia może być inny dla każdej grupy.

Przed odejściem grupy z jednostki do rejonu wyjściowego jest ona dokładnie kontrolowana w celu upewnienia się czy odchodząc z jednostki jest prawidłowo przygotowana i wyposażona do wykonywania oczekujących ją zadań. Poszczególni szefowie rodzajów wojsk i służb jednostki kontrolują grupę: lekarz sprawdza stan zdrowia zwiadowców; szef służb technicznych - stan uzbrojenia, sprzętu bojowego i innego wyposażenia; kwatermistrz - umundurowanie i in-

ne przedmioty; szef służby spadochronowej - sprzęt wysokościoworatowniczy; szef kompanii odbiera od zwiadowców dokumenty tożsamości i zbędne przedmioty osobiste.

Z jednostki do odizolowanego rejonu wyjściowego do działań grupa przemieszcza się skrycie wraz ze sprzętem i uzbrojeniem. Do rejonu grupy dowozi się indywidualnie z zachowaniem warunków maskowania. Zazwyczaj grupa przewożona jest w warunkach ograniczonej widoczności zakrytym samochodem. Każda grupa otrzymuje inny rejon wyjściowy. Rejon powinien być zabezpieczony przed atakiem nieprzyjaciela i kontaktowaniem się zwiadowców z niepożądanymi osobami.

Po przybyciu grupy do rejonu wyjściowego, oficer kierunkowy ZD sprawdza stan grupy, jej uzbrojenie i wyposażenie. Informuje zwiadowców o wyznaczeniu ich w składzie GS do działania w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Podaje im rejon działania, sposób i termin przerzutu. Od tej pory zwiadowcom nie wolno kontaktować się z osobami postronnymi. Oficer kierunkowy załatwia wszelkie sprawy związane z dalszym pobytem i szkoleniem grupy w rejonie oraz przerzutem i działaniem w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

W rejonie wyjściowym dowódca grupy w obecności swojego zastępcy otrzymuje zadanie bojowe, po czym podejmuje decyzję do działań specjalnych i melduje ją oficerowi kierunkowemu. W tym czasie zwiadowcy studiują teren w rejonie /kierunku/ działania oraz przygotowują uzbrojenie i wyposażenie do przerzutu. Szczególną uwagę w czasie przygotowania należy zwrócić na dokładne studiowanie przyszłego rejonu działania, a szczególnie miejsc lądowania i wyjścia na punkty zbiórek oraz sytuacji wywiadowczej. Jest to niezmiernie ważne, wzięwszy pod uwagę fakt lądowania w nieznanym terenie w warunkach ograniczonej widoczności oraz to, że mapę będzie posiadał tylko dowódca grupy, a nawet korzystanie

z niej będzie utrudnione. Ponadto bardzo dobra znajomość terenu zwiększa szanse prowadzenia działań. W związku z tym, podczas studiowania terenu w okresie przygotowawczym należy korzystać nie tylko z map o małej skali ale również z aktualnych planów, szkiców, zdjęć i innych dostępnych materiałów. Przyszły rejon działania powinien być "zakodowany" w pamięci każdego zwiadowcy w najdrobniejszych szczegółach po to, aby nawet w warunkach ograniczonej widoczności mógł on bezbłędnie trafić w określone miejsce.

Odprawa GS

Po zakończeniu przygotowań GS do przerzutu w ugrupowanie nieprzyjaciela przeprowadza się uroczystą odprawę grupy. Odprawę przeprowadza się oddzielnie z każdą grupą w rejonie wyjściowym do działań. Odprawa grupy ma na celu sprawdzenie stopnia przygotowania poszczególnych zwiadowców, dowódcy i całej grupy do wykonywania stojących przed nią zadań, ponadto uroczysty charakter tego przedsięwzięcia podkreśla znaczenie żołnierzy działań specjalnych w wykonywaniu zadań na tyłach nieprzyjaciela. Odprawa grup ma również uwarunkowanie historyczne, bowiem podczas II wojny światowej polskie grupy dywersyjno-wywiadowcze przed przerzutem były uroczyście odprawiane.

Zasadą jest, że odprawę przeprowadza się z każdą ubywającą grupą, natomiast charakter odprawy zależy od złożoności i ważności zadań jakie będą przed nią wykonywane oraz od osób funkcyjnych w niej uczestniczących. Odprawę GS może prowadzić dowódca jednostki działań specjalnych, będący jednocześnie szefem ZD lub jego zastępca; szef oddziału /wydziału/ działań specjalnych zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/; szef zarządu /oddziału/ rozpoznawczego frontu /armii/. W wyjątkowych sytuacjach kiedy grupa będzie wykonywać zadania o szczególnym

charakterze i bardzo ważne z punktu widzenia prowadzonej operacji zaczepnej, odprawę z nią może prowadzić szef sztabu frontu /armii/, a nawet dowódca.

W odprawie GS obowiązkowo bierze udział oficer kierunkowy, który opracowywał dla niej zadania oraz brał udział w jej przygotowaniach. Oprócz niego mogą uczestniczyć: zastępca dowódcy jednostki działań specjalnych do spraw politycznych, sekretarz POP oraz przewodniczący organizacji młodzieżowej.

Jeśli w przygotowywaniu grupy do wykonywania specjalistycznych zadań brali udział oficerowie-specjaliści z innych rodzajów wojsk i służb to wskazanym byłoby aby również i oni uczestniczyli w tej odprawie.

GS może wykonywać w trakcie swojego działania również zadania na korzyść np. desantów morskich, powietrznych, OGM; wówczas w odprawie mogą brać udział oficerowie tych sztabów.

Prowadzący odprawę z grupami specjalnymi określa porządek odprawy. Natomiast sekcja planowania i kierowania ZD jednostki działań specjalnych uwzględniając istniejącą sytuację sporządza program przebiegu odprawy. Program ujmuje trzy zasadnicze etapy odprawy:

- I - sprawdzenie dowódcy grupy i jego zastępcy;
- II - sprawdzenie grupy;
- III - organizacyjny, zakończony wspólnym posiłkiem.

W pierwszym etapie upoważnieni oficerowie biorący udział w odprawie sprawdzają dowódcę grupy i jego zastępcę ze znajomości sytuacji w rejonie działania grupy, treści zadań i sposobów ich realizacji. Oceniają plan działania grupy. Na zadawane pytania lub przedstawienie realizacji wybranego zadania dowódca lub jego zastępca referuje działanie grupy na podstawie mapy lub też pos-

ługuje się piaskownicą.

Odprawiający grupę powinien również zapytać dowódcę lub jego zastępcę, jak grupa będzie działać w przypadku: nieuzyskania powodzenia akcji, dostania się w zasadzkę, wykrycia i ścigania przez nieprzyjaciela lub w innych niekorzystnych dla niej warunkach. Pytający powinien upewnić się, że dowódca grupy ma opracowane różne warianty działania, że w swojej ocenie uwzględnił różne sposoby przeciwdziałania siłom nieprzyjaciela w stosunku do grupy.

Następnie oficerowie biorący udział w odprawie wysłuchują zgłaszanych przez dowódcę grupy próśb i postulatów. Oficerowie powinni się natychmiast do nich ustosunkować i w miarę możliwości uwzględnić je mając na uwadze jak najlepsze zabezpieczenie grupy i stworzenie jej możliwych, korzystnych warunków działań.

Po wyjaśnieniu wszelkich wątpliwości oraz upewnieniu się, że dowódca grupy prawidłowo zrozumiał zadanie oraz należycie jest przygotowany, prowadzący odprawę zatwierdza plan działania GS.

W drugim etapie odprawy oficerowie sprawdzają zwiadowców oraz sprzęt i wyposażenie grupy. Dowódca grupy przedstawia i krótko charakteryzuje poszczególnych zwiadowców pod kątem przyszłych działań. W charakterystyce podaje: przebieg służby, uzdolnienia i zamiłowania, doświadczenie i znajomość języków obcych, funkcję pełnioną w grupie oraz sposób użycia danego zwiadowcy podczas oczekujących zadań. Po wysłuchaniu dowódcy grupy, oficerowie sprawdzają wygląd zewnętrzny zwiadowców, stan techniczny uzbrojenia oraz sprzęt indywidualny i zbiorowy. W razie potrzeby mogą zażądać zademonstrowania posługiwania się nim. W swobodnej rozmowie z żołnierzami sprawdzają znajomość rejonu przyszłego działania, sytuacji wywiadowczej w rejonie zrzutu. Rozmowę ukie-

runkowuje się w ten sposób, aby przekonać się czy zwiadowcy znają zadanie; jakie jest zgranie w grupie; czy są inne problemy nurtujące ich i mające wpływ na wykonywanie zadań.

Następnie przeprowadzający odprawę informuje grupę o ważności wykonywanych zadań na korzyść danego związku operacyjnego, o ich wysiłku włożonym w przygotowanie, który będzie procentował bardzo dobrymi wynikami podczas realizowania poszczególnych zadań. Podkreślić należy znaczenie ofiarności i koleżeńskości podczas przyszłych działań. Należy również poinformować zwiadowców, że na ich meldunki wyczekiwać będą zespoły oficerów, że każdy, nawet najdrobniejszy z pozoru meldunek będzie wnikliwie rozpatrywany i po opracowaniu przekazywany zainteresowanym osobom. Koniecznie trzeba zapewnić grupę, że w trakcie jej działania będzie zachowane pełne bezpieczeństwo przed własnym oddziaływaniem ogniowym lotnictwa, rakiet i artylerii oraz powrót i połączenie się z własnymi wojskami będzie również dobrze zorganizowany jak i przerzut.

Ze względu na ograniczony czas odprawy, rozpatruje się tylko najistotniejsze zagadnienia, mające wpływ na wykonanie zadań bojowych przez grupę. Opuszczając rejon wyjściowy do działań zwiadowcy muszą być w pełni przekonani, że postawione im zadania są w stanie wykonać. Sprzęt i środki walki, którymi dysponują zabezpieczają realizację postawionych zadań.

W trzecim etapie odprawy, zwiadowcy wybierają kryptonim grupy oraz kryptonimy własne. Z udziałem sekretarza POP i przewodniczącego organizacji młodzieżowej przeprowadzają krótkie, robocze zebranie wybierając kierownika grupy partyjnej /młodzieżowej/ na okres działań, wydają polecenia partyjne /młodzieżowe/ i ewentualnie przyjmują do partii /organizacji młodzieżowej/. Następnie

składają uroczyste ślubowanie dotyczące ofiarnego działania zwiadowców na tyłach nieprzyjaciela. Ślubowanie zobowiązuje zwiadowców do wzorowego wręcz wykonywania zadań, wyzwała w nich najlepsze cechy charakteru jak męstwo, przyjaźń oraz bezgraniczne oddanie sprawie, dla której pełnią tak zaszczytną służbę. Ślubowanie zobowiązuje również do utrzymywania w tajemnicy wykonywanych zadań.

W zależności od możliwości może być wykonane wspólne zdjęcie z oficerami odprawiającymi grupę.

Na zakończenie zwiadowcy GS wraz z oficerami uczestniczącymi w odprawie spożywają wspólny posiłek. W trakcie swobodnych rozmów podczas posiłku można omówić np. działanie grup na tyłach wroga w czasie II wojny światowej oraz podzielić się doświadczeniami z przebiegu szkolenia GS.

Po zakończonym posiłku zwiadowcy ładują sprzęt i wyposażenie na wyznaczony pojazd i po pożegnaniu się z oficerami uczestniczącymi w odprawie, pod dowództwem oficera kierunkowego odjeżdżają do rejonu postoju środka transportowego, którym grupa będzie przerzucona w ugrupowanie nieprzyjaciela.

Przerzut GS

Pod pojęciem przerzut GS należy rozumieć ogół przedsięwzięć organizacyjno-praktycznych mających na celu osiągnięcie przez grupę w określonym czasie nakazanego rejonu działania w pełnej zdolności do wykonania postawionych zadań. Przedsięwzięcia związane z przerzutem GS rozpoczynają się z chwilą podjęcia decyzji o jej użyciu, a kończą w momencie desantowania grupy. Organizatorem tych przedsięwzięć jest oficer kierunkowy ZD^{33/}.

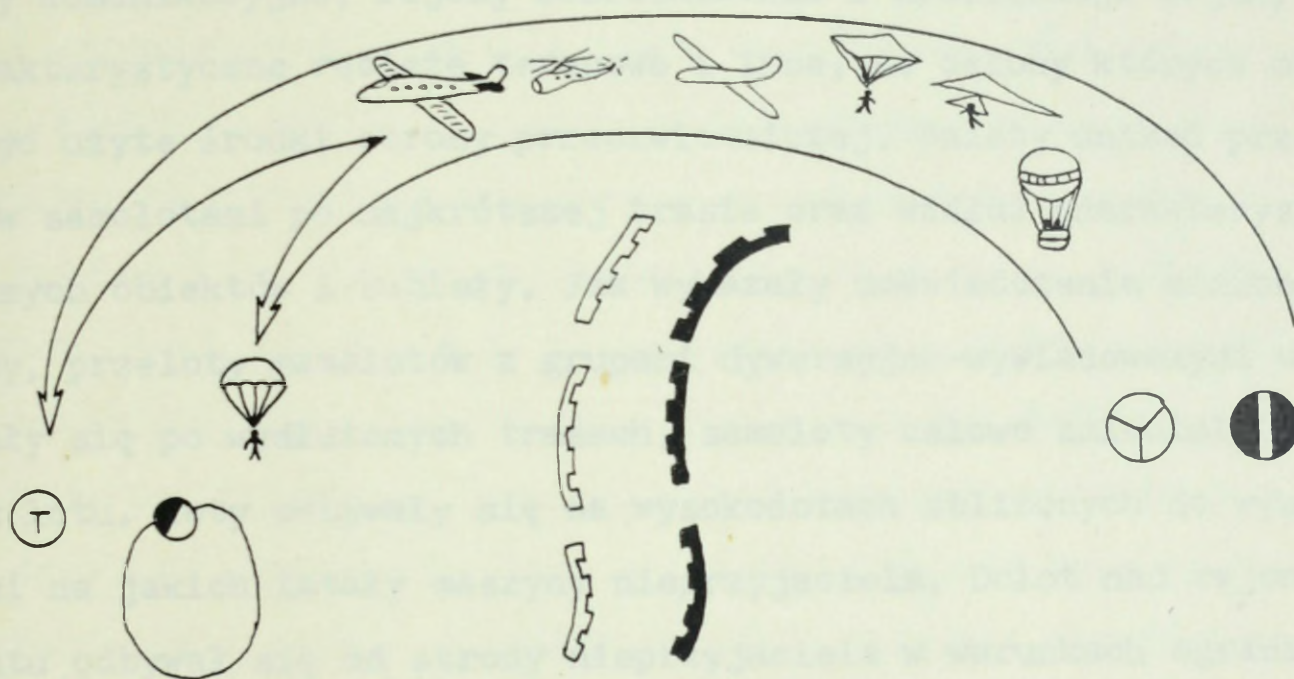
33/ Harmonogram przerzutu grupy przedstawia załącznik nr 48.

Po zakończeniu przygotowania do działań w ugrupowaniu nieprzyjaciela oraz uroczystej odprawie, grupę przewozi się skrycie w rejon załadowania na środki transportowe, którymi będzie przerzucana. Do rejonu załadowania należy grupy dowozić indywidualnie, z zachowaniem warunków maskowania /zakrytym samochodem, a przy dużych odległościach nawet śmigłowcem/. Grupa w tym rejonie powinna przebywać możliwie jak najkrócej, nie dłużej jak kilkanaście do kilkudziesięciu minut. Jest to niezbędny czas potrzebny na sprawdzenie jej do przerzutu. Przyjmuje się, że na sprawdzenie przygotowania grupy przerzucanej samolotem i okrętem czas ten wynosi 30-40 minut, a przy przerzucie śmigłowcem około 10-15 minut.

W zależności od głębokości położenia rejonu działania grupy w stosunku do linii styczności wojsk, posiadanych środków transportowych, czasu przystąpienia do działań oraz warunków meteorologicznych na trasie przerzutu i w rejonie zrzutu, w operacji zaczepnej grupy specjalne mogą być przerzucane: transportem powietrznym, wodnym /morskim, śródlądowym/ i lądowym. Ze względu na zachowanie tajemnicy, każda grupa powinna być w miarę możliwości przerzucana oddzielnie odrębnym środkiem transportowym i po innej trasie. Nie wyklucza się przerzutu dwóch grup jednym środkiem. Może to mieć miejsce wówczas jeśli dwie grupy będą wspólnie wykonywały określone zadanie, ich rejony działania znajdują się na kierunku lotu /trasie/ środka transportowego. Mogą one wówczas desantować się na jednym lub każda na innym zrzutowisku /lądowisku/.

Przerzut transportem powietrznym odbywa się przy pomocy samolotów lub śmigłowców transportowych, a niekiedy bojowych. W operacji zaczepnej frontu /armii/ jest to podstawowy sposób przerzutu GS

w ugrupowanie nieprzyjaciela, ze względu na duże zalety tego rodzaju środków transportowych: duży promień działania, prędkość przelotowa, udźwig, manewrowość i zdolność przenikania w ugrupowanie nieprzyjaciela oraz dokładność wyjścia na wyznaczony punkt zrzutu /lądowania/. Mankamentem tych środków jest zależność działania od warunków meteorologicznych i wrażliwość na środki obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela^{34/}.

Rys.1 Przerzut GS drogą powietrzną.

Załadowanie ludzi i sprzętu odbywa się pod nadzorem instruktora spadochronowego, odpowiedzialnego za przerzut grupy. Powinien on towarzyszyć grupie w samolocie /śmigłowcu/ od startu do momentu zrzutu /lądowania/, po czym powraca tym środkiem do rejonu załadowania i analogicznie postępuje z kolejnymi grupami przerzucanymi tym środkiem.

34/ Możliwości taktyczno-techniczne samolotów i śmigłowców przedstawia załącznik nr 43.

Przeloty samolotów i śmigłowców nad rejonami zajętyymi przez wojska własne i linią frontu powinny być wcześniej uzgodnione z właściwymi komórkami sztabowymi związków taktycznych i operacyjnych, nad którymi będą się odbywać. Uzgodnienia te dotyczą sposobów rozpoznawania samolotów i śmigłowców, kursu oraz wysokości lotu.

Nad terenem zajętyym przez wojska nieprzyjaciela lot powinien odbywać się kursem omijającym miasta, ośrodki przemysłowe, ważne węzły komunikacyjne, rejony ześrodkowania i mobilizacji wojsk, charakterystyczne rubieże terenowe i inne, do osłony których mogą być użyte środki obrony przeciwlotniczej. Należy unikać przelotów samolotami po najkrótszej trasie oraz wzdłuż charakterystycznych obiektów i rubieży. Jak wykazały doświadczenia minionej wojny, przeloty samolotów z grupami dywersyjno-wywiadowczymi odbywały się po wydłużonych trasach, samoloty celowo zmieniały kurs lotu. Loty odbywały się na wysokościach zbliżonych do wysokości na jakich latały maszyny nieprzyjaciela. Dolot nad rejon zrzutu odbywał się od strony nieprzyjaciela w warunkach ograniczonej widoczności. Te doświadczenia z pewnymi modyfikacjami można wykorzystać również obecnie - we współczesnych warunkach.

GS będą przerzucane zazwyczaj w warunkach ograniczonej widoczności - z zachowaniem warunków bezpieczeństwa dla przelotu środka transportowego - z takim wyliczeniem, aby desantowanie grupy nastąpiło przed świtem i aby mogła ona wykorzystując te sprzyjające warunki dojść w rejon odpoczynku /bazy/ lub rejon wykonywania pierwszego zadania, a środek transportowy mógł przed świtem przekroczyć linię styczności wojsk.

Grupa przerzucana samolotem w ugrupowanie nieprzyjaciela może być desantowana na zrzutowisko wykonując skoki ze spadochro-

nem lub w sprzyjających warunkach może być wysadzona wraz ze sprzętem na lądowisku położonym w pobliżu miejsca wykonywania pierwszego zadania. Drugi sposób można stosować wówczas jeśli lądowisko spełnia wszystkie warunki techniczne lądowania i ponownego startu samolotu, zapewnia bezpieczeństwo grupie i samotu, znajduje się na terenach zajętych lub kontrolowanych przez siły miejscowego ruchu oporu bądź oddziałów partyzanckich.

Jednak najczęściej stosowanym sposobem w toku trwania operacji zaczepnej frontu /armii/ będzie zrzut zwiadowców i sprzętu na spadochronach. Dodatkłą cechą tego sposobu jest wykorzystanie elementu zaskoczenia nieprzyjaciela co do miejsca i czasu desantowania grupy oraz nie narażanie ludności miejscowej na zbędne czynności przygotowawcze lądowiska. Mankamentem jest natomiast to, że wybiera się je na podstawie mapy, która nie uwzględnia ostatnich zmian jakie w tym rejonie mogą zaistnieć /rozpoczęte budowle, zalesienia lub inne przedsięwzięcia prowadzone w tym terenie/. Mankamentem będzie również i to, że dogodny rejon na zrzutowisko, który odpowiada wszelkim warunkom technicznym zrzutu może być zbyt daleko oddalony od bazy lub miejsc wykonywania zadań. Decydując się na zrzut zwiadowcy mogą zabrać ze sobą o wiele mniej wyposażenia i sprzętu aniżeli w przypadku lądowania samolotu.

Na zrzutowiska GS najbardziej nadają się pola uprawne, łąki, duże polany leśne w kształcie zbliżonym do kwadratu lub koła. W rejonach tych nie może być napowietrznych linii wysokiego napięcia, odosobnionych drzew, skał i innych przeszkód utrudniających desantowanie i po desantowaniu uwolnienie się z uprząży spadochronu. Rejon zrzutowiska powinien umożliwić szybkie zebranie się zwiadowców i odszukanie zasobników towarowych po zrzucie, ukrycie spadochronów oraz bezpieczne jego opuszczenie.

Rejon zrzutowiska musi być oddalony od miejscowości, pojedynczych zabudowań oraz z dala od dróg o ulepszonej nawierzchni. Wskazaniem byłoby aby w jego pobliżu znajdował się las, zagajnik, teren zabagniony, który ułatwi grupie skryte zebranie się po desantowaniu, a w przypadku wykrycia zrzutu przez nieprzyjaciela - bezpieczny odskok z zagrożonego rejonu.

Wielkość zrzutowiska każdorazowo zależeć będzie od liczby i wagi każdego skoczka, ilości i ciężaru zabieranych zasobników towarowych, prędkości samolotu w momencie zrzutu, warunków meteorologicznych w rejonie desantowania /siła wiatru, widoczność i inne/. Wielkość rejonu zrzutowiska oraz warunki lotu i zachowania się samolotu nad rejonem podczas zrzutu ustala instruktor spadochronowy odpowiedzialny za przerzut grupy z przedstawicielami lotnictwa transportowego realizujących przerzut grupy.

W przypadku przerzutu GS śmigłowcem, przelot nad terenem zajęty przez nieprzyjaciela powinien odbywać się na możliwie małych wysokościach: między lasami, wzgórzami, nad lustrem rzek, jezior i kanałów omijając miejscowości oraz rejony obecności nieprzyjaciela. Najdogodniejszą porą do przerzutu są warunki ograniczonej widoczności /noc, zmrok, mgła/. Ze śmigłowca grupa może być wysadzona na lądowisku przez: przyziemienie, z zawisu - po drabince linowej - lub skok ze śmigłowca przy małej prędkości z wysokości około 3 m. Lądowisko powinno zapewnić swobodne lądowanie i start śmigłowca bez względu na kierunek wiatru. Lądowisko wybiera się na podstawie mapy. Na lądowisko nadaje się pole uprawne, pastwisko, sucha łąka, polana leśna itp. o wymiarach dla jednego śmigłowca około 50 x 50 m. Powinno odpowiadać ono określonym wymogom:

- nawierzchnia lądowiska powinna być twarda, możliwie równa,

bez większych kamieni, drzew, bruzd i innych przeszkód, które mogłyby spowodować uszkodzenia śmigłowca;

- trawa latem lub warstwa śniegu zimą nie może przekraczać 15-20 cm;

- spadek terenu w rejonie lądowiska nie powinien przekraczać 5°;

- w promieniu 100 m od środka lądowiska nie powinno być przeszkód terenowych wyższych niż 10 m.

Wymagania i warunki terenowe dla GS desantowanej ze śmigłowca na lądowisku powinny być analogiczne jak dla zrzutowiska.

Zaletą przerzutu GS śmigłowcem jest możliwość zabrania większej ilości sprzętu /kosztem gabarytowo dużych i ciężkich spadochronów/, po drugie, grupa i jej wyposażenie ląduje razem /nie ma rozrzutu/, jest dużo mniejsza urazowość jak przy skoku ze spadochronem. Natomiast wadą jest ograniczony zasięg śmigłowca oraz mała prędkość przelotowa.

W celu orientacji zwiadowców w terenie wskazanym byłoby wyznaczyć /jeśli takie rzeczywiście się znajdują/ charakterystyczne, dobrze widoczne nocą punkty orientacyjne, zarówno po wyskoku z samolotu i opadania na spadochronie, jak i po wylądowaniu. Znajomość położenia tych punktów w terenie ułatwi zwiadowcom szybkie zebranie się i odejście z zagrożonego rejonu po desantowaniu. Takimi charakterystycznymi punktami terenowymi mogą być widoczne z góry: zbiorniki wodne /jeziora, stawy/, zakola rzek, mosty na nich, skrzyżowania dróg, tory kolejowe, zagajniki itp. oraz widoczne z ziemi po wylądowaniu: pojedyncze wzgórza, ruiny, charakterystyczne kępy drzew, wieże, kominy i inne.

W trakcie dolotu do rejonu desantowania dla załogi samolotu /śmigłowca/ wyznacza się charakterystyczny punkt orientacyjny w

celu umożliwienia załodze skorygowania obliczeń nawigacyjnych lotu i bezbłędnego desantowania grupy. Taki charakterystyczny punkt w terenie wyznacza się w odległości około 20-30 km od rejonu desantowania.

Uwzględniając możliwości taktyczno-techniczne samolotów i śmigłowców, przeciętne głębokości użycia grup specjalnych /frontowych - 100-600 km, armijnych - 40-300 km/ oraz zabierane przez nie wyposażenie i sprzęt, oddalenie lotniska od linii styczności wojsk, wydaje się koniecznym używanie do przerzutu GS samolotów typu AN-2, AN-26 i AN-12 oraz śmigłowca Mi-8. Liczba zabieranych na pokład zwiadowców, udźwig oraz taktyczny promień działania tych środków w pełni zabezpieczają przerzut grup specjalnych. Z zasady potrzeby w zakresie przerzutu GS armijnych i w większości frontowych będą zabezpieczały głównie samoloty typu AN-26 i AN-2 oraz śmigłowiec Mi-8, których taktyczny promień działania wynosi około 400 km. Natomiast część frontowych GS przerzucanych na maksymalne głębokości musi używać do przerzutu samolotu AN-12, którego taktyczny promień działania pokrywa się z maksymalną głębokością działania GS - wynoszącą 600 km. Ponadto ten typ samolotu umożliwia zabranie na pokład dwóch i więcej grup jednocześnie.

GS z zasady będą przerzucane w ugrupowanie nieprzyjaciela w warunkach nocnych. Biorąc pod uwagę największą, maksymalną odległość przerzutu /uwzględniając taktyczny promień działania samolotu i śmigłowca/, prędkość przelotową i prędkość w rejonie zrzutu oraz powrót środka transportowego na lotnisko /lądowisko/; grupy mogą być zrzucane w rejon działania po upływie:

- z samolotu AN-2 - 107-110 minut - AN-12 - 95-98 minut
- AN-26 - 70-73 minuty;
- wysadzone ze śmigłowca Mi-8 po upływie 66-69 minut.

Powrót samolotu i śmigłowca na lotnisko /lądowisko/ może nastąpić po upływie:

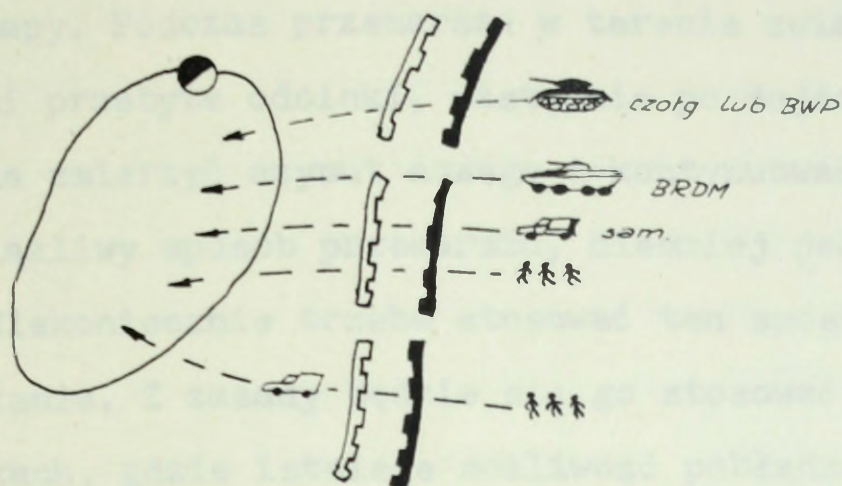
- samolotu AN-2 - 217 minut, AN-12 - 193 minuty i AN-26 - 142 minuty;
- śmigłowca Mi-8 - po upływie 135 minut.

Czas trwania najkrótszej nocy na ŚE TDW w zupełności umożliwia pod jej przykryciem start, przelot, zrzut /wysadzenie/ GS oraz powrót samolotu /śmigłowca/ na lotnisko /lądowisko/.

Przerzut GS drogą lądową może odbywać się własnymi lub zdobycznymi /na nieprzyjacielu/ pojazdami mechanicznymi, pieszo przez przenikanie, względnie na bojowych wozach piechoty i transporterach rozpoznawczych samodzielnego patrolu rozpoznawczego /SPR/ bądź oddziału rozpoznawczego /OR/.

Własny lub zdobyczny pojazd jest dogodnym środkiem przerzutu grupy. Umożliwia szybkie tempo przegrupowania, zabranie ze sobą większej ilości wyposażenia, a także rozpoznanie nieprzyjaciela i terenu wzdłuż trasy marszu do nakazanego rejonu działania. Zdobyczny pojazd lub wóz bojowy ułatwia takie przegrupowanie o ile zwiadowcy / w większości / znają dokosnale język nieprzyjaciela i występują w jego mundurach i z jego uzbrojeniem. Działając zdecydowanie z pewną dozą brawury, przenikanie zapewnia duże szanse powodzenia. Grupa może otrzymać pojazd przed przenikaniem lub może go zdobyć sama na nieprzyjacielu w trakcie przenikania pieszo.

Jednym z trudniejszych sposobów przerzutu GS drogą lądową jest przenikanie piesze. Przenikanie należy rozpoczynać z takim wyliczeniem aby do świtu grupa mogła przejść co najmniej przez ugrupowanie bojowe batalionu pierwszego rzutu nieprzyjaciela, to jest na głębokość 3-5 km. Podyktowane jest to stosunkowo dużym

Rys. 2 Przenikanie GS różnymi sposobami na lądzie.

zagęszczeniem siły żywej oraz techniki bojowej nieprzyjaciela na tej głębokości. Im głębiej w ugrupowanie nieprzyjaciela tym mniej jego wojsk operacyjnych, a więcej jednostek zabezpieczających, przez które lub obok których łatwiej jest zwiadowcom przenikać. Ponadto na tej głębokości nieprzyjaciel zachowuje mniejszą czujność, aniżeli na przednim skraju. Trasę przenikania wybiera się na podstawie obserwacji wzrokowej /w pierwszej fazie/ prowadzonej z PO na przednim skraju, a następnie ustala się ją na podstawie mapy. Zwiadowcy muszą bardzo dokładnie przestudować drogę marszu z mapy, zapamiętać charakterystyczne przedmioty terenowe, które będą widoczne w nocy. Ze względu na nieznaną mość terenu po stronie nieprzyjaciela, małą przydatność mapy /niemożliwość jej używania w nocy/ koniecznym staje się marsz po trasie według azymutów. W związku z tym należy wcześniej na podstawie mapy wybrać trasę przemarszu grupy. Następnie podzielić ją na odcinki, mierząc długość i azymut każdego z nich. Jest

to dobry sposób, dzięki niemu unika się błędzenia w nieznanym terenie i w dodatku w warunkach ograniczonej widoczności. Mankamentem jego jest pracochłonność w przygotowaniu trasy marszu na podstawie mapy. Podczas przemarszu w terenie zwiadowcy muszą mierzyć krokami przebyte odcinki, następnie po dojściu do końca każdego odcinka zmierzyć azymut nowego i kontynuować dalej marsz. Jest to uciążliwy sposób przemarszu, niemniej jednak wyklucza błędzenie. Niekoniecznie trzeba stosować ten sposób na całej trasie przenikania. Z zasady będzie się go stosować tylko na wybranych odcinkach, gdzie istnieje możliwość pobłądzenia.

Przenikanie piesze ma tę zaletę, że pojedynczym zwiadowcom grupy jest łatwiej przeniknąć przez ugrupowanie bojowe nieprzyjaciela, aniżeli np. pojedynczym pojazdom mechanicznym. Natomiast ma wiele wad. Grupa ze względu na powolne tempo marszu wynoszące z pełnym obciążeniem 1,5-2 km/godzinę, będzie musiała wejść do działań z dużym wyprzedzeniem czasowym, żeby na czas przystąpić do wykonywania postawionych zadań. Przyjmując minimalną głębokość działania /40 km/ dla GS armii /licząc od rubieży styczności wojsk/, przy zakładanym tempie marszu grupy, będzie ona musiała maszerować do swojego rejonu działania przez 20-27 godzin. Uwzględniając odpoczniki, czas na sen oraz przygotowanie i spożywanie posiłków, grupa maszerowałaby przez 2-3 dni. W obliczeniu przyjęty został najkorzystniejszy wariant, kiedy rejon działania grupy jest oddalony tylko o 40 km od linii styczności wojsk. Przy położeniu rejonu działania na większej głębokości, czas przemarszu będzie się wydłużał. W związku z tym należy przyjąć, że GS frontu w ogóle nie będą przenikały pieszo, armijne tylko w sporadycznych przypadkach kiedy rejon działania grupy będzie oddalony o około 40 km od linii styczności wojsk. Ten sposób przerzutu może

być z powodzeniem stosowany przez dywizyjne grupy rozpoznawcze jako, że będą one działać na mniejszych głębokościach.

Kolejnym sposobem często stosowanym będzie przerzucanie GS w ugrupowanie nieprzyjaciela wykorzystując BWP i transportery rozpoznawcze SPR i OR pułków i dywizji prowadzących rozpoznanie na tych kierunkach. GS będą przerzucane i pozostawiane w wyznaczonych rejonach lub w pobliżu obiektów działania. Stamtąd po wyładowaniu wyposażenia ze środków transportowych, którymi zostały przerzucone, udają się pieszo w swoje rejony działania.

Ten sposób przerzutu ma wiele zalet, do których należą:

- możliwość zabrania ze sobą większej ilości wyposażenia i sprzętu;
- zdolność pokonywania przeszkód wodnych bez potrzeby użycia własnych środków przeprawowych;
- możliwość prowadzenia rozpoznania nieprzyjaciela i terenu wzdłuż trasy przerzutu;
- duże tempo marszu i zdolność do szybkiego przebicia się przez ugrupowania nieprzyjaciela oraz oderwanie od niego;
- ochrona przed ogniem broni strzeleckiej nieprzyjaciela w przypadku wykrycia SPR /OR/.

Wadą tego sposobu przerzutu jest ograniczone poruszanie się w terenie /trzymanie się dróg/ oraz brak maskowania /szum pracującego silnika, wygląd pojazdu różniący się od pojazdów nieprzyjaciela/.

Trasę przerzutu GS należy wybierać, wykorzystując w ugrupowaniu bojowym nieprzyjaciela luki, otwarte skrzydła, odcinki terenu nie obsadzone przez jego wojska, możliwie jak najdalej od środków ogniowych i dróg marszu jego kolumn. Pokonanie przedniego skraju obrony nieprzyjaciela zabezpiecza się ogniem artylerii

i broni maszynowej. W celu odwrócenia uwagi nieprzyjaciela co do kierunku przenikania grupy specjalnej przez jego ugrupowanie, można na innym kierunku zapozorować działanie ogólnowojskowej grupy wypadowej.

W trakcie organizacji przerzutu drogą lądową należy przewidzieć dostateczną ilość czasu dziennego i nocnego na dokładne rozpoznanie przez grupę przedniego skraju obrony /na zasięg obserwacji wzrokowej/.

Wszelkie przedsięwzięcia związane z organizacją i zabezpieczeniem przerzutu uzgadnia oficer kierunkowy ZD jednostki działań specjalnych w obecności dowódcy GS z dowódcą pułku /batalionu/, na kierunku którego będzie przenikała grupa w ugrupowanie bojowe nieprzyjaciela. Ustalenia te dotyczą:

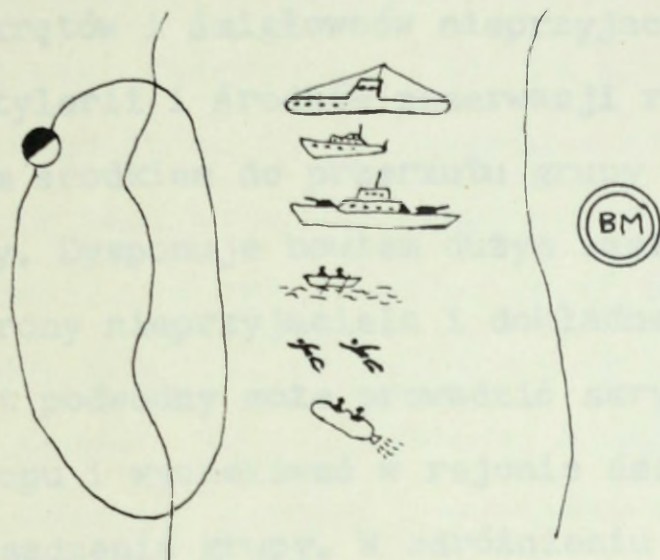
- wyboru miejsca na PO GS i urządzenia go;
- uzyskania w miarę możliwości pełnych danych o nieprzyjacielu co najmniej na głębokość batalionu pierwszego rzutu - ugrupowanie bojowe, wykryte środki ogniowe, system zapór, istnienie otwartych skrzydeł i luk pomiędzy pododdziałami;
- sygnałów wywołania ognia artylerii oraz wskazywania celów, a także sygnał, kierunek i sposób wycofania się grupy w przypadku niepowodzenia oraz zakresu udzielanej pomocy;
- kierunku marszu grupy, określenia punktu wyjścia;
- przedsięwzięć skrytości działania grupy.

Przerzut GS drogą wodną /śródlądową i morską/ może być realizowany okrętami podwodnymi, małymi okrętami nawodnymi o dużej prędkości pływania, kutrami, pontonami z silnikami zaburtowymi, żaglówkami oraz łodziami i kajakami^{35/}. Transportem wodnym mogą

35/ Charakterystykę taktyczno-techniczną niektórych środków wykorzystywanych do przerzutu grup specjalnych zawiera załącznik nr 50.

być przerzucane GS /między innymi GSP/ mające działać w środowisku wodnym, na wybrzeżach mórz, jezior, rzek i kanałów.

Rys.3 Przerzut GS drogą wodną.

Dobór środka transportowego do przerzutu GS i jej wyposażenia zależy głównie od:

- posiadanych środków transportu wodnego;
- odległości do rejonów desantowania /wodowania/;
- składu grupy, wyposażenia i przystosowania go do przerzutu;
- terminu wysadzenia i czasu potrzebnego na wykonanie zadań ;
- przewidywanego przeciwdziałania nieprzyjaciela na trasie przerzutu i w rejonie desantowania /wodowania/;
- charakteru rejonu działania /morski czy śródlądowy/.

Przerzut drogą wodną jest na ogół przedsięwzięciem złożonym organizacyjnie. Wynika to z powodu ograniczonych możliwości środków transportowych oraz ich dużej wrażliwości na działanie nieprzyjaciela. Najkorzystniejszą porą do przerzutu są warunki złej

widoczności /noc, mgła itp./.

GS przerzuca się do rejonu desantowania, gdzie jest wodowana wraz ze sprzętem i wyposażeniem. Wyznaczając rejon desantowania należy uwzględniać fakt by znajdował się na kierunku działania grupy, możliwie blisko obiektu, w obszarze małej aktywności działań okrętów i śmigłowców nieprzyjaciela oraz poza zasięgiem ognia artylerii i środków obserwacji radiotechnicznej.

Najlepszym środkiem do przerzutu grupy drogą morską jest okręt podwodny. Dysponuje bowiem dużym zasięgiem, możliwością forsowania obrony nieprzyjaciela i dokładnego określania swojej pozycji. Okręt podwodny może prowadzić skrytą obserwację przy pomocy peryskopu i wyczekiwać w rejonie desantowania na dogodne warunki do wysadzenia grupy. W odróżnieniu od innych jednostek pływających, w zasadzie tylko okręt podwodny może być w okresie zagrożenia /w okresie poprzedzającym rozpoczęcie operacji zaczepnej na nadmorskim kierunku operacyjnym/ dyskretnie skierowany do strefy operacyjnej nieprzyjaciela.

Możliwości okrętu podwodnego mimo wszystko są ograniczone i zależą głównie od:

- liczby zwiadowców w grupie;
- rodzaju i ilości sprzętu zabieranego przez grupę;
- charakteru wykonywanego zadania i sytuacji w rejonie desantowania grupy;
- czasu potrzebnego na dojście i powrót okrętu.

Ze względu na szczupłość miejsca na okręcie podwodnym, można na niego zaokrętować grupę w składzie 6-8 osób ponad stan etatowy załogi okrętu oraz niezbędny sprzęt i wyposażenie grupy. Zwiadowców wraz z lekkim sprzętem /niewielkim gabarytowo/ rozmieszcza się w przedziale kadłuba okrętu w pobliżu wyrzutni torpedowych

i izoluje od załogi okrętu, natomiast pozostały sprzęt i wyposażenie o większych gabarytach jest umieszczony w komorach wyrzutowni torpedowych i w kiosku.

Zaokrętowanie zwiadowców, sprzętu i wyposażenia grupy odbywa się poza stałym miejscem bazowania okrętu podwodnego zapewniającym dogodne warunki maskowania. Czas od chwili zaokrętowania do wyjścia w morze powinien być maksymalnie krótki /wynosi 30-40 minut/. Z chwilą zaokrętowania grupy przerywa się wszelką łączność i komunikowanie załogi z lądem. Okręt podwodny po zabraniu grupy przechodzi skrycie, samodzielnie do miejsca wodowania grupy. Przejście odbywa się w całkowitej ciszy radiowej. Miejsce desantowania /wodowania/ powinno odpowiadać następującym warunkom:

- powinno znajdować się blisko obiektu działań grupy;
- być poza zasięgiem obserwacji nieprzyjaciela;
- być z dala od rejonów umocnionych i rejonów o dużej aktywności okrętów nieprzyjaciela;
- głębokość morza w miejscu wodowania powinna stwarzać bezpieczne podejście i odejście okrętu /głębokość wody większa niż 20 m/.

Wodowanie grupy z zasady odbywa się nocą. Okręt podwodny może wysadzać grupę w położeniu:

- nawodnym : pozycyjnym lub krążowniczym, będąc w dryfie lub na kotwicy;
- podwodnym /w przypadku wysadzania grupy specjalnej płetwonurków/: leżąc na dnie, stojąc na kotwicy lub będąc w dryfie.

Okręt może się kłaść na dno wówczas, gdy nie ma niebezpieczeństwa staranowania go przez okręt nawodny. W rejonach gdzie nie ma obawy, że nastąpi wykrycie okrętu, grupa specjalna płetwonurków może być wysadzona z położenia nawodnego.

Dowódca po osiągnięciu przez okręt podwodny rejonu wodowania /oddalonego 300-400 m od linii brzegowej/ ustala obecność i charakter działań nieprzyjaciela w tym rejonie, zgodność posiadanych danych nawigacyjnych z faktycznymi oraz punkty orientacyjne na brzegu. Ustalenia te powinny być wykonane za dnia. Po wykonaniu tych czynności okręt przechodzi do rejonu wyczekiwania, kładzie się na dno, gdzie przebywa do zmroku, a następnie w określonym czasie wraca do rejonu wodowania. W zależności od przyjętego sposobu wodowania grupy okręt przystępuje do jej wysadzenia.

Jeśli z różnych względów nie można wysadzić grupy w rejonie zasadniczym, dowódca okrętu podwodnego w porozumieniu z oficerem ZD odpowiedzialnym za przerzut grupy podejmuje decyzję o jej wysadzeniu w rejonie zapasowym.

GSP mogą wodować się bezpośrednio przez kiosk pokładu okrętu podwodnego korzystając z pomocy załogi okrętu. Załoga okrętu udziela pomocy w przenoszeniu sprzętu i wyposażenia grupy, a także asekuje płetwonurków podczas poruszania się po pokładzie i przy schodzeniu do wody. Wodowanie bezpośrednio przez kiosk trwa około 10-15 minut.

GSP może również wodować się z położenia podwodnego przez wyrzutnie torpedowe okrętu. Jest to najbardziej skryty sposób i będzie często stosowany. Przy tym sposobie wodowania okręt podwodny pozostaje w zanurzeniu na głębokości 10-15 m, a cała akcja jest obserwowana przez peryskop okrętu przez dowódcę i oficera odpowiedzialnego za przerzut grupy. Wodowanie grupy w tej sytuacji trwa około 20-25 minut.

W sytuacji gdy nie zachodzi obawa, że fakt wysadzenia grupy zostanie wykryty przez nieprzyjaciela oraz stan morza nie przekracza 3^oB, stosuje się pośrednią metodę wodowania. Polega ona na zwodowaniu w pierwszej kolejności łodzi /kajaków/, a następ-

nie zwiadowców i ich sprzętu. Tę metodę stosują grupy specjalne, nie wyklucza się jej stosowania również przez grupy specjalne płetwonurków.

Wodowanie pośrednie z okrętu podwodnego odbywa się przez kiosk. Łodzie i wyposażenie grupy przewidziane do wodowania rozmieszcza się w kiosku okrętu podwodnego lub w jego wyrzutniach. Czas na przygotowanie łodzi, wodowanie jej, załadowanie ludzi i sprzętu wynosi około 10-20 minut. Zwiadowcy w tej sytuacji korzystają z pomocy załogi okrętu.

Gdy do przerzutu GS/GSP/ wydziela się okręty nawodne, wówczas muszą one spełniać określone wymagania:

- posiadać dużą prędkość i odpowiedni zasięg;
- zapewniać możliwość zaokrętowania całej grupy wraz z jej sprzętem i wyposażeniem oraz szybkie wodowanie;
- posiadać możliwość prowadzenia dokładnej nawigacji.

GS/GSP/ działające wzdłuż rzek, jezior i kanałów mogą korzystać z łodzi i kajaków. Na niektórych rzekach i kanałach ze względu na znajdujące się tam zapory, ubezpieczenia nieprzyjaciela oraz inne utrudnienia i przeszkody, korzystanie z tych środków będzie utrudnione. Niemniej jednak nie wyklucza się, że na pewnych odcinkach grupa te środki może wykorzystywać.

1.4.5. Dowodzenie grupami specjalnymi w toku prowadzenia operacji zaczepnej

GS dowodzi bezpośrednio szef ZD jednostki działań specjalnych. W dowodzeniu korzysta z pomocy oficerów poszczególnych sekcji w zakresie ich dotyczącym oraz wykorzystuje posiadane środki łączności.

ZD wraz z grupą środków odbiorczych /aparatomnie radioodbiornicze/ rozmieszcza się w rejonach rozwinięcia jednostki działań

specjalnych, w pobliżu zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/. Miejsce to powinno zapewnić sprawność ciągłego kierowania działaniami specjalnymi i szybkość obiegu informacji uzyskiwanych od grup.

W dowodzeniu GS stosuje się przede wszystkim łączność radiową opartą o etatowe środki łączności /radiostacje i aparatownie radioodbiorcze/ jednostki działań specjalnych. Z działającymi GS /z każdą oddzielnie/ utrzymuje się łączność radiową w seansach radiowych, na fali dyżurnej i w nasłuchu radiowym.

W seansie radiowym /2-3 na dobę po 20-30 minut każdy/, w określonym czasie dokonuje się dwustronnej wymiany informacji z GS w kierunku radiowym /radiostacja główna ZD odbiera od GS meldunki i przekazuje zadania do dalszych działań/. Seanse radiowe wyznacza się najczęściej w okresie najlepszej propagacji fal radiowych.

Na fali dyżurnej, grupa może o każdej porze doby nawiązać łączność z radiostacją główną ZD. Fala dyżurna z zasady służy do jednostronnej łączności. Na niej odbiera się wiadomości od GS. W uzasadnionych przypadkach na tej fali może być dokonana dwustronna wymiana informacji. Może mieć to miejsce wówczas, gdy GS przekazuje szczególnie ważną informację rzutuującą na jej dalsze działanie i w związku z tym wymagana jest decyzja ZD. W tej sytuacji radiotelegrafista po przekazaniu meldunku podaje sygnał o przejściu na podsłuch i oczekuje na decyzję ZD.

W nasłuchu radiowym utrzymuje się łączność jednostronną. Wykorzystuje się w tym celu radiostację KF lub miniaturowe odbiorniki typu turystycznego. W określonych terminach /zazwyczaj około $\pm$ 5 minut/ GS włącza odbiornik i prowadzi nasłuch na ustalonej częstotliwości odbierając adresowaną do niej informację. Będą to

z zasady krótkie sygnały tekstowe, cyfrowe lub melodie włączone w audycję radiową. Informacje te mogą dotyczyć np. przerwania wykonywanego zadania i przejścia do działań w inny rejon lub polecenia natychmiastowego nawiązania dwustronnej łączności z ZD. Odbiór informacji uzyskanych tą drogą kwituje się na fali dyżurnej lub w seansie radiowym. Przy użyciu tych odbiorników grupa może wysłuchiwać komunikatów i audycji radiowych.

Z zasady każda wiadomość od GS powinna być przekazywana metodą szybkiej telegrafii. Niemniej jednak krótkie telegramy, zawierające maksymalnie do 10 grup cyfrowych, zezwala się przekazywać za pomocą klucza. Informacje przekazywane przez GS metodą szybkiej telegrafii odbierane są i jednocześnie nagrywane przez obsługi aparatowni radioodbiorniczych, następnie po odczytaniu, w postaci radiogramu, przekazuje się do specjalnego punktu kodowego ZD. W punkcie rozkodowuje się radiogram, po czym w formie tekstowej jest przekazywany do sekcji planowania i kierowania ZD. W sekcji planowania i kierowania otrzymane informacje ewidencjonuje się, nanosi na mapę roboczą oraz ocenia się pod względem wiarygodności, aktualności, wartości i przydatności. Po wstępnej ocenie w ZD informacja jest przekazywana do oddziału /wydziału/ działań specjalnych zarządu /oddziału/ rozpoznawczego. Do przekazywania tych informacji w zależności od ich ważności wykorzystuje się środki radiowe, przewodowe lub mogą być bezpośrednio przekazywane przez oficerów poprzez kontakt osobisty.

Wszelkie informacje oraz zadania dla GS opracowuje sekcja planowania i kierowania działaniami specjalnymi za zgodą szefa ZD. W zadaniu dla grupy podaje się: co grupa ma wykonywać /rozpoznać, zlokalizować, zdeorganizować pracę, obezwładnić, zniszczyć itp./; obiekt działania grupy i jego miejsce położenia oraz terminy wyko-

niania zadania. Następnie w specjalnym punkcie kodowym są zaszyfrowywane i w formie radiogramów przekazuje się je obsłudze aparatowni zdalnego sterowania. Stąd poprzez grupę środków nadawczych w kolejnych seansach radiowych /na fali dyżurnej lub nasłuchu radiowym/ przekazuje się radiogram GS.

Wszystkie informacje /meldunki/ otrzymane od działającej grupy oraz zadania przekazywane GS są ewidencjonowane. Wpisuje się je do arkusza działania GS. Pierwszą wiadomością od grupy powinien być zawsze meldunek nadany natychmiast po desantowaniu o zajęciu przez nią rejonu działania. W meldunku dowódca grupy podaje dokładny przebieg przerzutu oraz gotowość grupy do wykonywania postawionych zadań.

W meldunkach, dowódcy GS nie powinni ograniczać się tylko do składania sprawozdań z wykonania postawionych zadań, lecz wyczerpująco informować o sytuacji w swoich rejonach działania. Bardzo cenne i ważne mogą okazać się wszelkie spostrzeżenia zwiadowców uzyskane podczas przemarszów oraz informacje pochodzące z różnych źródeł. Dotyczyć one mogą zmian w terenie, wykonywanych prac, ograniczenia ruchu ludności, wzmożonej kontroli, zachowania się i nastrojów wojsk oraz ludności, a także wydanych zarządzeń władz administracyjnych i respektowania ich przez ludność. Istotnym dla dalszych działań GS są spostrzeżenia dotyczące organizacji i sposobów prowadzenia przez nieprzyjaciela działań przeciwdywersyjnych itp. W meldunkach dowódcy grup powinni informować o zmianach zachodzących w stanie osobowym grup /straty lub uzupełnienia/, o zużyciu środków materiałowych, wszelkich zdobyczach itp.

W zadaniach dla działających grup ZD przesyła informacje dotyczące podjęcia przez nie innych działań bądź dalszego rozwijania już prowadzonych; precelowania ich w inne rejony /kierunki/ dzia-

łania; nawiązania kontaktu z innymi siłami działającymi w ugrupowaniu nieprzyjaciela /oddziałami partyzanckimi, siłami miejscowego ruchu oporu/; współdziałaniu przy wykonywaniu zadań z innymi siłami /oddziałem wydzielonym OGM, desantami, innymi grupami specjalnymi/; ochrony ich przed środkami masowego rażenia; ewakuacji lub ich połączenia się z wojskami własnymi.

W trakcie działań specjalnych w operacji zaczepnej frontu /armii/ mogą wystąpić trudności w nawiązaniu i utrzymaniu łączności z ZD /zarówno w seansach jak i na fali dyżurnej/.

Wówczas GS nawiązują łączność na fali dyżurnej w tzw. awaryjnym kierunku radiowym ze stacjonarnym centrum odbiorczym /SCO/. W tej relacji przekazują tylko ważne wiadomości /alarmowe i pilne/ oraz pierwsze meldunki, składane przez grupy po desantowaniu /wyjściu w rejon działań/.

Po odebraniu od grupy informacji, SCO natychmiast przekazuje ją do właściwego ZD bądź zarządu /oddziału/ rozpoznawczego sztabu frontu /armii/, w formie pierwotnie zaszyfrowanej przez dowódców grup.

GS otrzymują zadania na cały okres działań. Niemniej jednak będą sytuacje wymagające postawienia im zadań dodatkowych. Stawia się je w przypadku przedłużenia okresu działania; wykonywania przez grupę zadania uprzednio nie przewidzianego; przystąpienia do wykonywania zadania, którego realizację ustalono na określony sygnał; zmiany rozwoju działań wojsk frontu /armii/ w stosunku do zakładanego poprzednio; przecelowania grupy, względnie zmiany charakteru jej działań /zakresu oddziaływania na nieprzyjaciela/; pojawienia się nowego, ważnego obiektu nieprzyjaciela w rejonie działania grupy; nawiązania kontaktu z inną grupą lub siłami działającymi w ugrupowaniu nieprzyjaciela /oddział partyzancki, miejscowy ruch oporu itp./ dla wykonania wspólnie określo-

nego zadania lub udzielenia pomocy; ewakuacji grupy lub dołączenia jej do walczącego w pobliżu oddziału wojsk własnych; zabezpieczenia przyjęcia desantu lub zaopatrzenia materiałowo-technicznego dla danej grupy.

Zadania dodatkowe dla działających GS opracowuje sekcja planowania i kierowania zgodnie z wytycznymi szefa ZD. W opracowywaniu zadań dla określonej grupy powinien obowiązkowo brać udział oficer, który poprzednio przygotowywał i stawiał jej zadanie bojowe. Podyktowane jest to dobrą znajomością grupy, jej możliwości oraz orientowaniem się na bieżąco w jakim stopniu realizowane są przez nią dotychczasowe zadania. Po opracowaniu dodatkowych zadań wpisuje się je do arkusza działań GS. Po czym koduje się i drogą radiową w najbliższym seansie przekazuje dowódcy grupy. W kolejnym seansie lub na fali dyżurnej dowódca grupy melduje o przyjęciu, zrozumieniu i rozpoczęciu wykonywania dodatkowego zadania.

W dodatkowo przekazanym zadaniu dla GS należy uwzględnić czas potrzebny na przejście grupy w nowy rejon obiektu akcji i zorganizowania działań. Zadanie powinno uwzględniać również aktualne możliwości grupy, tak pod względem sił, jak i środków /straty w ludziach, zużycie środków materiałowo-technicznych/. Jeśli grupa nie dysponuje już odpowiednimi środkami materiałowo-technicznymi potrzebnymi do wykonywania dodatkowych zadań i nie ma możliwości uzupełnienia ich z zasobów miejscowych, należy zorganizować przerzut potrzebnego jej zaopatrzenia.

W trakcie realizacji dodatkowych zadań może okazać się, że siły grupy do działania na określony obiekt są niewystarczające. Swoimi siłami grupa nie uzyska zamierzonego celu działania. Wówczas do wykonania tego zadania można użyć większych sił. Mogą to

być dwie GS działające blisko siebie; grupa działająca z siłami oddziału partyzanckiego lub ruchu oporu; grupa działająca z siłami desantu i innymi siłami znajdującymi się na tyłach nieprzyjaciela.

Organizatorem wspólnego działania grupy z innymi siłami jest oddział /wydział/ działań specjalnych zarządu /oddziału/ rozpoznawczego frontu /armii/. Oddział /wydział/ działań specjalnych wspólnie z ZD wyznacza odpowiednie siły, dowódcę kierującego przebiegiem akcji, określa czas i sposób wykonania zadania oraz czas, miejsce i sposób nawiązania kontaktu pomiędzy dowódcami sił wyznaczonych do wspólnego działania. Dowódcy wydzielonych sił do wykonywania zadania opracowują plan akcji i uzgadniają współdziałanie.

Na dowódcę akcji z zasady wyznacza się przy wspólnym działaniu dwóch grup, dowódcę tej grupy, która rozpoznała obiekt akcji lub ma lepsze możliwości to uczynić. Przy działaniu grupy z innymi siłami, tego dowódcę, którego siły i środki odgrywają decydującą rolę w wykonywaniu zadania.

Wspólne siły, biorące udział w akcji działają z różnych stron, po akcji rozchodzą się na swoje kierunki /rejony/ działania i realizują dalej swoje zadania.

W trakcie realizacji zadań, GS można skierować /przecelować/ w nowy rejon działania. Przez przecelowanie należy rozumieć manewr, który wykonuje grupa w celu przejścia do innego rejonu działania, co pociąga za sobą zmianę wykonywanego zadania. Może to mieć miejsce w następujących przypadkach:

- zmiany kierunku działania związku operacyjnego /gdy grupy w wyniku manewru znalazły się poza pasem działania i nie dokonano zmiany ich podporządkowania/;

- gdy rozpoznawany przez GS ważny obiekt nieprzyjaciela przegrupowuje się poza rejon jej działania;

- skażenia rejonu działania grupy środkami chemicznymi i promieniotwórczymi i istnieje obawa, że dalszy pobyt w tym rejonie spowoduje jej zniszczenie;

- przystąpienie grupy do wykonywania nowego zadania, co wiąże się z jej przejściem do tego rejonu działania;

- silnego przeciwdziałania przeciwdywersyjnego nieprzyjaciela w rejonie działania grupy.

Stawiając GS zadanie precelowania, ZD ocenia jej położenie oraz sytuację na trasie marszu do nowego rejonu. Tym warunkuje się czas i sposób rozpoczęcia działania w nowym rejonie. Niezbędne dane dotyczące precelowania ZD przekazuje grupie drogą radiową. Grupa przegrupowuje się do nowego rejonu pieszo, na zdobycznych środkach transportowych i w sprzyjających okolicznościach przy znacznych odległościach - śmigłowcem. Najdogodniejszą porą precelowania grupy są warunki ograniczonej widoczności: noc, mgła, deszcz itp.

W trakcie rozwijania operacji zaczepnej frontu /armii/ mogą być wysadzone w głębi ugrupowania bojowego nieprzyjaciela desanty powietrzne /morskie - na kierunku nadmorskim/. Wówczas jednym z zadań jakie mogą wykonywać GS jest ich działanie na korzyść tych desantów. Tymi zadaniami mogą być: prowadzenie rozpoznania sił nieprzyjaciela w przyszłym rejonie desantowania; wybór zrzu towisk /lądowisk/; zabezpieczenie lądowania desantu; wskazywanie celów; wydzielanie przewodników dla lądującego desantu itp. Działanie grupy na korzyść innych sił zazwyczaj będzie realizowane w dwóch etapach: wykonywanie określonych zadań do czasu przybycia tych sił w rejon działania grupy oraz wspólne działanie grupy z tymi siłami po ich przybyciu.

W tej sytuacji oddział /wydział/ działań specjalnych w porozumieniu z zarządem /oddziałem/ operacyjnym sztabu frontu /armii/ opracowuje wspólnie ze sztabem /jego przedstawicielem lub dowódcą/ desantowanego oddziału /pododdziału/ zadania dla grupy. Ustala się czasy realizacji poszczególnych zadań, sposoby nawiązania kontaktów i inne niezbędne w tym zakresie przedsięwzięcia. Następnie poprzez ZD w najbliższym seansie radiowym powiadamia się o tym dowódcę grupy.

Desantowany oddział /pododdział/ w rejon działania grupy specjalnej może zabrać dla niej dodatkowe wyposażenie materiałowo-techniczne do wykonywania dalszych zadań.

W działaniach specjalnych należy przewidzieć kontaktowanie się zwiadowców z innymi osobami oraz dołączanie osób /grup/ do GS. W związku z tym należy określić jak w takiej sytuacji dowódca GS ma postępować.

Z GS działającymi w ugrupowaniu nieprzyjaciela mogą kontaktować się: inne GS wykonujące zadania w pobliżu; przedstawiciele miejscowego ruchu oporu i oddziałów partyzanckich; żołnierze z pododdziałów rozproszonych; piloci zestrzelonych samolotów; uciekinierzy z obozów jenieckich; członkowie represjonowanych organizacji politycznych; względnie dezertery. Wymienione osoby poprzez kontakt z grupą mogą dostarczyć jej niezbędnych informacji o nieprzyjacielu i terenie, udzielić pomocy w pozyskaniu środków materiałowo-technicznych, uzgodnić współdziałanie co do dalszego wykonywania zadań, opiekować się chorymi rannymi zwiadowcami. W niektórych przypadkach osoby te będą chciały czynnie włączyć się do walki z nieprzyjacielem i będą prosiły dowódcę grupy o włączenie ich do jej składu.

W takich sytuacjach dowódcy grup muszą zachować daleko posuniętą ostrożność i czujność. Bowiem może się zdarzyć, że nieprzyjaciel celowo będzie chciał wprowadzić w szeregi grupy odpowiednią osobę aby zadać jej straty, względnie naprowadzić na nią siły zwalczające.

Zasadą jest, że wszelkie kontakty działających grup z innymi osobami mogą być nawiązywane wyłącznie na polecenie i za zgodą ZD. W tej sytuacji dowódca grupy w najbliższym seansie radiowym bądź na fali dyżurnej informuje ZD o tym, że określone osoby chcą z grupą nawiązać kontakt. ZD po zaakceptowaniu kontaktu, informuje dowódcę grupy, z kim, w jakim celu ma się skontaktować, podaje czas i miejsce spotkania, sygnały rozpoznawcze, hasło i odzew oraz inne niezbędne dane w tym zakresie.

W stosunku do osób dołączających do grupy dowódca powinien te osoby sprawdzić i przesłuchać. O tym fakcie niezwłocznie powiadamia ZD, podając czas i miejsce oraz w jakich okolicznościach nastąpiło dołączenie danej osoby do grupy, jej dane personalne, wygląd zewnętrzny i uwagi z przesłuchania. ZD po otrzymaniu meldunku od grupy niezwłocznie powiadamia o tym fakcie oddział /wydział/ działań specjalnych i organ WSW. Po wyrażeniu opinii nadrzędnego organu działań specjalnych i WSW, ZD podejmuje decyzję o dołączeniu tej osoby do grupy lub w jakim zakresie ją wykorzystać. W najbliższym seansie radiowym informuje o tym dowódcę grupy.

Działanie GS zazwyczaj kończy się w momencie opanowania rejonu ich działań przez wojska własne lub gdy grupy zrealizowały postawione zadania. W tej sytuacji następuje odzyskiwanie grup.

Grupy odzyskuje się przez połączenie ich z nacierającymi od czoła wojskami własnymi w ustalonych punktach wyczekiwania. Może to być przenikanie piesze przez rubież styczności wojsk, względnie

na zdobycznych pojazdach mechanicznych nieprzyjaciela, a także przez ewakuację z określonych rejonów wyczekiwania przy użyciu śmigłowca.

Zwiadowcy w ugrupowaniu nieprzyjaciela mogą działać w ubiorach cywilnych, w mundurach jego wojsk bądź jego organizacji paramilitarnych lub w ubiorach osób określonych zawodów. Wówczas w trakcie odzyskiwania grupy należy zachować szczególną ostrożność, ażeby jej nie zniszczyć. W tym celu, w momencie łączenia się z wojskami własnymi zwiadowcy muszą identyfikować się dobrze widocznymi i charakterystycznymi znakami rozpoznawczymi i hasłami. Mogą to być opaski, kolorowe chusty i chorągiewki. Znaki rozpoznawcze i hasła muszą być podane żołnierzom bezpośrednio walczącym na kierunku łączenia się grupy z wojskami własnymi.

Do oddziału walczącego na kierunku połączenia się z grupą, wysyła się oficera kierunkowego z ZD z radiostacją. Oficer ten organizuje odzyskanie grupy. Nawiązuje z nią łączność i ustala wszelkie niezbędne przedsięwzięcia dotyczące jej odzyskania. Z dowódcą grupy i sztabem oddziału walczącego na tym kierunku ustala się:

- miejsca wyczekiwania grupy;
- rejon nieostrzeliwany przez własną artylerię;
- punkt kontaktowy, czas spotkania z wyznaczonym zwiadowcą grupy, sygnały i znaki rozpoznawcze;
- zakres pomocy udzielanej grupie po jej odzyskaniu.

Po przejściu linii frontu GS przejmuje oficer kierunkowy ZD. W przypadku gdy ZD nie może wysłać oficera organizującego odzyskanie grupy, przedsięwzięcie to organizuje i zabezpiecza wydział rozpoznawczy dywizji walczącej na tym kierunku.

W podobny sposób organizuje się odzyskiwanie grup przy pomocy

zdobycznych pojazdów mechanicznych lub śmigłowca. Ewakuację grup specjalnych przy użyciu tych środków organizuje się na ogólnych zasadach, przyjętych jak podczas przerzutu grup w ugrupowanie nieprzyjaciela.

Odzyskane GS przewożone są do ZD gdzie sporządza się pisemne sprawozdania z przeprowadzonych działań. Sprawozdania opracowują: dowódca grupy, jego zastępca, radiotelegrafista oraz inni zwiadowcy według potrzeb /jeśli były wykonywane zadania podgrupami i byli wyznaczeni ich dowódcy spośród zwiadowców/. W sprawozdaniach opisuje się przebieg działań, funkcjonowanie łączności, współpracę z innymi siłami, formy i metody przeciwdziałania nieprzyjaciela na grupę, rozliczenie strat osobowych oraz wyposażenia i sprzętu, ocenę działalności każdego zwiadowcy / sporządza tylko dowódca grupy / oraz wnioski z działania grupy i propozycje usprawnienia przygotowania, wyposażenia, przerzutu i działań specjalnych.

Niezależnie od pisemnych sprawozdań z dowódcą grupy i ze zwiadowcami przeprowadza się w ZD rozmowy. Mogą w nich uczestniczyć również oficerowie oddziału /wydziału/ działań specjalnych.

Doświadczenia zebrane w toku działań, odzyskanych GS powinny być odpowiednio spopularyzowane i wykorzystane w dalszych działaniach.

2. PROWADZENIE DZIAŁAŃ SPECJALNYCH W TOKU OPERACJI ZACZEPNEJ

2.1. Wpływ warunków fizyczno-geograficznych i sytuacji militarnej oraz społeczno-politycznej na możliwości działania grup specjalnych

Działanie GS w znacznym stopniu zależne jest od warunków fizyczno-geograficznych, sytuacji militarnej oraz społeczno-politycznej panujących w obszarach działań specjalnych.

Zasadniczym czynnikiem warunkującym możliwości prowadzenia działań specjalnych będą warunki fizyczno-geograficzne panujące w określonym rejonie. Na warunki te składają się właściwości terenowe i klimatyczne.

W całości informacji o terenie dla potrzeb działań specjalnych poszczególne elementy terenowe mają następujący udział: ^{36/}

- ukształtowanie powierzchni /rzeźba/ - 24% ;
- drogi i koleje - 18% ;
- wody - 16% ;
- lasy - 15% ;
- grunty - 14% ;
- osiedla - 13% ;

- 100%

Istotną dodatkową rolę obok wymienionych elementów odgrywa również klimat, przez który rozumiemy stan określonej pogody oddziałujący na teren i działające w nim grupy specjalne.

Do "stałych elementów" właściwości klimatycznych zaliczyć można:

- temperaturę powietrza;
  - opady atmosferyczne;
-

- wiatry /przeważające kierunki/;
- mgły i zamglenia.

Wymienione wyżej właściwości fizyczno-geograficzne, mogą być zmienne, to znaczy w różny sposób oddziaływać na siebie oraz na taktyczne właściwości terenu, a tym samym na działania bojowe GS.

Rzeźba terenu określa taktyczno-operacyjne jego właściwości oraz wywiera ogromny wpływ na możliwości i sposoby prowadzenia działań specjalnych. Obejmuje ona znaczną ilość form - od najprostszyc do bardzo złożonych, które występują pojedynczo, względnie w zespołach, zajmujących większy obszar powierzchni ziemi.

Właściwości taktyczne rzeźby terenu zależą przede wszystkim od wyznaczników morfometrycznych: wyniosłości /absolutnej wysokości/, pionowego i poziomego jej rozczłonkowania, a także kąta nachylenia stoków. Wyznaczniki te legły u podstaw znanego powszechnie podziału terenu wg rzeźby: na równinny, falisty /pofałdowany/, pagórkowany i górzysty /góry/.

Teren równinny, prawie płaski, z małymi łagodnymi wzniesieniami, dochodzącymi w Europie do 200 m n.p.m., charakteryzuje się dobrymi warunkami obserwacji i prowadzenia ognia. Jego ukształtowanie pozwala pokonywać go bez wykorzystania dróg /na przełaj/, stanowi to jednak pewne zagrożenie dla bezpiecznego działania grup specjalnych. W tym terenie należy liczyć się z działaniem sił przeciwdywersyjnych prawie z każdego kierunku, utrudnione jest maskowanie i mylenie w okresie odskoku po wykonaniu zadań /akcji/. Jako cechą dodatnią należy wymienić to, że praktycznie w tym terenie grupom łatwo będzie w sensie fizycznym odbywać dalekie przemarsze, a czas ich trwania i szybkość będzie zbliżony do średnich wartości /2-3 km/godz/ zakładanych dla grup poruszających się pieszo. Stworzy to dogodne warunki do planowania użycia grup i wyko-

nania zadań i nie nastręczy większych trudności ZD jednostek działań specjalnych przy organizacji działań grup. Tereny równinne na ZTDW z zasady są ubogie w lasy, ich pokrycie to sady, ogrody i duże plantacje oraz pola uprawne, a co za tym idzie tereny te będą niekorzystne do działania grup ze względu na bardzo trudne warunki poruszania się, maskowania i bazowania /szczególnie w zimie/. W okresie letnim zaś tereny te stworzą dogodne warunki bytowania /wykorzystanie zasobów miejscowych/. Należy podkreślić, że teren ten dogodny jest do lądowania śmigłowców i małych samolotów transportowych /przystosowanych do lądowań i startów z lotnisk trawiastych/, a także do przyjmowania skoczków spadochronowych.

Teren równinny na obszarze ZTDW to Nizina Niemiecka i Nizina Górnoreńska /wysokości względne na ogół nie przekraczają tu 20 m, a nachylenia stoków wynoszą około 1°/ oraz równiny: belgijsko-holenderska i północno-francuska /na ogół płaskie, bezleśne, pocięte gęsto rowami melioracyjnymi/.

Podsumowując należy stwierdzić, że teren równinny, jako dostępny dla wszystkich rodzajów wojsk, przejezdny, ale nie zapewniający dobrych warunków maskowania i działania grup jest terenem niedogodnym, trudnym i ograniczającym swobodę działającym GS.

Teren falisty i pagórkowaty /rozpatrywany wspólnie ze względu na podobne właściwości /położony 200-250 m n.p.m., o nachyleniu zboczy od 10° do 25° posiada różnorodne formy terenowe w pewnym stopniu utrudniające poruszanie się pojazdom, prowadzenie obserwacji i celnego ognia. Stwarza doskonałe warunki do organizacji zasadzek. Teren pokryty lasami, zagajnikami i zakrzaczeniami stwarza dogodne warunki do przemarszów grup specjalnych, mylenia pogoni, utrudnia działania przeciwdywersyjne. Zapewnia także dobre warunki

bytowania grup. Ze względu na rzeźbę i pokrycie mniej dogodny do desantowania grup powoduje, że wymagane powinno być lepsze przygotowanie spadochronowe skoczków ze względu na potrzebę lądowania na niewielkich łączkach, polankach, a czasami wprost na niskie zagajniki i zakrzaczenia. Teren powoduje kanalizowanie ruchu wojsk i pojazdów, ułatwia tym samym prowadzenie obserwacji przez zwiadowców i wykonanie niektórych zadań, a z drugiej strony utrudnia działania przeciwdwersyjne w organizowaniu zapór, zasadzek i przeczesywań terenu. Wymaga też zaangażowania do tego rodzaju zadań sił ludzkich, specjalistycznego sprzętu wojskowego, a nawet ludności cywilnej. Teren taki zmniejsza w sposób znaczny /o około 25%/ szybkość marszów pieszych wykonywanych przez grupy. W pewnym stopniu, w niektórych rejonach, utrudniona będzie łączność z jednostką działań specjalnych /ekranowanie przez wyższe wzgórza/ i utrzymania łączności wewnętrznej w grupie szczególnie przy użyciu radiostacji UKF małej mocy/.

Do tego rodzaju terenu na ZTDW zaliczyć można Średniogórze Niemieckie, Ardeny, część Harzu i Pogórza Wezerskiego oraz Masyw Centralny.

Teren górski położony na wysokości ponad 500 m npm. z występującymi w nim bardzo wyraźnymi formami terenu o wysokościach dochodzących do 100 m npm., o nachyleniu zboczy w górach do 60° i więcej, a nawet stromych ścian, z licznie występującymi wąwozami, jarami, załomami i urwiskami.

Teren górski stwarza możliwości skrytego przemarszu i manewru GS, maskowania i rozbudowy infrastruktury bazowania. Ogranicza także zasięg i intensywność fali uderzeniowej powstającej po wybuchu jądrowym, w związku z tym możliwe będzie tylko nieznaczne przesunięcie grup w inne rejony dla zachowania bezpieczeństwa od własnych uderzeń jądrowych. Jest on trudny do przekroczenia z uwagi

- 152 -

na formę i ograniczoną ilość dróg. Kanalizuje ruch wojsk i pojazdów, nie pozwala na przejazdy na przełaj, a co za tym idzie, zmusza siły przeciwdywersyjne nieprzyjaciela do działań pieszych, znacznie zwiększa ich wysiłek fizyczny i tym samym obniża tempo przemarszów i ich skuteczność. Nawet użycie samolotów i śmigłowców do penetracji terenu i przerzutu sił przeciwdywersyjnych jest w dużym stopniu utrudnione, a w niektórych przypadkach niemożliwe i niecelowe. Teren ten w znacznym stopniu obniży możliwości przemarszu grup nawet o 60-65% w stosunku do przyjmowanych wielkości instrukcyjnych /2-3 km/godz/. Bardzo słabe są też możliwości prowadzenia obserwacji. Jego struktura w znacznym stopniu pomaga wykonywać pewne grupy zadań /zasadzka, najście, napad, bojowe uzbrojenie terenu, niszczenia itp./ przez GS, a ich końcowy rezultat może dać efekty o wiele większe niż w innym terenie.

Na ZTDW teren górski występuje w rejonie Rudaw, Lasu Turyńskiego, Harzu, Pogórzu Dolnosaskim i Heskim, Rhön, Spessart, Odenwald, Reńskich Gór Łupkowych i w Pasmie Haardt.

Teren wysokogórski - formy terenowe sięgają w nim 2000 i więcej metrów n.p.m. Wysokości względne przekraczają 1000 m, a kąt nachylenia zboczy może przekraczać 60° . Jest to rejon bardzo trudny do działania wojsk /tylko specjalistyczne jednostki górskie/, a także GS. Możliwe jest działanie w nich grup tylko na wybrane obiekty i po specjalistycznym przygotowaniu tych grup. Do tych zadań z zasady powinno się wydzielać grupy o małym składzie. Należy podkreślić jednak, że występowanie w tym terenie jaskiń i pieczar pozwala na ukrycie grup, ułatwia bytowanie i umożliwia długotrwałe działanie. Niedostatkami są prawie żadne możliwości korzystania z zasobów miejscowych. Działające grupy musiałyby być zaopatrzone na cały okres działania /w tym wypadku ograniczony do minimum/ lub

dotatkowo zaopatrywane w trakcie działań /wiąże to się z pewnymi trudnościami/. Teren ten praktycznie uniemożliwia prowadzenie działań przeciwdywersyjnych lub w znacznym stopniu je ogranicza /przy wykorzystaniu tylko pododdziałów wysokogórskich/, uniemożliwia na pewnych wysokościach ruch samochodów i pojazdów oraz przeloty śmigłowców.

Teren taki występuje w Karpatach /Tatry/, Alpach i w Pirenejach.

Podsumowując należy stwierdzić, że teren ten nie wyklucza działania grup specjalnych, lecz użycie ich powinno być ograniczone do sporadycznych wypadków. Potrzeby te powinny być dokładnie rozważone, zabezpieczone pod względem doboru i szkolenia specjalistycznego, a także wyposażenia grup.

Innym czynnikiem warunków geograficznych są gleby, które nie wpływają w sposób zasadniczy na działanie GS. Jedynie gleba torfiasta i gliniasta w okresie deszczów utrudniać będzie poruszanie się na przełaj, opóźniać przemarsze i zwiększać zmęczenie fizyczne zwiadowców. Uniemożliwić będzie także start i lądowanie samolotów na lotniskach trawiastych, powodując, że wysadzenie grup odbywać się będzie z zawisu lub na spadochronach.

W zasadzie cały obszar Centralnego Kierunku Strategicznego stanowią gleby gliniaste nie utrudniające marszów pieszych w okresie suszy i bardzo uciążliwe dla przemarszów w okresie deszczów. Wymienione grunty ciężkie zajmują około 60% powierzchni. Na szczególną uwagę zasługują rejony bagienno-torfowe, których większość została osuszona i oddana pod uprawy, ale z uwagi na depresyjne położenie, np. Holandia 2/5 powierzchni, należy liczyć się z możliwością ponownego ich zalania, celowego, bądź przypadkowego przez zniszczenie urządzeń hydrotechnicznych. Z jednej strony teren ten w stanie zatopionym będzie bardzo trudny do przebycia przez GS,

z drugiej zaś ogromna ilość różnego rodzaju urządzeń hydrotechnicznych stwarzać będzie dogodne warunki do wyboru obiektów działania grup i w końcowym efekcie wyniki działań grup mogą w znacznym stopniu dodatnio wpłynąć na działania wojsk operacyjnych.

Kolejnym czynnikiem są drogi i koleje. Drogi na ZTDW stanowią autostrady, drogi państwowe, szosy różnych klas oraz drogi gruntowe. Zapewniają one łatwy ruch pojazdów /2 i 4 pasmowy/ o kierunku wschód-zachód i północ-południe. Autostrady oraz drogi wyższych klas krzyżują się na różnych poziomach i przeszkodach, stąd duża liczba mostów i wiaduktów. Konstrukcja ich jest żelbetowa lub stalowa o dużej nośności /40-60 ton/. Średnia przepustowość omawianych dróg w obu kierunkach może wynieść od 300 do 600 samochodów na godzinę. Średnia odległość między ważniejszymi drogami o nawierzchni twardej - bitumicznej lub asfaltowobetonowej - wynosi od 20 do 30 km. Szczególne znaczenie dla działań specjalnych będą miały drogi biegnące przez lasy, tereny podmokłe i bagienne oraz między jeziorami oraz na przesmykach. Ponadto wiele dróg kołowych przebiega równoległe do kolei, rzek i kanałów co umożliwia ewentualne przejście z jednego rodzaju /środka/ transportu na drugi. Średnia gęstość dróg wynosi od 50 do 100 km dróg na 100 km² powierzchni. Podkreślić należy, że np. średnio na 1 km autostrady przypada 1-2 obiekty drogowe, przeważnie nad przeszkodą wodną.

Tak rozwinięta sieć dróg na ZTDW w znacznym stopniu komplikuje działanie GS. Drogi zapewniają ruchliwość sił przeciwdywersyjnych na środkach transportu o wiele większą niż przemarsze grup. Ciągły ruch na drogach utrudniał będzie przekraczanie ich przez działające grupy, opóźniał ich przemarsz, ale także w sporadycznych przypadkach korzystania ze zdobycznych środków transportu maskował ich poruszanie się. Drogi mogą być wykorzystane do organizacji zastaw,

zapór i zasadzek w działaniach przeciwdywersyjnych. Istnienie dróg w rejonie działania grupy zwiększać będzie niebezpieczeństwo spotkania na nich pojazdów, pieszych, zaprzęgów konnych podczas przemarszów grup dla pojedynczych zwiadowców. Podkreślić należy, że zawsze drogi będą patrolowane i kontrolowane /posterunki kontrolne/, a szczególnie te o operacyjnym lub strategicznym znaczeniu.

Analizując wcześniej przedstawione dane należy stwierdzić, że w rejonie działania grupy średnio mogą się znaleźć 1-2 drogi o ważnym znaczeniu, a sieć dróg wynosić będzie około 100 do 300 km. Nie należy zapominać, że dobrze rozwinięta sieć dróg stwarza doskonałe warunki do wyboru obiektów dla działania grup i wykonania przez nie postawionych im zadań /np. uderzenie w innym miejscu w celu osiągnięcia tego samego efektu - utrudnianie ruchu/. Średnio w rejonie działania grupy może znajdować się około 40-50 obiektów drogowych, których uszkodzenie lub zniszczenie może w znacznym stopniu utrudnić korzystanie z dróg. Istnienie na drogach wiaduktów i mostów o dużej nośności powoduje, że wykonanie niszczeń na nich wymagać będzie dużej ilości materiału wybuchowego, co niesprzyjająco wpłynie na możliwości udźwigu i transportowe grup specjalnych. Wykonanie akcji na takie obiekty wymagać będzie szczególnych przygotowań i drobiazgowego zabezpieczenia materiałowego.

Koleje - w omawianym obszarze dobrze rozwinięte, utechnicznione i przystosowane do dużej przelotowości. Wynosi ona na głównych liniach ponad 100 par pociągów na dobę, a ich szybkość eksploatacyjna około 100 km/h. Średnia gęstość sieci kolejowych wynosi około 50 km na 100 km². Odległość między urządzeniami towarzyszącymi /mosty, wiadukty, tunele/ wrażliwymi na zniszczenie sięga około 2 km, odległości między wszystkimi stacjami wynoszą 5-8 km, nato-

miast między węzłowymi od 30 do 50 km.

Wszystkie ważniejsze trasy kolejowe będą w czasie wojny patrolowane, punkty zaś newralgiczne ochraniane przez stałe posterunki ochronno-obronne. Stacje tworzyć będą zamknięte rejony specjalnie chronione, wstęp na ich teren będzie możliwy tylko na podstawie przepustki.

Średnio należy liczyć się, że w rejonie działania grupy może znajdować się jedna linia kolejowa z około 15-20 urządzeniami towarzyszącymi, 6-7 stacji i 2-3 stacje węzłowe. Stanowią one będą dogodne obiekty do działania grup specjalnych.

Na działania GS oddziaływać będą także warunki hydrograficzne. Są one na ZTDW bardzo zróżnicowane. Największe zróżnicowanie tych warunków występuje w północnym pasie ZTDW. Występuje tu największa ilość dużych, szerokich przeszkód wodnych, które tworzą ujścia rzek i kanałów oraz na terenach nizinnych - zespoły jezior, tereny podmokłe, depresyjne i bagna.

Ponadto na całej swej długości pas północny styka się z morzem. W związku z tym występuje tu duży wpływ morskich warunków klimatyczno-meteorologicznych, kształtujących odrębność cech klimatycznych w poszczególnych rejonach tego pasa.

Tak więc występujące różnorodne warunki zarówno wybrzeża, jak i rzek, jezior i bagien wywierają wpływ na organizację i prowadzenie działań specjalnych.

Na ZTDW większe rzeki występują średnio co 150 km i stanowią przeszkody wodne o znaczeniu operacyjnym. Będą więc one rozpoznawane przez GS, szczególnie zaś przez GSP. Takie przeszkody wystąpią średnio 2-3 w pasie operacji zaczepnej armii i 4-5 w pasie frontu. Dlatego podczas planowania zadań dla GSP należy to przewidzieć. Natomiast rzeki średniej wielkości stanowią przeszkody

o znaczeniu taktycznym i występują średnio co 20-50 km. Przeszkód takich w pasie armii może być około 9-10, a w pasie frontu 15-16. Taka ilość występowania przeszkód wodnych zmusza przy planowaniu centralnym działań specjalnych na szczeblu frontu do rozdzielania tych zadań równomiernie na wszystkie związki, zarówno operacyjne jak i taktyczne.

Przy organizacji działań specjalnych i określaniu zadań dla grup specjalnych należy uznać za zasadę, aby nie planować rejonów działania grup niejako "okrakiem" przez rzekę i nie wyznaczać zadań po obu stronach rzeki. Nie należy także wybierać miejsc do desantowania w takich punktach, aby nie zmuszać niepotrzebnie zwiadowców do pokonywania rzeki. Szczególnie dotyczy to szerokich przeszkód wodnych.

Należy podkreślić, że rzeki na ZTDW zazwyczaj mają stały reżim wodny, to znaczy, że ich stan wody jest w pewnych porach roku jednakowy. Zmiany te związane są na wiosnę z roztopami, zaś w lecie z opadami deszczu. W tych okresach wylewy wiosenne występują w środkowych i dolnych biegach rzek, zaś latem głównie w górnych biegach, na skutek gwałtownych opadów. Zjawiska te wiążą się z planowaniem zadań dla GSP, ich specjalistycznym wyposażeniem i realnością wykonania zadań.

Również ważnym zjawiskiem fizycznym rzek, z punktu widzenia działań specjalnych jest zamarzanie, lub powstawanie pokrywy lodowej na rzece. Zlodzenie rzek, z wyjątkiem obszarów położonych na wschód od Łaby, jest zjawiskiem na ogół rzadkim. Utrzymuje się ono jedynie przy niskich temperaturach powietrza od około trzech tygodni w zachodniej części teatru, do około sześciu tygodni we wschodniej. Ze zjawisk lodowych pojawia się na rzekach śryż i lód przybrzeżny. Te wszystkie czynniki w okresie zimowym w znacznym

stopniu ograniczają działanie GS. W przypadku wykonywania zadań pod wodą okres ten jest szczególnie niekorzystny ze względu na potrzebę ubierania płetwonurków w skafandry, a co za tym idzie, występuje konieczność przetransportowania ich nad przeszkodę i w ograniczonym stopniu zapewnienia zabezpieczenia prac pod wodą. Zadania takie powinny być w zimie wykonywane sporadycznie, w lecie zaś trzeba dążyć do wyszkolenia płetwonurków do działania w warunkach niepełnego zabezpieczenia nurkowania /np. skafandry mokre/.

Ważnymi przeszkodami na ZTDW będą także kanały, których sieć jest na tym obszarze bardzo rozwinięta. Większość kanałów znajduje się w terenie nizinnym, ma miejscami strome, wysokie brzegi, kamienne czy obetonowane. Wzdłuż wielu kanałów przebiegają drogi, na których normalny ruch drogowy w stopniu wysokim utrudniał będzie działania zwiadowców, a szczególnie płetwonurków.

Jeziora także stanowią duży obszar w granicach ZTDW. Występują w dużych ilościach szczególnie w pasie północnym. Należy przypomnieć, że jeśli obszary jezior i lasów przekraczają 50% ogólnej powierzchni rejonu nazywamy je terenami jeziorno-lesistymi, które są doskonałe do prowadzenia działań specjalnych. O ich walorach będzie mowa poniżej.

Ogólnie należy stwierdzić, że warunki hydrograficzne będą utrudniać działanie grup, wymagać będą ich specjalistycznego przygotowania i wyposażenia oraz szkolenia. Zadania wykonywane na przeszkodach wodnych będą charakterystyczne dla każdej operacji zaczepnej i dlatego przygotowania do ich wykonania powinny być już poczynione w okresie pokoju. Szczególnie powinny być rozpracowane i udokumentowane te obiekty oraz przyjęte sposoby działania na nie, których zniszczenie lub obezwładnienie w znacznym

stopniu wpłynie na osiągnięcie celu i wykonanie zadań operacji. Będą to obiekty hydrograficzne, a także mosty, wiadukty, akwedukty oraz porty i bazy wojskowe położone nad i w pobliżu przeszkód wodnych.

Znaczenie lasów w działaniach bojowych grup specjalnych można rozpatrywać zarówno w sensie negatywnym jak i pozytywnym. Na pozytywne cechy lasów z punktu widzenia działań specjalnych wpływają takie czynniki jak:

- jeśli to teren zakryty utrudniający obserwację i orientację oraz utrudniający współdziałanie wojsk. Ma to wielkie znaczenie przy maskowaniu grup, organizowaniu bytowania, a także utrudnia prowadzenie działań przeciwdywersyjnych;

- ogranicza w znacznym stopniu przejezdność terenu, co znowu wiąże się z działaniami przeciwdywersyjnymi. Teren taki ogranicza użycie transportu samochodowego, zmusza nieprzyjaciela do prowadzenia działań pieszych, czym obniża tempo poruszania się i efektywność działań;

- GS są specjalnie szkolone i przygotowane do działań w lesie i będą one górowały nad nieprzyjacielem dyscypliną, wyszkoleniem i wysokimi wartościami moralnymi w przypadku spotkania i nawiązania walki ogniowej. Śmiało można stwierdzić, że las jest "domem" GS;

- trudność poruszania się po lesie w nocy i w czasie mgły, zwiększa możliwość błędzenia, organizowania zasadzek, uzyskania zaskoczenia, często prowadzenia walki wręcz, bardzo silne wrażenia słuchowe podczas prowadzenia ognia, to wszystko specjalnie szkolonym grupom ułatwia prowadzenie działań w lesie w przypadku prowadzenia działań przeciwdywersyjnych przez nieprzyjaciela;

- wreszcie las, a dokładniej jego zasoby naturalne, pozwalają przy ich wykorzystaniu bytować grupom bez potrzeby zaopatrywa-

nia ich z zewnątrz;

- lasy ochraniają wojska przed wybuchem jądrowym, opadem promieniotwórczym, zmniejszając prawie dwukrotnie dawkę promieniowania. Jednak w wypadku wystąpienia obfitych opadów atmosferycznych pył promieniotwórczy jest spłukiwany z koron drzew i wtedy stopień napromieniowania podłoża leśnego podwyższa się prawie dwukrotnie. Las 2-3 krotnie osłabia ciśnienie fali uderzeniowej. Las liściasty latem osłabia promieniowanie świetlne 2-3 krotnie, a gęsty młody las i krzaki nawet 5-7 krotnie. Dawka promieniowania przenikliwego zmniejsza się w lesie o 10-20%, a ponadto korony drzew zatrzymują znaczne ilości pyłu radioaktywnego. Ma to niebagatelne znaczenie przy zachowaniu żywotności grup i ochronie ich przed skutkami własnych uderzeń bronią jądrową.

Do negatywnych czynników należy zaliczyć możliwości powstania pożarów i burz ogniowych, a także bardzo długie utrzymywanie się w lasach bojowych środków trujących.

Lasy stanowią około 30% ogólnego obszaru ZTDW, można więc stwierdzić, że w tych rejonach działania specjalne mogą być prowadzone bez przeszkód. Jeszcze lepsze warunki wystąpią w zalesionych terenach górskich i pagórkowatych. Można śmiało stwierdzić, że las sprzyja działaniom specjalnym, a nawet jest im nieodzowny. Brak takich terenów może w znaczny sposób utrudnić dłuższe działania GS.

Lasy zawsze stanowiły ochronę przed silniejszym przeciwnikiem. Były i do dnia dzisiejszego pozostały głównym terenem walk partyzanckich. Walki narodowo-wyzwoleńcze w krajach kolonialnych i zależnych opierają się głównie na dużych przestrzeniach leśnych.

Urbanizacja przyszłych terenów działań specjalnych może stanowić specyficzny rodzaj przeszkód dla działania GS. W miastach

skupiony jest przemysł i potencjał ludzki, przecinają się główne szlaki komunikacji drogowej, kolejowej i wodnośródlądowej. Ponadto rozlokowane są tam sztaby, jednostki wojskowe, a część tych miast stanowi ważne porty i bazy morskie. W omawianym terenie znajduje się znaczna liczba miast posiadających od 100 tysięcy do miliona i więcej mieszkańców. Są one głównie skupione w pasie nadmorskim, wzdłuż dużych rzek oraz w rejonach przemysłowych. Średnio mniejsze miasta, liczące od 20 do 100 tysięcy mieszkańców, rozmieszczone są dość równomiernie - to znaczy 1 miasto na 600 km². Innym rodzajem zabudowy są osiedla i wsie, które pod względem wielkości oraz charakteru budynków są bardzo zróżnicowane. Przeważają jednak wsie luźno zabudowane, rozrzucone na dużej powierzchni, niekiedy trudno jest stwierdzić ich granice. Wszystkie gospodarstwa są zaopatrzone w ujęcia wody, a wszystkie wsie zelektryfikowane i posiadają łączność telefoniczną. Wsie liczą średnio 200-1000 mieszkańców. Prawie każde gospodarstwo posiada psy, a ich właściciele posiadają broń palną /przeważnie myśliwską/. Na 100 km² średnio znajduje się około 5-6 większych wsi i osiedli.

Podsumowując, w rejonie działania grupy może znaleźć się jedno większe miasto, 1-2 średnie miasta i około 15-20 większych wsi i osiedli.

Z uwagi na wzrost znaczenia miast na współczesnym polu walki autorzy zdecydowali poświęcić temu zagadnieniu nieco więcej miejsca w ostatnim rozdziale pracy.

Warunki klimatyczne, a ściślej mówiąc, warunki hydrologiczno-meteorologiczne stanowią jeden z ważniejszych elementów środowiska geograficznego wywierającego bezpośredni wpływ na działania bojowe grup specjalnych w rzeczywistych warunkach działań wojennych.

Niedocenywanie warunków klimatycznych, stanu i przewidywanych zmian pogody przy planowaniu i prowadzeniu działań specjalnych, ujemnie wpływa na przebieg działania GS, utrudnia właściwe wykorzystanie ich i może doprowadzić do niepotrzebnych strat. Warunki atmosferyczne i hydrologiczne stanowią ważny element w sytuacji działania grup, a szczególnie przy ich przerzucie. Wywierają one wpływ na wybór profilu i trasy lotu, sposoby pokonania obrony przeciwlotniczej, na reżim lotu, na możliwości nawigacji i samego wysadzenia /zrzucenia/ grup specjalnych.

Na warunki klimatyczne składać się będą:

a/ ciśnienie atmosferyczne - od niego zależne są warunki panujące w rejonach desantowania, jak i działania grup. Ono uzależnia stan pogody, a także wpływa w znacznym stopniu na samopoczucie działających zwiadowców, a co za tym idzie na ich możliwości bojowe. Najbardziej sprzyjające warunki baryczne występują na interesującym nas terenie w lecie i na jesieni.

b/ wiatry - mają niebagatelny wpływ na przerzut grup w ugrupowania nieprzyjaciela. Ich wpływ zasadniczo odbija się na wykonaniu skoków spadochronowych. Na rozpatrywanym obszarze w okresie zimowym przeważają wiatry południowo-zachodnie i zachodnie, a latem - zachodnie i północno-zachodnie, czyli w przeciągu całego roku dominujące są tu wiatry zachodnie. Na szczególną uwagę zasługują wiatry występujące na wybrzeżach morskich /są to wiatry lokalne, tak zwane bryzy - dzienne wiejące w kierunku lądu i nocne wiejące w kierunku morza/ i w rejonach górskich /są to feny - wiatry halne i górskie/ wiejące ku górze /i dolinne/ wiejące ku dołowi/.

Przy planowaniu przerzutu grup drogą powietrzną ze względu na zachodni kierunek wiatrów wskazanym byłoby aby planować punkty

desantowania grup na zachód od rejonów ich działania. Związane to jest ze znoszeniem skoczków i takie działanie przybliżałoby ich do rejonu działania, a nie oddalało.

c/ temperatura powietrza - w omawianym obszarze charakteryzującym się klimatem umiarkowanym i umiarkowanie ciepłym - nie jest ani bardzo wysoka ani bardzo niska. Średnie, roczne temperatury dla tego obszaru kształtują się w granicach od $6,4^{\circ}$ do $14,7^{\circ}$, a średnie dobowe maksima temperatury w okresie zimowym utrzymują się powyżej 0° ; średnie dobowe minima temperatury obniżają się o kilka stopni poniżej zera. Biorąc pod uwagę warunki termiczne na ZTDW należy stwierdzić, że GS nie będą potrzebowały specjalnego wyposażenia i zabezpieczenia materiałowego niezbędnego w działaniach z wyjątkiem okresów występowania skrajnych wartości temperatur /szczególnie w zimie kiedy temperatura może spaść poniżej -25° do -35° . Podczas przeciętnej zimy rzeki nie zamarzają i stanowią poważną przeszkodę, zaś w czasie surowych zim mogą one być przekraczalne dla pieszych.

d/ zachmurzenie - średnie roczne utrzymuje się w granicach 5,5-7,0 dziesiątych, maksimum roczne występuje zwykle w grudniu i wówczas wynosi 6,5-8,0 dziesiątych. Największa liczba dni pochmurnych /około 300 dni w roku/ występuje na obszarach przybrzeżnych Morza Północnego, a na pozostałym obszarze waha się w granicach od 150 do 170 dni w roku. Zachmurzenie o niskiej postawie chmur utrudnia lub nawet uniemożliwia start i lądowanie samolotów, wysadzenie desantu oraz wykonywanie zrzutów z samolotów. Ponadto w terenie górzystym i wysokogórskim utrudnia, a czasami uniemożliwia prowadzenie obserwacji, lecz ułatwia poruszanie się grup i wykonywanie niektórych grup zadań.

e/ opady atmosferyczne - na omawianym obszarze najczęściej

występują w okresie zimowym, najmniej latem. Zimą notuje się 10-20 dni z opadem w ciągu miesiąca, a latem tylko od 2 do 12 dni. Najwięcej opadów występuje na wybrzeżu Morza Północnego dochodząc do 30 dni opadów ciągłych, a Bruksela ma około 150 dni w roku z opadami. Opady - szczególnie dłuższe - utrudniają przemarsze i pogarszają warunki bytowania, jednak z drugiej strony ułatwiają wykonanie pewnej grupy zadań.

f/ mgła najczęściej występuje na wybrzeżach Wysp Brytyjskich, Belgii, Holandii i Danii. Ogólnie można stwierdzić, że największa częstotliwość mgieł występuje w okresie zimowym. Na wybrzeżu Belgii i Holandii liczba dni z mgłą w ciągu roku dochodzi do około 100 dni, a na wybrzeżu Danii około 103 dni, na wybrzeżu niemieckim od 40 do 65 dni. Mgła także utrudnia odnalezienie przez nawigatora punktu zrzutu, utrudnia przyziemienie się skoczków, a także start i lądowanie samolotów. W sposób znaczny ułatwia wykonanie zadań nie wymagających prowadzenia obserwacji.

g/ pokrywa śnieżna - na obszarze Wielkiej Brytanii, Francji, Belgii, Holandii i Danii trwała pokrywa tworzy się bardzo rzadko. Na obszarze Niemiec pokrywa śnieżna utrzymuje się od 13 do 30 dni w roku. Pokrywa śnieżna, szczególnie świeża, w znacznym stopniu utrudnia, a w niektórych okolicznościach wręcz uniemożliwia działanie /poruszanie się/ grupy ze względu na demaskujące ją ślady.

h/ burze - występują szczególnie latem i są zjawiskiem dość częstym, zwłaszcza w strefie przybrzeżnej Belgii, Holandii i północno-zachodniej części Niemiec. Występują średnio w ilości 15-20 dni w ciągu roku. Burze należą do groźnych zjawisk atmosferycznych i w związku z tym uniemożliwiają użycie transportu powietrznego i morskiego do przerzutu grup, a wyładowania atmosferyczne mogą zakłócić łączność radiową.

Podsumowując należy stwierdzić, że warunki fizyczno-geograficzne w sposób znaczny wpływają na działania GS. Niedogodności jednak niweluje przygotowanie specjalistyczne i wyposażenie grup, a także niekiedy wpływają dodatnio na możliwości wykonania zadań przez grupy^{37/}.

Charakter ZTDW, występujące tam warunki społeczno-polityczne i militarne z punktu widzenia działań specjalnych są niekorzystne, a w niektórych krajach nawet bardzo trudne.

Wysoki stopień uprzemysłowienia i zurbanizowania, rozczłonkowana zabudowa wsi i osiedli, w połączeniu z gęstą siecią linii komunikacyjnych, energetycznych i telekomunikacyjnych, ograniczają ilość naturalnych ukryć terenowych i rejonów trudnodostępnych, stwarzając niekorzystne warunki bazowania i bytowania grup oraz swobodnego ich przemieszczania się.

Powszechna militaryzacja społeczeństw, zdyscyplinowanie i tradycyjna lojalność wobec władz administracyjnych oraz systematycznie rozwijana wroga propaganda w stosunku do państw socjalistycznych stwarzają przesłanki izolacji grup i wykluczają prawie możliwość pozyskiwania przez nie jakiegokolwiek dobrowolnej pomocy, nawet ze strony członków organizacji lewicowych czy też licznych kolonii obcokrajowców, którzy będą izolowani, bądź będą pod ścisłym nadzorem policji. Ludność miejscowa zorganizowana w pododdziałach samoobrony lub zrzeszona w innych organizacjach paramilitarnych będzie dozorować rejony dogodne do desantowania i bazowania, ochraniać ważne obiekty, a nawet uczestniczyć w poszukiwaniu i zwalczaniu grup. Dlatego też konieczność zachowania daleko posuniętej ostrożności w nawiązywaniu kontaktów z osobami postronnymi i rygorystycznego przestrzegania przez grupy skrytości działań stają się podstawowymi zasadami działań specjalnych.

37/ Schemat-mapa z zaznaczeniem rejonów dogodnych do działania grup specjalnych tylko w obszarze Centralnego Kierunku Strategicznego przedstawia załącznik nr 51.

Dobrze zorganizowany i sprawnie funkcjonujący system obrony przeciwlotniczej i przeciwdesantowej, zwłaszcza ciągła obserwacja powietrzna, gęsta sieć zautomatyzowanych radiolokacyjnych posterunków wykrywania i naprowadzania oraz wielostrefowe urzutowanie środków przeciwlotniczych w poważnym stopniu ograniczają możliwości środków przerzutu /transportu/ GS na tyły i zaplecze nieprzyjaciela, zwłaszcza w początkowym okresie wojny i na większe odległości.

Szeroko rozbudowane i sprawnie funkcjonujące siły przeciwdywersyjne nieprzyjaciela - służba bezpieczeństwa, porządkowo-ochronne oraz obrony terytorialnej i regionalnej wyposażone w nowoczesny sprzęt bojowy, urządzenia techniczne /noktowizory, czujniki, namierniki radiowe itp. /i odpowiednio tresowane psy będące w posiadaniu ludności cywilnej stanowią ciągłe zagrożenie dla grup od momentu ich desantowania.

Posiadanie inicjatywy operacyjnej przez nieprzyjaciela i rozwijanie przez niego działań zaczepnych rzutuje na wzrost aktywności władz administracyjnych i sił bezpieczeństwa.

Utrata inicjatywy i panowania w powietrzu, zwłaszcza nad własnym terytorium oraz przejście do działań odwrotowych, może wywołać niezadowolenie ludności, jej bierność, a nawet występowanie przeciwko władzy. W tej sytuacji uwaga sił bezpieczeństwa i policji w większym stopniu może być zwrócona przeciwko własnej ludności, na utrzymanie porządku wewnętrznego.

GS będą rozpoczynać działania w rejonach położonych na różnych głębokościach. W miarę rozwoju działań wojennych - przemieszczania się linii frontu - oddalenie ich będzie ulegało zmianie. Grupy przerzucone nawet na duże odległości po pewnym czasie znajdują się w strefie przyfrontowej, inne zaś w określonej sytuacji mogą

znaleźć się na większych głębokościach.

Warunki działania grup nie są identyczne na wszystkich głębokościach.

W miarę zbliżania się do linii frontu wzrasta nasycenie wojsk i różnych urządzeń nieprzyjaciela. W strefie taktycznej po wszystkich prawie drogach, w kierunkach dofrontowym, odfrontowym i bokowym odbywać się będzie wzmożony ruch kolumn wojskowych. Węzły i urządzenia komunikacyjne będą pod ścisłą kontrolą i ochroną żandarmerii. W strefie tej znajdować się będzie dużo obiektów do działań GS, jednocześnie wzrastać będą trudności w zakresie skrytego przemieszczania się i bytowania grup, zwłaszcza o większych stanach osobowych. Do zwalczania grup, w mniejszym stopniu wykorzystywana będzie policja oraz pododdziały obrony terytorialnej i regionalnej, w większym zaś odwodowe jednostki wojsk operacyjnych.

Wojska obrony terytorialnej - ze względu na posiadane uzbrojenie i sprzęt bojowy /samochody opancerzone, śmigłowce i samoloty/, wysoką manewrowość i ścisłą współpracę z siłami policji - stanowią poważne zagrożenie dla GS. Niemniej groźną jest obrona regionalna /osiedlowe i zakładowe pododdziały samoobrony/. W niektórych państwach osoby wchodzące w skład pododdziałów obrony regionalnej i służby leśnej, a nawet rolnicy mają uzbrojenie i psy wyszkolone w tropieniu. Na wezwanie /sygnał/ stawiają się natychmiast w punktach zbiórki, w gotowości do działań pościgowo-likwidacyjnych. Zagrożenie grup zwiększa powszechność łączności telefonicznej, zwłaszcza bezprzewodowej, każde wykrycie osób podejrzanych o przynależność do GS, a nawet nie znanych ludności miejscowej, będzie natychmiast zgłaszane policji i dowództwu regionalnemu.

Stosownie do okoliczności i rozwoju sytuacji bojowej GS mogą działać:

- na terenie nieprzyjaciela - w środowisku społeczeństwa skonsolidowanego wokół władz administracyjnych i politycznych, względnie skłóconego sprzecznosciami politycznymi, etnicznymi czy wyznaniowymi; w warunkach formowania się opozycji, a nawet istnienia ruchu oporu;

- na terenie państwa sprzymierzonego, czy własnym - czasowo zajęтым przez nieprzyjaciela, wśród społeczeństwa nieprzyjaznego władzy okupacyjnej, w warunkach organizowania się, a nawet działania ruchu partyzanckiego.

Każdej z sytuacji odpowiadać będzie określony układ czynników kształtujących działania specjalne /utrudniających lub ułatwiających ich organizację i prowadzenie oraz zwiększających lub zmniejszających możliwości wykonawcze grup specjalnych/.

Ludność zwarta i jednolita pod każdym względem, lojalna w stosunku do władz administracyjnych stanowić będzie poważne zagrożenie dla grup specjalnych. Nie będzie ona pomagać czy udzielać wsparcia grupom, wręcz przeciwnie może ochraniać niektóre obiekty terenowe, dozorować miejsca dogodne do desantowania i bazowania grup oraz śledzić ich przemieszczanie się, a nawet brać aktywny udział w ich zwalczaniu.

Dogodniejsze warunki działań stwarzać będą rejony zamieszkałe przez ludność wielonarodową i skłóconą sprzecznosciami etnicznymi, społecznymi czy wyznaniowymi. Świadomość występujących sprzecznosci i umiejętne ich wykorzystanie w znacznym stopniu może ułatwić grupom bytowanie /pozyskiwanie żywności, medykamentów czy sprzętu/, a w niektórych przypadkach nawet wykonanie zadań.

Najdogodniej jest prowadzić działania w środowisku ludności biernej, a zwłaszcza nieprzychylnie ustosunkowanej do władzy administracyjnej nieprzyjaciela. Ludność ta w zasadzie nie będzie występować przeciwko grupom, o ile jej byt i bezpieczeństwo nie będą zagrożone, może natomiast udzielać im wsparcia i pomocy, głównie materiałowej. Niektóre z osób mogą współpracować z grupami, a nawet włączyć się do aktywnych działań. Grupy korzystające z pomocy ludności swoim postępowaniem nie powinny narażać jej na represje ze strony nieprzyjaciela.

Pamiętać należy, że nawet w środowisku sprzyjającej nam ludności mogą znaleźć się osoby na usługach i współpracujące z władzami administracyjnymi i wojskowymi nieprzyjaciela, stąd podstawową zasadą działań specjalnych powinna być czujność, pełna dyskrecja i skrytość.

Należy podkreślić, że działania specjalne w obszarach ZTDW, mimo niezwykle trudnych warunków, są możliwe i w pełni uzasadnione pod warunkiem, że do ich prowadzenia zostaną użyte dobrze przygotowane, wyszkolone i wyposażone GS, złożone z wybranych żołnierzy mistrzowsko znających swój fach i oddanych tej sprawie.

2.2. Charakterystyka obiektów nieprzyjaciela rozpoznawanych i niszczonych /obezwładnianych/ przez grupy specjalne

Rozległość obszaru działań GS frontu i armii mieści w swoich granicach duże ilości różnorodnych obiektów. Warunkiem zorganizowania działań specjalnych w operacji zaczepnej jest systematyczna analiza zasadniczych obiektów nieprzyjaciela znajdujących się w pasie frontu /armii/. Wynika to z konieczności zdobywania i gromadzenia informacji o tych jego obiektach, których zniszczenie /obezwładnienie/ w poważnym stopniu może wpłynąć bezpośrednio na

uzyskanie powodzenia w operacji zaczepnej frontu /armii/.

W związku z rozwojem sił zbrojnych i rozbudową infrastruktury w Europie Zachodniej liczba obiektów będzie systematycznie wzrastać. Możliwą liczbę ważnych obiektów nieprzyjaciela w pasie działania frontu /armii/ określa się przez ustalenie aktualnej dyslokacji jego sił zbrojnych oraz obiektów mających wpływ na działania wojenne na poszczególnych kierunkach strategicznych. Na przykład, obecnie na Północnym Kierunku Strategicznym znajduje się około 1100 obiektów nieprzyjaciela. W tej liczbie obiektów, w pasie frontu może znaleźć się około 750 obiektów ważnych, co stanowi około 70% ogólnej ich liczby. Na innych kierunkach strategicznych liczby te będą inne, niemniej jednak należy sądzić, że około 70-75% będą to obiekty ważne^{38/}. Do ważnych obiektów zalicza się przede wszystkim: jednostki rakiet operacyjno-taktycznych, stanowiska dowodzenia, magazyny, składy i punkty zaopatrzenia w amunicję specjalną, lotniska, związki taktyczne wojsk lądowych, środki obrony przeciwlotniczej, ważniejsze węzły drogowe, bazy i porty morskie, obiekty wojskowo-przemysłowe, a także punkty i bazy zaopatrzenia.

Ze szczegółowej analizy usytuowania ważnych obiektów nieprzyjaciela wynika, że w okresie przygotowywania operacji zaczepnej i w trakcie jej trwania ich podstawowa ilość /około 70%/ będzie rozmieszczona w odległości 15-60 do 120 km od rubieży styczności wojsk. Pozostałe 30% obiektów będzie rozmieszczonych w odległości powyżej 120 km od tej rubieży.

Planując zadania GS, należy przewidywać skupienie ich głównego wysiłku w okresie przygotowywania operacji zaczepnej na wyżej

---

38/ Ilość możliwych obiektów rozpoznania znajdujących się w pasie operacji zaczepnej frontu przedstawia załącznik nr 52. Przyjęto na podstawie ćwiczenia "PRZYJAŹŃ 87" 1987.08.5-11.

wymienionej głębokości ugrupowania operacyjnego nieprzyjaciela.

Ważne obiekty nieprzyjaciela można podzielić na dwie grupy, a mianowicie:

- obiekty ruchome - zdolne do szybkiej zmiany położenia, liczonej w godzinach a nawet minutach. Należą do nich: oddziały i pododdziały pocisków rakietowych, polowe punkty przechowywania i zaopatrywania w amunicję specjalną, związki taktyczne wojsk lądowych lotnictwa taktycznego i lotnictwa wojsk lądowych, ruchome punkty dowodzenia, baterie przeciwlotniczych pocisków rakietowych "Hawk" i "Patriot";

- obiekty stacjonarne i półstacjonarne, których rozmieszczenie i charakter pozostają nie zmienione w ciągu dłuższego czasu. Obiektami takimi są: stacjonarne magazyny broni masowego rażenia, lotniska, bazy morskie, rejony desantowania, stałe stanowiska /ośrodki/ dowodzenia, stacjonarne stanowiska startowe przeciwlotniczych pocisków rakietowych, magazyny zaopatrywania, węzły dróg, rurociągi paliw itp.

Szacunkowo można przyjąć, że około 80% wszystkich obiektów jest ruchomych. W okresie zaostrzonej sytuacji wojskowo-politycznej obiekty stacjonarne będą z reguły wyprowadzane z miejsc stałej dyslokacji, a lotnictwo i środki materiałowo-techniczne rozśrodkowane. Dlatego działania specjalne powinny być zaplanowane w sposób zapewniający zdobywanie informacji o obiektach nieprzyjaciela w miejscach stałej dyslokacji, w marszu i w rejonach ich operacyjnego wykorzystania.

Oceniając liczbę obiektów nieprzyjaciela będących w zainteresowaniu GS należy uwzględnić czynnik czasu. Nie wszystkie bowiem obiekty stanowią zawsze jednakowe zagrożenie lub decydują o trwałości czy też wartości nieprzyjaciela. Na przykład obiekty roz-

mieszczące na Wyspach Duńskich będą celem szczególnego zainteresowania na krótko przed powzięciem decyzji przez dowódcę frontu do organizacji i prowadzenia operacji zaczepnej. Natomiast podczas prowadzenia walki w strefie przygranicznej, rejony mobilizacji nowych związków taktycznych nieprzyjaciela nie stanowią dla frontu obiektów szczególnie ważnych.

W zależności od wymiarów, zajmowanej powierzchni terenu i układu przestrzennego obiekty można podzielić na punktowe, powierzchniowe i liniowe.

Obiekty punktowe posiadają jeden lub kilka elementów, które są rozmieszczone w sposób zwarty na niewielkiej powierzchni terenu. Należą do nich np. wyrzutnia raketowa na stanowisku startowym, most na przeszkodzie wodnej, posterunek radiolokacyjny itp. Obiekt taki jest trudny do wykrycia w terenie.

Obiekty powierzchniowe posiadają od kilku do kilkudziesięciu elementów wzajemnie ze sobą powiązanych znajdujących się w pewnym oddaleniu od siebie na dużej powierzchni terenu. Należą do nich np. dywizjon pocisków raketowych, SD ZT, lotnisko, składy kwatermistrzowskie, porty itp. Obiekty tego rodzaju są łatwe do wykrycia lecz wymagają dużo czasu na ich rozpoznanie. Orientacyjne czasy działania GS na obiektach punktowych, powierzchniowych i stałych przedstawia tabela nr 4.

Zakres i kryteria charakteryzowania obiektów zostały ograniczone do cech zewnętrznych, takich jak zajmowany obszar, cechy demaskujące, odległość rozmieszczenia od rubieży styczności wojsk, możliwości zmiany rejonu rozmieszczenia, etatowe oraz możliwe do przydzielenia siły i środki obrony i ochrony. Uwzględniono także cechy wynikające z wykorzystania poszczególnych obiektów przez nieprzyjaciela, które wpływają na możliwość ich zlokalizowania

Tabela nr 4

Czas zynności	Wykrycie obiektu	Rozpozna- nie obie- ktu	Łączny czas
Średni czas od momentu zrzu- cenia /wysadzenia/grupy do momentu przystąpienia do wy- konywania zadań			5-6 godz.
Średni czas dostarczenia da- nych o obiekcie punktowym	3-4 godz.	1-2 godz.	4-6 godz.
Średni czas dostarczenia da- nych o obiekcie typu powie- rzchniowego /SD, dywizjon raket itp./	2-4 godz.	8-11 godz.	10-15 godz
Średni czas dostarczenia da- nych o obiekcie stałym	4-5 godz.	około 1-2 doby	1-2 doby

Uwaga: Czas dostarczenia danych zwiększa się o 25-35 minut po-
trzebnych na przekazanie meldunku.

oraz dokładność rozpoznania.

Podczas prowadzenia rozpoznania obiektów powinno dążyć się do
uzyskania informacji o:

- rodzaju obiektu, jego przeznaczeniu i znaczeniu w ogólnym systemie wojskowo-gospodarczym oraz przynależności państwowej i szczeblu organizacyjnym;
- położeniu, wielkości lub granicach obszaru /rejonu/ zajmowanego przez cały obiekt i jego poszczególne elementy oraz położeniu ich w terenie/współrzędne położenia/. Dotyczy to przede wszystkim obiektów polowych i nowo budowanych, mniej ważne jest natomiast w przypadku obiektów stacjonarnych i ogólnie znanych;
- charakterystyce obiektu w całości i jego poszczególnych

wewnętrznych elementach, ich usytuowaniu, wyposażeniu itp. na przykład: - na lotnisku: ilość, rodzaje i przeznaczenie stacji radiolokacyjnych, hangarów, pasów startowych /ich kierunkowy układ/, warsztatów remontowych, magazynów, elementów systemu paliwowo-energetycznego itp.;

- w składach kwatermistrzowskich: ilość obiektów magazynowych i ich przeznaczenie oraz pojemność, ilość i rodzaj urządzeń załadunkowo-wyładowczych, typy budowli /naziemne, półpodziemne/ i ich konstrukcje itp.;

- w bazach raketowych: skład organizacyjny, elementy ugrupowania, wyposażenie itp.

W charakterystyce należy także określić dane o jednostkach wojskowych stacjonujących lub wykorzystujących /obsługujących/ obiekt /numeracja i skład organizacyjny, ilość i typy zasadniczego sprzętu itp./;

- systemie ochronno-obronnym, ze szczególnym uwzględnieniem rozmieszczenia środków obrony przeciwlotniczej /stanowiska startowe raket, stanowiska ogniowe artylerii lufowej oraz położenie stacji radiolokacyjnych/ i rozbudowy inżynieryjno-saperskiej /umocnienia, prace ziemne, zapory drutowe i minowe, sygnalizacja alarmowa itp./.

Bardzo istotnym jest ustalenie zastosowanych przedsięwzięć z zakresu obrony przeciwdesantowej i przeciwdywersyjnej obiektu oraz stanu sił przeznaczonych do ochrony /skład i uzbrojenie, tok służby itp./.

W zainteresowaniu GS frontu i armii będą takie obiekty, które mają znaczenie operacyjno-strategiczne. Ważniejsze obiekty - biorąc za podstawę ich przeznaczenie, zakres wykonywanych funkcji /zadań/ oraz rodzaj typowych dla nich urządzeń - można zaliczyć

do jednej z następujących grup:

- a/ obiekty raketowo-jądrowe;
- b/ elementy ugrupowania wojsk lądowych;
- c/ obiekty systemu dowodzenia;
- d/ lotnictwo i jego system zabezpieczenia;
- e/ obiekty systemu obrony powietrznej;
- f/ obiekty systemu radioelektronicznego;
- g/ inne obiekty.

W rozdziale scharakteryzowano najbardziej typowe obiekty z poszczególnych grup. Został zachowany także jednolity układ w przedstawianiu treści poszczególnych zagadnień.

A. Obiekty raketowo-jądrowe

Do tej grupy obiektów zalicza się:

- eskadry rakiet manewrujących "Cruise";
- plutony rakiet "Pershing";
- baterie rakiet "Lance" w rejonach stanowisk startowych;
- dywizjony rakiet "Lance" w rejonach ześrodkowania;
- baterie artylerii atomowej w rejonach stanowisk ogniowych;
- dywizjony artylerii atomowej w rejonach ześrodkowania;
- eskadry samolotów nosicieli broni jądrowej;
- węzły komór minowych;
- magazyny i pododdziały zabezpieczające w amunicję specjalną.

Magazyny amunicji specjalnej

Magazyny amunicji specjalnej /AS/ będą typowymi obiektami działania grup specjalnych frontu i armii. Magazyny AS są przeznaczone do przechowywania i konserwacji amunicji jądrowej, bojowych środków trujących oraz pocisków raketowych wraz z odpowiednimi do nich głowicami.

Na Środkowoeuropejskim TDW amunicja jądrowa składowana jest

głównie na terytorium RFN i Wielkiej Brytanii. Magazyny jej znajdują się także w Belgii, Holandii oraz innych państwach NATO. Dzielią się one na dwa zasadnicze rodzaje - magazyny typu polowego podporządkowane walczącym wojskom i typu stałego, w których przechowywane są rezerwy pozostające w dyspozycji centralnych władz wojskowych. Magazyny przeznaczone dla środków napadu jądrowego są rozmieszczone w odległości około 5 km od stanowisk startowych wyrzutni raketowych. Przy lotniskach, na których bazują samoloty nosiciele broni jądrowej /nbj/ rozbudowywane są przeważnie betonowe pomieszczenia typu podziemnego mogące pomieścić około 20-30 lotniczych bomb jądrowych o mocy od 20 do 300 kt.

Magazyny AS są zwykle mniejsze pod względem powierzchni od magazynów amunicji konwencjonalnej. Ze względu na specyfikę amunicji, wyposażenia i warunków bezpieczeństwa, miejsca na magazyny dobierane są szczególnie starannie. Bardzo często wykorzystuje się do tego celu sztolnie nieczynnych kopalń /na głębokości 30-70 m/, grotty i pieczary górskie oraz schrony wybudowane w zboczach gór i w terenie zalesionym.

Pojedynczy magazyn AS przeważnie składa się z 3-12 oddzielnych obiektów oddalonych od siebie do 500 m. Obiekty magazynu najczęściej stanowią półpodziemne lub podziemne konstrukcje. Wymiary typowego magazynu wynoszą 15-30 m długości, 6-10 m szerokości i 4-5 m wysokości. Drzwi wejściowe mają zwykle wymiary 4 x 4 m. Przed każdym schronem wybudowana jest rampa wyładunkowa. Każdy magazyn posiada własne urządzenia wentylacyjne i energetyczne. Wewnątrz istnieje dobrze rozbudowana sieć dróg o twardej nawierzchni.

W warunkach polowych /polowe ruchome magazyny AS/ mogą być rozmieszczane w schronach ziemnych budowanych z prefabrykatów /kontenerów/ lub przy częstych zmianach miejsca /brak czasu/, amunicja

może być składowana na wolnym powietrzu /w kontenerach lub paletach/. Amunicję specjalną można też składować pod namiotami, w których utrzymywana jest odpowiednia temperatura i wilgotność powietrza. W tej sytuacji poszczególne rejony magazynowania AS muszą być oddalone od siebie co najmniej 6-8 km.

Odległości między poszczególnymi magazynami AS zwykle nie są mniejsze niż 25 km. Stacjonarne magazyny AS zajmują zwykle powierzchnię od 4 do 12 hektarów i mogą być oddalone od rubieży styczności wojsk powyżej 50 km. Natomiast polowe magazyny AS zajmują obszar 4-6 hektarów i mogą być oddalone od rubieży styczności wojsk 25-40 km.

Cechy demaskujące

Położenie magazynów AS jest szczególnie maskowane. Niemniej jednak w terenie można je zidentyfikować. Do cech demaskujących ich obecność zalicza się:

- zakaz ruchu dla pojazdów postronnych po drogach doprowadzających do obiektu;
- silna ochrona obiektu i kontrola dróg doprowadzających do niego;
- ruch ciężkich pojazdów, ciągników siodłowych z naczepami, kontenerami, pojemnikami itp. po drogach doprowadzających lub też ześrodkowanie takich pojazdów wewnątrz obiektu;
- w rejonie obiektu mały ruch osób, pododdziałów i wszelkich pojazdów z wojsk operacyjnych;
- osłona rejonu przez artylerię przeciwlotniczą lub rakiety przeciwlotnicze bliskiego zasięgu;
- brak sprzętu radioelektronicznego w obiekcie;
- obecność żandarmerii polowej i pododdziałów obrony terytorialnej w składzie ochrony obiektu.

Elementy wrażliwe na uszkodzenie i zniszczenie

Magazyny AS należą do obiektów bardzo trudnych do zniszczenia lub uszkodzenia przez małe grupy żołnierzy. Większe szanse powodzenia mogą przynieść próby dezorganizowania sprawnego funkcjonowania poszczególnych elementów obiektu. Najkorzystniejsze w tym przypadku będzie działanie na:

- pododdziały /kolumny samochodowe/ realizujące dowóz amunicji /w ruchu/;
- urządzenia elektroenergetyczne i klimatyczne;
- osoby z dowództwa i obsługi magazynów;
- przewody /kable/ energetyczne i łączności.

Obrona i ochrona magazynu AS^{39/}

Ochrona ma zapewnić utrzymanie w ścisłej tajemnicy fakt istnienia magazynu w danym rejonie, ilości i rodzaju znajdującej się w nim amunicji, a ponadto wykluczyć możliwości dokonania w obiekcie aktów dywersji.

Całość problemów związanych z ochroną obiektów stałych jest przygotowywana i realizowana już w okresie pokoju. W okresie zagrożenia i wojny dokonuje się dalszej rozbudowy urządzeń /schronów/ oraz wzmacnia się służbę ochronną.

Służba ochronna pełniona jest według ogólnych zasad jakie stosuje się przy ochronie obiektów wojskowych. W okresie zagrożenia i wojny zwiększa się liczbę posterunków, powiększa stany osobowe ochrony oraz zaostrza się reżim wstępu na teren magazynu.

Magazyny AS otaczane są 2-3 rzędowym ogrodzeniem z drutu kolczastego o wysokości 240 cm. W czasie pokoju są one oświetlone i posiadają elektroniczny system alarmowy oraz niekiedy rozbudowane

---

39/ Sposób ochrony i obrony stacjonarnego magazynu przedstawia załącznik nr 53.

zapory minowe, okopy, schrony, a także ukrycia dla ludzi i sprzętu. Magazyny polowe również są ogradzane drutem kolczastym i posiadają odpowiedni system alarmowy oraz rozbudowaną sieć zapór inżynieryjnych.

Wydzielonym oddziałom ochrony podporządkowuje się środki dyżurne utrzymane w gotowości do wykonywania zadań obronnych na wezwanie. Dyżury takie pełnią:

- pododdziały OT do walki z dywersją w danym rejonie;
- grupy dyżurne ze składu zmiany czuwającej na wartowni;
- inne siły w danym rejonie gotowe do działania na wezwanie po upływie do 1 godziny np. policja, żandarmeria, zmilitaryzowane i ochotnicze jednostki OC.

Do obrony i ochrony magazynów AS może być wykorzystanych około 50-60 do 90 ludzi etatowej obsługi magazynu oraz 2-3 plutony ochrony i żandarmerii. Etatowa obsługa w rejonie magazynu będzie zwykle posiadać na uzbrojeniu karabiny i pistolety maszynowe. Natomiast przydzielone do obrony pododdziały ochrony i żandarmerii oprócz lekkiego uzbrojenia będą posiadały przeciwpancerne pociski kierowane i transportery opancerzone^{40/}.

Polowy magazyn AS można również chronić i bronić w sposób niekonwencjonalny. Polega to na tym, że pojazdy z załadowaną na nich amunicją specjalną ustawia się ciasno jeden obok drugiego tworząc zamknięty obwód. Kabiny pojazdów zwrócone są na zewnątrz obwodu. Na zewnątrz obwodu chodzą patrole z psami na smyczy. Z chwilą zaatakowania przez siły przeciwnika takiego magazynu, pojazdy włączają reflektory oślepiając atakujących, siły ochrony otwierają

40/ Sposób ochrony i obrony polowego magazynu AS przedstawia załącznik nr 54.

ogień. Ponadto wartownicy spuszcza ją ze smyczy psy.

Amunicję specjalną ochrania się także podczas jej transportu. W każdym przypadku oprócz etatowych oddziałów ochrony i obrony mogą być wydzielane dodatkowe siły OT i policji do eskortowania lub zabezpieczenia ruchu kolumn transportowych.

B. Elementy ugrupowania wojsk lądowych

Do tej grupy obiektów zalicza się:

- a/ związki taktyczne oraz oddziały i pododdziały artylerii polowej i przeciwlotniczej pierwszego rzutu operacyjnego:
- rejonny obrony brygad /batalionów/;
  - baterie artylerii w rejonach stanowisk ogniowych /bezatomowe/;
  - baterie artylerii przeciwlotniczej na stanowiskach ogniowych;
  - odwody i oddziały zabezpieczenia bojowego;
- b/ związki taktyczne oraz oddziały i pododdziały artylerii polowej i przeciwlotniczej drugiego rzutu operacyjnego:
- brygady /pułki/ w rejonach ześrodkowania /w marszu/;
  - dywizjony artylerii polowej w rejonach ześrodkowania;
  - dywizjony artylerii przeciwlotniczej;
  - samodzielne oddziały zabezpieczenia bojowego;
  - odwody korpusne i grupy armii;
  - dywizje w rejonach ześrodkowania /w marszu/;
  - rejonny mobilizacji i wyładunku wojsk;
  - samodzielne brygady /pułki/;
  - systemy rozpoznawczo-uderzeniowe "J-SAC".

System rozpoznawczo-uderzeniowy "J-SAC"

Pojawienie się na współczesnym polu walki jakościowo nowych środków ogniowego rażenia zmusza stronę przeciwną do skutecznych rozwiązań w ich zwalczaniu. Pierwszym elementarnym warunkiem pod-

jęcia skutecznej walki z bronią zaliczanymi do broni precyzyjnych nieprzyjaciela wynika z konieczności poznania przede wszystkim ich parametrów i poszczególnych elementów zapewniających funkcjonowanie całego systemu.

Jednym z systemów o wysokiej precyzji ogniowego rażenia jest system rozpoznawczo-uderzeniowy "J-SAC". Przeznaczony jest on do wykrywania i zwalczania drugich rzutów i odwodów pancernych przeciwnika. System ten ma zdolność wykrywania i śledzenia stacjonarnych i ruchomych celów grupowych oraz pojedynczych na odległość do 200 km. Posiada również odpowiednie środki bojowe do wykonywania głębokich uderzeń z dużą dokładnością i w stosunkowo krótkim czasie. W skład tego systemu wchodzi:

- podsystem rozpoznawczy "J STARS";
- podsystem uderzeniowy "J TACMS".

Podsystem rozpoznawczy "J STARS" składa się z samolotu rozpoznawczego C-13 /wojskowa wersja samolotu "Boeing-707"/ i naziemnego stanowiska dowodzenia "AN/TSQ-132".

Samolot C-13 jest przeznaczony do wykrywania, lokalizacji i śledzenia celów pancernych na głębokość do 200 km oraz naprowadzania samolotów i pocisków raketowych w rejon wykrytych celów. Samolot ten posiada nowoczesny sprzęt radiolokacyjny oraz przetwarzania informacji i transmisji danych w czasie rzeczywistym. W składzie wyposażenia pokładowego samolotu znajdują się:

- wielozadaniowa stacja radiolokacyjna;
- stacja radiolokacyjna obserwacji bocznej;
- stacja radiolokacyjna do śledzenia własnych środków uderzeniowych;
- urządzenia automatycznej cyfrowej transmisji danych.

Naziemne stanowisko dowodzenia "AN-TSQ-132" jest wyposażone w sprzęt do odbioru danych z pokładu samolotu C-13, przetwarzania

informacji oraz opracowania danych do naprowadzania środków rakietowych i kierowania samolotami lotnictwa taktycznego. Odbiór informacji rozpoznawczych i przekazywania ich do sił uderzeniowych odbywać się będzie za pomocą utajnionych urządzeń łączności cyfrowej.

Podsystem uderzeniowy "J TACMS"^{41/} obejmuje nowe środki do przenoszenia różnych typów amunicji. Są to pociski raketowe "ATACMS" i nowa wersja pocisku "Cruise" /oznaczona tak jak podsystem nazwą "J TACMS". Pocisk raketowy "ATACMS" jest zbudowany na bazie istniejącego pocisku raketowego "Lance MGM-52 C" z kasetową głowicą przeciwpancerną o zasięgu około 150 km. Pocisk może być kierowany za pomocą komend radiowych. Komendy kierowania będą wypracowywane przez naziemne stanowisko dowodzenia podsystemem "J STARS" i przesyłane do pocisku poprzez urządzenia retransmisyjne znajdujące się w samolocie C-18.

Pociski "ATACMS" będą wystrzeliwane ze znajdujących się w uzbrojeniu wyrzutni "MLRS". Na wyrzutni znajdować się będą dwa pociski.

Pociski "J TACMS" mają zasięg około 450 km. Wszystkie środki przenoszenia /pociski raketowe, pociski "Cruise" i bomby kasetowe przenoszone przez lotnictwo taktyczne/ będą uzbrajane w podpociski przeciwpancerne o cechach inteligentnych /"Skeet", "Sadarm"/, bombki przeciwpancerne, a także miny przeciwpancerne i przeciwpiechotne.

Podjęcie walki w celu zniszczenia systemu wymaga zaangażowania dużej ilości sił i środków. W tej sytuacji wydaje się najrozsądniejszym niszczenie jego elementów decydujących o jego żywotności.

41/ Funkcjonowanie systemu rozpoznawczo-uderzeniowego "J-SAC" przedstawia załącznik nr 55.

"Mózgiem" systemu jest stanowisko dowodzenia. Z uwagi na rolę jaką spełnia stanowisko dowodzenia systemu "J SAC", będzie ono prawdopodobnie rozmieszczone w rejonie stanowiska korpusu armijnego. W jego skład wejdą:

- urządzenie do odbioru danych z pokładu samolotu;
- stacja radiolokacyjna śledzenia samolotu C-13;
- aparatura przetwarzania informacji oraz opracowania danych do naprowadzania środków rakietowych i kierowania samolotami LT;
- środki łączności z samolotem oraz środki do utrzymania łączności z dowództwem korpusu i lotnictwem.

Wymienione środki rozmieszczone mogą być na 3-5 pojazdach specjalnych.

Cechy demaskujące

Ze względu na podobieństwo pojazdów rozmieszczonych w rejonie stanowiska dowodzenia korpusu niezmiernie trudno będzie określić ich przynależność do stanowiska dowodzenia "AN/TSQ-132" systemu rozpoznawczo-uderzeniowego "J SAC". Mimo to istnieje wiele specyficznych cech, które będą je wyraźnie demaskować. Do nich należeć będą:

- pracujące radiostacje, stacje radiolokacyjne i radiolinie, szczególnie demaskujące je maszty antenowe;
- wzmożony ruch pojazdów osobowo-terenowych;
- brak w rejonie ciężkiego sprzętu bojowego;
- wystawienie wokół stanowiska dowodzenia "J SAC" i na prowadzących do niego drogach sieci posterunków ochronno-kontrolnych oraz pododdziałów ubezpieczenia.

Elementy wrażliwe na uszkodzenie i zniszczenie

Stanowisko dowodzenia systemu rozpoznawczo-uderzeniowego jest bardzo czułe na wszelkiego rodzaju uderzenia, wstrząsy czy pożary.

Uszkodzenie chociażby jednego z jego elementów spowoduje na czas dłuższy lub wręcz uniemożliwi funkcjonowanie całego systemu. Najbardziej wrażliwymi na uszkodzenia i zniszczenie są:

- kontenery z aparaturą specjalną zainstalowane na pojazdach;
- agregaty zasilające stanowisko dowodzenia w energią elektryczną;
- anteny i maszty antenowe różnego rodzaju;
- przewody łączące poszczególne urządzenia.

Obrona i ochrona stanowiska dowodzenia "AN/TSQ-132"

Należy przewidywać, że stanowisko dowodzenia "J SAC" z uwagi na decydującą rolę jaką spełnia w systemie będzie szczególnie bronione i chronione. W ramach przedsięwzięć obronno-ochronnych należy uwzględnić, że do bezpośredniej ochrony i obrony stanowiska dowodzenia zostanie zorganizowana sieć posterunków regulacji ruchu i posterunków ochronno-kontrolnych na drogach i poza nimi. Przy najważniejszych urządzeniach wystawione zostaną stałe posterunki oraz ruchome patrole. Wokół obiektu może być przygotowany pierścień obronny z okopami, rowami strzeleckimi i stanowiskami ogniowymi dla sił ochrony i obrony oraz system zapór inżynierskich. Rejon stanowiska dowodzenia będzie dość dobrze zamaskowany.

Do ochrony i obrony stanowiska dowodzenia systemu nieprzyjaciel może zaangażować siły 1-2 plutonów ochrony i żandarmerii wojskowej oraz kontrwywiadu wojskowego. Nie wyklucza się również stosowania urządzeń automatycznej sygnalizacji. Siły te prawdopodobnie mogą być rozmieszczone w trzech strefach wokół ochranianego obiektu a mianowicie: w strefie ograniczonego dostępu do obiektu; w strefie ograniczonego wejścia do obiektu oraz w strefie bezwzględnie zakazanej, w której przebywać będzie tylko personel obsługujący naziemne stanowisko dowodzenia zestawu rozpoznawczo-uderzeniowego^{42/}.

42/ Sposób ochrony i obrony naziemnego SD przedstawia załącznik nr 56.

c. Obiekty systemu dowodzenia

Do tej grupy obiektów zalicza się:

- SD brygad pierwszego rzutu operacyjnego;
- SD dywizji /samodzielnych brygad/;
- SD korpusów;
- SD grupy armii;
- SD Połączonych Sił Zbrojnych na TDW;
- SD oddziałów artylerii polowej;
- SD oddziałów artylerii przeciwlotniczej;
- SD oddziałów zabezpieczających w amunicję specjalną;
- SD narodowych taktycznych sił powietrznych;
- SD Połączonych Taktycznych Sił Powietrznych i systemu rozpoznawczo-uderzeniowego PLSS;
- Ośrodki dowodzenia lotnictwem taktycznym;
- Ośrodki dowodzenia obrony powietrznej.

Stanowiska dowodzenia

W skład grupy obiektów systemu dowodzenia wchodzi stacjonarne i polowe stanowiska dowodzenia wraz z obsługującymi je węzłami łączności. Stanowiska dowodzenia i węzły łączności są obiektami kierowania i dowodzenia wojskami. SD stanowią znaczący element ugrupowania bojowego /operacyjnego/ wojsk. Zniszczenie ich w toku działań bojowych może spowodować na dłuższy czas chaos i dezorganizację w dowodzeniu i kierowaniu działaniami bojowymi wojsk. SD rozmieszcza się z zasady pomiędzy pierwszym a drugim rzutem /odwodem/ ugrupowania bojowego /operacyjnego/ wojsk lub w rejonie rozmieszczenia drugiego rzutu /odwodu/. Rejon SD jest zwykle osłaniany przez część środków obrony przeciwlotniczej. Rejon rozmieszczenia SD powinien spełniać następujące wymogi:

- odpowiednie rozmieszczenie i maskowanie oraz osłona i rozśrodkowanie wszystkich jego elementów;
- wykorzystanie sieci dróg dla dojazdu do dowództw i sztabów wyższego i niższego szczebla, sąsiadów i jednostek wspierających;
- wykorzystanie naturalnych ukryć i szybką rozbudowę inżynierijną zajętego rejonu;
- możliwość rozwinięcia środków łączności radiowej, radioliniowej i przewodowej;
- możliwość organizacji ochrony i obrony przed rozpoznaniem, dywersją i działaniem desantów przeciwnika;
- warunki do rozbudowy lądowisk dla śmigłowców i samolotów łącznikowych.

W sferze zainteresowania grup specjalnych armii i frontu będą raczej SD od korpusu armijnego wzwyż, które rozmieszcza się od przedniego skraju wojsk w odległości:

Punkt dowodzenia	WSD	SD	TSD
KA	15-20	20-30	50-70
GA	60-70	80-90	100-120

Zasadniczym elementem SD jest centrum /ośrodek/ dowodzenia działaniami bojowymi. W skład centrum wchodzi następujące grupy /sekcje/:

- operacyjna;
- rozpoznawcza;
- koordynacji wsparcia ogniowego z działaniem lotnictwa;
- obrony przeciwlotniczej;

- walki radioelektronicznej.

Centrum dowodzenia rozmieszcza się zazwyczaj w środku ugrupowania SD. Pomieszczenie robocze centrum znajduje się w 6-8 kontenerach zamontowanych na samochodach lub umieszczonych w wykopie i przykrytych siatką maskującą.

Ponadto na SD znajdują się grupy /sekcje/ oficerów lotnictwa, rodzajów wojsk i służb, organów logistycznych i oficerów łącznikowych.

W ramach każdego SD organizuje się węzeł łączności, w skład którego wchodzi różnego rodzaju środki łączności, składnica meldunkowa i inne urządzenia. W celu zabezpieczenia działalności SD organizuje się z odpowiednich sił elementy ochrony, obrony i obsługi. Funkcjonowanie SD organizowane jest w ten sposób aby zapewnić nieprzerwaną pracę w ciągu całej doby. W tym celu skład osobowy SD dzielony jest zwykle na dwie zmiany.

W miarę przesunięcia się walczących wojsk, dla zapewnienia ciągłości dowodzenia nimi dokonuje się również sukcesywnie przesunięć poszczególnych SD. Przegrupowanie SD w nowy rejon dokonuje się zwykle w kilku rzutach, pozostawiając w dotychczasowym rejonie część stanu osobowego i środków łączności, pozostałe przegrupowując do nowego rejonu. Poprzednie SD likwiduje się całkowicie dopiero po rozpoczęciu pracy przez pierwszy rzut stanowiska dowodzenia w nowym rejonie.

Częstotliwość zmiany SD jest uzależniona od rozwoju sytuacji na polu walki. Niemniej jednak przewiduje się dokonywania zmiany SD dywizji dwa razy na dobę, korpusu raz na dobę, grupy armii raz na 1-2 doby.

Cechy demaskujące

Stanowiska dowodzenia rozmieszcza się w miejscach, w których

mogą być zapewnione dobre warunki maskowania i ukrycia zarówno przed obserwacją naziemną jak i powietrzną. Takimi dogodnymi miejscami do rozmieszczenia SD mogą być zalesione wzniesienia, zagajniki i większe kompleksy leśne, osady, wioski, osiedla itp. położone w pobliżu dróg zapewniających sprawne przegrupowanie.

Pierwszą oznaką świadczącą o przygotowaniu danego rejonu do rozwinięcia w nim SD jest pojawienie się grupy rekonesansowej, która ustala w terenie miejsca rozmieszczenia poszczególnych jego elementów, organizację ochrony i obrony oraz miejsce rozmieszczenia węzła łączności.

Pomimo stosowania surowych wymogów w zakresie maskowania, na rozmieszczenie każdego SD zwykle wskazują:

- duża liczba posterunków regulacji ruchu oraz tablic informacyjnych;
- wzmożony ruch pojazdów wojskowych, zwykle samochodów osobowo-terenowych i motocykli oraz wozów dowodzenia;
- obecność w pobliżu /2-3 km/ lądowiska dla śmigłowców i samolotów łącznikowych;
- duża ilość pracujących radiostacji i stacji radioliniowych /duża ilość masztów antenowych świadcząca o rozwiniętym węźle łączności w pobliżu SD/;
- budowa polowych linii przewodowych /napowietrznych i naziemnych/;
- brak w danym rejonie ciężkiego sprzętu bojowego;
- rozmieszczenie w pobliżu SD /3-5 km/ artylerii przeciwlotniczej małego kalibru lub rakiet przeciwlotniczych bliskiego zasięgu.

Elementy wrażliwe na uszkodzenie i zniszczenie

Stanowiska dowodzenia zajmują zwykle dużą powierzchnię. W związku z tym całkowite i jednoczesne jego zniszczenie jest zadaniem

niezwykle trudnym lub wręcz niemożliwym. Natomiast dużo łatwiej jest zniszczyć wybrany jego element lub zakłócić na określony czas jego funkcjonowanie. Ze względu na dużą ilość elementów oraz ich wzajemne powiązanie i zależność, SD są wrażliwe na wszelkie zakłócenia. Elementami najbardziej wrażliwymi są:

- pojedyncze urządzenia i środki łączności /aparatownie, radiostacje, agregaty prądotwórcze, centrale telefoniczno-telegraficzne itp./;

- polowe linie przewodowe.

Wyeliminowanie choćby jednego-dwóch elementów tego typu może spowodować poważne trudności i dezorganizować pracę sztabu. Do niszczenia można używać klasycznych środków walki /broń strzelecka, granaty, materiały wybuchowe, miny itp./. Najbardziej wrażliwymi są elementy SD podczas przegrupowania /marsz/ do nowych rejonów. Niszczenia ich mogą wówczas dokonywać niewielkie pododdziały organizując zasadzki i napady.

Obrona i ochrona SD

Do obrony i ochrony SD wyznaczone są etatowe pododdziały ochrony i obsługi sztabu oraz pododdziały żandarmerii polowej lub pododdziałów zapasowych, w wyjątkowych przypadkach przydziela się pododdziały liniowe, policji lub OT.

W celu zabezpieczenia SD przed napadem naziemnym oraz stworzenia dogodnych warunków do pracy, stanowiska dowodzenia dzieli się na sektory, w których rozmieszczone są poszczególne elementy sztabu.

W wyznaczonych sektorach SD organizuje się lokalne ubezpieczenia i zakłada systemy alarmowe. Szczególnej ochronie podlegają najważniejsze elementy SD: centrum dowodzenia, sale odpraw, miejsca pracy ścisłego sztabu, węzły łączności i miejsce, w którym znajduje

się aparatura specjalna.

W rejonie SD organizuje się sieć posterunków ochronno-obronnych. Na drogach dojazdowych ustawia się zapory, szlabany, tablice informacyjno-zakazowe oraz posterunki regulacji ruchu. SD patrolowane jest przez sieć ruchomych patroli, zarówno wewnątrz jak i poza nim. Przy najważniejszych elementach SD wystawia się posterunki ochronne w liczbie 1-2 żołnierzy.

Wokół SD rozbudowuje się system zapór inżynieryjnych i urządzeń sygnalizacji alarmowej.

D. Lotnictwo i jego system zabezpieczenia

W skład tej grupy obiektów wchodzi:

- lotniska i drogowe odcinki lądowania;
- eskadry lotnictwa taktycznego;
- eskadry /bataliony/ lotnictwa sił lądowych;
- eskadry /kompanie/ śmigłowców przeciwpancernych;
- pułki /bataliony/ śmigłowców przeciwpancernych w rejonie ześrodkowania;
- eskadry śmigłowców transportowych;
- eskadry samolotów rozpoznania PLSS;
- eskadry samolotów naprowadzania PLSS.

Lotniska i drogowe odcinki lądowania

Zasadniczymi obiektami lotnictwa taktycznego NATO są lotniska stałego /nazwane operacyjnymi/ i czasowego bazowania. Stałe lotniska przeznaczone są do bazowania na nich etatowych pododdziałów i oddziałów lotniczych wraz ze sprzętem latającym. Na 4-5 lotniskach tego typu może bazować jedno skrzydło lotnicze w składzie 36-75 samolotów /przyjmuje się po jednym lotnisku na eskadrę/. Personel latający i obsługa takich lotnisk składa się prawie wyłącznie z osób wojskowych.

W pasie działania grupy armii, taktyczne siły powietrzne bazują na lotniskach w odległości 50-500 km od linii styczności wojsk. Skrzydła /eskadry/ samolotów myśliwsko-bombowych i rozpoznawczych mogą być rozmieszczone na lotniskach stałego bazowania w odległości 300-450 km. W warunkach bojowych poszczególne eskadry mogą okresowo bazować na lotniskach wysuniętych położonych w odległości 120-250 km od linii styczności. Lotnictwo transportowe i obrony powietrznej strefy tyłowej może bazować na lotniskach oddalonych o ponad 200 km od rubieży styczności wojsk.

Lotniska stałego bazowania mają zazwyczaj jeden pas startowy o długości 2400-3000 m i szerokości 45-60 m. Nawierzchnia pasa może być betonowa lub asfaltowa. Lotnisko posiada drogi kołowania o szerokości 15-30 m /z reguły jedna równoległa do pasa startowego służy jako pomocniczy pas startowy/; stoiska samolotów; stanowisko dowodzenia; kompleks środków ubezpieczenia lotów; system elektroenergetyczny; składy materiałów pędnych i smarów; magazyny amunicji; warsztaty naprawcze, hangary i magazyny; pomieszczenia pomocnicze.

Na lotniskach czasowego bazowania przygotowane są tylko z reguły drogi startowe i stoiska samolotów. Do tej grupy lotnisk zalicza się również odpowiednio przystosowane odcinki dróg i autostrad o długości 2-3 km w terenie otwartym, gdzie nie ma wysokich przeszkód terenowych i budowli. W lasach po obu stronach takiego odcinka drogi wycina się drzewa na głębokości do 70 m od drogi. Na odcinku drogi środkowa część oddzielająca jezdnie jest zabetonowana. W wypadku gdy jezdnie autostrad w miejscu drogi startowej są oddzielone od siebie barierą z belek metalowych powinny być one zdemontowane. W rejonie odcinka budowane są specjalne zatoki parkingowe przeznaczone na stoiska dla samolotów. Niektóre

lotniska tego typu znajdują się w pobliżu lotnisk stałych co ułatwia korzystanie z ich bazy materiałowo-technicznej.

W celu niedopuszczenia do zniszczenia wszystkich samolotów przygotowuje się i rozbudowuje strefy rozśrodkowania samolotów, które położone są w odległości 0,3-2 km od pasa startowego. W tej samej odległości rozmieszczane są strefy rozśrodkowania samolotów pomiędzy sobą. W strefach są odpowiednio przygotowane stoiska, magazyny i ukrycia. Takich stref może być od 3 do 6. W jednej strefie może znajdować się 6-16 pomieszczeń na samoloty. W pojedynczych stoiskach rozmieszczane są w odległości 75-150 m jeden od drugiego w specjalnie budowanych ukryciach typu łukowego.

Każde lotnisko stałe i większość czasowych posiada składy materiałów pędnych i smarów. Podstawowym elementem tego składu jest zbiornik paliwa o pojemności około 100 000 l umieszczony 1,5 do 3 m pod powierzchnią ziemi. Każdy zbiornik posiada własne urządzenie czerpalne do napełniania cystern samochodowych.

Składy amunicyjne rozmieszcza się w odległości do 3 km od lotniska. Są to najczęściej pomieszczenia betonowe, podziemne lub półpodziemne, zabezpieczone nasypami ziemnymi. Każde lotnisko ma kilka takich składów. W składach lotniskowych najczęściej znajduje się od 8 do 12 pomieszczeń /budynków/, w których przechowuje się 10-20 ton amunicji lotniczej. Wszystkie składy amunicji są podłączone do lotniskowej sieci telefonicznej i wodociągowej oraz są bardzo dobrze ochraniane.

Cechy demaskujące

Lotnisko jest jednym z niewielu obiektów trudnych do ukrycia bądź zamaskowania przed osobami postronnymi. Właśnie ta grupa obiektów zdradza się wieloma cechami demaskującymi, które nie mogą być niezauważalne.

Do podstawowych należą:

- ruch powietrzny podchodzących do lądowania lub startujących samolotów;
- szum podgrzewanych silników lotniczych;
- widoczne z dużych odległości nocne oświetlenie pasów startowych i oznakowanie kierunków lądowania samolotów;
- znaki ostrzegające o nisko latających samolotach oraz informacje o kierunku schodzenia do lądowania;
- rozwinięte maszty antenowe i widoczne z daleka wieże kontrolne;
- ochrona rejonu lotniska;
- obecność w rejonie przyległym do lotniska żołnierzy wojsk lotniczych /charakterystyczne ubiory i oznakowania/.

Oznakami demaskującymi przygotowanie odcinków autostrad na lotniska będą:

- budowa obiektów i urządzeń lotniskowych /stoiska, ukrycia na samoloty, magazyny MPS, pomieszczenia sztabowe typu barakowego i inne/;
- doprowadzenie polowych rurociągów paliwowych;
- budowa dróg objazdowych, mijania i innych;
- pojawienie się posterunków, personelu wojskowego i pojazdów specjalnych w danym rejonie autostrady;
- szkolenie lotnicze w startach i lądowaniach.

Elementy wrażliwe na uszkodzenie i zniszczenie

Najbardziej wrażliwymi na zniszczenie są urządzenia radiotechniczne, których duża liczba występuje na każdym lotnisku. Urządzenia te są najbardziej podatne na uszkodzenia, a zniszczenie ich jest najefektywniejsze. Urządzenia te są ze sobą powiązane w różnym stopniu funkcjonalnym. Dlatego też wyeliminowanie z czynnej pracy

nawet jednego z nich, może w poważnym stopniu zdeorganizować sprawne funkcjonowanie lotniska.

Ponadto łatwymi do uszkodzenia lub zniszczenia są inne obiekty i urządzenia znajdujące się na lotnisku. Mogą być nimi:

- składy i magazyny paliw płynnych;
- magazyny amunicji lotniczej;
- przewody paliwowe i energetyczne.

Obrona i ochrona lotniska

Z zasady wszystkie lotniska należą do obiektów zamkniętych. Cały teren lotniska jest przeważnie ogrodzony, a poruszanie się po nim ograniczone.

W celu ochrony przed penetracją i przedostaniem się grup specjalnych, wokół lotniska buduje się ogrodzenia jednorzędowe lub dwurzędowe, wystawia się posterunki wartownicze, urządzenia techniczne oraz zabezpieczenia kontrwywiadowcze.

Bezpośrednią ochronę lotniska i poszczególnych jego obiektów sprawują pododdziały ochrony, z których wystawiane są stałe i ruchome posterunki rozmieszczone na wieżach wartowniczych i patrolujące teren wokół lotniska. Ponadto do ochrony wydziela się pododdziały żandarmerii polowej, część sił z eskadry dowodzenia i batalionu obsługi technicznej - w sumie 5-6 plutonów. Uzbrojenie ich stanowi broń strzelecka, moździerze i granatniki przeciwpancerne.

W zakresie ochrony lotnisk mogą występować:^{43/}

- posterunki /wieże/ obserwacyjne rozlokowane wzdłuż ogrodzenia;
- patrole ruchome poruszające się po zewnętrznej stronie lotniska;

43/ Sposób ochrony i obrony lotniska przedstawia załącznik nr 57.

- płoty z drutu kolczastego lub siatki metalowej, przebiegającej wzdłuż granicy lotniska.

W okresie wojny i zagrożenia wojennego stosowane są dodatkowe przedsięwzięcia dotyczące:

- budowy wokół lotniska i poszczególnych jego elementów tzw. "pierścienia obronnego" /zapory inżynieryjno-saperskie, stanowiska i okopy dla żołnierzy i broni/;
- budowy drugiej linii płotu /w odległości około 500-600 m od pierwszej/;
- zakładanie pasów minowych /przeważnie między płotami/;
- montażu urządzeń sygnalizacji alarmowej wokół lotniska;
- organizowania bezpośredniej osłony przeciwlotniczej lotniska /od baterii do dywizjonu artylerii przeciwlotniczej/;
- wysłania ze składu sił żandarmerii polowej, wojsk OT i innych dodatkowych patroli ruchomych na zewnątrz lotniska;
- wystawianie posterunków ochronnych i regulacji ruchu na drogach prowadzących do lotniska;
- wzmacnianie istniejących i wystawianie dodatkowych posterunków przy ważniejszych obiektach lotniskowych;
- wykonywania prac maskowniczych.

E. Obiekty systemu obrony powietrznej

Do obiektów systemu obrony powietrznej należą:

- baterie rakiet przeciwlotniczych "Roland";
- baterie rakiet przeciwlotniczych "Hawk";
- baterie rakiet przeciwlotniczych "Nike Hercules" i "Patriot";
- eskadra samolotów "AWACS";
- baterie korpusnej artylerii przeciwlotniczej.

Bateria rakiet przeciwlotniczych "Patriot"

Jednym z głównych środków OPL sił zbrojnych NATO są wyrzutnie pocisków raketowych "Patriot". Zastąpiły one przestarzałe pociski "Nike Hercules", a w latach dziewięćdziesiątych zastąpią pociski "Hawk". Pociski raketowe "Patriot" zorganizowane są w baterie i dywizjony. W dywizjonie znajduje się sześć baterii ogniowych. Bateria jest podstawowym pododdziałem zdolnym do samodzielnego wykonywania zadań ogniowych. Składa się ona z plutonu kierowania ogniem, plutonu ogniowego i plutonu transportowo-remontowego. W plutonie ogniowym jest 3 wyrzutni raketowych M-901. Na każdej wyrzutni znajdują się po 4 pociski raketowe MIM-104. W sumie bateria posiada 32 rakiety w gotowości do odpalenia.

Na wyposażeniu baterii ogniowej "Patriot" znajdują się:

- środki dowodzenia i kierowania ogniem;
- wyrzutnie raketowe z pociskami;
- środki zabezpieczenia technicznego;
- środki specjalne do zakłócania przeciwradiolokacyjnych pocisków kierowanych.

Środki dowodzenia i kierowania ogniem tworzą: centrum kierowania baterii AN/MSQ-104, samochód z anteną teleksową do łączności radioliniowej i radiolokator wielozadaniowy AN/MPQ-53.

Centrum kierowania AN-MSQ-104 jest rozmieszczone na standardowej platformie o długości 6,7 m, szerokości 2,6 m oraz wysokości 2,1 m. Jest ono transportowane przez samochód M-814 o nośności 17 ton. Wewnątrz platformy znajdują się dwa stanowiska operatorów, jedno stanowisko obsługi radiostacji ze środkami łączności, komputer do kierowania ogniem, urządzenia kontrolne i sterownicze radiolokatora oraz urządzenia startowe.

Centrum wykonuje następujące podstawowe zadania:

- opracowuje ogólne dane o sytuacji powietrznej;
- kieruje naprowadzaniem pocisków raketowych na wybrane cele powietrzne;
- kieruje pracą radiolokatora wielozadaniowego;
- kontroluje i kieruje wyrzutniami raketowymi.

Centrum kierowania rozmieszcza się w środku ugrupowania baterii ogniowej w odległości około 1000 m od wyrzutni. Jest ono oddalone o 20-50 km od centrum dowodzenia dywizjonu.

W pobliżu centrum kierowania rozwija się radiolokator wielozadaniowy AN-MPQ-53. Radiolokator zabezpiecza jednoczesne wyszukiwanie, wykrywanie i identyfikację celów powietrznych, automatycznie śledzi i opromieniowuje wybrany cel i raketę. Wszystkie podzespoły radiolokatora oprócz pulpitu sterowniczego są zainstalowane na typowej naczepie M-860 o długości 15 m, szerokości 3 m i wysokości 3,6 m. Naczepa jest ciągniona przez samochód ciężarowo-terenowy M-818. Radiolokator ma zasięg wykrywania 150 km. Z radiolokatorem współpracuje antena.

W pobliżu centrum kierowania rozmieszcza się elektrownia polowa AN/MJQ-20. Elektrownia zasila w energię elektryczną radiolokator i centrum kierowania. Umieszczona jest ona na platformie 5-tonowego samochodu ciężarowego z jednoosiową przyczepą do przewozu materiałów pędnych.

Środki ogniowe są podstawowym elementem systemu raketowego obrony przeciwlotniczej "Patriot". W ich skład wchodzi wyrzutnie raketowe, pociski przeciwlotnicze, urządzenia do naprowadzania i przekazywania danych oraz urządzenia pomocnicze.

Wyrzutnia raketowa z 4 pociskami raketowymi umieszczona jest na naczepie ciągnionej przez terenowy samochód ciężarowy

M-813. Pociski raketowe znajdują się w specjalnych zasobnikach wyrzutni, które zabezpieczają je przed warunkami zewnętrznymi oraz umożliwiają odpalenie rakiety bezpośrednio z zasobnika. Powtarzalne załadowanie wyrzutni odbywa się przez wymianę zasobników przy pomocy dźwigu.

Pocisk raketowy MIM-104 wystrzeliwany z wyrzutni ma zasięg maksymalny: poziomy - 100 km, pionowy - 24 km; zasięg minimalny: poziomy - 3 km, pionowy - 60 m.

Baterie pocisków raketowych "Patriot" rozwijają się w odległości około 40 km od rubieży styczności wojsk.

Bateria ma możliwość jednoczesnego śledzenia 100 celów, jednocześnie może naprowadzać na cel 8 rakiet. Szybkostrzelność baterii wynosi 1 rakietę na sekundę. Bateria potrzebuje zaledwie 5 minut na odpalenie i naprowadzenie wszystkich rakiet /32/ na maksymalny zasięg.

Cechy demaskujące

Bateria pocisków raketowych "Patriot" jest pododdziałem bardzo manewrowym. Biorąc pod uwagę bardzo krótki okres czasu na działalność ogniową, należy przypuszczać, że często będzie zmieniała swoje stanowiska startowe. Niemniej jednak duża ilość różnorodnych pojazdów i naczep będzie demaskować jej pobyt w rejonie stanowisk startowych. Do charakterystycznych cech demaskujących można zaliczyć:

- wystawienie na drogach podejścia do obiektu posterunków i dozоровanie rejonu przez patrole wojskowe;
- ruch pojazdów dowożących zasobniki z raketami;
- charakterystyczne sylwetki naczep z zainstalowanymi na nich zasobnikami-wyrzutniami;
- środki dowodzenia i kierowania z charakterystycznymi dla

nich licznymi masztami antenowymi, stacjami radiolokacyjnymi i agregatami;

- w niektórych przypadkach, np. podczas zajmowania rejonu, zamknięcie dróg dojazdowych dla pojazdów postronnych;

- nasypy ziemne wokół stanowisk startowych wyrzutni.

Elementy wrażliwe na zniszczenie i uszkodzenie

System przeciwlotniczy "Patriot" ze względu na dużą ilość zainstalowanej elektroniki jest niezwykle czuły na wszelkie zakłócenia. Dzięki temu istnieje możliwość dość łatwego jego obezwładnienia lub zniszczenia nawet niewielkimi siłami. Niszczenie może być dokonywane bardzo prostymi środkami walki lub działaniem mechanicznym /uderzenie, zerwanie, złamanie/.

Wrażliwość całego systemu potęguje fakt wzajemnej zależności i powiązania jego poszczególnych elementów. Wyeliminowanie choćby jednego z nich może całkowicie uniemożliwić wykonanie zadania przez wyrzutnię czy baterię. Szczególnie wrażliwymi elementami tego systemu są:

- centrum kierowania baterii;
- radiolokator wielozadaniowy;
- elektrownia polowa;
- naczepa z zainstalowanym zasobnikiem-wyrzutnią;
- składy zasobników.

Obrona i ochrona baterii przeciwlotniczych pocisków raketowych

Patriot^{44/}

Biorąc pod uwagę niewielki stan osobowy baterii /93 żołnierzy/ należy sądzić, że do ochrony i obrony, oprócz swoich etatowych

---

44/ Sposób ochrony i obrony baterii przeciwlotniczych pocisków raketowych "Patriot" przedstawia załącznik nr 58.

sił i środków będą przewidziane siły 1-2 plutonów ochrony lub żandarmerii polowej.

Z etatowych sił baterii będą wydzielane stałe posterunki /1-2 żołnierzy/, które będą rozmieszczone przy każdej wyrzutni, centrum kierowania i radiolokatorze. Rejon stanowisk startowych baterii będzie dozorowany przez patrole ruchome z przydzielonych sił. Pozostałe siły ochrony, które będą przydzielone baterii rozmieszczać się będzie na zewnątrz ugrupowania bojowego baterii w odległości 500-600 m. Z nich będą organizowane stałe posterunki ochronne i patrole ruchome.

F. Obiekty systemu radioelektronicznego

Do tej grupy obiektów należą:

- posterunki radiolokacyjne systemu obrony powietrznej /OP/;
- posterunki stacjonarne systemu rozpoznania radioelektronicznego;
- posterunki rozpoznania i namierzania dywizyjnych i korpuśnych jednostek walki radioelektronicznej /WRE/;
- posterunki radionawigacyjne systemu PLSS;
- posterunki naprowadzania lotnictwa taktycznego i lotnictwa obrony powietrznej.

Posterunki radiolokacyjne systemu OP

Na Zachodzie wiele uwagi poświęca się zwiększeniu efektywności systemów obrony powietrznej. Równoległe z modernizowaniem zintegrowanego systemu OP NATO w Europie "NADGE" ulepsza się narodowe podsystemy i środki stanowiące części składowe tego systemu.

Każde państwo paktu NATO wchodzące w skład zintegrowanego systemu OP w Europie "NADGE" posiada określony podsystem wykrywania i kierowania siłami i środkami OP. Zadanie kierowania siłami i środkami OP w narodowych podsystemach realizuje centrum operacyj-

ne strefy. Podlegają mu centra operacyjne sektorów, w których znajdują się ośrodki kierowania i powiadamiania, odpowiedzialne za kierowanie działaniami bojowymi podległych pododdziałów aktywnych środków OP /przeciwlotnicze zestawy rakietowe i myśliwce przechwytyjące/.

W skład tych ośrodków wchodzi także naziemne posterunki powiadamiania, których głównym przeznaczeniem jest zbieranie informacji radiolokacyjnej o środkach napadu powietrznego przeciwnika. Posterunki, w zależności od stojących przed nimi zadań, są kompletowane w różne środki - łącznie ze stacjami radiolokacyjnymi /SRL/ dalekiego wykrywania i wykrywania celów niskolecących - a także w systemy wykrywania i śledzenia samolotów WRE lub kombinacje tych środków. Posterunki w zasadzie nie kierują siłami i środkami OP lecz zapewniają przekazywanie danych o celach powietrznych do ośrodków kierowania i powiadamiania.

Obecnie, większa liczba posterunków radiolokacyjnych jest typu stacjonarnego, na stałe rozwiniętych w określonych rejonach. W celu zwiększenia efektywności i żywotności środków radiolokacyjnych dąży się do zastosowania ruchomych SRL. Charakteryzują się one krótkim czasem rozwijania i szybką zmianą rejonów. Tego rodzaju SRL umożliwiają zwiększenie krotkości pola radiolokacyjnego i wzmacniają system wykrywania na kierunkach najbardziej zagrożonych a także /w razie konieczności/ zastępują zniszczone stacje stacjonarne, rozmieszczane w posterunkach radiolokacyjnych.

Typowy posterunek radiolokacyjny jest rozwinięty w odległości kilkudziesięciu km od rubieży styczności wojsk. W jego skład może wchodzić:

- stacjonarna SRL o dużym zasięgu wykrywania;
- SRL małej mocy;
- środki łączności;

- urządzenia pomocnicze /elektrownie polowe, agregaty prądow-
twórcze, wysokościomierz itp./;

- budynek mieszkalny /baraki, namioty/.

Obecnie znajdują się na wyposażeniu SRL typu GE-592, AR-320, S.713 Martello, S.723. Charakteryzują się dużym zasięgiem wykrywania - rzędu 300-400 km, pracujące w różnych zakresach częstotliwości z wykorzystaniem fal o długości 23 cm. Stacje są odporne na wszelkiego rodzaju zakłócenia.

Dla zwiększenia efektywności wykrywania celów powietrznych, w tym i niskolejących /do 100 m/ oprócz stacjonarnych i przenośnych SRL o dużym zasięgu wykrywania, stosuje się pasywne środki pelengacji źródeł zakłóceń aktywnych, a także SRL małej mocy z antenami z szykiem fazowym, pracujące w zakresie fal 10 cm. Te ostatnie mają zapewnić pokrycie strefy kontroli systemu na małych wysokościach. Wariant takiego typu stacji, to bezobsługowa SRL z anteną paraboliczno-cylindryczną umieszczoną na wieży o wysokości 20-30 m. Umożliwia ona wykrywanie celów niskolejących w sektorze 360° według azymutu i pokrywa strefę kontroli na małych wysokościach gdzie zastosowano SRL o dużym zasięgu.

Cechy demaskujące

Środki radiolokacyjne odznaczają się różnorodnymi cechami demaskującymi, umożliwiającymi ich wykrycie przez bezpośrednią obserwację wzrokową i fotografowanie. Elementy wchodzące w skład środków radiolokacyjnych są praktycznie wykrywalne przez każdego obserwatora bez potrzeby wyposażania go w skomplikowany sprzęt radioelektroniczny.

Nieodłącznymi elementami SRL są różne systemy antenowe. Właściwości promieniowania i rozchodzenia się fal elektromagnetycznych uniemożliwiają pełne ukrycie anten i ich zamaskowanie za

205

pomocą zwykłych środków maskujących. Przeważnie rozmieszcza się je na wzniesieniach, w pobliżu których brak jest wysokich przeszkód terenowych. Zasadniczymi oznakami demaskującymi SRL są:

- systemy antenowe, które mają kształt owalny lub kwadratowy;
- kontrola obszaru przez system antenowy prowadzona jest z szybkością 5-10 obrotów na minutę;
- anteny SRL są montowane na masztach o wysokości kilkudziesięciu metrów;
- obecność pracujących agregatów zasilających SRL w energię elektryczną.

Elementy wrażliwe na uszkodzenie i zniszczenie

Ze względu na skomplikowaną budowę, SRL jest bardzo czuła na wszelkie uszkodzenia. Trudno więc wyodrębnić w jej składzie określone zespoły, które są najbardziej wrażliwe na zniszczenie ponieważ każdy z elementów spełnia ważną rolę w pracy stacji jako całości. Wzajemne powiązanie i współzależność powodują, że wyeliminowanie jednego elementu unieruchamia na pewien czas całe urządzenie.

Aparaturę można wyłączyć z czynnej pracy nawet przez zwykłe uderzenie ciężkim przedmiotem i przerwanie przewodów, nie mówiąc o użyciu materiału wybuchowego czy broni strzeleckiej.

SRL można również unieruchomić poprzez demontaż i zabranie wymontowanych części. Będzie to niezwykle trudne, gdyż wiąże się to z wejściem do obiektu. Sposobu tego jednak nie należy wykluczyć zważywszy fakt wykorzystania tego obiektu po opanowaniu rejonu przez własne wojska.

SRL również można unieruchomić poprzez zniszczenie agregatów zasilających stację, jej systemów antenowych i pojazdy mechaniczne, na których zamontowana jest stacja.

Ochrona i obrona SRL

SRL mogą być rozmieszczane z dala od obiektów wojskowych. Na ich położenie wpływają konkretne warunki terenowe, możliwości techniczne sprzętu oraz potrzeby pola walki. Terytoria państw NATO już w okresie pokoju pokryte są gęstą siecią stałych posterunków radiolokacyjnych. W okresie pokoju są ochraniające raczej słabymi siłami. W wielu przypadkach ochrona ogranicza się do ogrodzenia siatką metalową lub drutem kolczastym. Przy bramie wyjazdowej może się znajdować posterunek wartowniczy.

Należy przypuszczać, że w okresie wojny posterunek radiolokacyjny będzie posiadał 1-3 posterunki wartownicze całodobowe, a oprócz tego wokół ogrodzenia będą poruszały się ruchome patrole z psami. Nie można wykluczyć istnienia dodatkowej sygnalizacji alarmowej, szczególnie z kierunków gdzie można niepostrzeżenie podejść do obiektu.

Ponadto należy sądzić, że tego typu obiekt będzie znajdować się w obszarze dozorowanym przez siły kompanii ochrony. W takim przypadku, po zaatakowaniu obiektu należy się spodziewać użycia przez nieprzyjaciela odwodu sił ochrony w czasie do około 1 godziny. Wówczas w rejon obiektu może być skierowany co najmniej pluton ochrony.

G. Inne obiekty

Do innych obiektów zalicza się:

- porty i bazy sił morskich;
- forty i umocnienia obronne;
- składy amunicji i uzbrojenia;
- odcinki desantowania;
- rurociągi paliwowe.

Rurociągi paliwowe

Paliwo obok amunicji zajmuje czołowe miejsce w dziedzinie zaopatrzenia walczących wojsk /około 60% tonażu środków zaopatrzenia w środki materiałowe/.

Zasadniczymi elementami systemu zaopatrzenia w paliwa płynne są: eksploatowane złoża ropy naftowej, porty wyładownicze ropy naftowej, rafinerie, składy materiałów pędnych i smarów, rurociągi, stacje pomp. Elementy te są niezmiernie czułe i wrażliwe na działanie środków ogniowych. Stała konieczność zaopatrywania wojsk w paliwa, jak również ilość zużywanych przez nie paliw sprawiają, że obiekty te będą stosunkowo gęsto rozmieszczone w strefie działań bojowych. Uszkodzenie lub zniszczenie wybranych elementów systemu zaopatrywania w paliwa płynne zasadniczo obniży zdolność bojową wojsk.

Rurociągi są głównym środkiem transportu paliw płynnych. System rurociągów jest znacznie rozbudowany. Zazwyczaj dzieli się na:

- rurociągi tymczasowe składane z odcinków lekkich rur;
- rurociągi elastyczne do doraźnego zaopatrywania jednostek na bliskie odległości;
- stałe dalekosiężne rurociągi stalowe /spawane/.

Podstawowym rodzajem rurociągów jest rurociąg stały, który z kolei dzieli się na:

- rurociąg do transportu ropy naftowej /z miejsca wydobycia lub portu wyładowniczego do zakładu przeróbki/, zwykle posiadają one dużą średnicę /400-1000 mm/ i przepustowość;
- rurociągi do transportu gotowych paliw /z zakładu przeróbki do odbiorcy/ przeważnie o średnicy do 500 mm.

We wszystkich rurociągach stałych i polowych można wyodrębnić następujące elementy składowe:

- część liniowa rurociągu /zwana "nitką rurociągu"/;
- główne stacje pomp;
- pośrednie stacje pomp.

Część liniowa rurociągu ułożona jest w terenie. W jej skład wchodzi stalowe odcinki rur o długości 6-12 m i grubości ścianki 6-14 mm. Są one zagłębiane pod ziemią /od 1 do 3 m/. Przez przeszkody wodne rurociągi instaluje się najczęściej dwoma nitkami /główna i zapasowa/ w wykopie o głębokości około 1 m poniżej dna rzeki /kanału/. Obie nitki w tym wypadku mogą znajdować się w jednym wykopie. Najczęściej są oddalone od siebie kilkanaście do kilkudziesięciu metrów i łączą się ze sobą ponownie dopiero poza terenem przeszkody. Rzadziej stosuje się napowietrzny montaż rurociągów.

Przekraczanie lądowych tras komunikacyjnych odbywa się wyłącznie pod ziemią, przeważnie z zastosowaniem dodatkowego przewodu ochronnego.

W części liniowej rurociągu stosowane są dodatkowe urządzenia pomocnicze:

- zasuwki trasowe, budowane co 10-15 km, przeważnie na skrzyżowaniach z trasami komunikacyjnymi i z przeszkodami wodnymi. Zasuwki posiadają własne napędowe silniki elektryczne i są sterowane z głównej dyspozytorni rurociągu;
- słupki i repery do oznakowania rurociągu w terenie, ustawiane średnio co 1 km.

Główne stacje pomp stanowią zazwyczaj początkowy punkt przetaczania paliwa i służą do pobrania paliwa ze zbiorników i wtłoczenia go do nitki rurociągu. Stacje te stanowią ponadto główny ośrodek dyspozycyjny rurociągu. Podstawowymi obiektami stacji pomp są:

- pompownia;

- centralna dyspozytornia;
- podstacja transformatorów;
- układ instalacyjny służący do wypuszczania na trasę tzw. rozdzielaczy dla paliw płynnych;
- zaplecze magazynowe i administracyjno-gospodarcze.

Na trasie przebiegu rurociągu rozlokowane są pośrednie stacje pomp. Są one przeznaczone do nadania wzmocnienia energii tłoczonemu paliwu w celu zachowania odpowiedniej wydajności.

Dodatkowym elementem występującym przy rurociągu jest - układany na całej trasie - kabel łączności. Przebiega on w odległości 5-10 m od rurociągu, na głębokości 0,8-1,0 m pod ziemią.

Cechy demaskujące

Trasę przebiegu rurociągu, a także skład i lokalizację ważniejszych elementów jest dosyć łatwo określić w terenie. Możliwe jest to przez prowadzenie szerokiego zakresu prac przy jego budowie, szczególnie prac ziemnych przy zakładaniu rur. Stąd też rurociąg stacjonarny jest na ogół znany w szczegółach. Mimo to rurociąg ze swoimi elementami jest bardzo charakterystyczny i dość łatwo go zidentyfikować. Do charakterystycznych cech, które demaskują rurociąg w terenie należą:

- widoczne, łatwe do wykrycia oraz zidentyfikowania stacje pomp i zbiorniki paliwowe;
- napowietrzne odcinki rurociągu nad niektórymi przeszkodami wodnymi;
- podpory palowe lub faszyny układane pod rurociągiem w terenie bagnistym;
- ślady świeżej ziemi występujące w sposób ciągły i niezależnie od ukształtowania terenu;
- wycięty las i zagajniki oraz brak roślinności w miejscach

przebiegu rurociągu;

- podłużne wgłębienia na powierzchni wzdłuż trasy ułożonej "nitki rurociągu";

- oznakowanie trasy co 1 km przy pomocy słupków i reperów z wypisanym kolejnym numerem znaku oraz bieżący kilometr trasy.

Elementy wrażliwe na uszkodzenie i zniszczenie

Elementy rurociągu paliwowego takie jak stacje pomp, zbiorniki paliw są niezmiernie czułe i wrażliwe na działanie środków ogniowych. Uszkodzenie lub zniszczenie ważniejszych jego części wpłynie w sposób zasadniczy na obniżenie zdolności bojowej wojsk.

Rurociąg paliw płynnych ma dosyć pokaźną liczbę elementów szczególnie czułych na dywersję. Do nich można zaliczyć:

- właściwą "nitkę rurociągu", a głównie jej odcinki znajdujące się w miejscach trudnych do naprawy /w terenie bagnistym, na przejściach przez przeszkody wodne i na skrzyżowaniach z trasami komunikacyjnymi/;

- elementy głównej stacji pomp, szczególnie podstacje transformatorowe i centrale dyspozytorskie;

- zbiorniki i pompownie w składach i magazynach.

Te wybrane elementy mogą być niszczone już przez niewielkie grupy żołnierzy - np. grupy specjalne - dysponujące klasycznym uzbrojeniem. Zniszczenie /unieruchomienie/ mogą spowodować poprzez zapalenie paliwa bądź zburzenie konstrukcji wybranego elementu.

Obrona i ochrona rurociągu

Mimo zastąpienia transportu kolejowego paliw systemem rurociągów, nie udało się w pełni zlikwidować wrażliwości systemu zaopatrywania w paliwa na uszkodzenia. Nadal problemem jest zapewnienie

nie ochrony setkom kilometrów rurociągów. Tym niemniej wiele tego typu obiektów ma system ochrony /obrony/ stały /rafinerie, składy i magazyny stałe/. Słabszą ochronę /obronę/ mają obiekty o znaczeniu lokalnym /taktycznym/ i mające niewielkie wymiary /stacje i podstacje pomp, centrale dyspozytorskie/.

Szczególnie specyficzną jest ochrona rurociągów. Ponieważ są to obiekty liniowe, praktycznie nie ma możliwości zapewnienia im jednolitej i ciągłej ochrony na całej długości. Stałą ochronę stosuje się tylko na niektórych, najbardziej wrażliwych na zniszczenie odcinkach /napowierzchniowe przy mostach, wiaduktach itp./ oraz na takich obiektach stałych, jak stacje przeladunkowe, stacje pomp itp. Na ważniejszych odcinkach i obiektach może być zorganizowana stała służba wartownicza, pełniona przez wojsko /żandarmerię/ lub organa cywilne, systemem posterunków stałych i patroli ruchomych.

Należy sądzić, że w okresie wojny i zagrożenia wojennego ilość strzeżonych odcinków ulegnie znacznemu powiększeniu, a w szczególności tych, które znajdują się w terenie zakrytym. Prawdopodobnie będzie zorganizowane patrolowanie wokół zbiorników, głównych i pośrednich stacji pomp i wzdłuż rurociągu przez siły ochrony wojsk OT. Siły te mogą wykonywać swoje zadania przez penetrację terenu pieszo, na rowerach, motocyklach lub samochodach. Skład patroli może być różny i wynosić 2-3 uzbrojonych ludzi z psem.

Przedstawiony podział obiektów jest dogodny z punktu widzenia działań GS armii i frontu. Bowiem w tej klasyfikacji mieszczą się one wszystkie, które faktycznie znajdują się w pasie działań związków operacyjnych, jak również obiekty ważne, niszczone w pierwszej kolejności. O ich ważności decyduje przede wszystkim sto-

pień aktywności w zakresie przeciwdziałania /zagrożenia/ naszym wojskom w danej sytuacji operacyjno-taktycznej /strategicznej/. Ponadto o ich ważności będzie decydować w danym momencie ich wykorzystanie lub wpływ na działanie wojsk. W związku z tym, obiektami ważnymi będą zarówno /cele/ wojskowe i cywilne, jak i infrastruktura terenu /obiekty OPT/.

Zdecydowana większość obiektów /celów/ około 70% będzie z reguły rozmieszczona na głębokości taktycznej i będą one właśnie przede wszystkim zagrażać przechodzącym do operacji zaczepnej wojskom frontu i armii. W pierwszej kolejności, w pierwszych dniach trwania operacji szczególnie na ich wykrycie będzie skupiony główny wysiłek działań specjalnych związków operacyjnych.

Równolegle z tym trzeba widzieć problem rozpoznania obiektów /celów/ położonych głębiej.

Z oceny obiektów wynika, że położone w strefie taktycznej będą w większości ruchome, w każdej chwili gotowe zmienić swoje położenie. Oprócz nich w tej strefie będą również obiekty stacjonarne infrastruktury terenu np. mosty, tamy itp.

Obiekty położone w strefie operacyjnej będą dłużej przebywać w jednym rejonie i wykrycie ich będzie z reguły łatwiejsze.

W rozdziale zostały scharakteryzowane pojedyncze obiekty z każdej grupy, bowiem mają one cechy specyficzne, wspólne dla jednej grupy, wyróżniające je na tle innych. I dlatego też zwiadowcy grup specjalnych powinni te właściwości bardzo dokładnie poznać. Stąd konieczność i potrzeba ich szkolenia na różnych obiektach występujących w wojsku i w gospodarce narodowej. Zwiadowcy powinni również obsługiwać w ogólnym zakresie te obiekty, jak np. zatrzymać pracę elektrowni, wyłączyć określony podzespół itp.

Oprócz cech charakterystycznych dla danego obiektu, żołnierze

GS muszą znać również cechy demaskujące go w terenie, elementy wrażliwe na uszkodzenie i zniszczenie, jak również poznać siły i środki obrony i ochrony oraz nowoczesne środki sygnalizacji szeroko stosowane przy ochronie, a także sposób ich pokonania /unieszkodliwienia/.

Jedynie wnikliwe i dogłębne poznanie obiektu daje możliwość jego rozpoznania, a tym samym zniszczenia.

2.3. Wybrane sposoby realizacji zadań przez grupy specjalne

GS frontu /armii/ działające w ugrupowaniu nieprzyjaciela będą wykonywały różnorodne zadania. W zależności od rodzaju realizowanych zadań i ich treści będą stosowały różne sposoby ich wykonania. Do najbardziej typowych, znanych sposobów można zaliczyć: badanie zdobytych dokumentów, uzbrojenia i sprzętu; bojowe uzbrajanie terenu i wykonywanie niszczeń; fotografowanie; mylenie; najście; namierzanie; napad ogniowy wykonany z odległości skutecznego ognia bez wchodzenia na obiekt lub napad z wejściem na obiekt; obserwację; patrolowanie; podsłuchiwanie; zasadzkę. Ponadto nie wyklucza się innych sposobów stosowanych podczas wykonywania zadań^{45/}. Zwiadowcy prowadząc działania specjalne w ugrupowaniu nieprzyjaciela powinni każdorazowo do ich wykonania dobrać właściwy sposób realizacji zadań w zależności od możliwości grupy, posiadanego sprzętu i wyposażenia, środowiska i innych warunków. W tego rodzaju działaniach nie wolno stosować schematów. Trzeba zawsze wybierać optymalny sposób działania uwzględniający realną sytuację w jakiej działa grupa.

45/ Sposoby realizacji zadań w różnych rodzajach działań specjalnych przedstawia schemat nr 1 s.10.

Podczas realizacji zadań koniecznym jest ściśle przestrzeganie podstawowych zasad działania GS. Zwiadowcy muszą zdawać sobie sprawę, że działają samotnie w środowisku wrogim, o niepełnej znajomości terenu, z jego niewspółmierną przewagą w siłach i środkach w stosunku do GS. Pomimo wielu nie sprzyjających warunków w jakich przyjdzie im wykonywać zadania w ugrupowaniu nieprzyjaciela ich działanie będzie skuteczne, o ile będą przestrzegać podstawowych zasad taktyki działań specjalnych. Do nich należą: aktywność, podstęp /fortel/; rozśrodkowanie sił i koncentracja ich wysiłku; staranne przygotowanie i szybkie przeprowadzenie akcji; skrytość i maskowanie działań; unikanie wiązania się walką; zaskoczenie.

Kierując się celem jaki należy osiągnąć, zadaniem, możliwością grupy, charakterem obiektu i ogólną sytuacją w rejonie działania dowódca grupy wybiera sposób realizacji zadania. Poszczególne zadania mogą być wykonywane jednym lub kilkoma sposobami, względnie wzajemnie się przeplatać i uzupełniać.

W podrozdziale zostaną zaprezentowane wybrane sposoby /najczęściej stosowane/ realizacji zadań przez GS na typowych obiektach w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

Napad ogniowy, wykonany z odległości skutecznego ognia bez wchodzenia w rejon stanowiska dowodzenia systemu rozpoznawczo-uderzeniowego "J-SAC"

Podjęcie walki w celu zniszczenia tego systemu wymaga zaangażowania dużej ilości sił i środków, co nie będzie możliwe w każdej sytuacji operacyjno-taktycznej. Należy przede wszystkim dążyć do zniszczenia elementów decydujących o żywotności całego systemu, które w "J-SAC" wchodzi w skład naziemnego stanowiska dowodzenia "AN/TSQ-132".

Z uwagi na rolę, jaką spełnia stanowisko dowodzenia w całym systemie, będzie prawdopodobnie rozmieszczane w rejonie SD korpusu armijnego. Można w nim wyróżnić następujące elementy:

- aparaturę przetwarzania informacji oraz opracowania danych do naprowadzania środków rakietowych i kierowania samolotami LT;
- stację radiolokacyjną śledzenia samolotu C-18;
- środki łączności z samolotem oraz z dowództwem KA i lotnictwem;
- urządzenie do odbioru danych z pokładu samolotu.

Środki i urządzenia SD systemu "J-SAC" rozmieszczone mogą być na 3-5 pojazdach specjalnych.

Doświadczenia z przeprowadzonych ćwiczeń wskazują, że organizację walki z systemem rozpoznawczo-uderzeniowym "J-SAC" należy powierzać armii. Podyktowane jest to niewielką głębokością rozmieszczenia systemu /nie przekraczającą 50 km od linii styczności wojsk/. Tego typu obiekty powinny być rozpoznawane, a następnie niszczone siłami OGM, oddziałów wydzielonych i rajdowych oraz przez GS, które są w stanie bardzo dokładnie ustalić położenie poszczególnych elementów.

Ze składu pułku /batalionu/ rozpoznania specjalnego frontu /armii/ można wydzielić kilka GS /5-10/, specjalnie przygotowywanych do niszczenia przede wszystkim obiektów tego rodzaju. W niszczeniu urządzeń wchodzących w skład stanowiska dowodzenia systemu "J-SAC" bardzo dobre efekty może dać klasyczne uzbrojenie GS /broń strzelecka, granatniki przeciwpancerne, granaty/. W składzie GS powinni znaleźć się zwiadowcy, którzy na podstawie zewnętrznych oznak sprzętu mogliby z dużym prawdopodobieństwem określić jego przynależność do konkretnego elementu systemu.

Najkorzystniej jest niszczyć /uszkadzać/ stanowisko dowodzenia "AN/TSQ-132" podczas jego przegrupowania do nowego rejonu lub

w rejonie rozmieszczenia. W tym celu mogą być urządzone zasadzki i wykonywane napady ogniowe w składzie jednej-dwóch GS. Działanie GS nie spowoduje zniszczenia całego stanowiska dowodzenia, jednak w bardzo poważnym stopniu ograniczy lub całkowicie uniemożliwi jego funkcjonowanie poprzez zniszczenie lub uszkodzenie jednego z elementów. Urządzenia elektroniczne tego stanowiska są bardzo czułe na wszelkiego rodzaju uderzenia, wstrząsy czy pożary. Uszkodzenie chociażby jednego z jego elementów spowoduje zakłócenie na czas dłuższy lub wręcz uniemożliwi funkcjonowanie całego systemu.

□ Liczebna przewaga nieprzyjaciela ochraniającego obiekt oraz rozbudowany system ochrony i obrony wymagać będą od zwiadowców grup specjalnych ścisłego przestrzegania zasad taktyki działań specjalnych. Mając powyższe na uwadze do wykonania tego rodzaju zadania, wystarczającym będzie wyznaczenie dwóch grup specjalnych.

Ze względu na niewielką głębokość rozmieszczenia SD "AN/TSQ-132" GS mogą być przerzucane śmigłowcami i wysadzane w różnych rejonach oddalonych 10-15 km od obiektu akcji, z dala od dróg i osiedli. Po desantowaniu grupy wykonują marsz z różnych kierunków w stronę obiektu i przygotowują się do wykonania zadania.

Zwiadowcy wchodzący w skład GS powinni w szczególności znać swoje zadania i kolejno następujące po sobie sposoby postępowania z uwzględnieniem różnych sytuacji i wzajemnego zastępowania siebie. Działanie poszczególnych podgrup powinno być w okresie przygotowawczym rozegrane na piaskownicy stosownie do zakładanych wariantów lub przećwiczone w terenie z pozorowanymi urządzeniami systemu jako obiektu uderzenia.

Przed rozpoczęciem akcji dowódca powinien osobiście przeprowadzić rozpoznanie obiektu ataku i terenu, aby ustalić:

- drogi podejścia i odskoku po wykonaniu zadania;
- sposób ochrony i obrony stanowiska dowodzenia systemu rozpoznawczo-uderzeniowego;
- obecność sygnalizacji alarmowej i psów wartowniczych;
- miejsce odpoczynku sił ochrony i obrony oraz personelu stanowiska dowodzenia;
- rozmieszczenie najważniejszych urządzeń stanowiska /aparaturę przetwarzania informacji oraz opracowania danych do naprowadzania środków rakietowych i kierowania samolotami LT oraz stację radiolokacyjną śledzenia samolotu/.

Istotnym przedsięwzięciem powinno być omówienie współdziałania pomiędzy podgrupami, a nawet pojedynczymi zwiadowcami, w którym należy uwzględnić czas dojścia, wykonania zadania i odskoku.

Należy przewidywać, że SD "J-SAC" z uwagi na decydującą rolę jaką spełnia w systemie będzie szczególnie bronione i chronione. W ramach przedsięwzięć ochronno-obronnych do bezpośredniej ochrony i obrony zostanie zorganizowana sieć posterunków regulacji ruchu i posterunków ochronno-kontrolnych na drogach i poza nimi. Przy pojazdach wystawione zostaną stałe posterunki oraz ruchome patrole. Wokół SD może być przygotowany pierścień obronny z okopami i stanowiskami dla sił ochrony i obrony oraz mogą być rozmieszczone różnego rodzaju urządzenia sygnalizacyjne. Do ochrony i obrony SD "AN/TSQ-132" nieprzyjaciel może łącznie zaangażować siły 1-2 plutonów ochrony i żandarmerii wojskowej oraz przedstawicieli kontrwywiadu wojskowego.

Uwzględniając powyższe, ten sposób działania GS jest najbar dziej odpowiednim z możliwych. W tej sytuacji celowe jest zorganizowanie z dwóch GS czterech podgrup: niszczącej, ogniowej, to-

rującej i ubezpieczającej. Podgrupa niszcząca w składzie 2-3 i więcej zwiadowców uzbrojonych w karabiny maszynowe i granatnik przeciwpancerny ma zadanie zniszczenia /uszkodzenia/ pojazdów z aparaturą przetwarzania informacji i opracowania danych do naprowadzania środków rakietowych i lotnictwa oraz pojazdu ze stacją radiolokacyjną śledzenia samolotu. Podgrupa ogniowa składająca się z 3-4 zwiadowców uzbrojona w karabiny, pistolety maszynowe, granaty ręczne i środki zapalające powinna ubezpieczać podgrupę niszcząca podczas jej działania. Podgrupa torująca składająca się z 4-5 zwiadowców uzbrojona w karabiny i pistolety maszynowe, granaty ręczne oraz wyposażonych w sprzęt do wykonania przejść w zaporach inżynierskich powinna przygotowywać drogę dojścia podgrupie niszczącej i ogniowej do obiektu ataku oraz niszczyć siły ochrony i obrony. Podgrupa ubezpieczająca w składzie 5-6 zwiadowców, ubezpiecza grupę niszcząca i ogniową podczas wykonywania zadań oraz odskoku po wykonaniu akcji.

Na określony sygnał pierwsza podchodzi do obiektu podgrupa torująca, a po niej niszcząca i ogniowa. Po dojściu w rejon SD systemu na zasięg ognia posiadanych środków podgrupa ogniowa zajmuje stanowiska i przeprowadza dodatkowe rozpoznanie wybranych wcześniej pojazdów w celu upewnienia się czy nieprzyjaciel nie dokonał zmian w systemie ochrony. Następnie podchodzi podgrupa niszcząca na odległość skutecznego strzału i zajmuje stanowiska ogniowe. W tym samym czasie podgrupa ogniowa niszczy obsługę posterunków stałych przy pojazdach oraz umożliwia odskok podgrupie niszczącej. Podgrupa ubezpieczająca uniemożliwia siłom ochrony oraz personelowi obsługi stanowiska będących w wartowni i w pojazdach włączenie się do walki. Wycofuje się jako ostatnia ubezpieczając odskok innych podgrup.

Czas akcji wykonania zadania na obiekcie przez GS nie powi-

nien być dłuższy niż kilka minut. Bowiem dłuższe przebywanie w rejonie SD może spowodować walenie się w nierówną walkę z siłami ochrony i obrony oraz tymi, które mogą przyjść z pomocą zaalarmowane przebiegiem walki. Warunki nocne oraz nagłe uderzenie grup mogą spowodować sparaliżowanie działań nieprzyjaciela na krótki czas, w którym grupy powinny wykonać zadania.

Po wykonaniu zadania, uczestniczące w nim grupy rozdzielają się i każda osobno odchodzi w swój rejon działania /kierunek/. Przedstawiony wariant działania grup nie jest jedyny. W każdym przypadku sposób ich działania należy dostosować do konkretnej sytuacji i terenu oraz wykazać dużo pomysłowości, inicjatywy, przebiegłości i sprytu. Dowódca GS powinien rozpatrzyć wiele wariantów działania, zwłaszcza w sytuacjach niekorzystnych dla grupy, a miejsce, czas i sposób działania grupy wybrać tak, aby całkowicie zaskoczyć siły ochrony i obrony atakowanego obiektu. Szczególną uwagę powinien przywiązywać do skrytości podejścia i rozmieszczenia podgrup oraz wyboru momentu i sposobu początkowego uderzenia.

Bojowe uzbrajanie terenu i wykonywanie niszczeń

Jest to sposób, który będzie szeroko stosowany w działaniach specjalnych. Z powodzeniem będą go stosować GS armii jak i frontu. Polega on na minowaniu, zakładaniu ładunków wybuchowych, podpalaniu lub uszkodzaniu obiektów i urządzeń, tworzeniu zawał leśnych, powodowania zatopień poprzez uszkodzanie urządzeń hydrotechnicznych na zbiornikach wodnych, rozkręcaniu torów kolejowych, dezorganizacji pracy /funkcjonowania/ określonych obiektów itp.

Bojowe uzbrajanie terenu i wykonywanie niszczeń stosuje się zarówno na obiektach stałych nie posiadających ochrony, jak również chronionych. Wykonuje się na kierunkach /w rejonach/ zapew-

niających skryte podejście, założenie ładunku i odejście z miejsca akcji. Najbardziej dogodnymi obiektami dla tego sposobu działania są obiekty linearne /tory kolejowe, rurociągi paliwowe, linie wysokiego napięcia i telekomunikacyjne/ oraz obiekty wolno stojące /urządzenia hydrotechniczne na zbiornikach wodnych, magazyny sprzętu wojennego, urządzenia komunikacyjne itp./.

Najbardziej skuteczne działanie grupy na tych obiektach jest w terenie bagnistym, górskim, wąwozach, w miejscach przechodzenia przez rzeki, kanały, w lasach, bowiem w trudno dostępnych miejscach nieprzyjaciel ma utrudnione dokonanie szybkiej naprawy uszkodzenia.

Bojowe uzbrajanie terenu dokonuje się poprzez zakładanie pojedynczych min /grupy/ i ładunków wybuchowych w postaci wszelkiego rodzaju pułapek, niespodzianek i fugasów. Zakłada się je w miejscach trudnych do wykrycia przez nieprzyjaciela, żeby spowodować po wybuchu duże straty w obiekcie /urządzeniu/. Z dużym skutkiem można stosować środki o opóźnionym działaniu. Umożliwi to zwiadowcom po ich założeniu skryte i bezpieczne odejście oraz spowodowanie wybuchu w czasie najbardziej odpowiednim.

Niszczenia i uszkodzenia z powodzeniem stosuje się na obiektach stałych /rurociągi paliwowe, linie energetyczne, tory kolejowe, urządzenia komunikacyjne i inne/, które są ochraniające poprzez patrolowanie lub okresowe dozorowanie.

Ten sposób działania daje najlepsze efekty zarówno fizyczne jak i psychologiczne, jeśli jest stosowany przez wydzielenie większej ilości GS do działania na obiekty określonego systemu np. zaopatrywania w paliwa płynne, bądź na komunikację nieprzyjaciela. Takie działanie zwiadowców spowoduje powstanie chaosu i zdezorganizuje zaopatrzenie w określone środki materiałowo-techniczne

wojsk operacyjnych oraz osłabi morale jego wojsk i ludności miejscowej na zapleczu.

Bojowe uzbrajanie terenu i wykonywanie niszczeń jest sposobem dającym niewspółmiernie duże efekty przy jednoczesnym, niewielkim nakładzie zaangażowanych w to sił i środków i co najważniejsze jest w miarę bezpiecznym dla zwiadowców działaniem o ile jest dobrze zorganizowane.

Najbardziej czułym, wrażliwym na działanie środków ogniowych jest rurociąg paliwowy. Lokalizacja jego w terenie jest dosyć łatwa i grupie specjalnej nie nastręczy to żadnych trudności. Najbardziej wrażliwymi elementami rurociągu paliwowego są: stacje pomp, zbiorniki paliwowe i właściwa "nitka rurociągu", szczególnie w miejscach przebiegających przez tereny leśne, bagniste, na przejściach przez przeszkody wodne, na skrzyżowaniach z trasami komunikacyjnymi itp.

Do zniszczenia wybranych, wrażliwych elementów wystarcza w zupełności kilku zwiadowców dysponujących klasycznym uzbrojeniem i wyposażonych w ładunki materiału wybuchowego lub miny. Zniszczenie mogą spowodować poprzez zapalenie paliwa bądź zburzenie konstrukcji wybranego elementu rurociągu.

Do wykonania tego zadania ze składu GS organizuje się zwykle podgrupy: ubezpieczającą i niszczącą. Przed przystąpieniem do akcji należy wytypować określony element rurociągu, po czym dokładnie poprzez obserwację ustalić sposób ochrony i obrony tego elementu. Może on być chroniony przez okresowe patrolowanie niewielkimi siłami. Stacje pomp, przepompownie i zbiorniki paliw mogą być chronione przez niewielkie siły /zwykle kilku wartowników/. Po rozpoznaniu wybranego miejsca rurociągu do zniszczenia, podgrupa ubezpieczająca w sile 2-3 zwiadowców zajmuje dogodne miej-

sca w rejonie akcji i ubezpiecza podejście i działanie podgrupy niszczącej. Podgrupa niszcząca /2-3 zwiadowców/ podchodzi do rurociągu i w wyznaczonym miejscu zakłada ładunek wybuchowy, najlepiej z mechanizmem o opóźnionym działaniu. Umożliwi to zwiadowcom bezpieczny odskok po wykonaniu zadania.

Zasadzka

Jest aktywnym sposobem realizacji zadań przez GS przeciwko obiektom będącym w ruchu, takim jak: kolumny wojskowe /głównie przegrupowujące się stanowiska dowodzenia, pododdziały rakiet i inne ważne obiekty/, transporty zaopatrzenia /pododdziały, kolumny samochodowe - realizujące dowóz amunicji, paliwa i innych środków materiałowo-technicznych/, oficerowie kierunkowi, ważne osobistości administracji państwowej i organizacji politycznych.

Zasadzka może być również organizowana przeciwko nieprzyjacielowi ścigającemu grupę w celu jego zniszczenia lub opóźnienia pościgu. Z zasady zasadzki będą organizowane w celu zniszczenia obiektów ruchomych, zdobycia jeńca, sprzętu i wyposażenia /niezbędnego w dalszych działaniach grupy specjalnej/, lub ważnych dokumentów bojowych, zadania strat bojowych nieprzyjacielowi, wywołania nastrojów paniki i zwątpienia wśród jego żołnierzy i ludności cywilnej - wprowadzenia psychozy strachu i podniecenia.

Zasadzki z dużym powodzeniem mogą być organizowane w różnych rodzajach działań specjalnych, jak na przykład w działaniach: dywersyjno-sabotażowych, szturmowych, rozpoznawczych i innych.

Sposób organizacji i przeprowadzenia zasadzki może być różny i zależeć będzie od celu, możliwości bojowych grupy, terenu w jakim działa oraz rozmieszczenia sił nieprzyjaciela mogącego przeciwdziałać GS, jak również od jej operatywności.

Warunkiem powodzenia zasadzki jest odpowiedni wybór miejsca

na jej wykonanie, skryte przygotowanie, szybkie przeprowadzenie akcji i odskok po wykonaniu zadania.

Zasadzki mogą być organizowane zawczasu i doraźnie, z użyciem środków ogniowych i materiałów wybuchowych lub bez ich stosowania. Zasadzkę zawczasu organizowaną przeprowadza się wówczas, gdy na to pozwala czas. Organizuje się ją przeciwko ważnym obiektom nieprzyjaciela, na drogach ich przemarszu oraz w przewidywanych miejscach ich postoju lub zatrzymania. Zatrzymanie wybranego obiektu nieprzyjaciela można wymusić poprzez wcześniejsze zniszczenie wybranego obiektu lub urządzenia komunikacyjnego, np. mostu, wiaduktu itp. W celu naprawy uszkodzonego obiektu /urządzenia lub wyszukania drogi objazdu, nieprzyjaciel jest zmuszony do zatrzymania się na pewien okres czasu. Teren w rejonie zasadzki powinien być starannie dobrany i przygotowany /zaminowane wybrane odcinki, przygotowane zapory, zawały, niszczenia/.

Zasadzkę doraźnie organizowaną wykonuje się na przypadkowo napotkane obiekty nieprzyjaciela, których nie zaatakowanie byłoby zaprzepaszczeniem nadarżającej się okazji zdobycia informacji lub zniszczenia ważnego obiektu. Dotyczyć to może niewielkich obiektów nieubezpieczonych lub działających pojedynczo oraz niezwykle ważnych obiektów, bez względu na ich wielkość i ochronę. Mogą to być wszelkie wyrzutnie rakietowe, pojazdy osobowo-terenowe z oficerami sztabowymi, pojedyncze pojazdy realizujące dowóz amunicji specjalnej do magazynów lub bezpośrednio do środków jej przenoszenia. Charakterystyczną cechą tego rodzaju zasadzek jest ich organizowanie w bardzo ograniczonym czasie. Zazwyczaj wystarczy go tylko na skryte zajęcie stanowisk ogniowych i wydanie komend zwiadowcom.

W zależności od potrzeb i możliwości GS do wykonania zasadzki może zorganizować podgrupy: ubezpieczającą i atakującą

/ogniową, chwytającą/. Z podgrupy ubezpieczającej można wysłać w kierunku podchodzącego obiektu akcji wysuniętego obserwatora, który uprzedzi zwiadowców o podchodzeniu obiektu do rejonu zasadzki.

Typowym, opłacalnym obiektem do wykonania zasadzki przez grupę specjalną mogą być pojazdy ze składu magazynu amunicji specjalnej realizujące dowóz tej amunicji do środków przenoszenia broni jądrowej lub do magazynu stacjonarnego bądź polowego. Jest to o tyle ułatwione, że na zapleczu frontu nieprzyjaciel do eskortowania niewielkich kolumn pojazdów z amunicją specjalną nie będzie wydzielał dodatkowych sił, bowiem przeznaczy je do obrony i ochrony stacjonarnego lub polowego magazynu AS. Do ochrony kolumn będą zwykle wykorzystywane etatowe siły pododdziałów ochrony i obrony oraz w zależności od wielkości kolumny dodatkowe siły OT i policji - łącznie będą to siły do plutonu z lekkim uzbrojeniem strzeleckim.

Przystępując do organizacji zasadzki GS najpierw rozpoznaje ruch na określonym terenie /drogach/, wybiera odpowiednie miejsce w terenie, które będzie odpowiadać warunkom wykonania zadania, wybiera /ustala/ obiekt i określa czas ataku. Wybiera również dogodne kierunki dojścia do rejonu zasadzki i ustala kierunki wycofania po wykonaniu zadania. Dowódca GS wybiera również miejsca stanowisk ogniowych dla poszczególnych podgrup i określa im zadania. Jeśli dowódca grupy dysponuje dość wystarczającą ilością czasu na przygotowanie akcji, może wówczas bardzo precyzyjnie na piaskownicy omówić plan działania poszczególnych zwiadowców w trakcie zasadzki.

Najdogodniejszymi w terenie do organizacji zasadzki są miejsca kanalizujące ruch obiektów przeciwnika, a jednocześnie umożliwiające mu wykonywanie manewru /obejścia, wycofania/. Będą

to wąwozy, przełęcze, przesmyki między jeziorami, mosty, przepusty, wiadukty, teren lesisto-bagnisty itp. Wyboru obiektu ataku może dokonywać dowódca GS lub też obiekt może być określony przez przełożonego /zespół dowodzenia/. W tym przypadku grupa może otrzymać informacje o obiekcie, kierunku i czasie jego przegrupowania.

Przed przystąpieniem do akcji wyznaczone podgrupy skrycie zajmują wydzielone stanowiska ogniowe. Na kierunku podejścia obiektu wystawia się obserwatora podgrupy ubezpieczającej, który uprzedzi zwiadowców grupy o podchodzeniu nieprzyjaciela. Z chwilą, gdy obiekt ataku wejdzie w rejon zasadzki podgrupa atakująca posiadanymi środkami ogniowymi /karabinami maszynowymi i granatnikiem przeciwpancernym/ oraz przy użyciu min niszczy pierwszy i ostatni pojazd kolumny przewożącej amunicję specjalną, blokując w ten sposób ruch kolumny do przodu oraz jej wycofanie. Podgrupa ubezpieczająca ogniem posiadanych środków ogniowych /karabinki i pistolety automatyczne/ i granatami ręcznymi niszczy siły ochrony i obrony kolumny, ubezpiecza odskok podgrupy atakującej.

Akcja powinna charakteryzować się gwałtownym, silnym i krótkotrwałym ogniem, zniszczeniem obiektu /w tej sytuacji/ oraz szybkim i skrytym odskokiem grupy do wcześniej ustalonego rejonu. Wycofanie grupy po wykonaniu zadania może być pod osłoną środków dymnych, a niekiedy grupa może wzniecić pożar, który bardzo utrudni nieprzyjacielowi wszczęcie pościgu za odchodzącą grupą.

Po wykonaniu zadania grupa najczęściej musi na pewien okres czasu przerwać dalsze działania i odczekać w ukryciu /w bazie/ aż nieprzyjaciel osłabi intensywność przeciwdziałania w stosunku do grupy.

Dobrze zorganizowana zasadzka daje możliwość, nawet mało li-

czebnym grupom, zniszczenia lub zadania dotkliwych strat wielokrotnie silniejszemu nieprzyjacielowi. Jej dodatkowym efektem jest oddziaływanie propagandowo-psychologiczne.

Najście

To jeden z trudniejszych sposobów realizacji zadań przez GS. Polega na skrytym i podstępym wejściu na obiekt działania zazwyczaj pod postacią innej osoby /grupy osób/ mającej z racji pełnionej funkcji /bądź zajmowanego stanowiska, pozycji społecznej, zgodnie z przyjętym zwyczajem, tradycją/ ułatwiony, legalny do niego dostęp.

Najście wymaga niezwykle dokładnego, wręcz drobiazgowego przygotowania i odpowiedniego zabezpieczenia stosownie do "maski" przyjętej przez wykonawców akcji, a przede wszystkim pełnej znajomości sytuacji istniejącej w obiekcie działania i sposobu postępowania rzeczywistej /podgrywanej/ osoby. Zwiadowcy muszą biegle porozumiewać się językiem podgrywanych osób, bardzo dobrze znać zwyczaje i obyczaje panujące w tym środowisku. Obowiązkowo muszą występować w umundurowaniu tych osób. Posiadać niezbędne dokumenty uprawniające do przebywania w rejonie obiektu.

W zależności od rodzaju obiektu akcji, jego oddalenia i podgrywanych osób zwiadowcy powinni posiadać pojazd osobowo-terenowy często używany np. przez oficerów sztabowych oraz dokumenty nie budzące wątpliwości podczas kontroli.

Ze względu na konieczność wszechstronnego zabezpieczenia, długi okres przygotowania oraz duże prawdopodobieństwo zdekspirowania zwiadowców, ten sposób będzie rzadko stosowany. Jeśli już będzie stosowany to przede wszystkim przez kadrowe grupy specjalne do wykonywania zadań o szczególnym charakterze lub gdy wykonanie innych zadań sposobem tradycyjnym okaże się niemożliwym.

Najście wykonuje się w celu zdobycia określonej informacji, materiału czy urządzenia, wykonania akcji dywersyjnych /podłożenie ładunku wybuchowego bądź zapalającego z opóźnionym zapłonem/ oraz dla porwania i uprowadzenia ważnej osobistości życia politycznego lub władz państwowych.

W zależności od celu najścia organizuje się podgrupy: ubezpieczającą i najścia /atakującą/. W trakcie najścia na określony obiekt może nastąpić zdekonspirowanie wykonujących tę akcję, wówczas działanie zwiadowców przekształca się w typowy napad z użyciem środków ogniowych.

Dowódca GS organizując najście powinien opracować wiele /możliwych do zaistnienia/ wariantów działania, łącznie z wariantem niekorzystnym, kiedy podczas akcji, działanie jej zostanie wykryte przez nieprzyjaciela.

Najście można stosować na: wybrane sektory SD wyższego związku taktycznego i operacyjnego w celu zdobycia określonych dokumentów lub uprowadzenia oficera sztabu bądź podłożenia ładunku materiału wybuchowego w newralgicznych miejscach SD; obozy jenieckie i dla internowanych celem uprowadzenia ważnej osoby. Duże efekty daje najście na obiekty i urządzenia systemu hydroenergetycznego /elektrownie, zapory, śluzy itp./. Ze względu na ich dużą powierzchnię i niewielkie siły wydzielone do ochrony i obrony, dla zwiadowców wejście na teren tego rodzaju obiektu nie nastręcza większych problemów. Przeprowadzenie akcji dywersyjnej na wybranych elementach tego obiektu spowodować może olbrzymie zniszczenia /zalanie dużych obszarów/ bądź spowoduje przerwę w dopływie energii elektrycznej na dłuższy okres czasu.

Obserwacja, patrolowanie, podsłuch

Podstawowymi i zarazem najprostszymi sposobami prowadzenia

rozpoznania przez GS są: obserwacja, patrolowanie i podsłuch. Są to sposoby wzajemnie się uzupełniające. Obserwacja zazwyczaj będzie poprzedzała wszystkie inne sposoby działań występujące w różnych rodzajach działań specjalnych /schemat nr 1 s.10/. Nie ma bowiem działań, które by nie były poprzedzone obserwacją.

Obserwacja, to uważne i systematyczne śledzenie działań nieprzyjaciela, dozorowanie terenu oraz ustalenie wszystkich zmian w rejonie działań^{46/}.

Dobre wyniki obserwacji zależą przede wszystkim od prawidłowo wybranego posterunku obserwacyjnego /PO/, umiejętności jej prowadzenia, znajomości zasad działania nieprzyjaciela oraz od zdolności kojarzenia poszczególnych zjawisk i stwierdzonych faktów. Szczególne znaczenie ma poznanie przez zwiadowców oznak demaskujących poszczególne obiekty i urządzenia, ponieważ ułatwia to określenie rodzaju obiektu, jego rozmieszczenie, a także stan gotowości do wykonania zadań.

Zwiadowcy GS wyposażeni są w przyrządy optyczne i noktowizyjne, dzięki którym mogą prowadzić obserwację zarówno w dzień jak i w warunkach ograniczonej widoczności, z miejsca i w ruchu poprzez patrolowanie. W warunkach ograniczonej widoczności obserwację uzupełnia się podsłuchem.

Rozpoznanie przez obserwację grupy prowadzą z kilku PO urządzanych nocą i dobrze zamaskowanych. PO urządza się na stokach wzgórz, na drzewach, w ruinach budynków, kominach, cmentarzach itp. Obserwatorzy zajmują miejsca na PO skrycie w warunkach ograniczonej widoczności /noc, mgła, deszcz itp./. W skład PO może wchodzić zwykle 2-3 zwiadowców, uzbrojonych w broń indywidualną. Na wyposażeniu PO powinny się znajdować: lornetki, peryskop, kompas, dalmierz, mapa /plan/, radiostacja UKF do łączności wewnętrznej z grupą. W zależności od czasu prowadzenia obserwacji, za-

łoga PO zabiera ze sobą żywność.

Przed przystąpieniem do prowadzenia obserwacji z wybranego PO wyznaczeni zwiadowcy powinni bardzo dokładnie przestudiować teren z mapy /planu, szkicu/, zapoznać się z sytuacją wywiadowczą w tym rejonie, przeanalizować możliwe zagrożenie ze strony nieprzyjaciela.

Obserwację prowadzi się w celu: wykrycia /lokalizacji/, rozpoznania, śledzenia /dozorowania/ obiektów stałych i ruchomych; przygotowania akcji wykonywanej innym sposobem; ubezpieczenia grupy specjalnej na postoju i w marszu.

Wyniki obserwacji zwiadowcy przekazują drogą radiową do dyżurnego radiotelegrafisty przebywającego w bazie GS.

Posterunki obserwacyjne mogą wykrywać obiekty /cele/ nieprzyjaciela na znacznym obszarze, śledzić i dozorować je przez dłuższy czas. Mogą ustalać ich stan działalności, ustalać przygotowania do zmiany położenia oraz określać czas i kierunek przegrupowania się. Prowadząc obserwację z miejsca /PO/, grupa może zorganizować do trzech PO.

Rozpoznanie przez patrolowanie prowadzi się organizując z grupy 1-2 patrole w składzie 2-3 zwiadowców. Patrolowanie polega na prowadzeniu obserwacji w ruchu, wzdłuż określonej drogi marszu i z kolejnych punktów obserwacyjnych. Stosuje się je do rozpoznania obiektów rozmieszczonych na dużej powierzchni, poszukiwania obiektów nie zlokalizowanych, rozpoznania terenu i jego infrastruktury oraz obiektów znajdujących się poza zasięgiem obserwacji z jednego punktu. Patrolowanie można również prowadzić w celu ustalenia skutków ogniowego oddziaływania wojsk własnych /uderzenia lotnictwa oraz wojsk raketowych/.

W zależności od konkretnej sytuacji zwiadowcy patrolu mogą być ubrani po cywilnemu /jeśli obiekt znajduje się w terenie zabudowanym/, mundury wojskowe nieprzyjaciela /przy rozpoznaniu rejonu mobilizacji wojsk lub innego obiektu wojskowego/ oraz mundury lub ubrania ludzi określonych zawodów /przy prowadzeniu rozpoznania w rejonach obiektów przemysłowych/.

Uzbrojenie i wyposażenie zwiadowców patrolu z zasady nie będzie się różniło jak w przypadku prowadzenia obserwacji z PO. Dodatkowo zwiadowcy mogą posiadać urządzenie do wykrywania pracujących stacji radiolokacyjnych nieprzyjaciela.

Patrolowanie prowadzi się zazwyczaj na odległość praktycznego zasięgu łączności radiowej z dowódcą GS.

W trakcie patrolowania może zaistnieć sytuacja, że szczegółowe rozpoznanie wykrytego obiektu wymagać będzie dłuższego przebywania w jednym miejscu. Wówczas zwiadowcy patrolu będą prowadzić obserwację z PO na ogólnie przyjętych zasadach. Taka sytuacja może zdarzać się często, gdzie patrol stawał się będzie PO i odwrotnie.

Rezultaty rozpoznania przez patrolowanie przekazywane są do bazy drogą radiową oraz każdorazowo po zakończeniu patrolowania dowódca patrolu składa ustny meldunek dowódcy GS.

Rozpoznanie przez podśluch jest uzupełnieniem obserwacji prowadzonej w warunkach ograniczonej widoczności. Podśluchiwanie może być prowadzone również przez podłączenie się do linii telefonicznych i przejmowanie treści przesyłanych tą drogą informacji. W podśluchiwaniu można wykorzystywać urządzenia do zdalnego podśluchiwania rozmów /o ile GS takimi dysponuje/.

Z podśluchiwania najczęściej korzystają posterunki obserwacyjne i patrole rozpoznawcze. Od zwiadowców prowadzących podśluchiwanie dodatkowo wymagana jest biegła znajomość języka nieprzy-

jaciela i umiejętność obsługi urządzeń podsłuchowych.

W trakcie wykonywania zadania zwiadowcy wyznaczeni do prowadzenia podsłuchu wykorzystując warunki ograniczonej widoczności przenikają w rejon rozmieszczenia dowództwa i miejsc pracy oficerów sztabu danego SD. W tym celu mogą występować w umundurowaniu żołnierzy wojsk nieprzyjaciela lub jego armii sojusznicy. Treść podsłuchiowanych rozmów, meldunków, zarządzeń, decyzji itp. może być zapamiętywana przez zwiadowców bądź rejestrowana na miniaturowym magnetofonie.

Napad ogniowy z wejściem w rejon posterunku radiolokacyjnego OP

Terytoria państw NATO pokryte są gęstą siecią posterunków radiolokacyjnych OP - szczególnie w strefie przygranicznej na głębokości kilkudziesięciu km. Będą to posterunki ruchome i stacjonarne. Należy sądzić, że na większych głębokościach, od granicy państwowej, będą rozmieszczane stacjonarne posterunki radiolokacyjne zajmujące się zbieraniem informacji radiolokacyjnej o środkach napadu powietrznego przeciwnika.

Typowy posterunek radiolokacyjny zazwyczaj składa się ze stacjonarnej SRL o dużym zasięgu wykrywania, SRL małej mocy, środków łączności, urządzeń pomocniczych /elektrowni polowych, agregatów wysokościomierza i innych/ oraz budynku mieszkalnego /baraków lub namiotów/.

Posterunki radiolokacyjne są bardzo łatwymi do wykrycia obiektami, praktycznie przez każdego obserwatora bez potrzeby wyposażenia go w skomplikowany sprzęt i środki. Środki wchodzące w skład posterunku posiadają wiele oznak demaskujących trudnych /niekiedy wręcz niemożliwych/ do ukrycia przed bezpośrednią obserwacją i fotografowaniem. Zasadniczymi oznakami demaskującymi są: charakterystyczny wygląd i owalny /kwadratowy/ kształt systemów antenowych, montowanie anten na masztach o wysokości 20-30 m, obecność

pracujących agregatów zasilających SRL lub prądotwórczych.

Ze względu na skomplikowaną budowę SRL jest bardzo czuła na wszelkie uszkodzenia. Uszkodzić /unieruchomić/ ją można przez uderzenie ciężkim przedmiotem we wrażliwe na uderzenia podzespoły, przerwanie przewodów, demontaż wybranych elementów, zniszczenie agregatów zasilających SRL i jej systemy antenowe.

Przerwanie działalności posterunku radiolokacyjnego zależy w głównej mierze od celu napadu ogniowego. Bowiem celem napadu ogniowego z wejściem na obiekt może być zniszczenie stacji bądź zniszczenie obsługi stacji i posterunku.

Posterunki radiolokacyjne są rozmieszczane z dala od obiektów wojskowych. Ich obronę i ochronę stanowią niewielkie siły, zwykle nie przekraczające 10 osób uzbrojonych w broń strzelecką. Najbliższy rejon posterunku z zasady będzie ogrodzony siatką metalową, wewnątrz mogą być 1-3 posterunki wartownicze, całodobowe /jeden - obowiązkowo - przy wejściu na teren obiektu/. Wewnątrz ogrodzenia mogą znajdować się psy wartownicze. Nie wyklucza się obecności środków sygnalizacji alarmowej, szczególnie na kierunku skrytego podejścia do obiektu.

Obiekty tego rodzaju są szczególnie opłacalnymi do niszczenia przez GS. Przystępując do organizacji napadu ogniowego z wejściem w rejon obiektu, dowódca GS powinien poprzedzić go wnikliwą obserwacją. Obserwację obiektu napadu powinni prowadzić - kolejno - wszyscy zwiadowcy biorący udział w wykonywaniu tego zadania. Pozwoli to na bliższe zaznajomienie się z terenem przyszłej akcji.

W ramach obserwacji obiektu ustalenia wymagają:

- charakter posterunku radiolokacyjnego /stacjonarny, ruchomy; liczba pojazdów, agregatów i innych urządzeń w nim znajdujących się/;

- sposób ochrony i obrony /obecność ogrodzenia, bramy wjazdowej, ilość posterunków wartowniczych, obecność psów, sygnalizacja alarmowa, obecność zapór inżynieryjnych na podejściu do obiektu/;
- warunki skrytego podejścia i odejścia do wykonania zadania;
- sposób utrzymywania łączności przez załogę obiektu;
- system materiałowo-technicznego zaopatrzenia posterunku;
- położenie obiektu w stosunku do innych obiektów nieprzyjaciela i możliwość udzielenia pomocy z zewnątrz;
- inne ustalenia według potrzeb.

Do wykonania napadu ze składu GS organizuje się podgrupy: ubezpieczającą, rozgradzającą i atakującą. Po rozpoznaniu obiektu akcji dowódca grupy specjalnej przystępuje do szczegółowego planowania. Następnie stawia zwiadowcom zadania i na makiecie obiektu przy piaskownicy omawia z nimi w szczegółach sposób działania podczas wykonywania akcji. Rozpatruje się różne /możliwe do zaistnienia/ warianty działania.

Napad przeprowadza się najczęściej w warunkach ograniczonej widoczności /mgła, deszcz, śnieżyca/. Umożliwia to w miarę skryte i bezpieczne podejście do obiektu, bowiem siły ochrony i obrony nieprzyjaciela w tych warunkach mają utrudnioną obserwację i możliwość skutecznego przeciwdziałania przeciwnikowi.

Jako pierwsza w rejon posterunku podchodzi podgrupa ubezpieczająca w składzie 2-3 zwiadowców. Zajmuje stanowiska ogniowe na zewnątrz obiektu w gotowości do niszczenia sił ochrony i obrony. Ubezpiecza ogniem działanie pozostałych zwiadowców w rejonie obiektu oraz nie dopuszcza do podejścia innych sił nieprzyjaciela spoza obiektu. Podgrupa posiada na uzbrojeniu karabiny maszynowe i granaty ręczne.

Podgrupa rozgradzająca w składzie 2 zwiadowców wykonuje przejścia w zaporach inżynieryjnych i w ogrodzeniu posterunku. Na kie-

runku ataku uszkadza sygnalizację alarmową oraz przerywa łączność przewodową w celu uniemożliwienia kontaktowania się i ściągnięcia pomocy z zewnątrz z chwilą podjęcia walki z grupą specjalną. W warunkach ograniczonej widoczności zwiadowcy tej podgrupy powodują wyłączenie oświetlenia obiektu. Po wykonaniu tych czynności podgrupa ubezpiecza wewnątrz działanie podgrupy atakującej. Po wykonaniu zadania przez podgrupę atakującą, ubezpiecza jej wycofanie się z obiektu. Podgrupa jest uzbrojona w karabinki lub pistolety maszynowe oraz granaty ręczne. Na wyposażeniu posiada nożyce do cięcia drutu oraz sprzęt do wykonania przejść w zaporach inżynierskich i niszczenia sygnalizacji alarmowej.

Podgrupa atakująca może występować w składzie 2-3 zwiadowców /w tym jeden do bezpośredniego ubezpieczenia w pomieszczeniu akcji/. Po wejściu na teren posterunku udaje się do pomieszczenia stacji radiolokacyjnej. Niespodziewanie przy użyciu siły fizycznej lub ognia pistoletów ręcznych niszczy obsługę stacji po czym przystępuje do jej zniszczenia. Jeśli celem akcji jest tylko zniszczenie SRL, wówczas podgrupa terroryzuje obsługę stacji, zabiera jej broń po czym zakłada ładunki materiału wybuchowego z opóźnionym działaniem i wycofuje się z zagrożonego rejonu.

Po zniszczeniu SRL, podczas wycofywania się z rejonu akcji zwiadowcy przy użyciu środków zapalających powinni podpalić pomieszczenia posterunku, pojazdy i inne urządzenia w celu całkowitego wyeliminowania go z dalszej działalności. W celu utrudnienia nieprzyjacielowi pościgu za wycofującą się grupą specjalną, powinna ona odchodzić z miejsca akcji podgrupami w różnych kierunkach, niekiedy nakładając drogi, starannie zacierając za sobą ślady.

Mylene

Mylene jest to podstawowe działanie skierowane na wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd. Polega na świadomej dezorganizacji pracy jego zaplecza, a szczególnie zakłócaniu przemarszu wojsk i kolumn zaopatrzeniowych.

Najlepsze efekty daje mylenie wówczas kiedy GS stosują je w strefie przyfrontowej. Bowiem w tej strefie odbywa się największy ruch kolumn wojsk operacyjnych w kierunku dofrontowym i rokadowym oraz dowóz zaopatrzenia do walczących wojsk i ewakuacja w głąb ugrupowania nieprzyjaciela.

Duże zagęszczenie wojsk z różnych jednostek oraz sprzyjające warunki ograniczonej widoczności /noc, mgła, zamieć, deszcz itp./ ułatwią zwiadowcom zdejmowanie posterunków regulacji ruchu nieprzyjaciela i wystawianie w to miejsce własnych oraz dodatkowych posterunków, które kierować będą maszerujące kolumny w rejony dla niego niedogodne. W ten sposób można np. skierować w jeden rejon kilka oddziałów lub nawet skierować je w innym nie zamierzonym przez nie kierunku.

Dobre efekty będzie można uzyskać zdejmując znaki informacyjne i ostrzegawcze w odniesieniu do rejonów /odcinków/ zniszczonych, pól minowych, terenów skażonych itp. Z dobrym skutkiem można takie znaki ustawiać w dowolnych miejscach kierując w ten sposób wojska nieprzyjaciela w rejony już zajęte przez inne jednostki, w rejony skażone, na zniszczone przeprawy itp. Równoległe z tym zwiadowcy powinni rozgłaszać fałszywe informacje wśród ludności miejscowej wprowadzając tym samym w jej szeregach chaos i panikę. Fałszywe informacje mogą dotyczyć np. lądowania desantu przeciwnika w danym rejonie, wykonywania uderzeń na określone skupiska ludności zmuszając ją tym samym do opuszczania miejsc zamieszka-

nia już i na tak zatłoczonych drogach przemarszu wojsk nieprzyjaciela.

Zwiadowcy podstawiani w miejsce zdjętych żołnierzy regulujących ruchem muszą być umundurowani i wyposażeni jak autentyczni żołnierze tych jednostek, biegle posługiwać się językiem nieprzyjaciela, posiadać umiejętność zachowania się w roli regulującego ruchem.

Mylenia nie można stosować przez dłuższy okres czasu. Nieprzyjaciel bowiem szybko zorientuje się, że został wprowadzony w błąd. Dobre efekty można uzyskać stosując ten sposób wespół z innymi sposobami realizacji zadań przez GS.

Jako odmianę mylenia często zwiadowcy będą stosowali zacieraanie za sobą śladów, odchodząc z miejsca wykonywanej akcji z użyciem środków ogniowych.

Mylenie daje tym lepsze rezultaty na ile zwiadowcy znają nieprzyjaciela, jego zwyczaje i zachowanie się. W takich przypadkach wymagana jest od nich bardzo dobra znajomość struktur organizacyjnych, znaków rozpoznawczych na pojazdach i sprzęcie, zasad przegrupowania wojsk. Powinna cechować ich odwaga, spryt i inwencja w działaniu.

Przedstawione sposoby realizacji zadań przez grupy specjalne są podstawowymi, najczęściej występującymi, nie wyczerpującymi wszystkich. Taktyka prowadzenia działań specjalnych obejmuje bardzo dużo sposobów prowadzenia działań i jest niezwykle bogata, oparta na wykorzystaniu zaskoczenia, podstępu, skrytości działań i aktualnych warunków oraz każdorazowo dostosowana będzie do charakteru wykonywanego zadania.

3. DOSKONALENIE STRUKTUR ORGANIZACYJNYCH JEDNOSTEK DZIAŁAŃ SPECJALNYCH, ICH WYPOSAŻENIA ORAZ UŻYCIA W OPERACJI ZACZEPNEJ

Potrzeby zmian struktur organizacyjnych i wyposażenia jednostek działań specjalnych oraz ich zasad użycia w perspektywie lat 90-tych w głównej mierze wynikają z ciągłego dynamicznego rozwoju środków walki zarówno wojsk własnych jak i naszego potencjalnego przeciwnika oraz założeń doktryny wojennej. Wiąże się to również ze zmianą operacyjno-taktycznego działania wojsk i sposobem wykorzystania poszczególnych oddziałów i związków taktycznych oraz operacyjnych, w tym również jednostek działań specjalnych.

Potrzeby te wpływają również między innymi z:

- konieczności zapewnienia odpowiedniego zasięgu rozpoznania na całą głębokość wykonywanych zadań;
- głębokości rozmieszczenia środków rażenia oraz drugich rzutów i odwodów nieprzyjaciela oraz możliwości ogniowego oddziaływania wojsk własnych;
- konieczności działania grup w różnorodnych warunkach terenowych;
- wzrostu liczby obiektów nieprzyjaciela, zwłaszcza tych, które trzeba rozpoznać /wykryć/ i bezzwłocznie zniszczyć;
- zapewnienia przyspieszenia napływu informacji rozpoznawczych, ich selekcji i obiegu.

W związku z powyższym zmiany w organizacji, wyposażeniu i w zasadach użycia jednostek działań specjalnych powinny być ukierunkowane do:

- zmiany poglądów na dotychczasowe zasady użycia jednostek działań specjalnych;

- reorganizacji dotychczas istniejących struktur w celu uzyskania możliwości zwiększenia nasycenia strefy operacyjnej nieprzyjaciela GS;

- wzbogacenia istniejących i nowo zorganizowanych pododdziałów działań specjalnych w nowoczesne techniczne środki walki, rozpoznania i obserwacji;

- większego usamodzielnienia organizowanych grup w trakcie wykonywania zadań bojowych;

- pełniejszego wykorzystania najnowszych osiągnięć w dziedzinie nauki wojskowej i techniki bojowej.

Zmiany w organizacji, wyposażeniu i zasadach działania spowodują również konieczność reorganizacji niektórych sztabowych komórek oraz jednostek działań specjalnych.

3.1. Poglądy na zasady bojowego wykorzystania grup specjalnych /grup specjalnych kadrowych/ w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych

Zgodnie z obowiązującymi w NATO zasadami wykorzystania dużych /wielkich/ aglomeracji miejsko-przemysłowych do wzmocnienia nimi obrony i uporczywego ich utrzymywania, wojskom własnym w przyszłych operacjach przyjdzie prowadzić działania bojowe mające na celu ich zdobycie.

Aglomeracje miejskie jak i przemysłowe z całą specyfiką urbanistyczno-komunikacyjną i olbrzymimi obszarami połączonych miast i osiedli oraz systemem obronnym rozbudowanym w oparciu o naturalne rubieże terenowe mogą stanowić trudne do zdobycia obiekty - rejony umocnione.

Można stwierdzić, że w zasadzie wszystkie aglomeracje, a zwłaszcza wielkie obfitować będą w różne /w tym niezwykle ważne

pod względem operacyjnym/ obiekty ściśle związane z frontem, bezpośrednio oddziaływujące i kształtujące potencjał militarny, a co za tym idzie, możliwości bojowe walczących na linii frontu wojsk nieprzyjaciela.

Powyższe wskazuje na potrzebę, a nawet konieczność ciągłego rozpoznawania wielkich aglomeracji miejsko-przemysłowych, a nawet stosowania tam działań o charakterze dywersyjnym i psychologicznym poczynając od pierwszych dni wojny. W tym celu, między innymi, mogą być użyte siły działań specjalnych.

Do zadań rozpoznawczych się działań specjalnych realizowanych na rzecz wojsk operacyjnych walczących o opanowanie wielkiej aglomeracji miejsko-przemysłowej należy zaliczyć: ustalenie właściwości danego rejonu zurbanizowanego; określenie stopnia przygotowania rejonu do obrony pod względem inżynieryjnym; rozpoznania sił i środków ogniowych, a szczególnie broni pancernej i środków przeciwpancernych oraz ugrupowania wojsk nieprzyjaciela; określenia rodzaju i ilości bronionych obiektów /rejonów/ ze szczególnym uwzględnieniem obrony przeciwpancernej oraz przygotowania obiektów pod względem inżynieryjnym /pola minowe, zasieki, zapory/ i kierunków dogodnych do ich pokonania; ustalenie systemu komunikacji zewnętrznej i wewnętrznej, w tym ciągów kanalizacyjnych; określenie właściwości i trwałości budynków; ustalenia newralgicznych obiektów decydujących o powodzeniu obrony rejonu czy całej aglomeracji miejskiej; rozpoznanie obiektów do uderzeń powietrzno-szturmowych; określenie grup ludności sprzyjającej nacierającym wojskom, stopnia odporności fizycznej i psychicznej mieszkańców i sposobu oddziaływania na nich; ustalenie niekonwencjonalnego sposobu walki o miasto i w mieście, użycia "forteli", podstępów bojowych.

Zadania dywersyjne i sabotażowe będą miały na celu: dezorganizację funkcjonowania ważnych obiektów wojskowych, politycznych i administracyjnych; dezorganizację pracy stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i punktów kierowania ogniem artylerii i rakiet; dezorganizację przegrupowania się oddziałów i pododdziałów w granicach miasta /w tym ruchu odwodów/; obezwładnianie lub niszczenie obiektów zabezpieczających funkcjonowanie aglomeracji, takich jak - poczta, telefon, elektrownie, gazownie, wodociągi, komunikacja miejska, magistrale wodociągowe, gazowe, kanalizacyjne, elektryczne i telefoniczne; niszczenie lub obezwładnienie takich obiektów, których przeznaczenie stanowi samo w sobie zagrożenie dla wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela /zbiorniki paliw płynnych, zbiorniki z trującymi substancjami chemicznymi, cysterny kolejowe i samochodowe zawierające środki chemiczne, zbiorniki chloru, fluoru i amoniaku na stacjach, ujęciach wody i filtrach, elektrownie atomowe i siłownie jądrowe, naukowe obiekty fizyki jądrowej, śluzy, dampy i poldery/; wykonywanie akcji dywersyjno-terrorystycznych w miejscach publicznych /metro, stacje kolejowe, miejsca kultu religijnego, teatry, kina, wystawy, poczty, autobusy, tramwaje i muzea/.

Do zadań psychologiczno-propagandowych zaliczyć należy: osłabianie stanu moralno-politycznego i wartości bojowej wojsk nieprzyjaciela oraz gotowości do walki ludności nieprzyjaciela; prowadzenie propagandy drukowanej; przekazywanie informacji Zarządowi Politycznemu o skuteczności działań propagandy specjalnej wojsk własnych; ustalenie zakresu, form i metod oddziaływania propagandowego i psychologicznego w stosunku do wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela.

Ponadto grupy mogą wykonywać zadania o charakterze szczególnym, polegające na: udziale w opanowywaniu i utrzymaniu ważnych

obiektów do czasu podejścia wojsk własnych; zdobywanie jeńców wojennych /pilotów, oficerów sztabu, naukowców itp./; uwalnianie jeńców i więźniów politycznych; uprowadzanie ważnych osobistości wojskowych, politycznych i administracyjnych; nawiązywanie kontaktów z przedstawicielami ruchu oporu i udzielanie im pomocy.

Zadania realizowane w ramach działań specjalnych powinny zapewniać terminowe pozyskiwanie informacji potrzebnych do wypracowania przez poszczególnych dowódców decyzji do użycia wojsk jak i wykonania uderzeń ogniowych, a także osłabienie możliwości bojowych i ekonomicznych nieprzyjaciela. Są one ściśle związane z działaniami bojowymi wojsk własnych oraz wynikają z celów i zadań poszczególnych etapów operacji i walki, są im także podporządkowane.

Warunki prowadzenia działań specjalnych w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych różnią się od ogólnych, charakterystycznych dla przeciętnego pola walki, są od nich znacznie trudniejsze, niemniej nie jednakowe dla poszczególnych rejonów. Bardzo trudne w samych miastach /zarówno w mieście głównym, jak i w miastach, miasteczkach i osiedlach satelickich/ i osiedlach przemysłowych, natomiast mniej trudne, znacznie dogodniejsze w rejonach przyległych do miast /miejscowości i osiedli/ i ośrodków przemysłowych, ale będących poza zabudową miejską i przemysłową. Stopień trudności zmniejsza się stosownie do oddalania się od zabudowy miejskiej.

Trudności te zostaną zwiększone poprzez panującą w obrębie aglomeracji specyficzną sytuację militarną, polegającą na zaangażowaniu sił policyjnych i obrony terytorialnej do walki z dywersją, sabotażem i GS, a także z desantami powietrznymi i wojskami powietrzno-szturmowymi przeciwnika. Należy podkreślić, że

ogólna psychoza podniecenia wojennego, obostrzone zarządzenia władz administracyjnych, w tym wprowadzenia ustaw nadzwyczajnych ograniczających swobody obywatelskie oraz zastraszenie ludności przeróżnymi groźbami i represjami mobilizować, a nawet zmuszać ją będą do szczególnej czujności i daleko posuniętej podejrzliwości, zwłaszcza w stosunku do nieznanomych przybyszów i młodych mężczyzn. Oczywiście w sposób bardzo niekorzystny wpływać to będzie na prowadzenie działań przez GS.

Wielkie aglomeracje miejsko-przemysłowe wymuszają konieczność desantowania grup poza ich rejonami działania, nawet w znacznej odległości od nich, a tym samym zmuszanie grup do wykonywania przemarszów pieszych na duże odległości. Dlatego też przy planowaniu należy uwzględnić czynnik czasu potrzebny na dodarcie grupy w rejon i przeniknięcie do aglomeracji.

Problemem niezwykle trudnym do rozwiązania, a występującym w zasadzie wyłącznie przy długotrwałych działaniach w mieście /ośrodku przemysłowym/ staje się organizacja bytowania GS, a także w niektórych przypadkach pojedynczych zwiadowców. Wiąże się to z utrzymaniem odpowiedniego wyglądu zewnętrznego, spożywaniem posiłków, wypoczynkiem, a nade wszystko przebywanie grup lub pojedynczych zwiadowców w mieście w okresie godziny policyjnej lub w okresach niesprzyjających warunków atmosferycznych.

Niezwykle trudnym będzie także utrzymanie ciągłej i niezawodnej łączności z GS działającymi w wielkich aglomeracjach, nie tylko ze względu na możliwość nasłuchu i szybkiego namiaru pracującej radiostacji grupy przez kontrwywiad radiowy nieprzyjaciela, lecz również ze względu na trudność wnoszenia radiostacji do rejonu, przenoszenia jej z miejsca na miejsce, a przede wszystkim znalezienia miejsc dogodnych do rozwinięcia radiostacji do pracy.

Specyficzne, niezwykle trudne warunki prowadzenia działań

specjalnych w miastach wykluczają możliwość występowania zwiadowców w zwartych grupach wieloosobowych, w umundurowaniu wojsk własnych. Ważnym będzie także to, aby wszyscy zwiadowcy grupy dokładnie znali sytuację wywiadowczą obszaru działań, a co najważniejsze - w stopniu biegłym język używany przez osobę /nawet zabarwiony dialektem w tym rejonie/, pod postaciami, których występują oraz udokumentowaną legendę uzasadniającą ich pobyt w miejscowości.

Nie można wykluczyć co prawda sporadycznych przypadków wcześniejszego przerzutu grup lub pojedynczych zwiadowców w rejon aglomeracji jeszcze przed wybuchem wojny, względnie ich przerzutu drogą okólną poprzez kraje neutralne, co może być realizowane tylko w szczególnych przypadkach. Wymagać to będzie oczywiście odpowiedniego zabezpieczenia, zwłaszcza w zakresie legalizacji pobytu.

W świetle powyższego należy stwierdzić, że prowadzenie działań specjalnych w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych będzie niezwykle trudne, niemniej jednak możliwe. Czynnikiem warunkującym powodzenie działań będzie dobra organizacja, doskonałe przygotowanie grup i wyposażenie ich w odpowiedni sprzęt i dokumenty. Do działań mogą w zasadzie być używane tylko GS, a więc szczebla operacyjnego, a bezpośrednio w wielkich ośrodkach miejskich wyłącznie doborowe grupy specjalne /najlepiej GSK złożone ze specjalistów wysokiej klasy/. Niezwykle ważnym i korzystnym byłoby odbycie przez zwiadowców GS lub tylko części z nich praktyki w przedstawicielstwach zagranicznych, względnie odbycie w czasie pokoju turystyki zagranicznej w kraju czy obszarze, a nawet rejonie planowanego ich użycia. Grupy te, a w zasadzie ich członkowie powinni być po części agentami wywiadu i żołnierzami zwiadowcami, pod tym kątem przeszkoleni, przygotowani i wyposa-

żeni. Powinno to być zrobione indywidualnie, odpowiednio od warunków występujących w konkretnych aglomeracjach, sytuacji i planowanych zadań. W ostatnich latach w świetle planowania organizacji GSK wytworzyłaby się odpowiednia atmosfera do wcześniejszego przygotowania ich do działania w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych.

Uzyskiwanie powodzenia w działaniach specjalnych prowadzonych w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych zależy między innymi od umiejętnego dostosowania się do obiektywnych warunków i doboru odpowiednich sposobów działania, właściwych do konkretnie wykonywanych zadań. Sposoby te są typowe dla niewielkich przecież osobowo grup prowadzących samodzielne działania na terenie nieprzyjaciela przy zdecydowanej jego przewadze.

Wyboru sposobu działania dokonuje zawsze dowódca grupy kierując się: celem jaki należy osiągnąć, zadaniami, możliwościami grupy, charakterem obiektu działania i ogólną sytuacją bojową.

W celu wykonania zadań grupy mogą stosować następujące sposoby:

a/ w działaniach rozpoznawczych - obserwacja, fotografowanie, analiza i badanie, przesłuchiwanie ludności cywilnej i rozpytywanie, patrolowanie, podsłuchiwanie, namierzanie oraz badanie zdobytych dokumentów i rodzajów uzbrojenia;

b/ w działaniach dywersyjnych - napad, najście, bojowe uzbrajanie terenu i wykonywanie niszczeń, wzniesienie pożarów oraz niszczenie i uszkodzanie narzędzi produkcji;

c/ w działaniach propagandowo-psychologicznych - rozpowszechnianie propagandy drukowanej, przekazywanie informacji o skuteczności działań propagandy specjalnej wojsk własnych; szerzenie paniki;

d/ w działaniach terrorystycznych - likwidowanie osób z aparatu politycznego i administracyjnego, porwanie przywódców i dowódców, wykonanie zamachów bombowych.

Konkretne zadanie może być wykonane jednym z wyżej wymienionych sposobów. W razie gdy grupa wykonuje jednocześnie kilka zadań /działa w składzie podgrup/, każde z nich może być wykonane jednym lub kilkoma różnymi sposobami.

Poniżej przedstawiono kilka wybranych, najbardziej charakterystycznych sposobów wykonywania zadań przez siły działań specjalnych w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych.

Obserwacja - grupy prowadzą ją z kilku posterunków obserwacyjnych urządzanych najczęściej nocą i dobrze zamaskowanych. Posterunki urządza się najczęściej w ruinach domów wykorzystując piwnice, jak i wyższe piętra, a nawet dachy. Do tego celu można także wykorzystać kominy nieczynnych zakładów przemysłowych, dzwonnice kościołów, wieże widokowe, rozłożyste drzewa /tylko w okresie letnim/, dominujące wzgórza, a także w wyjątkowych wypadkach miejsca użyteczności publicznej, takie jak: kawiarnie, restauracje, poczty, kościoły, dworce, przystanki tramwajowe lub autobusowe /tylko w krótkim okresie czasu/, w których dłuższy pobyt nie byłby podejrzany. W sporadycznych przypadkach obserwację można prowadzić w przebraniu pracownika służb miejskich lub administracji, gdzie jego obecność byłaby np. wskazana lub wypływałaby z istniejącej w tym rejonie sytuacji. Mogłoby to być wcielenie w osobę policjanta, listonosza, pracownika gazowni /elektrowni, poczty, zakładu oczyszczania miasta, wodociągów/, inwalidy wojennego lub ociemniałego, domokrądcy, ulicznego sprzedawcy lub kioskarza, duchownego itp. Oczywiście dobór odpowiedniego wcielenia zależałby w każdym przypadku od istniejącej sytuacji i panujących warunków.

Obserwację obiektów powinno się prowadzić z kilku miejsc i stron. Rozpoznanie przez obserwację poprzedza w zasadzie wszystkie inne sposoby wykonania zadań /dywersja, napad, sabotaż, porwanie lub uprowadzenie/. Do prowadzenia obserwacji grupy powinny być wyposażone w zestawy środków technicznych takich jak: pasywne przyrządy obserwacyjno-celownicze, noktowizory, termowizory, radiolokatory, peryskopy i przyrządy oparte na laserze. Wyniki obserwacji powinno się natychmiast przekazać drogą radiową do dyżurnego radiotelegrafisty grupy, ewentualnie przekazywać je w innej formie stosownie do sytuacji, np. wykorzystując cywilną sieć telefoniczną, łączników, łączność bezosobową itp.

Patrolowanie - grupy prowadzą organizując jeden lub więcej dwu- trzyosobowych patroli, które patrolują i obserwują określone rejony, odcinki terenu lub obiekty. W zależności od konkretnej sytuacji zwiadowcy patrolu ubrani będą w ubrania cywilne, mundury wojskowe armii nieprzyjaciela lub jej sojusznika, mundury policji, kolejarzy itp. Rezultaty patrolowania przekazywane są do bazy drogą wspomnianą już wyżej oraz wykorzystywane do planowania i wykonywania innych zadań /np. dywersja, napad/.

Podsłuchiwanie - w mieście sprowadza się do podsłuchu rozmów telefonicznych, a także do przysłuchiwania się lub brania udziału w rozmowach w środowiskach wojskowo-cywilnych /np. sklepy, kawiarnie, restauracje, środki komunikacji miejskiej/.

Namierzanie - będzie jednym z ważniejszych zadań grup realizowanych w ramach zadań rozpoznania radioelektronicznego. Wiadomym jest, że rejon zurbanizowany w znacznym stopniu ogranicza prowadzenie rozpoznania radioelektronicznego, a dokładne umiejscowienie pracującego między budynkami obiektu emitującego energię elektromagnetyczną jest praktycznie niemożliwe. Dlatego też rola GS będzie polegała na tym aby po otrzymaniu przybliżonych współrzędnych

dnych /np. rejon, kwartał ulic czy też ulicę/, przy pomocy miniaturowych pelengatorów radiowych /namierników radioelektronicznych/, precyzyjnie z dokładnością do numeru domu, posesji czy nawet mieszkania mogły określić miejsce pracy źródła energii.

Napad - będzie to niespodziewane, wykonane zniemacka, nagłe uderzenie grupy na obiekt stały /ważne urządzenie/, względnie będący na czasowym postoju - w rejonie rozmieszczenia. Z oceny warunków przeprowadzania napadów, wydaje się że bardziej celowym będzie napad z wejściem na obiekt i w efekcie wykonanie zadania przy użyciu miny, ładunku wybuchowego lub zapalającego, względnie przy użyciu siły fizycznej. Należy zauważyć, że rejon zurbanizowany pozbawiony będzie w zasadzie obiektów wrażliwych na ogień i dlatego napady ogniowe będą sporadycznie wykonywane. Wiąże się to także z bezpieczeństwem grupy, którego nie będzie ona mogła sobie zapewnić po tak wykonanym zadaniu.

O tym, że działania tego rodzaju będą przeprowadzane w aglomeracjach miejskich świadczą przykłady użycia komandosów różnych państw biorących udział w tego rodzaju akcjach.

Ciekawym przykładem napadu jest akcja komandosów izraelskich przeprowadzona w grudniu 1969 roku w Port Tufik pod Suezem w celu zdobycia stacji radiolokacyjnej "P-12"^{47/}.

Innym przykładem napadu wykonanego w mieście jest akcja grupy komandosów izraelskich na siedzibę Yasera Arafata w Libanie w dniu 10.04.1973 roku^{48/}. Identycznie zakończyła się akcja komandosów izraelskich w 1988 roku w Typolisie, w wyniku której zginął zastępca Arafata El-Wazir /Abu Jihad/.

47/ Szerzej patrz część I s.83 niniejszego opracowania.

48/ Szerzej patrz część I str. 86 niniejszego opracowania.

W działalności dywersyjno-sabotażowej mogą się pojawić zadania polegające na niszczeniu bądź uszkodzaniu newralgicznych punktów zabezpieczających funkcjonowanie miasta. Zniszczenie magistrali gazowej, wodnej lub linii elektrycznych pozbawi mieszkańców światła, ciepła, wody i sposobów komunikowania się między sobą. Pociągnie to za sobą wzrost niepokoju, nastrojów defetystycznych i pacyfistycznych i w znacznym stopniu obniży wartość bojową obrońców i mieszkańców. Zniszczenie różnego rodzaju magazynów chemicznych czy też urządzeń jądrowych może w radykalny sposób zmienić sytuację wewnątrz miasta, a nawet doprowadzić do jego kapitulacji.

Równoległe z realizowaniem zadań rozpoznawczych, dywersyjnych, sabotażowych i innych GS i GSK mogą również prowadzić działania psychologiczne i propagandowe. Działania te będą polegały między innymi na rozpowszechnianiu pogłosek, plotek i wszelkiego rodzaju fałszywych informacji oraz kolportowaniu ulotek itp. Mają one na celu sianie chaosu, zamętu, paniki oraz organizowanie i pobudzanie niezadowolenia i oporu w stosunku do legalnych władz wśród ludności cywilnej.

Przedstawione sposoby prowadzenia działań specjalnych w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych są wybranymi sposobami i nie wyczerpują wszystkich możliwości. Taktyka działań specjalnych obejmuje wiele sposobów prowadzenia ich, nie wymienionych w niniejszym opracowaniu, jest niezwykle bogata, oparta na wykorzystaniu zaskoczenia, podstępów, fortelu i aktualnych warunków oraz każdorazowo dostosowana do charakteru wykonywanego zadania bojowego.

Powszechna militaryzacja społeczeństw, zdyscyplinowanie i tradycyjna lojalność władz administracyjnych oraz systematycznie

rozwijana wroga propaganda w stosunku do państw socjalistycznych stwarzają przesłanki izolacji grup i wykluczają prawie możliwość pozyskiwania przez nie jakiegokolwiek dobrowolnej pomocy.

Dobrze zorganizowany i sprawnie funkcjonujący system obrony przeciwlotniczej i przeciwdesantowej, zwłaszcza ciągła obserwacja powietrzna, gęsta sieć zautomatyzowanych radiolokacyjnych posterunków wykrywania i naprowadzania oraz wielostrefowe urzutowanie środków przeciwlotniczych w poważnym stopniu ograniczają, a w niektórych wypadkach uniemożliwiają przenikanie powietrznych środków transportu zaopatrzenia i wyposażenia grup specjalnych.

Posiadanie wyposażenia specjalistycznego, charakterystycznego dla określonych obszarów działań /wielkie aglomeracje miejsko-przemysłowe/ jest organizacyjnie trudne. Trudności także w tych rejonach sprawiać będzie przechowywanie i przenoszenia wyposażenia i uzbrojenia.

GS /GSK/ przerzucane w rejony zurbanizowane, powinny być wyposażone w ubiory cywilne, bądź służbowe określonych zawodów lub organizacji paramilitarnych, względnie żołnierzy armii danego kraju. Ich członkowie posiadać powinni odpowiednie dokumenty tożsamości, środki płatnicze a nawet kartki żywnościowe.

Szeroko rozbudowane i sprawnie funkcjonujące siły przeciwdywersyjne nieprzyjaciela, służba bezpieczeństwa, siły porządkowo-ochronne oraz obrony terytorialnej i regionalnej wyposażone w nowoczesny sprzęt bojowy, urządzenia techniczne i odpowiednio tresowane psy będące także w posiadaniu ludności cywilnej stanowić będą ciągłe i poważne zagrożenie dla grup od momentu ich desantowania.

Należy podkreślić, że w zasadzie zaistnieje zawsze taka sytuacja, gdzie przerzucone grupy będą w swoich rejonach znajdować się

po raz pierwszy znając je tylko z map, przewodników, planów i innych materiałów, nie znając obecnie panującej tam atmosfery, nastrojów i zarządzeń władz lokalnych. Także obiekty, na które będą działać będą im znane tylko z dokumentacji technicznej.

Wszystkie te czynniki wskazują na potrzebę wcześniejszego, jeszcze w czasie pokoju specjalnego przygotowania przyszłych rejonów działania GSK. Czynność ta zwana "operacyjnym przygotowaniem rejonów" będzie miała na celu odpowiednio wcześniejsze ich przygotowanie pod każdym względem do późniejszego działania grup. "Operacyjne przygotowanie rejonu" to całokształt przedsięwzięć zapewniających warunki przygotowania grup specjalnych kadrowych, ich przerzutu, bytowania /bazowania/, prowadzenia przez nie działań, materiałowo-technicznego zaopatrywania, a także udzielenia im pomocy i wsparcia.

W "operacyjne przygotowanie terenu" powinny wejść następujące przedsięwzięcia:

- opracowanie sytuacji wywiadowczej;
- określenie obiektów będących w zainteresowaniu sił działań specjalnych;
- przygotowanie wywiadowcy przebywającego na terenie nieprzyjaciela w pobliżu obiektów działań;
- wybranie i rozpoznanie zrzutowisk /lądowisk/;
- określenie i zabezpieczenie schowków materiałowych;
- organizacja łączności radiowej z rejonu;
- organizacja łączności osobowej i bezosobowej;
- określenie najbardziej bezpiecznych tras poruszania się w rejonie działania;
- określenie sposobu działania w sytuacjach alarmowych;
- zabezpieczenie bytowania i bazowania w rejonie.

"Sytuacja wywiadowcza" - to całokształt czynników warunków i okoliczności wpływających w określonym czasie na prowadzenie działań bojowych przez grupy w rejonie ich działania lub na poszczególnych obiektach /kierunkach/ działania.

Na sytuację wywiadowczą składają się następujące dane:

- kraj /państwo/, województwo i powiat planowanych działań grupy;
- ludność miejscowa jaką i czy przesiedlono w rejon działania, jej zwyczaje, obyczaje, lojalność, zdyscyplinowanie i stopień przestrzegania zarządzeń władz administracyjnych /stosunek do armii innych państw NATO oraz zakres możliwości jej wykorzystywania do poszukiwania i zwalczania grup, dozoru miejsc dogodnych na zrzutowiska /lądowiska/ i ochrony obiektów i urządzeń;
- istnienie organizacji lewicowych i miejsca pobytu jej członków;
- istnienie i miejsca pobytu obcokrajowców, zwłaszcza przychylnych bądź sympatyzujących z nami;
- stosowany system łączności dozoru i powiadamiania;
- restrykcje ograniczania swobód obywatelskich - wynikające z wprowadzonego stanu wojennego lub innego, w tym czasowy wymiar godziny policyjnej;
- system kontroli ruchu ludności;
- dyslokację władz administracyjno-politycznych oraz rozmieszczenie stanowisk dowodzenia i sił obrony terytorialnej, a także policji zwłaszcza przeznaczonych do zwalczania grup;
- zdolność bojowa jednostek przeciwdywersyjnych, taktyka ich działania oraz określenie miejsc /rejonów, kierunków/ szczególnie niebezpiecznych i zagrożonych;
- rozwinięcie wojsk operacyjnych w rejonie działania /w cza-

sie pokoju etatu "P" i w czasie wojny - po operacyjnym rozwinięciu/.

"Obiekty działań sił specjalnych" - ważne ze względów militarnych, politycznych i ekonomicznych elementy zgrupowań wojsk nieprzyjaciela urządzenia przemysłowe, administracyjne i polityczne, umocnienia obronne lub inne przedmioty w terenie znajdujące się na kierunku lub w rejonie działania grupy, których rozpoznanie, opanowanie, uszkodzenie lub zniszczenie przez grupy specjalne wpływa na przebieg i osiągnięcie celu danej walki czy operacji.

Do obiektów tych zaliczyć należałoby obiekty wojskowe, wojskowo-cywilne i cywilne, znajdujące się w granicach wielkich aglomeracji miejsko-przemysłowych, a także na ich obrzeżach.

Należy podkreślić, że w działaniach specjalnych wszystkie grupy obiektów będą w kręgu zainteresowania GS /GSP, GSK/ z tym, że jedne z obiektów będą tylko rozpoznawane, inne rozpoznawane i obezwładniane, inne zaś niszczone. Zależać to będzie od roli jaką spełniają w systemie obronnym aglomeracji.

Głównymi obiektami oddziaływania siłami działań specjalnych w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych mogą być:

a/ w dziedzinie rozpoznania - stanowiska dowodzenia związków operacyjnych /grup armii i połączonych taktycznych sił powietrznych/ oraz jednostki i urządzenia je zabezpieczające; sztaby i oddziały wojskowe, węzły łączności, urządzenia kwatermistrzowskie /składy i magazyny/ i techniczno-remontowe w rejonach ich rozwinięcia; kolumny marszowe i transporty kolejowe w czasie przemarszu; oddziały rakiet i artylerii polowej, /brzegowej i przeciwlotniczej/; radiolokacyjne posterunki wykrywania i powiadamiania; magazyny sprzętu bojowego jednostek podwójnego bazowania; lotniska

i lądowiska oraz porty /morskie i śródlądowe/ i bazy morskie; stanowiska dowodzenia wojsk OTK oraz jednostki i urządzenia zabezpieczające ich funkcjonowanie; rubieże przeszkód terenowych /zwłaszcza wodnych/; rejony umocnione i zapory inżynierskie; obiekty i urządzenia komunikacji drogowej, kolejowej i lotniczej oraz hydrotechniczne o znaczeniu operacyjnym; zakłady produkcyjne oraz ośrodki naukowe i badawcze, zwłaszcza przemysłu zbrojeniowego; działalność władz politycznych i administracyjnych oraz zachowanie się i nastroje ludności cywilnej; skutki /efekty/ oddziaływania ogniowego wojsk własnych; inne obiekty w tym cywilne o znaczeniu operacyjnym, a mające wpływ na prowadzenie działań bojowych.

b/ w dziedzinie dywersji - niszczenia, dezorganizacji funkcjonowania, a nawet wzbraniania wykonywania niszczeń przez wycofujące się wojska nieprzyjaciela - węzły i urządzenia łączności radiowej, radioliniowej i przewodowej; urządzenia lotnisk, lądowisk, portów /morskich i śródlądowych/ i baz morskich oraz zakłady i urządzenia zabezpieczające ich funkcjonowanie; oddziały rakiet i pocisków samosterujących oraz artylerii, zwłaszcza brzegowej; radiolokacyjne posterunki wykrywania i powiadamiania; urządzenia kwatremistrzowskie /zwłaszcza składy i rurociągi paliw płynnych/ oraz techniczno-remontowe; linie i urządzenia kolejowe, drogowe i elektroenergetyczne; urządzenia hydrotechniczne; radiostacje, stacje przekaźnikowe i pola antenowe oraz urządzenia telekomunikacyjne; zakłady produkcyjne i ośrodki naukowo-badawcze; inne obiekty o znaczeniu operacyjnym; obiekty cywilne związane z zabezpieczeniem pierwszych potrzeb i bytowania ludności cywilnej.

c/ w dziedzinie oddziaływania psychologicznego - wybrane osobistości wojskowe, aparatu partyjno-politycznego i administracyjnego oraz nauki i techniki, a nawet ludności określonych zawodów.

"Wybranie i przygotowanie lądowisk /zrzutowisk/". Polegać będzie na wybraniu miejsc umożliwiających lądowanie skoczków spadochronowych oraz sprzętu bojowego i zaopatrzenia w zasobnikach towarowych, desantowych na spadochronach, a także miejsc lądowania śmigłowca lub balonu dla wysadzenia GS. Powinno ono zapewnić warunki bezpiecznego lądowania /przyziemienia/ śmigłowca, balonu czy też skoczka spadochronowego nocą i w warunkach ograniczonej widoczności bez względu na kierunek wiatru. Współrzędne takich miejsc wraz ze szkicem, zdjęciem lub innym dokumentem fotograficznym powinny być przechowywane w sekcji przerzutu danej jednostki działań specjalnych. W opisach tych powinny się znaleźć charakterystyczne punkty terenowe pomagające w orientacji topograficznej po wylądowaniu, a także określona najbardziej bezpieczna trasa przemarszu do rejonu działania. Czynności te powinny być wykonane w okresie pokoju, udokładnione w okresie poprzedzającym działania bojowe, a dorozpoznanie lądowisk /zrzutowisk/ w okresie poprzedzającym wysadzenie /desantowania/ grupy.

"Określenie i zabezpieczenie schowków materiałowych". Pod tym pojęciem należy rozumieć określenie miejsc i punktów w rejonie działania grupy lub w bezpośrednim sąsiedztwie, w których mogłoby być przechowywane wyposażenie i sprzęt grupy. Miejsca takie miałyby nazwę "schowek materiałowy". Rozróżnia się trzy typy schowków. "Schowki materiałowe operacyjne" to takie typy schowka, w których przechowuje się sprzęt i materiały trudne do pozyskania w okresie zagrożenia i wojny, zwłaszcza nie podlegające szybkiemu starzeniu się. W nich składowane byłyby także materiały wybuchowe, urządzenia odpalające, broń, amunicja i inne środki walki. Odpowiedzialnym za ich wybranie, urządzenie i opracowanie dokumentacji byłby działający w tym rejonie wywiadowca.

On też wcześniej zgodnie z zadaniem lub na sygnał wyposażyliby schowek w odpowiednie materiały i sprzęt. Odpowiedzialny byłby także za jego ochronę, maskowanie i uzupełnianie lub okresową wymianę zawartości. W miarę możliwości powinno się też jako schowki operacyjne przygotować miejsce do złożenia środków /radiostacji, odbiorników, innego sprzętu radioelektronicznego/ łączności radiowej. Powinny one znajdować się jak najbliżej przewidywanego /planowanego/ miejsca pracy i nawiązywania korespondencji radiowej. Przy organizacji schowków operacyjnych należałoby przestrzegać zasad, że ilość wykonanych schowków i złożonych zapasów powinna sięgać 2-3 krotnych potrzeb /stanowiąc to będzie rezerwę przy wykryciu lub zniszczeniu z innego powodu schowka/.

"Schowki materiałowe okresowe" to takie typy schowka, które przygotowane są z góry do przechowywania sprzętu, uzbrojenia i wyposażenia grupy po wylądowaniu i przejściu w rejon działania oraz rozpoczęciu działania. Schowek taki jest wybrany w terenie, urządzony i oznakowany. Cała jego dokumentacja znajduje się u wywiadowcy i w zespole dowodzenia jednostki specjalnej. Uruchamiany jest na żądanie i w celu okresowego przechowywania potrzebnych materiałów i sprzętu.

"Schowek materiałowy doraźny" jest to taki typ schowka, który wybiera, przygotowuje i oznakowuje GS we własnym zakresie i według własnych potrzeb. Wywiadowca lub zespół dowodzenia może tylko wytypować odpowiednie rejony, kwartały, ulice lub nawet domy /ruiny/ nadające się do tego najbardziej. Wtedy też dowódca grupy odpowiedzialny jest za wykonanie dokumentacji schowka i przekazanie jej jeżeli zachodzi taka potrzeba zainteresowanym.

"Organizacja łączności radiowej z rejonu" polegać będzie na wcześniejszym wybraniu odpowiednich punktów pracy radiostacji wraz z obsługą. Punkty te mają znajdować się poza rejonem zurbanizowanym /np. w lesie/ lub na terenie miasta. Miejsce pracy poza miastem powinno zapewnić dobre warunki maskowania, propagacji fal, posiadać dobre drogi podejścia i odejścia /ewakuacji/ oraz możliwość osłony /ochrony/ pracującego radiotelegrafisty. Miejsce pracy wybrane w mieście oprócz wyżej wymienionych właściwości powinno zapewnić dostęp do korzystania z cywilnych źródeł energii /cywilna sieć energetyczna/ i znajdować się blisko schowka materiałowego zawierającego sprzęt radiowy. Oprócz tego, przebywanie w tym punkcie radiotelegrafisty z ochroną powinno być zalegalizowane już wcześniej odpowiednią legendą.

Każde miejsce pracy powinno już wcześniej mieć opracowaną dokumentację zawierającą określenie i dokładną charakterystykę topograficzną, potrzebne azymuty na stacjonarne centra odbiorcze i 1-2 azymuty na polowe centra odbiorcze. Powinno to być wykonane niezależnie od informacji jakie otrzymuje radiotelegrafista w danych radiowych. Niektóre miejsca pracy mogą już wcześniej mieć rozwinięty odpowiednio ukierunkowany i zamaskowany system antenowy.

Organizacja łączności osobowej i bezosobowej

Pod pojęciem łączność osobowa należy rozumieć nawiązywanie osobistego kontaktu poprzez spotkanie się dwóch lub więcej osób. Rezultatem spotkania może być rozmowa lub tylko wymiana przedmiotów. Jeżeli kontaktować się będą zwiadowcy wewnątrz grupy będzie to łączność osobowa wewnętrzna, jeżeli zaś kontakt będzie nawiązany z osobą z zewnątrz będzie to łączność osobowa zewnętrzna. Organizatorem zewnętrznej łączności osobowej będzie z za-

sady zespół dowodzenia jednostki działań specjalnych, w sporadycznych zaś wypadkach z inicjatywą taką może wystąpić dowódca grupy. Organizatorem wewnętrznej łączności osobowej jest zawsze dowódca grupy.

Zasadą powinno być aby miejsca zewnętrznej łączności osobowej były wybrane wcześniej przez wywiadowcę, udokumentowane i cała dokumentacja powinna znajdować się w zespole dowodzenia jednostki działań specjalnych.

Przy opracowaniu danych dotyczących organizacji łączności osobowej powinno być określone: miejsce nawiązania kontaktu /główne i zapasowe/, znaki rozpoznawcze, hasło i odzew.

Przy organizowaniu kontaktów osobowych powinno się przestrzegać punktualności, dyscypliny spotkania /przestrzeganie zasad wymiany znaków rozpoznawczych, hasła i odzewu/, nie wyróżniać się wyglądem zewnętrznym od osób przebywających w pobliżu /być "szarym", niezauważonym w tłumie/, wcześniej zapoznać się z topografią miejsca kontaktu, drogami dojścia, odejścia /ucieczki/, nie posiadać przy sobie kompromitujących dokumentów czy wyposażenia /jeżeli jest to niezbędne to powinno być to zamaskowane w atrapie "kontenerze"/ oraz posiadać odpowiednią legendę uzasadniającą pobyt w danym miejscu i przyczynę spotkania.

Łączność bezosobowa polega na skrytym porozumiewaniu się lub wymianie materiałów dwóch stron bez osobistego ich kontaktowania się, służy do przekazywania lub wymiany wiadomości, materiałów, uzbrojenia, sprzętu lub innego wyposażenia. Jej specyfika polega na tym, że uczestniczący w wymianie zarówno nadawca jak i odbiorca nie nawiązują kontaktu osobistego, a co za tym idzie nie ujawniają się. Mogą zatem nigdy się nie spotkać, nie znać, co pozwala zapewnić im większe bezpieczeństwo działania

i zmniejszyć prawdopodobieństwo wykrycia i ujawnienia.

W skład systemu łączności bezosobowej wchodzi schowek i stosownie do potrzeb jedna lub dwie sygnałówki.

Schowek - to miejsce złożenia przesyłki przez nadawcę i jej podjęcia przez odbiorcę. Usytuowanie i wielkość schowka zależą głównie od charakteru i gabarytów składanych w nich materiałów. Schowki powinien wybrać, udokumentować i przekazać dane o nich działający w rejonie wywiadowca. Miejsce wybrania schowka powinno być ogólnie dostępne i łatwe do odszukania, powinno zapewnić dobre dojście i odejście z rejonu, a także być zamaskowanym dla osób niewtajemniczonych, opróżnianie schowka nie powinno zwracać uwagi osób postronnych.

Sygnałówka służy do informowania /sygnalizowania/ o dokonanej akcji złożenia przesyłki w schowku przez nadawcę lub jej podjęcia przez odbiorcę. W wypadku występowania dwóch sygnałówek - jedna jest nadawcy - wskazanym jest wybierać ją na drodze dojścia do schowka, a druga odbiorcy - tę należy umieszczać na drodze odejścia od schowka. Miejsca złożenia sygnałówek i ich rodzaj /znak/ powinno również być przygotowane przez wywiadowcę, udokumentowane i przekazane do zespołu dowodzenia.

Łączność osobowa i bezosobowa przeprowadzona w warunkach miejskich jest przedsięwzięciem niezwykle trudnym w realizacji, wymaga znacznego wysiłku organizacyjnego i bardzo dokładnego, praktycznego przygotowania zwiadowców, przewidzianych do jej wykonania.

Szczególnie trudnymi są momenty stawiania i usuwania znaków na sygnałówkach, podejmowania i przenoszenia przesyłki, kiedy w każdej chwili może dojść do zatrzymania i rewizji osobistej

przez siły porządkowe /bezpieczeństwa/. Stąd niezwykle ważne jest: odpowiednie przygotowanie kamuflaży kryjących przewożoną przesyłkę, opracowanie trasy marszu, sposobu zachowania się w różnych sytuacjach itd.

Wskazaniem jest aby przy łączności bezosobowej czasy składania i pobierania materiałów ze schowka a także oznakowania sygnałówek realizować bardzo punktualnie i przy określaniu czasu ich odwiedzenia zarówno przez nadawcę i odbiorcę, wprowadzać taką różnicę czasu aby wyeliminować prawdopodobne spotkanie się lub tylko zauważenie się przy wykonywanej czynności obu zainteresowanych.

Realizację łączności osobowej jak i bezosobowej w rejonach zurbanizowanych w miarę możliwości powinno się ubezpieczać siłami grupy specjalnej w sposób dyskretny i zapewniający bezpieczne odejście /odskok/ zarówno osoby wychodzącej na kontakt jak i ubezpieczenia.

Określenie /wybranie/ najbardziej bezpiecznych tras poruszania się grupy w rejonie działania będzie także jednym z zadań wywiadowcy przygotowującego dokumentację operacyjnego przygotowania rejonu. Powinien on określić jakimi środkami lokomocji i na jakich trasach powinien nastąpić przerzut grupy z rejonu lądowania do rejonu działania. Celowym byłoby także określić w jakich godzinach /w jakim przedziale czasu/ przerzut grupy z uwagi na ruch ludności byłby najmniej zauważalny i bezpieczny. Zazwyczaj jest to okres przyjazdów do pracy. Doświadczenia przeprowadzane w ramach ćwiczeń wskazują, że najbezpieczniejszymi są publiczne środki lokomocji /komunikacja autobusowa, metro, koleje czy też linie podmiejskie/ i to wykorzystywane w godzinach szczytu. Należy zwracać uwagę na to, aby w tych właśnie okresach nie przewozić dużych gabarytowo pakunków, paczek, co jest zauwa-

żalne w ruchu pieszym. W okresie tym prawie wszyscy zdążający do pracy przewozić będą małe torby czy teczki /jedzenie, ubranie itp./.

Wybierając trasy przemarszu do rejonu działania /miasta/ należy pamiętać, że nie powinny one przebiegać w pobliżu posterunków kontrolnych na obrzeżach miast /rogatkach/, przez różnego rodzaju mosty, wiadukty i inne urządzenia, które byłyby chronione. Trasa przemarszu powinna być tak wybrana, aby w każdej chwili przy zaistniałym zagrożeniu można było z niej zejść, zmienić ją, ukryć się lub przeczekać. Przy planowaniu tras przemarszu do rejonu działania należy określić 2-3 drogi dojścia /przemarszu/ wariantując sposoby przerzutu /np. autobus, pociąg, tramwaj, pieszo/.

Przy określeniu tras przemarszu powinno się określić miejsca /punkty/ najbardziej bezpiecznego i bezkolizyjnego przeniknięcia przez system ochrony i kontroli znajdujący się na obrzeżach /rogatkach/ miast czy nawet pierścieni ochronnych organizowanych w wielkich aglomeracjach miejskich.

Wybierając drogi /trasy przemarszu/ w samym rejonie działania nie należy planować ich w pobliżu ważnych instytucji państwowych, administracyjnych czy wojskowych. Należy także unikać obiektów użyteczności publicznej /elektrownie, gazownie, wodociągi, poczty, stacje telekomunikacyjne/ ze względu na wzmożoną ochronę i obronę tych obiektów. Wszystkie trasy marszu powinny być wybierane utartymi przez rodowitych mieszkańców ciągami komunikacyjnymi, z zasady przez rejony o wysokim procencie zasiedlenia, z możliwością bezpiecznego przedostania się na inną ulicę, ciąg komunikacyjny itp. Ważnym także będzie wykorzystanie do poruszania się miejskich środków lokomocji. W dokumentacji powinien być

zawarty plan linii autobusowych, tramwajowych, metra itp., określone linie, którymi najpewniej jest posługiwać się, na którym przystanku wsiadać i na którym wysiadać, przemieszczając się w rejon bazy, schowka, czy obiektu działania. Zaleca się aby do dokumentacji dołączone były wzory biletów, ich cena, strefowość tych biletów i możliwości ich zakupu /kioski, sklepiki, specjalnie wydzielone miejsca itp./.

Przy określeniu sposobu działania w sytuacjach alarmowych powinny być opracowane zasady postępowania w sytuacjach nagłych, ekstremalnych. Sytuacje takie mogą nastąpić w wyniku utraty łączności z centrum /uszkodzenie radiostacji, brak źródeł zasilania, niemożności nawiązania łączności z innymi technicznymi przyczyn, utraty radiotelegrafisty lub szyfrów, oddziaływania przeciwradiowego nieprzyjaciela - zakłócenia/, po wykonaniu postawionego zadania i braku nowych zadań, poniesienia wysokich strat w stanie osobowym i sprzęcie, niepomyślnego przebiegu działań bojowych wojsk własnych /np. zniszczenie centrum wraz z dokumentacją grup, przejście do innego rodzaju działań wojsk z których grupa była wydzielona/, bardzo silnego oddziaływania przeciwdywersyjnego nieprzyjaciela oraz rozbicia grupy i działania zwiadowców pojedynczo.

Przy opracowaniu tych sposobów działania powinny być wzięte pod uwagę następujące uwarunkowania:

- wybranie 2-3 obiektów drugiej kolejności działania /zapasowych/ nie objętych zadaniem postawionym grupie. Obiekty te powinny być znane dowódcy grupy. O przejściu do działań na tych obiektach decyduje dowódca grupy po przeanalizowaniu sytuacji operacyjnej;

- wybranie 1-2 zapasowych miejsc przebywania /bytowania/ grupy w wypadku niemożności działania i przebywania w poprzednim

rejonie;

- określenie sposobów dalszego działania całej grupy i jej poszczególnych zwiadowców w razie dekonspiracji grupy;

- podanie adresów, numerów telefonów, numerów na "poste restante", alarmowych skrzynek kontaktowych, które powinny być uruchomione na określony sygnał. W miejscach tych grupa powinna otrzymać wszelką pomoc: sanitarno-medyczną, zaopatrzeniową, nawiązanie utraconej łączności, finansową, specjalistyczno-operacyjną, wywiadowczą itp.;

- ustalenie sposobów nagłej wymuszonej współpracy z ruchem oporu, partiami opozycyjnymi w stosunku do władz nieprzyjacielskich i innymi ugrupowaniami;

- sposób ewakuacji z rejonu działania sposobem niekonwencjonalnym /nie określonym przy postawieniu zadania/.

Te wszystkie warianty działania powinny zostać opracowane przez zespół działań specjalnych przy ścisłym współdziałaniu z wywiadowcą i wykorzystaniu jego opracowań.

Przy rozpatrywaniu problemu zabezpieczenia bytowania i bazowania w rejonie należałoby uwzględnić następujące czynniki:

- przy określeniu miejsc pobytu należałoby kierować się zasadą, że grupa powinna otrzymać do wykorzystania 2-3 obiekty /mieszkania, kwatery, inne miejsca przygotowane do bytowania/, które dowódca grupy po zapoznaniu się z lokalizacją i sytuacją panującą w ich rejonie przydzieli zwiadowcom z grupy. Doświadczenia wskazują, że zwiadowcy grupy bardzo niechętnie przebywają w takich obiektach. Dlatego też ich pobyt w kwaterach powinien być skrócony do minimum i zamykać się tylko w następujących czynnościach:

- wypoczynek nocny lub dzienny /zawsze ubezpieczony/;

- utrzymanie wyglądu zewnętrznego;

- przygotowanie meldunków, szkiców, raportów, planów działania;

- udzielenie pomocy sanitarnej i medycznej;

- spożycie ciepłego posiłku - przynajmniej raz na dobę.

Czas przebywania w kwaterze oprócz odpoczynku powinien być jak najkrótszy, a sposób wchodzenia, wychodzenia i samo przebywanie niezauważalne lub uzasadnione wobec współmieszkańców. Kwatery takie najlepiej jest wybierać w dużych domach mieszkalnych - wieżowcach, "mrówkowcach" - posiadających dużą liczbę wejść, wyjść, korytarzy łączonych, strychów i piwnic. Przebywanie w domach jednorodzinnych i małych kamienicach zamieszkałych przez wieloletnich znających się mieszkańców jest niewskazane ze względów dekonspiracji i możliwe tylko przy usytuowaniu tych obiektów na odludziu i przy zapewnieniu /opracowaniu/ odpowiedniego uzasadnienia /maski/ co do przebywania zwiadowców w tych rejonach.

Przy organizacji bytowania należałoby wybrać i przygotować 2-3 obiekty, w których grupa organizowałaby bytowanie. Powinny one posiadać dogodne drogi dojścia i odejścia /ewakuacji/, znajdować się w rejonach gęsto zaludnionych /najlepiej zabudowa wysoka, budownictwo wielorodzinne/ z dala od ważnych obiektów wojskowych, administracyjnych i cywilnych. Z kwater tych powinny być określone różne drogi odejścia /np. przez strychy, piwnice, szybem windy, drabinkę przeciwpożarową, po piorunochronach itp./. Grupę powinno się podzielić na podgrupy, a nawet na pojedynczych zwiadowców po to, aby przebywali oni w kwaterach w mniejszych grupach i nie zwracali na siebie uwagi otoczenia, wobec którego powinni być zalegalizowani. Dekonspiracja lokalu z jednoczesną likwidacją /ujęciem/ członka grupy nie powodowałaby przerwania wykonywania zadania, czy działalności w ogóle. Pobyt w lokalu powinien być skrócony do minimum i powinien obejmować czas po-

trzebny na te czynności, które należy wykonać w kwaterze /np. wywołanie filmów i odbitek, opracowanie szkiców i raportów, utrzymanie wyglądu zewnętrznego, odpoczynek, spożycie posiłku, ogrzanie się, odbycie spotkania, omówienie planu działania itp./.

Lokale te powinny być wybrane w porozumieniu z właścicielami lub mogą to być opuszczone lokale /mieszkania, domki jednorodzinne/ z tym, że w drugim przypadku musi być zachowana szczególna ostrożność i maskowanie. Przebywanie grup i pojedynczych zwiadowców w ruinach, domkach kempingowych, działkach jest mało prawdopodobne, ponieważ właśnie te obiekty będą pod szczególną obserwacją i kontrolą z uwagi na możliwość przebywania tam dezertów, uchylających się od służby wojskowej, pospolitych bandytów czy też z uwagi na miejsca doskonałe nadające się do bytowania grup. Mogą te miejsca stanowić tylko krótkotrwałe schronienie dla grup /np. podczas przemarszu czy odskoku/ i z zasady w sprzyjających warunkach klimatycznych /warunki ujemne - mróz, śnieg/.

Jednym z przedsięwzięć zabezpieczających działanie grup, a będącym częścią składową bytowania będzie wyżywienie grup - zapewnienie im spożycie posiłków.

Będzie to można realizować w dwojaki sposób. Grupy działające na obrzeżu miast mogą posiadać żywność dostarczoną im w zaopatrzeniu z kraju. Częściowo produkty żywnościowe mogą być pozyskane z zasobów miejscowych.

Inny problem do rozwiązania będą miały grupy działające w obszarach wysoce zurbanizowanych. Część zaopatrzenia zrzucona razem z grupą będzie musiała być z przyczyn technicznych ukryta poza obszarem miejskim. Stąd też częste "wyprawy" po żywność do schowków żywnościowych narażać będą zwiadowców na niebezpieczeń-

stwo wykrycia, a także skarżą ich na monotonne menu złożone w zasadzie z konserw i koncentratów. Także pozyskanie z zasobów miejscowych może dotyczyć warzyw i owoców /tylko w okresie ich występowania/ i innych produktów, które nie będą reglamentowane w czasie działań wojennych. Część produktów znajdować się może w żywnościowych skrytkach operacyjnych /dotyczy to także konserw i koncentratów/, część zaś, ta reglamentowana, powinna być pozyskana na zasadach ogólnie przyjętych w rejonach działania. A więc pojawia się nowe zadanie dla wywiadowcy - przygotowanie zestawu kart zaopatrzenia i reglamentacji dla grupy, ewentualnie dostarczenie ich wzorców do kraju, gdzie zostaną wykonane ich falsyfikaty. Może także zajść konieczność wykupowania produktów reglamentowanych przez wywiadowcę lub inne osoby i dostarczenie ich grupie. Doświadczenia, jakie przeprowadzono w trakcie ćwiczeń wskazują na taką potrzebę i są niezmiernie ważnym problemem. Zauważyć należy, że w okresie wojny część restauracji i barów będzie zamkniętych, a w nielicznych otwartych konsumenci mogą znaleźć się pod baczna obserwacją.

Ważnym czynnikiem zapewniającym żywotność grupy będą odpowiednie sumy pieniędzy, które grupa zabierze ze sobą z kraju lub przejmie ze schowka lub innego źródła podczas kontaktów zewnętrznych. Pozyskanie pieniędzy drogą napadów, okupów lub najść będzie bardzo trudne i sposób taki zaleca się w sytuacjach alarmowych. Suma pieniędzy powinna być tak określona aby wystarczyła ona na opłacanie informatorów, zakup sprzętu, kupno żywności po cenach giełdowych /czarnorynkowych/ itp.

Skuteczność wykonania postawionych zadań zależeć będzie w dużym stopniu od sposobu zalegalizowania pobytu zwiadowców w rejonach działania i określania /wyboru/ odpowiedniej "maski"

osobowej. Legalizacja polegać będzie na posiadaniu odpowiednich dokumentów w sposób nie podlegający dyskusji tłumaczących m.in. zawód, miejsce pracy, stosunek do służby wojskowej oraz personalia zwiadowców. Powinna też być obrana pewna "maska" - legenda uzasadniająca pobyt w tym rejonie. Dokumenty mogą być dostarczone przez jednostkę działań specjalnych wykonane na podstawie oryginałów lub wręczone oryginały dostarczone przez wywiadowcę czy też w inny sposób jednostce. Mogą też być podjęte ze skrytki /schowka/, a należące kiedyś do kogoś innego /zagubione, ukradzione, należące do nieżyjącej osoby/. Legalizacja i "maska" powinny być pewne do sprawdzenia i zapewniające pełne bezpieczeństwo działającym zwiadowcom. Należy pamiętać, że na legalizację i "maskę" oprócz dokumentów składają się wygląd zewnętrzny /krótkie włosy, energiczne wojskowe ruchy, młody wiek, wygląd odbiegający od mody/, a także ubiór. W tym względzie zaleca się występować zwiadowcom pod postacią funkcjonariuszy policji czy żandarmerii, żołnierzy przeciwnika czy też funkcjonariuszy służb miejskich /strażak, kolejarz, komunikacja itp./. Doświadczenia przeprowadzone w ramach ćwiczeń wskazują, że najmniej podejrzany wydają się osoby duchowne, starsze, kalekie /ułamne/ lub tak wyglądające /o odpowiedniej charakterystyce/. W przeprowadzonych ćwiczeniach kobiety wykonujące zadania w ramach działania grup były poza wszelkimi podejrzewaniem.

Właściwą ekonomię użycia GS, zabezpieczenia ich działania oraz przygotowania do działań można uzyskać tworząc jednolity w skali frontu organ koordynacyjno-dyspozytorski działań specjalnych i agenturalnego wywiadu operacyjnego.

Najprostszym i najbardziej doskonałym wariantem rozwiązania tego problemu byłby organ działań specjalnych na szczeblu frontu

odpowiadający za organizację działań na wzór wywiadu agenturalnego. Jego odmienność polegałaby na tym, że przygotowałby on "swoich" wywiadowców do wykonania zadań operacyjnego przygotowania rejonu działania grup, organizował ich przerzut, legalizację, a nawet pozyskanie ich z ludności miejscowej kraju w jakim miałyby działać. Komórka ta w okresie pokoju, tak jak komórka AWO, organizacyjnie wchodziłaby w skład Zarządu II Sztabu Generalnego. Taki wariant nakładałby obowiązek zaczynania całej działalności niejako od "początku" i wymagałby dużej ilości czasu oraz sił i środków na rozwinięcie tego systemu.

Wariantem drugim byłby wariant współdziałania oddziału działań specjalnych frontu z oddziałem agenturalnego wywiadu operacyjnego frontu. Pewien pakiet zadań opracowany przez komórkę działań specjalnych w ramach współdziałania wykonaliby pracownicy pionu wywiadowczego. Ten wariant byłby w obecnym czasie najbardziej korzystnym, wymagałby jednak wprowadzenia do etatu zarządu rozpoznawczego frontu zastępcy szefa zarządu do spraw koordynacji działań specjalnych z agenturalnym wywiadem operacyjnym. Spełniałby on rolę koordynatora i dyspozytora użycia sił i środków zarówno działań specjalnych jak i wywiadu sztabu frontu w odniesieniu do całości posiadanego potencjału tych dwóch komórek i podległych im jednostek.

Zastępca ten powinien wywodzić się z agenturalnego wywiadu operacyjnego, doskonale orientować się w sprawach działań specjalnych a także w sprawach rozpoznania i taktyczno-operacyjnych. Powinien posiadać moc prawnodowódczą w stosunku do podległych komórek. Takie rozwiązanie zdaniem autorów powinno być na tym etapie pożądanym rozwiązaniem obiektywnie ujmującym potrzeby i trudności przygotowania jednostek działań specjalnych do zadań w

w aglomeracjach miejskich.

Zdaniem autorów wszystkie dokumenty dotyczące operacyjnego przygotowania rejonów działania grup w optymalnym wariancie powinny być gromadzone i przechowywane w odpowiedniej komórce Zarządu II, część /wyżej przedstawiona/ u wywiadowcy lub w skrytkach operacyjnych, część zaś potrzebna do operacyjnego szkolenia grup w kancelariach mobilizacyjnych jednostek działań specjalnych. Wiązałoby się to jednak z wcześniejszym już wydzieleniem /przywiązaniem, przydzieleniem/ odpowiednich kierunków działania, rejonów, czy obszarów jednostkom działań specjalnych. Dlatego też zależne to będzie od zgody czynnika decydującego o rozmiarze informacji i danych niezbędnych do przekazania jednostkom działań specjalnych. Podsumowując należy stwierdzić, że stworzenie takiego "banku informacji działań specjalnych" jest ze wszechmiar korzystne i potrzebne.

Zakres, zasady i sposoby użycia grup specjalnych w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych powinny stać się przedmiotem odpowiednich studiów i badań praktycznych, prowadzonych pod kątem określenia istotnych różnic w stosunku do przyjętych ogólnych zasad organizacji i prowadzenia działań specjalnych oraz w aspekcie wypracowania założeń strukturalno-organizacyjnych, zasad doboru, szkolenia i przygotowania pojedynczych zwiadowców i całych grup do tego rodzaju działań.

Wszelkie problemy organizacji i użycia grup specjalnych - w tym wypadku kadrowych - w aglomeracjach przed ich uogólnieniem i przedstawieniem w formie zaleceń do wykonania należy poddać odpowiednim badaniom praktycznym prowadzonym w warunkach realnych - maksymalnie zbliżonych do występujących w potencjalnych obsza-

rach działań specjalnych. Dla potrzeb nieniejszej rozprawy doktorskiej autorzy takie badania w stopniu fragmentarycznym - na ile pozwoliły możliwości przeprowadzili w oparciu o ćwiczenie przygodowe grup specjalnych pk. "WRZESIEŃ '87 DS" prowadzone przez Główny Zarząd Szkolenia Bojowego, a rozprawa ta ujmuje ogół wniosków opracowanych po jego zakończeniu.

3.2. Użycie sił działań specjalnych w zwalczaniu obiektów pierwszej kolejności rozpoznania i niszczenia

Kolejnym problemem uzależnionym i związanym z utechniczeniem wojsk i poszukiwaniem nowych form i środków walki przez nieprzyjaciela będzie wykrywanie, rozpoznawanie i niszczenie /obezwładnianie/ jego obiektów zaliczanych do pierwszej kolejności rozpoznania i niszczenia. Obiekty te ze względu na swój charakter i przeznaczenie będą niezwykle groźne dla wojsk własnych, a więc tym samym opłacalne do uderzeń każdym typem środków walki. Z uwagi na krótki okres przebywania w rejonach rozmieszczenia /ześrodkowania/ - dotyczy to w zasadzie jakościowo nowych środków, systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i rakiet - niszczone /obezwładniane/ powinny być one natychmiast po wykryciu.

Doskonałym środkiem walki z nimi w obecnej dobie jest lotnictwo wykonujące zadania w myśl zasady "wykryj i zniszcz" - oraz GS. Możliwości grup w tym zakresie są jednak bardzo skromne. Wpływa na to mała ruchliwość grup /poruszają się z zasady pieszo /oraz ogólne przygotowanie do wykonywania tego typu zadań. Wykonanie tych zadań wiąże się także z bezpieczeństwem grupy, z jej przeżyciem po wykonaniu zadania. W obecnej dobie nasycenia wojsk nieprzyjaciela technicznymi środkami transportu, odskok grupy z zasady jest niemożliwy i prowadzi do zagłady /zniszczenia/ jej po wykonaniu zadania lub jeszcze przed jego wy-

konaniem. Wyjaśnić należy, że wykonanie akcji na obiekty bardzo ważne prawie w każdym wypadku zakończy się dekonspiracją grupy. Jest niemożliwością wykonać zadanie metodą najścia lub napadu bez nawiązywania kontaktu ogniowego. Związane to jest między innymi ze sposobem i zasadami ochrony i obrony tych obiektów.

Dlatego słusznym wydaje się stwierdzenie, że przy wykonywaniu tego typu zadań grupa powinna być wyposażona w swój autonomiczny środek transportu, który zdolny będzie przenieść ją w krótkim okresie czasu w rejon obiektu, wesprzeć ogniowo grupę podczas wykonywania zadania i zapewnić bezpieczny odskok grupy. Takim środkiem, idealnym wprost do wykonywania tego typu zadań jest śmigłowiec.

Przy działaniu na obiekty pierwszej kolejności rozpoznania i niszczenia GS powinna być specjalnie szkolona i przygotowana do wykonywania tego typu zadań. Powinna umieć wykryć obiekt w terenie, rozpoznać go i zniszczyć /obezwładnić/. Stwierdzić należy, że grupy te powinny być używane z zasady tylko do tego rodzaju zadań. Z racji swojej szybkości działania, przenoszenia się z miejsca na miejsce i posiadania dużej siły ogniowej mogą one także w określonych sytuacjach wykonywać inne zadania np. - napady, porwania, szturmy itp.

Do wykonywania tych zadań najbardziej celowym byłoby utworzyć /zorganizować/ pododdziały o małym stanie osobowym, dobrze przygotowane i uzbrojone - grupy rozpoznawczo-szturmowe. Zadaniem ich byłoby wykrycie lub rozpoznanie wcześniej wykrytych obiektów oraz zniszczenie /obezwładnienie/ ich.

Grupa rozpoznawczo-szturmowa /GRSz/ powinna liczyć 12 zwia-
dowców^{49/}. Ich środkiem transportu powinny być dwa śmigłowce

---

49/ Organizację GRSz przedstawia załącznik nr 59.

szturmowe^{50/}, lub w razie trudności w realizacji tej koncepcji, jeden śmigłowiec szturmowy i jeden uzbrojony^{51/}.

Działanie ich polegałoby na tym, że jeden śmigłowiec /w każdym przypadku szturmowy/ po zbliżeniu się w rejon obiektu krążyłby nad obiektem ubezpieczając wysadzenie i działanie zwiadowców drugiego, a także w razie potrzeby wspierając ich ogniem, a następnie sam pod osłoną pierwszego będącego już w powietrzu wysadził zwiadowców. W drugiej wersji pierwszym lądującym powinien być także śmigłowiec uzbrojony. Po wykonaniu zadania przez grupę oba śmigłowce powinny zabrać zwiadowców i przetransportować ich do rejonu wyjściowego do działań. Wskazaniem jest aby oba śmigłowce wchodziły organizacyjnie w skład GRSz, a jej dowódca był zarazem dowódcą obu śmigłowców. Pozwalałoby mu to przez cały czas prowadzić obserwację działania grupy ze śmigłowca i dowodzić nią. Na ziemi działaniami zwiadowców dowodzić powinien zastępca dowódcy grupy.

Należy także zaznaczyć, że w zwalczaniu systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i broni precyzyjnego oraz powierzchniowego rażenia nieprzyjaciela wielce znaczący udział będą miały - oprócz m.in. wojsk raketowych, artylerii i lotnictwa - GS, a szczególnie GRSz. Wyrażać się on będzie w porażeniu poszczególnych elementów /obiektów/ w rejonach znajdujących się w zasięgu oddziaływania sił działań specjalnych.

Przeprowadzona analiza wykazuje, iż zakres tego udziału, w odniesieniu do poszczególnych rodzajów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i broni precyzyjnego oraz powierzchniowego rażenia nieprzyjaciela będzie różny i będzie wynikał głównie z rodzaju danego systemu oraz liczby jego naziemnych elementów /obiektów/ będących w zasięgu oddziaływania działań specjalnych, jak rów-

50/ Dane śmigłowca szturmowego przedstawia załącznik nr 60.

51/ Dane śmigłowca uzbrojonego przedstawia załącznik nr 61.

niez z możliwości ich wykrycia przez inne rodzaje rozpoznania.

Zwalczanie tego rodzaju obiektów, to zadanie niezmiernie złożone, wymagające zintegrowanego i ukierunkowanego wysiłku wszystkich środków rozpoznania, praktycznie w całym pasie frontu i armii na głębokość od kilku do 300 i więcej kilometrów, sprzężenia ich ze środkami rażenia, w tym z GS i GRSz, pozostającymi w najwyższej gotowości do wykonania uderzeń.

Dotychczasowa praktyka ćwiczeń wykazuje, iż skuteczność zwalczania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i broni precyzyjnego oraz powierzchniowego rażenia nieprzyjaciela przez GS i GRSz będzie zależeć przede wszystkim od efektywności rozpoznania /w tym autonomicznego grup/, przygotowania GS i GRSz do wykonania tego rodzaju zadań oraz sprawności /szybkości/ obiegu informacji rozpoznawczych, decyzyjnych i także ogniowych /przy wykorzystaniu do tego celu rakiet i ognia artylerii/.

Czynniki czasowe stanowią w sumie ogólny czas tzw. "reakcji ogniowej", który w walce z tymi najnowocześniejszymi środkami rażenia nieprzyjaciela będzie odgrywał rolę jeśli nie decydującą to co najmniej równorzędną z takimi czynnikami, jak: możliwości bojowe grup, ich przygotowanie do wykonania tego rodzaju zadań, stopnia rozpoznania obiektu oraz prawdopodobieństwo jego wykrycia.

Z roli jaką mogą spełniać systemy rozpoznawczo-uderzeniowe i inna broń precyzyjnego oraz powierzchniowego rażenia nieprzyjaciela w walce o przewagę ogniową na współczesnym polu walki wynika zadanie polegające na ich niszczeniu natychmiast po wykryciu, w myśl zasady "wykrycie-rozpoznanie-uderzenie-porażenie /zniszczenie/". W takim też aspekcie należy oceniać możliwości wykonania tych zadań przez grupy. Możliwości te będą zależeć i

wynikać zatem z posiadania sprawnego systemu rozpoznania /element tego stanowią także grupy/, niezawodnego i operatywnego systemu dowodzenia oraz wyznaczania do wykonywania zadań mających na celu zniszczenie /obezwładnienie/ tych obiektów, środków o najwyższych parametrach rażenia - w tym wypadku także GRSz.

Rozpoznanie systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i innej broni precyzyjnego oraz powierzchniowego rażenia nieprzyjaciela oraz szybkie przekazywanie o nich danych do organów dowodzenia i kierowania grupami, a także autonomiczne rozpoznawanie tych obiektów przez GRSz stanowi kapitalny czynnik wpływający na możliwości zwalczania tego rodzaju celów. Duże ich rozłożenie w przestrzeni operacyjnej oraz znaczne odległości niektórych z nich od linii styczności wojsk, a także różnorodność sprzętu technicznego w ich składzie powoduje konieczność angażowania różnych własnych środków rozpoznania, zarówno co do rodzaju i parametrów technicznych, jak i zasięgu oddziaływania /rozpoznania/. Trzeba zatem angażować środki rozpoznania powietrznego oraz naziemnego rozpoznania radiolokacyjnego, radiotechnicznego, dźwiękowego i wzrokowego. Należy także uwzględnić środki działań specjalnych, które mogą rozpoznawać i niszczyć te obiekty.

Konieczność zwalczania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i innej broni precyzyjnego oraz powierzchniowego rażenia nieprzyjaciela z reguły natychmiast po wykryciu ich poszczególnych elementów narzuca konieczność wyznaczania do tego zadania oprócz lotnictwa i raketowo-artyleryjskich środków ogniowych charakteryzujących się najwyższymi parametrami taktyczno-technicznymi, także GRSz.

GRSz odpowiednio uzbrojone^{52/} i wyposażone w etatowe /organiczne/

52/ Uzbrojenie GRSz przedstawia załącznik nr 59.

śmigłowce^{53/} dysponować będą dużą siłą ogniową i bardzo krótkim czasem reakcji wyrażającym się praktycznie czasem dolotu do miejsca akcji /wynosić to będzie od kilku do kilkudziesięciu minut/, jeżeli będzie to cel wykryty lub rozpoznany innym rodzajem lub środkiem rozpoznania. Jeżeli zaś GRSz będzie wykonywała zadanie metodą samodzielnego poszukiwania i niszczenia /zwalczania/ czas ten będzie bardzo krótki i wynosił będzie kilka minut /4-5 minut/ od momentu wykrycia celu. Należy nadmienić, że obecnie w sytuacji nie posiadania przez wojska frontu i armii pododdziałów powietrzno-szturmowych przeznaczonych m.in. do wykonywania tego typu zadań, zorganizowanie pododdziałów rozpoznawczo-szturmowych w jednostkach działań specjalnych jest wymogiem i potrzebą chwili. Zaznaczyć również należy, że GRSz przeznaczone mogą być nie tylko do walki z obiektami pierwszej kolejności rażenia, ale także do innych zadań. Mogą bowiem działać w składzie całego lub części pododdziału, mając za zadanie uchwycenie ważnych obiektów terenowych i wojskowych, porywanie ważnych osobistości, zdobywanie nowych wzorów uzbrojenia, wykonywanie napadów i szturmów powietrznych, a także w okresie pokoju mogą być używane do innych zadań specjalnych, w których potrzebny będzie "ruch i ogień" oraz wszechstronne wyszkolenie bojowe i specjalistyczne zwiadowców.

Jednym z istotnych czynników wpływających na skuteczność walki z bronią precyzyjną nieprzyjaciela jest operatywny system dowodzenia i łączności, zapewniający szybki obieg informacji rozpoznawczych, decyzyjnych i komend do użycia GRSz. Obecne wyposażenie wojsk w sprzęt łączności zapewnia tradycyjne zbieranie informacji rozpoznawczych i ich ocenę w odpowiednich komórkach

---

53/ Dane taktyczno-techniczne śmigłowców przedstawiają załączniki nr 60 i 61.

sztabowych oraz stawianie zadań do użycia GRSz w sieciach łączności dowodzenia poprzez podległe szczeble. Jest to jednak system dowodzenia, znacznie wydłużający czas "reakcji ogniowej" sił i środków, a tym samym wpływający na obniżenie ogólnej efektywności rażenia.

Zatem, w obecnych warunkach, bardziej efektywnym rozwiązaniem może być system dowodzenia, oparty na istniejących środkach łączności, zapewniający bezpośrednie połączenie wyznaczonego dowódcy jednostki działań specjalnych ze specjalistycznymi wydzielonymi /zorganizowanymi/ komórkami dowodzenia. Wydać się nawet może potrzebne wyeliminowanie, w celu zyskania na czasie, komórki sztabowej działań specjalnych z podejmowania decyzji do użycia sił i środków działań specjalnych. Wszystkie nici dowodzenia zbiegałyby się we frontowej grupie rozpoznawczo-uderzeniowej /FGRU/. Jednakże optymalnym rozwiązaniem w zakresie usprawnienia procesu dowodzenia i kierowania działaniami GRSz wydzielonych do zwalczania broni precyzyjnej nieprzyjaciela będzie wyposażenie wszystkich szczebli dowodzenia w zautomatyzowane systemy, które powinny zapewnić automatyczne wykrywanie celów, według ich określonych cech demaskujących, ich podział między poszczególne środki rażenia /w tym GRSz/, oraz wybór sposobu niszczenia.

Praktyka prowadzonych ćwiczeń wykazuje, iż główną formą zwalczania systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i broni precyzyjnego oraz powierzchniowego rażenia nieprzyjaciela będą "głębokie uderzenia ogniowe", umożliwiające ich porażenie z niezbędnym wyprzedzeniem czasowym. Należy podkreślić, że współcześni teoretycy wojaskowi z pewnym dystansem odnoszą się do użycia GRSz, nie dostrzegają ich możliwości w wykrywaniu, rozpoznawaniu i niszczeniu

obiektów pierwszej kolejności rażenia. A przecież w obecnej dobie, dobie walki radioelektronicznej, szerokiego stosowania zakłóceń na polu walki, czynnik ludzki /bo za taki należy uważać GRSz/ może odegrać znaczną rolę w walce z tymi obiektami. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń można stwierdzić, iż zwalczanie systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i broni precyzyjnego oraz powierzchniowego rażenia z reguły będzie rozpoczynać się w ramach uderzenia do celów pierwszej kolejności rażenia, a następnie poprzez systematyczne ich rażenie w toku całej operacji natychmiast po ich wykryciu, środkami specjalnie do tego wyznaczonymi, zorganizowanymi i działającymi w grupach rozpoznawczo-uderzeniowych /GRU/ i grupach rozpoznawczo-ogniowych /GRO/. Dlatego ważną rolę do spełnienia mają w tej koncepcji GS i GRSz, z których pierwsze jeszcze przed rozpoczęciem operacji będą przerzucone w rejony rozmieszczenia celów i mogą je na rozkaz niszczyć lub przygotować warunki do użycia na te cele GRSz. W trakcie trwania operacji GRSz mogą zwalczać cele po uprzednim rozpoznaniu ich przez inny rodzaj rozpoznania lub przez samodzielne poszukiwanie, w ramach którego podaje się im przybliżone rejony położenia celów, a niszczenie odbywa się według decyzji dowódcy grupy.

Wynika z powyższego, iż zwalczanie tego rodzaju obiektów będzie prowadzone w dwóch okresach - charakteryzujących się pełną centralizacją użycia wydzielonych środków na początku operacji i decentralizacją w toku prowadzenia operacji przy użyciu wyspecjalizowanych grup działających w wyznaczonych im strefach rozpoznania i rażenia.

Istotnym problemem jaki w rozprawie w części dotyczącej nowego spojrzenia na użycie grup autorzy chcieliby poruszyć jest

szkolenie GSK do wykonywania zadań w aglomeracjach miejskich. Uwagi te dotyczą także w pewnej mierze szkolenia GRSz jako, że w zasadzie będą one wykonywać podobne zadania^{54/}.

Właściwe więc wykonanie zadań przez grupy uzależnione jest w dużym stopniu od jej wyszkolenia. Mistrzowskie wyszkolenie zwiadowców pozwoli w przyszłości na skuteczne ich działanie w aglomeracji miejskiej jak i innych sytuacjach i warunkach. Dlatego też bardzo istotnym problemem w działaniach specjalnych jest właściwy dobór ludzi i związane z tym szkolenie.

3.3. Tendencje dalszego doskonalenia struktur organizacyjnych komórek sztabowych i jednostek działań specjalnych

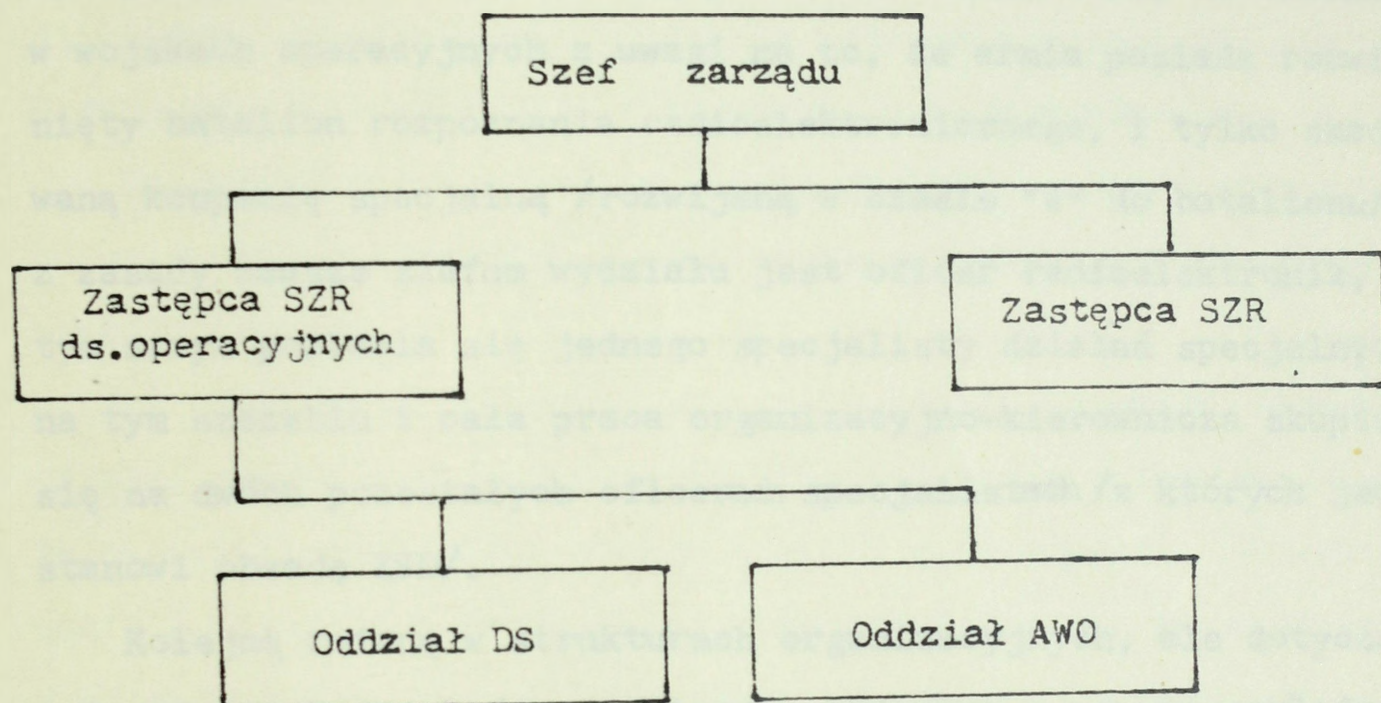
Wraz ze zmianą poglądów na zasady bojowego wykorzystania sił działań specjalnych, należy odpowiednio unowocześnić, przystosować do przyszłych wymogów, struktury organizacyjne zarówno komórek sztabowych, jak i jednostek działań specjalnych. Wiązać się to będzie także z wprowadzeniem do nich nowych środków dowodzenia, elektronicznego przetwarzania danych, uzbrojenia i wyposażenia. Będzie to także związane z doskonaleniem dowodzenia, obiegu informacji, a także z możliwością wykonywania nowych jakościowo zadań przez GS.

Na szczeblu zarządu rozpoznawczego frontu, postuluje się wprowadzenie etatu zastępcy szefa zarządu ds. operacyjnych, któremu podlegałyby dwie komórki - oddział działań specjalnych i oddział agenturalnego wywiadu operacyjnego. Związane to jest, jak zresztą uzasadniono to w poprzednim podrozdziale, z nowym spojrzeniem na użycie GSK, organizowanych na razie doświadczalnie

---

54/ Problem szkolenia grup poruszony jest szerzej w podrozdziale 3.4.

w ostatnich latach w jednostkach działań specjalnych i działaniem ich w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych oraz w rejonach o bardzo trudnych warunkach prowadzenia działań specjalnych. Działanie grup w tych rejonach zbliżone więc będzie do działania agenturalnego. Proponowaną zmianę przedstawia schemat nr 4.

W rozdziale 1 przedstawiono konieczność wydzielenia na szczeblu oddziału rozpoznawczego armii z wydziału rozpoznania radioelektronicznego i działań specjalnych samodzielnego wydziału działań specjalnych. Organizację wydziału działań specjalnych przedstawiono w podrozdziale 1.3.1.

Podyktowane to zostało wieloma względami. Jako pierwszy należy wymienić potrzebę zapewnienia większej tajności użycia sił działań specjalnych, a tym samym zapewnienia bezpieczeństwa działającym grupom. Po drugie, po wydzieleniu niezbędnych sił na ZSD

armii, praktycznie w wydziale do organizacji i kierowania działaniami specjalnymi pozostanie jeden oficer. Po trzecie, w wyniku prowadzonych doświadczeń dotyczących wykonania wszystkich obowiązujących czynności organizacji i kierowania działaniami specjalnymi, opracowania potrzebnych dokumentów, nasuwa się wniosek wydzielenia i następnie powiększenia wydziału działań specjalnych. Za taką potrzebą przemawia także fakt, iż obecnie w wojskach operacyjnych z uwagi na to, że armia posiada rozwinięty batalion rozpoznania radioelektronicznego, i tylko skadrowaną kompanię specjalną /rozwijaną w czasie "W" do batalionu/ z zasady zawsze szefem wydziału jest oficer radioelektronik, co tym samym pozbawia się jednego specjalisty działań specjalnych na tym szczeblu i cała praca organizacyjno-kierownicza skupia się na dwóch pozostałych oficerach specjalistach /z których jeden stanowi obsadę ZSD/.

Kolejną zmianą w strukturach organizacyjnych, ale dotyczącą już jednostek działań specjalnych, związaną z nowymi poglądami na użycie sił działań specjalnych jaką autorzy rozprawy proponują, będzie utrzymanie w mocy tworzenia na razie tylko doświadczalnie pododdziałów kadrowych oraz tworzenie nowych jakościowo pododdziałów rozpoznawczo-szturmowych. Uzasadnione to jest potrzebą działania grup w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych oraz pojawieniem się w wojskach nieprzyjaciela nowych systemów uderzeniowych, broni precyzyjnego i powierzchniowego rażenia i innych nowoczesnych środków walki. Ze względu na swoje specyficzne możliwości działania, utworzenie i użycie w przyszłej operacji tego rodzaju grup jest ze wszech miar potrzebne i uzasadnione.

Z uwagi na występowanie w pasie frontu dużej ilości obiektów nieprzyjaciela, w tym obiektów pierwszej kolejności rozpoznania

i rażenia, koniecznym wydaje się utworzenie na szczeblu frontowego pułku rozpoznania specjalnego^{55/} dwóch batalionów bojowych: batalionu specjalnego, posiadającego tylko GS jednego rodzaju i batalionu rozpoznania specjalnego, skupiającego grupy pletwonurków, kadrowe i rozpoznawczo-szturmowe. Taka organizacja jednostki pozwoliłaby na użycie 60 grup i prawie o 20% zwiększyłaby możliwości jednostki w wykonywaniu zadań stojących przed działaniami specjalnymi. Wszystkie pododdziały zabezpieczenia organizacyjnie weszłyby w skład batalionu zabezpieczenia.

Na szczeblu armii zmiany dotyczyły także utrzymania plutonu specjalnego kadrowego i utworzenia plutonu rozpoznawczo-szturmowego^{56/}.

Autorzy stoją na stanowisku, że posiadanie takich jednostek działań specjalnych na szczeblu frontu i armii w znaczny sposób zwiększyłoby możliwości frontu i armii w wykrywaniu, rozpoznawaniu i niszczeniu obiektów nieprzyjaciela, w tym obiektów pierwszej kolejności. Pozwoliłoby także na posiadanie i dysponowanie jednostką o parametrach zbliżonych do wojsk powietrznoszturmowych, co pozwoliłoby także na wykonywanie innych zadań wynikających z sytuacji operacyjnej. Stopień wyszkolenia, przygotowania i utrzymywanie ciągłej wysokiej gotowości i zdolności bojowej pozwoliłoby na użycie jednostki w bardzo krótkim czasie i do bardzo skomplikowanych i trudnych zadań.

3.4. Zmiany w wyposażeniu, uzbrojeniu i szkoleniu pododdziałów działań specjalnych

Wraz ze zmianami w poglądach na użycie pododdziałów działań specjalnych oraz ich organizacji, w obecnej dobie nasycenia wojsk

---

55/ Proponowaną organizację prs przedstawia załącznik nr 62.

56/ Proponowaną organizację brs przedstawia załącznik nr 63.

nowoczesnym sprzętem, muszą iść w parze zmiany w wyposażeniu, uzbrojeniu i szkoleniu grup. Związane to jest także z wprowadzeniem przez nieprzyjaciela nowego jakościowo sprzętu, który staje się przedmiotem rozpoznania, który oddziałuje na użycie grup i wreszcie który może w znacznym stopniu obniżyć efekty działania i możliwości grupy /sprzęt przeciwdziałania radiowego, czujniki różnego rodzaju itp./.

Zmiany w wyposażeniu grup powinny iść w kierunku zwiększenia możliwości wykonania zadań, zabezpieczenia bytowania i przeżycia oraz utrzymania łączności i usprawnienia przerzutu.

W celu zwiększenia możliwości wykonania zadań bojowych należałoby:

a/ w dziedzinie wyposażenia w sprzęt inżynieryjno-saperski - wprowadzić radiowe zestawy zdalnego sterowania wybuchami; konstruować małogabarytowe miny o zwiększonej mocy wybuchu; warto zastanowić się nad wyposażeniem grup w miniaturowe miny jądrowe; doskonałym rozwiązaniem byłyby specjalne zapalniki tarcioowo-czasowo-elektryczne; na szczególną uwagę zasługuje zaś wyposażenie GSP w nowo jakościowe zestawy płetwonurka o zamkniętym obiegu powietrza oraz w wyciszone /wydech do wody/ łodzie transportowe z silnikami spalinowymi, a także elektrycznymi.

b/ w dziedzinie wyposażenia w sprzęt chemiczny - zaopatrzenie grup w małogabarytowe maski przeciwgazowe z wbudowanymi radiotelefonami /lub tylko słuchawkami/; wprowadzenie automatycznych sygnalizatorów skażenia środkami chemicznymi jak i promieniotwórczymi; konstruowanie nowych jakościowo małogabarytowych o zwiększonej sile działania, środków zapalających /w tym podobnych - atrapy - do zasadniczych materiałów paliwowych i energetycznych

c/ w dziedzinie wyposażenia w sprzęt uzbrojenia - wprowadzenie na uzbrojenie 5,45 mm broni automatycznej z tłumikiem wystrzału; opracowanie do P-83 i PM-84 tłumików wystrzału; wyposażenie grup w granatniki przeciwpancerne jednorazowego użytku typu "Komar"; wprowadzenie na wyposażenie pojedynczego zwiadowcy noży wieloczynnościowych typu "Robinson" lub "King Jangle"^{57/}; wprowadzenie do etatu grup rozpoznawczo-szturmowych automatycznego granatnika AGS-17.

d/ w dziedzinie wyposażenia w sprzęt łączności - szerokie zastosowanie radiostacji z szerokopasmową skaczącą częstotliwością nośną, komputerowym utajnianiem/kodowaniem/ i przystawką szybkiej telegrafii w celu utrzymania łączności z centrum; wprowadzenie na wyposażenie każdego zwiadowcy małogabarytowego radiotelefonu o zasięgu co najmniej 5 km; wyposażenie grupy w namierniki emisji radiowych i radarowych;

e/ w dziedzinie wyposażenia w sprzęt kwatermistrzowski - wyposażenie każdego zwiadowcy w 2-3 należności rezerwowe /każda o wartości 1/3 racji dziennej/ w opakowaniach barierowych^{58/} zawierających ok. 1500 kalorii /użycie ich następuje w ostateczności w ekstremalnych sytuacjach np. ranienie, złamanie kończyny, wykonywanie zadania bez możliwości spożycia posiłku. Racje te zwiadowca nosi stale przy sobie przez cały okres działań bojowych/; unowocześnienie posiadanych kuchenek indywidualnych na paliwo stałe; wprowadzenie ubiorów maskujących, specjalnego lekkiego obuwia, nowych osobistych zasobników towarowych; opracowanie wy-

---

57/ Charakterystykę noży przedstawia załącznik nr 64.

58/ Odpornych na działanie środków i czynników zewnętrznych.

sokokalorycznych racji suchych /jako zasadę należy traktować wyposażenie w nie zwiadowców naliczając je tylko na początkowe 2-3 dni działania, w pozostałe dni działania grupa żywi się z zasobów miejscowych lub z zestawów koncentratów/; przygotowanie dwóch zestawów ubrań cywilnych na każdego zwiadowcę /tylko do działania w aglomeracjach miejskich/;

f/ w dziedzinie sprzętu spadochronowego - skonstruowanie spadochronów wieloczaszowych bardziej tym samym bezpiecznych pozwalających na obniżenie wysokości skoku do 80-100 m, a tym samym skrócenie przebywania skoczka w powietrzu; skonstruowanie spadochronu szybującego, który dzięki swojej konstrukcji pozwalałby na pokonanie lotem szybowym, przy skoku z wysokości 6-8 tys. metrów, odległości nawet do 40 km i więcej.

Ważnym czynnikiem wpływającym na możliwości wykonania zadań przez pododdziały działań specjalnych są także, odpowiedni dobór i szkolenie zwiadowców. Do pododdziałów działań specjalnych powinno przyjmować się tylko ochotników oficerów i podoficerów, którzy wcześniej odznaczyli się męstwem, dzielnością w działaniach, a w najbardziej krytycznych sytuacjach nie „tracą głowy” i potrafią opanować strach. Kandydaci na zwiadowców - żołnierzy służby zasadniczej - powinni także być rekrutowani poprzez zaciąg ochotniczy. Wszyscy powinni odznaczać się doskonałym stanem zdrowia, być wytrzymali, sprawni fizycznie. Ważnym czynnikiem doboru powinna być wysoka odporność psychiczna. Duży procent kandydatów powinni stanowić oficerowie i podchorążowie rezerwy. Wszyscy kandydaci przed wcieleniem do jednostek powinni przejść przeszkolenie spadochronowe.

Obecnie szkolenie zwiadowców GS odbywa się w Ośrodku Szkolenia Młodszych Specjalistów Działań Specjalnych. Struktura szkolenia jest następująca: 59/

59/ Strukturę szkolenia przedstawia załącznik nr 65.

- w ciągu 6 miesięcy w Ośrodku szkoli się poszczególnych zwiadowców ze specjalności występujących w grupie i pododdziałach działań specjalnych;

- po 6 miesiącach specjalistów kieruje się do jednostki i według specjalności przydziela do grup.

Taki system pozwala dwa razy do roku uzupełniać pododdziały działań specjalnych zabezpieczając 1/3 potrzeb jednostek. Ten sposób uzupełniania nie pozwala utrzymywać stałej wymaganej gotowości grup ponieważ co 6 miesięcy przychodzą nowi specjaliści /oczywiście nie wszyscy na raz/ i trzeba zgrywać ich w działalności grup.

Autorzy proponują inny system szkolenia zwiadowców z wykorzystaniem Ośrodka Szkolenia, a w późniejszym okresie jednostki działań specjalnych^{60/}. Pozwoli to na wyselekcjonowanie kandydatów na zwiadowców w WKU i skierowanie ich na kurs spadochronowy. Po przybyciu do jednostki w okresie próbnym wynoszącym dwa miesiące przechodzą oni szkolenie ogólne /pojedynczego szeregowca/. Po tym okresie następuje pierwsza weryfikacja. W następnym okresie - okresie podstawowego szkolenia trwającego 3 miesiące szkolą się zgodnie ze swoimi specjalnościami. Po tym okresie przybywa z jednostki do Ośrodka przyszły dowódca grupy, który rozpoczyna w ostatnim miesiącu szkolenia zgrywanie i szkolenie grupy. Po tym też okresie następuje przydzielenie /specjalizacja/ grupy do wykonywania określonych zadań na określonych obiektach.

Następny okres szkolenia trwający 12 miesięcy, to okres użycia grup we wszelkiego rodzaju ćwiczeniach z zachowaniem wcześniejszej już podjętej decyzji co do zadań jakie grupa ma wykonywać w działaniach bojowych i na jakie obiekty powinna być użyta.

60/ Nową strukturę szkolenia zwiadowców przedstawia załącznik nr 66.

Taki system szkolenia zapewnia pełne wykorzystanie możliwości grupy przez 12 miesięcy, a przez 6 miesięcy z pewnymi ograniczeniami. Po przyjęciu takiego rozwiązania w prs frontu na 60 grup, w ciągłej gotowości do użycia /przy dwukrotnym rocznym wcieleniu/ znajdowałoby się 75% grup, a 25% będących na etapie zgrywania mogłoby być użyte do ograniczonych zadań^{61/}.

Należy podkreślić, że w wyniku zaproponowanych zmian w szkoleniu każdy zwiadowca powinien znać jeden język zachodni w stopniu dobrym /dowódca i zwiadowca - tłumacz w stopniu biegłym/ oraz znać obyczaje i sposoby zachowania się ludności w środowisku, w którym w przyszłości przewiduje się działanie całej grupy.

Ponadto szkolenie GSK powinno odbywać się według oddzielnego programu. W wyniku szkolenia zwiadowcy powinni znać biegle dwa języki zachodnie, być doskonale wyszkoleni w kilku specjalnościach: walki wręcz, dywersji, sabotażu, minowania i niszczeń, posługiwania się wszelkiego rodzaju bronią własną i przeciwnika, prowadzenia pojazdów różnych typów, prowadzenia rozpoznania, dowodzenia, łączności, udzielania pomocy medycznej, zakładania min jądrowych, używania środków chemicznych i biologicznych itp. Nabór do GSK powinien odbywać się ochotniczo i wśród kandydatów, którzy ukończyli 25 rok życia oraz przeszli odpowiednie sprawdziany i testy fizyczne, psychotechniczne, sprawnościowe itp.

Ze względu na specyfikę wykonywanych zadań w grupie takiej powinni znaleźć się ochotnicy oficerowie, chorążowie, podoficerowie oraz wyselekcjonowani podchorążowie rezerwy. Powinni umieć

61/ Proponowane szkolenie zwiadowców i całych grup jest pewną nowością w Wojsku Polskim, zostało jednak przekonsultowane z Zarządem II Głównego Zarządu Szkolenia Bojowego i w efekcie powinno przynieść wymierne korzyści oraz zapewnić wysoki stopień zdolności i gotowości bojowej jednostek działań specjalnych.

przewycięzać strach, być wytrzymałymi fizycznie, wysportowanymi. Musi ich cechować dobre wyrobienie towarzyskie, łatwość w nawiązywaniu kontaktów i umiejętność prowadzenia rozmów z osobami zainteresowanymi.

Najbardziej słusznym rozwiązaniem byłoby, ażeby grupy już w okresie pokoju przygotowywać do działania na wybrane obiekty. W związku z tym grupa powinna mieć wytypowanych kilkanaście obiektów o różnym przeznaczeniu, na których mogłaby prowadzić szkolenie w zakresie rozpoznania i dywersji. Zwiadowcy powinni bardzo dokładnie poznać przeznaczenie, budowę i funkcjonowanie wybranych obiektów i urządzeń w takim stopniu, ażeby w późniejszym okresie, kiedy tego rodzaju obiekt trzeba będzie rozpoznać i zniszczyć nie nastęczał on większych trudności.

Ze względu na działanie grupy w aglomeracji miejskiej przez dłuższy okres czasu, zwiadowcy muszą być wyszkoleni wszechstronnie. Muszą posiadać znajomość wiedzy ogólnej. Powinni być przeszkoleni z zakresu wybranych zagadnień wywiadowczych, organizacji służby informacyjnej oraz armii obcych. Zwiadowcy muszą świetnie poznać broń własną oraz będącą aktualnie na wyposażeniu nieprzyjaciela. Dużo uwagi w szkoleniu powinno być poświęcone na wykonywanie napadów, wypadów, zasadzek, porwań, sabotażu i dywersji - najlepiej na obiektach lub ich makietach, z którymi zwiadowcy mogą się zetknąć w rejonie przyszłych działań. W programie szkolenia dużo czasu powinno być poświęcone na zajęcia inżynieryjno-saperskie. Na tych zajęciach zwiadowcy powinni być szkoleni w zakresie sporządzania ładunków materiału wybuchowego z różnych środków ogólnie dostępnych w rejonie działania, obliczanie ich mocy, zakładania oraz wykonywania niszczeń.

Większą uwagę powinno poświęcać się łączności i szkoleniu sani-

tarnemu, ze względu na to, że może zaistnieć konieczność posługiwania się środkami łączności będącymi w danej aglomeracji. Stąd też trzeba znać budowę oraz umieć posługiwać się tymi środkami, których aktualnie używa się na Zachodzie.

Wydaje się, aby ze względu na wysokie wymagania w stosunku do zwiadowców grup, złożony, kosztowny oraz długi okres ich szkolenia, zasadą było, żeby w skład grup /GSK/ weszli tylko i wyłącznie żołnierze zawodowi.

Wskazano jest aby szkolenie grup uaktywnić, stwarzając warunki przybliżone do rzeczywistych, wykorzystując do tego w okresie pokoju terytoria innych państw Układu Warszawskiego.

Zdaniem autorów dokonanie zmian w zasadach użycia, szkoleniu, wyposażeniu i strukturach organizacyjnych pozwoli na efektywniejsze wykorzystanie pododdziałów działań specjalnych, zwiększy ich rolę oraz pozwoli wykorzystywać zamiennie z innymi rodzajami wojsk zachowując te same lub większe efekty końcowe bez angażowania większych sił. W obecnej dobie jak zresztą wskazują doświadczenia z użycia tych sił rola ich na całym świecie rośnie, konkretyzuje się im nowe pakiety zadań oraz przewiduje zadania już w okresie pokoju.

ZAKOŃCZENIE

W wieku XX, a szczególnie w jego drugiej połowie, dokonały się zasadnicze zmiany jakościowe i przewartościowania w zasadach i sposobach prowadzenia współczesnych operacji. Duży zasięg, wielka moc /siła/ rażenia i szybkość reakcji środków ogniowych oraz znaczna ruchliwość wojsk spowodowały, że działania bojowe będą wysoce manewrowe, prowadzone nie tylko na rubieży starcia, lecz także na zapleczu.

Prowadzenie operacji w poważnym stopniu zależeć będzie także od zdolności przeniesienia działań w głąb ugrupowania nieprzyjaciela celem prowadzenia rozpoznania wszystkich obiektów będących w pasie operacji zaczepnej frontu i armii, dezorganizacji systemu dowodzenia, kierowania bronią precyzyjną, niszczenia urządzeń naziemnych tej broni, paraliżowania logistyki i działalności władz administracyjnych.

W tych warunkach wynika szereg nowych bardziej złożonych zadań, które mogą i powinny wykonywać GS w okresie zarówno przygotowania, jak i prowadzenia współczesnych działań bojowych. Większego znaczenia nabiera również ciągle śledzenie zmian zachodzących w ugrupowaniu nieprzyjaciela, wykrycie symptomów świadczących o przygotowaniach do użycia broni jądrowej i innych środków masowego rażenia. Zatem działania specjalne prowadzone w głębi jego ugrupowania operacyjnego powinny stanowić o racjonalnym i skutecznym wykorzystaniu własnych środków ogniowego rażenia, wykonania manewru i uderzenia wojskami.

Konieczność dalszego doskonalenia prowadzenia działań specjalnych ujmowana jest w zadaniach dyrektywnych Ministra Obrony Narodowej. Na przykład w świetle realizacji zadań postawionych przez Ministra Obrony Narodowej główny wysiłek rozpoznania- a w

tym i działań specjalnych - w 1987 roku został ukierunkowany na:

"- podniesienie znaczenia rozpoznania, spowodowanie aby zawsze było ono uważane za priorytetowy rodzaj zabezpieczenia działań bojowych;

- dalsze podnoszenie sprawności działania i efektywności funkcjonowania sztabowych komórek rozpoznawczych;

- dalsze rozwijanie działalności studyjnej, naukowo-badawczej, konstrukcyjnej i wywiadowczej /podkreślenie T.L. i W.Z./.

W tym celu poszukiwać doskonalszych form i metod organizacji oraz prowadzenia rozpoznania, mając na względzie pełne pokrycie obszaru zainteresowania jednocześnie na różnych głębokościach - działającymi elementami rozpoznawczymi z równoczesnym podnoszeniem jakościowych wskaźników rozpoznania. Strefa odpowiedzialności za prowadzenie rozpoznania wynosi dla armii 100-200 km, frontu 300-400 km; strefa zainteresowania dla armii 300-400 km, frontu 800-1000 km^{62/}. W kontekście tych zadań zwiększyły się wymagania stawiane GS, a szczególnie w zakresie rozległych stref odpowiedzialności za rozpoznanie i stref zainteresowania, dokładności, wiarygodności, skrócenia czasu w zdobywaniu danych o nieprzyjacielu i terenie oraz obiegu informacji.

Nieprzemijająca wartość w przygotowaniu i prowadzeniu działań przez GS w warunkach współczesnych mają wnioski i doświadczenia historyczne. Szczęólnego znaczenia nabrało ich użycie w drugiej wojnie światowej i konfliktach izraelsko-arabskich. Efekty bojowego użycia niewielkich grup komandosów w II wojnie światowej często można porównywać z efektami działania związków taktycznych, a czasami efekty te były na miarę osiągnięć strategicznych,

---

62/ Rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia SZ PRL z roku 1987. MON Szt.Gen. WP - Zespół Szkolenia Operacyjnego.

cznych.

Także analiza historii ludowego Wojska Polskiego potwierdza tezę o udzielaniu specjalnego zainteresowania tego rodzaju jednostkom. Sięga ono II wojny światowej /samodzielny batalion specjalny dowodzony przez majora H.Toruńczyka/, a więc okresu powstania naszych sił zbrojnych.

Ostatnie czterdziestolecie, to okres burzliwego rozwoju tych wojsk, poszukiwania nowych form organizacyjnych, zmian w wyposażeniu i uzbrojeniu jednostek działań specjalnych oraz poglądów na ich bojowe wykorzystanie. Nabiera to szczególnego znaczenia w ostatnich latach, a związane jest z poszukiwaniem nowych form walki z systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi, działaniami w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych i w ogóle specyficznym pod każdym względem obszarze ZTDW.

Mając na uwadze wymagania współczesnego pola walki w stosunku do działań specjalnych autorzy w swojej rozprawie doktorskiej opracowali zasady i sposoby organizacji bojowego wykorzystania /użycia/ GS w operacji zaczepnej frontu i armii. W swoich badaniach szeroko wykorzystywano wnioski z ćwiczeń. w tym i międzysojuszniczych. Przeprowadzono szereg wywiadów z kierowniczą kadrą działań specjalnych, a także ankietowano oficerów komórek sztabowych i stany osobowe jednostek działań specjalnych. To wszystko legło u podstaw opracowania modelu organizacji i prowadzenia działań specjalnych na szczeblu frontu i armii. W pracy ujęto także obowiązki osób odpowiedzialnych za użycie GS, wytyczono pewien sposób postępowania i działania komórek sztabowych oraz ZD jednostek działań specjalnych. Przeprowadzono wiele analiz i obliczeń dotyczących możliwości bojowych GS. Końcowym efektem było także przedstawienie norm dotyczących użycia GS w posz-

czególnych etapach i okresach operacji zaczepnej.

W wyniku oceny terenu powstał model jego wpływu na możliwości działania GS. Opracowano mapę Północnego Kierunku Strategicznego z zaznaczeniem rejonów /obszarów/ mniej lub więcej dogodnych do prowadzenia działań specjalnych. Scharakteryzowano w dalszej części podstawowe sposoby prowadzenia działań przez GS i nałożono je jakby na zasadnicze obiekty nieprzyjaciela występujące w pasie frontu. Powstał więc wariant wykonania typowych zadań przez GS w operacji zaczepnej frontu i armii.

Autorzy w części poświęconej kierunkom doskonalenia użycia GS, ich wyposażenia i uzbrojenia oraz unowocześnienia metod pracy komórek sztabowych i ZD jednostki działań specjalnych opracowali podstawy użycia GS w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych oraz na obiekty pierwszej kolejności rozpoznania i niszczenia. Są to zdaniem autorów rozwiązania nowatorskie, czasami wręcz kontrowersyjne, lecz potrzebne i wstępnie doświadczalnie sprawdzone. Ich zastosowanie pozwoli zwiększyć możliwości bojowe GS, ułatwi dowodzenie nimi i stworzy warunki do pełniejszego, scentralizowanego wykorzystania.

Wszechstronne studiowanie doświadczeń z działań specjalnych w okresie drugiej wojny światowej oraz w późniejszych wojnach lokalnych /konfliktach zbrojnych/ ma szczególne znaczenie w szkoleniu i przygotowywaniu grup oraz komórek zajmujących się działaniami specjalnymi w czasie pokoju. Pozwalają one kształtować wyobraźnię zwiadowców oraz oficerów komórek sztabowych i ZD jednostek działań specjalnych.

GS w okresie minionej wojny i współczesnych wojnach lokalnych skutecznie prowadziły działania na tyłach wroga. Doświadczenia te potwierdzają tezę, że w głębi ugrupowania istnieje mniej-

sze nasycenie sił i środków nieprzyjaciela, jego żołnierze czują się bardziej bezpieczni i są mniej czujni. Wszystko to sprzyja działaniu niewielkich GS w liczbie nie przekraczającej dziesięciu ludzi, uzbrojonych i wyposażonych w niezbędny sprzęt do wykonywania określonych zadań. GS może przenikać głębiej w ugrupowanie bojowe nieprzyjaciela i dostarczać niezbędnych informacji o nim i terenie z obszarów gdzie nie sięgają inne środki rozpoznania. Działając w ugrupowaniu nieprzyjaciela GS są w stanie prowadzić rozpoznanie poprzez: obserwację, patrolowanie, podsłuch; mogą organizować napady, zasadzki, najścia, dokonywać bojowego uzbrajania terenu i wykonywać na określonych obiektach niszczenia. W sprzyjających warunkach wykonują zadania dywersyjne oraz psychologiczno-propagandowe, a niekiedy i terrorystyczne. Na szczególną uwagę zasługuje użycie GRSz w działaniach szturmowych przeciwko szczególnie ważnym obiektom.

Podczas działań w ugrupowaniu nieprzyjaciela GS będą wykonywały określone zadania wspólnie z innymi siłami, jak np. siłami miejscowego ruchu oporu, oddziałami partyzanckimi, oddziałami rajdowymi OGM, operacyjnymi /taktycznymi/ desantami powietrznymi /morskimi/ i innymi.

Z zasady większość GS frontu i armii będzie przerzucana w ugrupowanie nieprzyjaciela siłami i środkami transportu powietrznego, niekiedy morskiego. Niemniej jednak będą występować sytuacje kiedy grupy będą przenikały w ugrupowanie nieprzyjaciela pieszo, wówczas pomimo istnienia luk w ugrupowanie nieprzyjaciela, największą trudność sprawić będzie konieczność skrytego i szybkiego przenikania GS przez przedni skraj jego obrony.

Działania GS charakteryzują się również pewną specyfiką. Będą one prowadzone często w terenie silnie zurbanizowanym, a w przypadku prowadzenia działań wojennych na terytorium nieprzyjaciela

również wśród niesprzyjającej ludności cywilnej. Wówczas GS mogą liczyć tylko na własne siły i w przypadku ich wykrycia nie mają większych szans i możliwości samoobrony. Dlatego też zwiadowcy do tego rodzaju działań powinni być szczególnie dobierani i powinni przejść specjalne, gruntowne szkolenie. W uzasadnionych przypadkach, do wykonania ważnych zadań, mogą być używane kadrowe grupy specjalne, również doskonale wyszkolone i przygotowane, złożone z żołnierzy zawodowych.

Dlatego też w rozprawie doktorskiej wyodrębniono jeden z rozdziałów dotyczący problematyki szkolenia GS w warunkach współczesnych.

Ogólnie należy stwierdzić /zdaniem autorów/, że cel rozprawy w pełni został osiągnięty.

BIBLIOGRAFIA

1. Adamczyk Wacława. Wspomnienia. Dział Dokumentacji Naukowej - WIH, IV/44/132.
2. Afheld E. Działania nieregularne. WPZ 1971 nr 1 s.30-39.
3. Agrest Stanisław. Wspomnienia. Dział Dokumentacji Naukowej - WIH. IV/44/336.
4. Airmobile operations. Washington 1971.
5. Akta Zarządu VI Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Etaty oddziałów i pododdziałów działań specjalnych.
6. Biuletyn Informacyjny nr 2/143/, część pierwsza.
7. Bocheńska-Szewczyk Wacława. Wspomnienia. Dział Dokumentacji Naukowej - WIH, IV/44/232 egz.II.
8. Bystrzycki Przemysław. Znak cichociemnych. Państwowy Instytut Wydawniczy. Warszawa 1985 r.
9. Centralne Archiwum Wojskowe. Materiały archiwalne dotyczące działalności Polskiego Samodzielnego Batalionu Specjalnego. CAW III-137-21, 24,30.
10. Charakterystyka obiektów do rozpoznania. Śląski Okręg Wojskowy - Oddział II.
11. Charakterystyka obiektów jako przedmiotów rozpoznania. Podręcznik. Ministerstwo Obrony Narodowej. Sztab Generalny - Zarząd II.
12. Charcenko Viktor Kondratevic. Brygada specjalnego przeznaczenia. Przekład z rosyjskiego Tadeusz Adamczyk, Stanisław Soroka. Warszawa 1980. Wydawnictwo MON.
13. Cvetkov A. Wojska "specjalnego naznacenijsa". Zarub. voen. Obozr. 1982 r. nr 6 s.9-14.
14. Dank Milton. The glider gang. An eyewitness history of World War II glider combat. London 1978.

15. Darling R. Analyzing Counterinsurgency. Military Review 1974 r. nr 6 s.54-67.
16. Derlecki Mirosław. Na ścieżkach polskich komandosów. Wydawnictwo Lubelskie. Lublin 1980 r.
17. Działanie specjalne. MON, Sztab Generalny - Zarząd II, Szt.Gen. 1221/85.
18. Dziejic R., Pikuła S. Siły specjalnego przeznaczenia państw NATO /zadania, organizacja i zasady działania/. Warszawa: Dep. Szkol. i Dosk.Zaw. MSW 1973 r. s.77, zał.3.
19. Einsatz einer Special-Forces-Kompanie in Vietnam. Truppen-dienst 1976 r. nr 2 s.124-126, schem.2.
20. Employment of Riot Control Agents, Flame, Smoke, Antiplant Agents and Personnel Detectors in Counter guerrilla Operations. Dep. of the Army 1969 s.85.
21. Förster H. Der Einsatz von Jادkommandos in den BRD - Land-streitkräften. Militärwesen 1975 r. nr 12 s.121-123.
22. Freymann J. Der Jägerneg als Jادkommando im Rücken des Fe-indes. Wehraus. Wort u. Bild 1974 r. nr 12 s.537-542, rys.3.
23. Gąsiennica-Starzeczek Bogusław, Krawczyk Edward, Zapolski Stanisław. Wypisy do seminariów z historii wojskowej. Doś-wiadczenia i wnioski z wojen izraelsko-arabskich. Wojskowa Akademia Polityczna. Katedra Teorii Wojen i Historii Wojsko-wej. Warszawa 1983 r.
24. Grelka Zenon. Polski Samodzielny Batalion Specjalny - paź-dziernik 1943 - listopad 1944 /powstanie i działalność/. Praca magisterska. Wojskowa Akademia Polityczna. Wydział Historyczno-Polityczny. Warszawa 1965 r.
25. Gronczewski Edward. Działalność operacyjna grupy specjalnej 8 pp w 1945 r. Dział Dokumentacji Naukowej - WIH. IV/44/60 egz.II.

26. Guerilla warfare and special forces operations. Washington: Dep. of the Army br. wyd. s.259, rys., tabl.
27. Guerin A. Komandosi zimnej wojny. Warszawa: Wydawnictwo Książka i Wiedza 1971 r. s.369.
28. H.J. Zielone berety - wojska specjalnego przeznaczenia Stanów Zjednoczonych. WPZ 1971 r. nr 3 s.78-86, schem.4.
29. Hawrylak Grzegorz. Wspomnienia z pobytu w samodzielnym batalionie specjalnym /szturmowym/ w 1944 roku. Dział Dokumentacji Naukowej - WIH. IV/44/98.
30. Heilbrunn O. Warfare in the Enemy's Rear. London: George Allen a. Unwin 1963 r. s.231, tab., map.
31. Informacja w sprawie sił działań specjalnych /dywersyjno-rozpoznawczych/ w armiach państw NATO. Inf. /pf-664/ 78 s.4, zał.2.
32. Irregular Forces. Forest Grove Normouth Armament 1969 r. s.48.
33. James R. Delta team is in contact. Infantry 1970 r. nr 11-12 s.12-15, fot.2.
34. Jaworski Mieczysław. Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego 1945-1965. Ministerstwo Obrony Narodowej. Warszawa 1984 r.
35. Jeschonnek F.K. Die Einzelkämpfer der USA-Armee. Truppenpraxis 1976 r. nr 8 s.562-569, fot.6, wyk.1.
36. Jeschonnek F.K. Green Baretts - Spezialtruppe der US Armee. Truppenpraxis 1973 r. nr 12 s.900-907.
37. Johnson T. The rapid deployment joint task forces. USNI Proc. 1980 r. nr 11 s.95-98, fot.5.
38. Kitson F. Low Intensity Operations. Subversion. Insurgency and Peacekeeping. London: Faber Ltd. 1972 r. s.208, rys.6.
39. Lieb H. Das Feindbild beim Schutz rückwärtiger Gebiete. Trup-

- pendienst 1976 r. nr 5 s.382-383.
40. Limanowski Tomasz. Nowe zasady prowadzenia działań specjalnych. Tajna Myśl Wojskowa /w druku/.
  41. Limanowski Tomasz. Prowadzenie działań specjalnych w wielkich aglomeracjach miejsko-przemysłowych. Tajna Myśl Wojskowa /w druku/.
  42. Mader J. Funktion und Ausbildung von Spezial - und Fernaufklärungskräften in der BRD. Militarwesen 1980 r. nr 12 s. 69-72, rys.2.
  43. Metody izraelskich działań specjalnych na terenie Libanu. Inf. /pf-666/ 73 s.153-157.
  44. Miętki Jan, Zarębski Stefan. Nad ziemią i w podziemiu. Czytelnik 1965 r.
  45. Moore R. The Gren Berets. New York: Crown Publ. 1965 s.341.
  46. Możliwości oddziaływania dywersyjno-rozpoznawczego NATO na terytorium PRL i NRD. Inf. /pf-388/ 80 s.90-93.
  47. Niektóre aspekty rozwoju terroryzmu i działań antyterrorystycznych w świecie. Zarząd II. Warszawa 1982 r.
  48. Nowak E.K. Za parawanem służb specjalnych Republiki Federalnej Niemiec. Warszawa: MON 1981 r. s.207.
  49. Od Nixona do Cartera. Szkice o polityce zagranicznej USA.
  50. Nożko Kazimierz. Operacja zaczepna armii. Podręcznik. ASG WP. - Nr bibl. 02418.
  51. Nożko Kazimierz. Założenia i zasady współczesnej sztuki operacyjnej. Podręcznik ASG WP. Nr bibl. pf 434.
  52. Nożko Kazimierz. Istota i treść operacji zaczepnej frontu przygotowanej i prowadzonej w ramach przeciwnatarcia. ASG WP 1988 r.
  53. Omówienie ćwiczeń - "Wiosna 80"; "Lato-83"; "Sojuz-84"; "Wiosna-85"; "Tarcza-88".

54. Popiołek M. Niektóre zagadnienia dotyczące organizacji i działań oddziałów specjalnego przeznaczenia państw NATO. Warszawa: Sekretariat Komitet OK 1972 r. s.25.
55. Praca zbiorowa. Warszawa - Lewa Podmiejska 1942-1945. MON. Warszawa 1971 r. "Działanie grupy desantowej Wojska Polskiego na Lewej Podmiejskiej /październik 1944 - styczeń 1945/ s.282-291.
56. Przeciwlotniczy system raketowy "Patriot", Sztab Generalny WP, Zarząd II, nr 4/178/84.
57. Psychological Operations US Army Doctrine. Washington: Dep. of the Army 1968 r.
58. Pughe N.M. Special Forces. Wojska specjalne. The British Army Review. Kwiecień 1970 r. s.35-41.
59. Radzieckie badania nad II wojną światową. Tłumaczenie z rosyjskiego Jerzy Mielecki. Wrocław 1980 r. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
60. Ranger training and ranger operations. Washington 1962 r. Demartment of the Army Field Manual, FM 21-50.
61. Regulamin walki wojsk lądowych SZ PRL część I, Szkcl.636/85.
62. Romańczuk Ryszard. Ocena wojskowo-geograficzna północnoeuropejskiego TDW z punktu widzenia możliwości prowadzenia działań specjalnych. Warszawa: Akademia Sztabu Generalnego WP 1973 r. s.60, zał.1.
63. Romańczuk Ryszard. Organizacja i prowadzenie rozpoznania w operacjach zaczepnych i obronnych 1 AWP lipiec 1944 - maj 1945. Rozprawa doktorska. ASG WP Warszawa 1985 r.
64. Rosenfeld A. Der. Verdeckte Kamp. Kampftruppen 1979 r. nr 4 s.161-163, rys.2.
65. School of Service Intelligence - Army Intelligence Wing. Intelligence Centra 1973 r. s.88.

66. Shallcross H.C. The other SOS. Air Univers. Rev. 1975 r. nr 4 s.41-49, fot.5.
67. Sienkiewicz Marian. Wojna wyzwolenicza narodów Indochin 1945-1975. Aspekty wojskowe. Warszawa 1979 r. Wydawn. MON.
68. Sokół Julian. Armia Stanów Zjednoczonych. Warszawa 1980r. Wydawn. MON.
69. Special forces commanders manual. Washington: Dep. of the Army 1980 r. s.72, tab.
70. Special forces operational techniques. Washington: Dep. of the Army 1971 r.
71. Special operations. Washington: Dep. of the Army 1974 r.
72. Stability operations - US Army Doctrine. Washington Dep. of the Army 1967 r. s.151, schem. 8.
73. Starov M. Kto oni "zelenye berety". Voen.Vestn. 1970 r.nr 9 s.112-116, fot.2.
74. Struktura organizacyjna i aktualny stan grup specjalnego przeznaczenia sił lądowych Stanów Zjednoczonych. Inf./0400/73 s.126-131.
75. Studium ważniejszych konfliktów zbrojnych w świecie w latach 1970-1983. MON Sztab Generalny WP - Zarząd II. Warszawa 1985 r.
76. Suvorov V. Spetsnaz, the Soviet Union's special forces. International Defense Review 1983 nr 9 s.1209-1116.
77. The Green Berets in Vietnam. US New s. World Rep. 1970 r. nr 18 vol. 69 s.65-66.
78. Tucholski Jędrzej. Cichociemni. Wydanie II uzupełnione. Instytut Wydawniczy "PAX", Warszawa 1985 r.
79. Taktyka marynarki wojennej, część I ogólne zasady taktyki marynarki wojennej, taktyka okrętów nawodnych. Wyższa Szkoła Marynarki Wojennej. Wewn. 626/83.

80. Taktyka marynarki wojennej, część II taktyka okrętów podwodnych. WSMW. Wewn. 634/83.
81. Tęgos Marian, Zieliński Jerzy. Charakterystyka obiektów nieprzyjaciela w aspekcie działania OGM. Skrypt ASG WP.
82. Urbańczyk Tadeusz. Działania bojowe w terenie górzystym - historia i współczesność. Rozprawa doktorska ASG WP 1984 r.
83. Urbańczyk Tadeusz, Laszczyk Marian. Manewr i okręcenie. Rozprawa habilitacyjna. Zeszyt naukowy ASG WP 5/87.
84. Valeriano N.D. Counter guerrilla operations the Philippine experience. New York: Friderick A. Praeger 1962 r. s.275.
85. Wałach S. Był w Polsce czas ... Kraków. Wydawnictwo Literackie 1969 r. s.357, fot.
86. Wanetschek J. Einige Bemerkungen zum Jagdkampf. Truppendienst 1977 r. nr 3 s.200-202, fot.2 rys.1.
87. Wiśniewski Janusz. Organizacja, wyposażenie oraz użycie wojsk specjalnego przeznaczenia i dalekiego rozpoznania głównych państw NATO. Skrypt ASG WP.
88. Wojska specjalne głównych państw NATO. Skrypt ASG WP; Janusz Wiśniewski, Tomasz Limanowski.
89. Wolny Antoni. Desanty powietrzne w wojnach lokalnych w Korei, w Wietnamie i na Bliskim Wschodzie w latach 1945-1973. Rozprawa doktorska. WIH Warszawa 1979 r.
90. Zador H. Die Entebbe-Aktion und ihre Lehren aus israelischer Sicht. Europäische Wehrkunde 1976 r. nr 9 s.454-457.
91. Zajdziński Wiesław. Organizacja i prowadzenie rozpoznania przez DZ działającą jako OGM armii. Praca dyplomowa.
92. Zajdziński Wiesław. Zwalczanie systemu rozpoznawczo-uderzeniowego "Assault-Breaker", Myśl Wojskowa nr 1 /492/. Warszawa 1986 r.

Wydrukowano w 10 egz.

Egz.nr 1-10 Bibl.Nauk.DZS
Wyk.ppłk Limanowski
mjr Zajdziński

Druk GG dnia 30.07.88r
Druk ASG WP nr pf-1126/WV

